

Sammanträde för Kommunfullmäktige

Tid tisdagen den 23 april 2024 kl. 18:00

Plats Kommunhuset - Nossan

Björn Wilhelmsson
Ordförande

Markus Larsson
Sekreterare

Ärende	Diarienummer
1. Sammanträdets öppnande	
2. Upprop	
3. Val av 2 justerare	
4. Förändring av dagordningen	
5. Allmänhetens frågestund	
6. Årsredovisning (bokslut) för Herrljunga kommun år 2023	KS-2024-00010
7. Ombudgetering av investeringar 2023 för Herrljunga kommun	KS-2024-00011
8. Över- och underskottshantering 2023 för Herrljunga kommun	KS-2024-00012
9. Revisionsberättelse 2023 Herrljunga kommun - Ansvarsfrihet till styrelse och nämnder 2023	KS-2024-00162

Ärende	Diarienummer
10. Information från revisionskollegiet	KS-2024-00060
11. Fråga till förbundets medlemmar om ansvarsfrihet för styrelsen för Sjuhärads samordningsförbund 2023	KS-2024-00114
12. Förslag om att bilda kommunalt naturreservat på den kommunägda fastigheten Orraholmen 1:1	KS-2022-00077
13. Fyllnadsval av nämndeman till Alingsås tingsrätt	KS-7785
14. Avsägelse och fyllnadsval av uppdrag som ombud vid rådsstämman för Vattenrådet Vänerns sydöstra tillflöden	KS-7687
15. Interpellation om uppsägning av hyresavtal för Sagabiografen	KS-2024-00174
16. Anmälda ärenden 2024-04-23	KS-7786

Sammanträdesdatum
2024-04-04

§ 46

Dnr KS-2024-00010

Årsredovisning (bokslut) för Herrljunga kommun år 2023

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Upprättad årsredovisning 2023 för Herrljunga kommun godkänns.

Sammanfattning av ärendet

Årets resultat visar på bokslutsdagen ett överskott för koncernen på 23 mnkr. Herrljunga kommun redovisar för 2023 ett resultat på 19,5 mnkr.

Den goda resultatnivån för kommunen kan framför allt förklaras av högre skatteintäkter och intäkter från generella statsbidrag under året. Tillsammans överskrider dessa två intäktsposter budgeterad nivå med 24 mnkr, varav 11 mnkr kommer från skatteintäkter och 13 mnkr från generella statsbidrag.

För 2023 uppfyller Herrljunga kommun de tre finansiella målen. Resultatmålet är 2,0 procent under en treårsperiod och för åren 2021 till 2023 är resultatet i genomsnitt 5,0 procent. 2023 års resultat redovisades till 3,0 procent. För 2024 redovisar Herrljunga kommun en soliditet motsvarande 46,5 procent och målet om 35 procent soliditet har därmed infriats. Självfinansieringsgraden för femårsperioden uppgår till 77 procent, vilket innebär att det långsiktiga målet om full självfinansiering har infriats. För det enskilda året uppgår självfinansieringsgraden till 113 procent, vilket höjer den långsiktiga självfinansieringsgraden jämfört med tidigare period.

För 2023 uppvisar nämnderna tillsammans med politisk verksamhet en positiv resultatavvikelse på 4,2 mnkr.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att godkänna upprättad årsredovisning för 2023.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2024-03-17

Herrljunga kommuns årsredovisning 2023

Beslutet ska skickas till

Kommunfullmäktige

Kommunens förtroendevalda revisorer

Årsredovisning (bokslut) för Herrljunga kommun år 2023

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att godkänna upprättad årsredovisning för 2023

Sammanfattning av ärendet

Årets resultat visar på bokslutsdagen ett överskott för koncernen på 23 mnkr. Herrljunga kommun redovisar för 2023 ett resultat på 19,5 mnkr.

Den goda resultatnivån för kommunen kan framför allt förklaras av högre skatteintäkter och intäkter från generella statsbidrag under året. Tillsammans överskrider dessa två intäktsposter budgeterad nivå med 24 mnkr, varav 11 mnkr kommer från skatteintäkter och 13 mnkr från generella statsbidrag.

För 2023 uppfyller Herrljunga kommun de tre finansiella målen. Resultatmålet är 2,0 procent under en treårsperiod och för åren 2021 till 2023 är resultatet i genomsnitt 5,0 procent. 2023 års resultat redovisades till 3,0 procent. För 2024 redovisar Herrljunga kommun en soliditet motsvarande 46,5 procent och målet om 35 procent soliditet har därmed infriats. Självfinansieringsgraden för femårsperioden uppgår till 77 procent, vilket innebär att det långsiktiga målet om full självfinansiering har infriats. För det enskilda året uppgår självfinansieringsgraden till 113 procent, vilket höjer den långsiktiga självfinansieringsgraden jämfört med tidigare period.

För 2023 uppvisar nämnderna tillsammans med politisk verksamhet en positiv resultatavvikelse på 4,2 mnkr.

Utöver den ekonomiska redovisningen i årsredovisningen, redogörs även för bland annat måluppfyllelser, ekonomiska analyser, händelser av väsentlig betydelse och om förväntad utveckling. Årsredovisningen innehåller också ett personalavsnitt som bland annat tar upp personalnyckeltal och sjukfrånvaron.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2024-03-17
Herrljunga kommuns årsredovisning 2023

Beslutet ska skickas till

Kommunens förtroendevalda revisorer
Kommundirektör
Ekonomichef

Kaisa Lundqvist
Ekonomichef

Årsredovisning 2023

Underlag till beslut med diarienummer:
KS 2024-00010

Herrljunga
kommun

Innehåll

Innehållsförteckning

Inledning	3
Kommunstyrelsens ordförande	3
Förvaltningsberättelse	5
Översikt över verksamhetens utveckling	5
Den kommunala koncernen	1
Den kommunala koncernen	3
Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning	4
Händelser av väsentlig betydelse	9
Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten	10
God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning	11
Måluppföljning	11
Balanskravsresultat	32
Väsentliga personalförhållanden	33
Förväntad utveckling	36
Ekonomisk redovisning	37
Resultaträkning	37
Balansräkning	38
Kassaflödesanalys	40
Nyckeltal	41
Noter	42
Driftredovisning	55
Övrigt	60
Begreppsförklaringar	60
Revisionsberättelse	62

Inledning

Kommunstyrelsens ordförande

Nu summerar vi 2023 ur ett Herrljunga-perspektiv.

2023 var inte bara det första året i mandatperioden, det var också första året med Herrljungas nya majoritetsstyre. Det kan väl konstateras att utgångsläget hade kunnat vara gynnsammare. Skenande inflation, stigande räntor, ett krig i vår omedelbara närhet, och en till delar utslagen världshandel.

Man kan lätt konstatera att vår personal på alla nivåer, har gjort ett fantastiskt arbete. Att vi fått behålla stora delar av kommunens ledningsfunktioner har givetvis haft stor betydelse. Socialtjänst, skolan och alla servicefunktioner har kunnat jobba på i konstellationer man känner igen och vill samarbeta med.

Enhetscheferna har tillsammans med sin personal gjort ett fantastiskt arbete med de omställningar i arbetssätt det i flera fall har handlat om. Vi fick under året ett byte på den ledande tjänstepersonen i kommunen. Ior Berglund slutade för en tjänst i VG-regionen och Katja Saari lämnade Trollhättans kommunledning för att bli vår nya kommundirektör. Inte en lätt match att kliva in i, men som gett stor utveckling inom flera områden. Vi ska behålla det vi är starka på och där något fattats ska vi stärka upp.

Under året har trots detta flera stora beslut och processer slutförts, eller startats.

Altorpskolan, kommunens enda högstadieskola, kommer nu till slut få sin efterlängtade renovering. En skola som motsvarar nutidens krav och med de samarbeten och digitala förutsättningar som detta kräver. Väckande glädjande för alla. Hagens äldreboende, vårt demenscentrum, kunde under året invigas och ta emot sina första boende. Ett helt fantastiskt tillskott som var både efterlängtad och behövligt. Nya delen är helt färdig och inflyttad, nu återstår endast ombyggnad av en del av "gamla" Hagen. Flera detaljplaner som medger tätortsnära boende har arbetats med under året, både i centrala Herrljunga och i Mörlandaområdet som är en del av Annelund. Att kunna skapa förutsättningar för inflyttning är givetvis väldigt viktigt. Att vi kunnat göra det medan byggmarknaden gått lite i stå var väldigt bra ur ett personalperspektiv.

Vår nya avdelning Internservice, har landat väldigt väl. Här ser vi att vi bibehåller vår höga standard på såväl kostverksamheten som lokalvården. När vi jämför med andra kommuner ser vi vilken god verksamhet vi har, många kommuner kommer också på studiebesök till oss vilket är glädjande.

Vi är många som har ett tack att rikta till våra olika verksamheter. Då har jag ändå inte nämnt vår hemtjänst ännu. Hemtjänsten har under många år arbetat med en otydlig och ibland hindrande organisation, där möjligheterna till egen utveckling varit begränsad. Under året har man jobbat med sin organisation och sitt arbetssätt och gemensamt kunnat jobba bort ett tidigare stort underskott, med bibehållen kvalitet för våra brukare. En stor eloge till vår personal inom äldreomsorgen. När vi ändå är inne på området eloger, måste vi också uppmärksamma de inblandade som gjorde Herrljungafestivalen till en så stor succé. Att vädret inte riktigt var med oss kunde ju ingen påverka, men vilken härlig dag och kväll.

Politikens uppdrag i allt det här är att peka på riktningar, riktningar för kommunens utveckling. Här har vi i budgeten beslutat om bl.a. en permanentning av pengar till feriearbete för våra ungdomar. Tidigare har detta alltid varit föremål för årliga omprövningar.

Vi kommer att fortsätta med finansiering av seniorkorten, där vi har sänkt åldern till 70 år.

Vi kunde under året inviga vårt idrottsbibliotek "Fritidsbanken". Den satsningen blev under året en stor succé, inte minst när man kunde flytta ut delar av verksamheten närmre de tänkta användarna. Riktigt roligt och viktigt för många. Jag vill mena att den nya majoriteten med sossar, centerpartister, vänsterpartister och liberaler under sitt första år pekat på många nya möjligheter, och en i en del fall ny attityd.

Vi vill vara synligare och finnas med i fler processer utanför vår kommun. Vi har hittat nya möjligheter till samverkan, både med våra grannar och med aktörer längre bort. Nya dialoger med det privata näringslivet organisationer och med offentliga organisationer ger oss en tydligare bild på kartan. Här kan vi särskilt peka på MSB, VG-regionen, Länsstyrelsen, Trafikverket, Försvaret och Sjuhärads kommunalförbund.

Det räcker inte med endast bostäder vi måste också skapa och stärka vår profil som den naturnära och trygga kommunen. Att vi i alla sammanhang har lyft "Livet mellan husen" är en bidragande aspekt i vår utveckling. Tillsammans ska vi fortsätta att jobba för att vi ska vara inkluderande, utvecklande och hållbara.

Inledning/Kommunstyrelsens ordförande

TACK till alla er som hjälpt till att göra Herrljunga lite bättre varje dag.
Mats Palm (S)
Kommunstyrelsens ordförande.

Förvaltningsberättelse

Översikt över verksamhetens utveckling

Herrljunga kommunkoncern har under de senaste fem åren haft en positiv finansiell utveckling. För verksamhetsåret 2023 redovisade den kommunala koncernen ett resultat på 23,1 mnkr. Herrljunga kommun står för 45 procent av koncernens totala omsättning, efter koncernelimineringar.

Koncernen Herrljunga Kommun	2019	2020	2021	2022	2023
Verksamhetens intäkter, mnkr	259	264	286	315	339
Verksamhetens kostnader, mnkr	783	801	774	824	896
Skatteintäkter och stadsbidrag, mnkr	547	572	594	626	656
Årets resultat	18	32	43	55	23
Soliditet, procent	20	21	22	23	25
Långfristiga skulder, mnkr	405	445	492	598	608
Antal årsarbetare månadsavlönade	842	878	893	905	880
Herrljunga Kommun	2019	2020	2021	2022	2023
Antal invånare	9 464	9 444	9 501	9 517	9 441
- varav 0--6 år	707	669	684	686	644
- varav 7--17 år	1 172	1 178	1 191	1 215	1 218
- varav 18--64 år	5 157	5 264	5 253	5 217	5 194
- varav 65-- år	2 428	2 333	2 373	2 399	2 385
Kommunalskatt, kr	21,94	21,94	21,94	21,94	21,94
Landstingskatt, kr	11,48	11,48	11,48	11,48	11,48
Årets resultat efter finansiella poster, mnkr	11	24	28	46	20
Skatteintäkter och statsbidrag, mnkr	547	572	594	626	656
Verksamhetens nettokostn tkr/invånare	57	58	60	61	64
Soliditet, procent	41	40	41	45	47
Självfinansieringsgrad av invest, procent	72	62	101	62	113
Resultat/skatteintäkter + generella bidrag, procent	2	4	5	7	3
Antal månadsanställda, enl AB tillsvidare+visstid	855	865	874	879	850
Antal årsarbetare månadsavlönade	784	818	830	841	816

Tabell Sammandrag av verksamhetens utveckling 2019-2023

Den kommunala koncernen

Herrljunga kommuns organisation

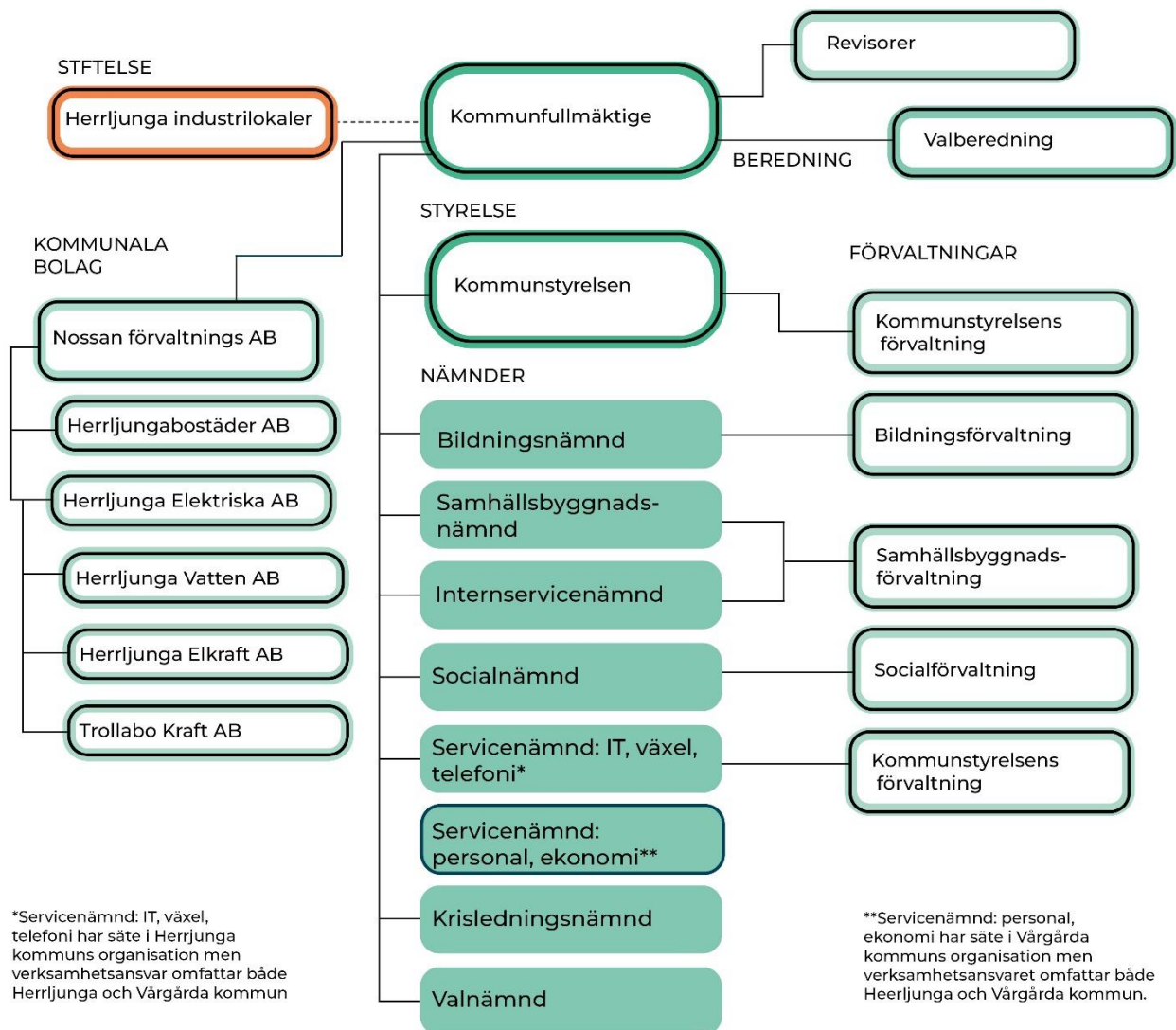

Bild 1 Herrljunga kommuns organisation

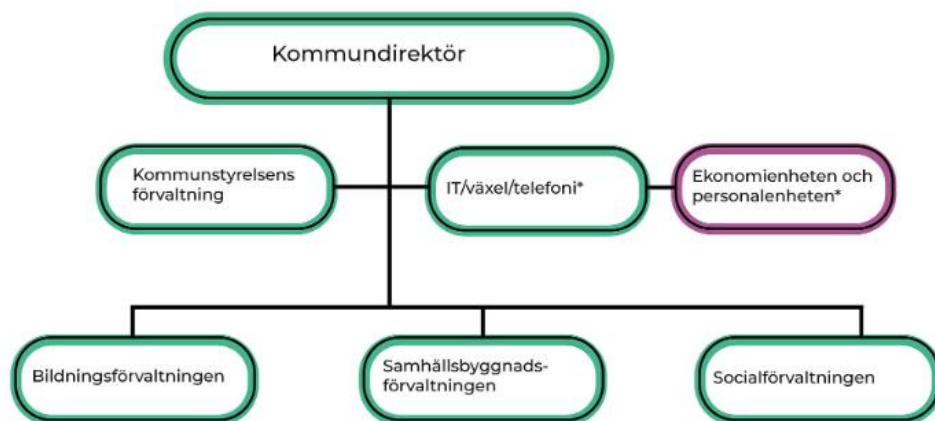
Politisk organisation Herrljunga kommun

Kommunens högsta beslutande organ är kommunfullmäktige med 31 ledamöter. Kommunens revisorer är tillsatta av och rapporterar direkt till fullmäktige. Fullmäktige utser kommunstyrelsen och dessutom fem facknämnder vilka alla utom val- och krisledningsnämnden har underställda förvaltningar till sitt förfogande. Nämnderna, inklusive kommunstyrelsen, sammanträder cirka tio gånger per år. Förvaltningscheferna är tillsatta av kommunstyrelsen och är underställda kommunchefen. Bland nämnderna har kommunstyrelsen en särställning genom att styrelsen ska övervaka nämndernas utveckling samt ta nödvändiga initiativ om nämnderna inte bedriver verksamhet enligt fullmäktiges riktlinjer.

Kommunfullmäktigevalet 2022		Mandat
Arbetarepartiet Socialdemokraterna		7
Centerpartiet		6
Moderaterna		6
Sverigedemokraterna		6
Kristdemokraterna		3
Vänsterpartiet		2
Liberalerna		1

Tabell Kommunfullmäktigevalet 2022, mandat

De kommunala förvaltningarna styrs av förvaltningschefer som i sin tur ansvarar för olika verksamheter, avdelningar och enheter. I Herrljunga består de fyra facknämnderna av bildning, internservice, samhällsbyggnad samt socialförvaltning. Kommunstyrelsens förvaltning består av funktionerna kultur och fritid, räddningstjänst, folkhälsa, översiktlig planering, säkerhet och beredskap samt central administration och kommunikation.

* IT/växel/telefoni delas med Vårgårda kommun med Herrljunga kommun som ägare.

* Ekonomienheten och Personalenheten delas med Vårgårda kommun med Vårgårda kommun som ägare.

Bild organisationsbild av Herrljunga kommuns kommunala förvaltning

Den kommunala koncernen

Förutom Herrljunga kommun består den kommunala koncernen av Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler och Nossan Förvaltningsaktiebolag med dess dotterbolag Herrljungabostäder AB och koncernen Herrljunga Elektriska AB.

Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler

Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler ägs till 100 procent av Herrljunga Kommun. Stiftelsen förvaltar 23 fastigheter till ett sammanlagt bokfört värde av 175 mnkr och dess syfte med verksamheten är att tillhandahålla ändamålsenliga lokaler till kommunens näringsliv. Fastigheter som ägs av stiftelsen hyrs ut, leasas eller säljs beroende på kundens intresse.

Nossan Förvaltningsaktiebolag

Nossan Förvaltningsaktiebolag är ett holdingbolag vars syfte är att äga och förvalta de kommunala bolagen Herrljungabostäder AB, och Herrljunga Elektriska AB med dotterbolag. Eftersom Nossan förvaltningsaktiebolag är ett holdingbolag finns inga anställda i bolaget utan bolaget köper via avtal resurser av Herrljunga Kommun. Nossans Förvaltningsaktiebolag ska samordna och kontrollera att Herrljunga kommuns koncernbolag förvaltas enligt ägardirektiv och kommunala mål, samt att skapa möjligheter för koncernen att växa och utvecklas.

Herrljungabostäder AB

Herrljungabostäder AB ägs till 100 procent av Nossan Förvaltningsaktiebolag. Syftet med verksamheten är att erbjuda ett kundanpassat och varierat utbud av lägenheter. Lägenheterna ska passa alla och bolaget strävar efter att kunden ska känna trygghet och trivsel i bostaden och området.

Herrljungabostäder AB ska erbjuda hyresgäster i Herrljunga kommun ett brett urval av attraktiva bostäder med olika typer av upplåtelseform. Med en hög service, genomgripande miljöfokus och ett omsorgsfullt underhåll ska Herrljungabostäder AB vara förstahandsvalet för ett tryggt och långsiktigt boende.

Koncernen Herrljunga Elektriska AB

Herrljunga Elektriska AB består av moderbolaget Herrljunga Elektriska och dess dotterbolag Herrljunga Vatten AB, Herrljunga Elkraft AB (bolaget är vilande) och Trollabo Kraft AB (ägs till 50 procent och kommer inte att redovisas i kommunens årsredovisning).

Herrljunga Elektriska

Herrljunga Elektriska AB:s verksamhetsområde består av fyra affärsområden: Elnät, EL-/energiteknik, Fjärrvärme och Stadsnät, samt övrig verksamhet inom fastighetsförvaltning och tjänster. Bolaget har till syfte att producera och distribuera el- och värmeenergi, tillhandahålla el- och energitekniska

tjänster inklusive elinstallation, tillhandahålla stadsnätstjänster, äga och förvalta såväl lös som fast egendom. Bolaget ska främja kommunens tillväxt och utveckling genom drift och förvaltning av nämnda verksamheter. Bolagets ekonomiska mål ska vara att uppnå en avkastning på eget kapital som uppgår till 8 procent samt en soliditet på minst 35 procent. Bolaget bedriver anmälningspliktig verksamhet enligt miljöbalken. Anmälningsplikten avser produktionsanläggningar för fjärrvärme i Mörlanda Panncentral och Kartholmens Panncentral, samt värmeproduktion på Gäsenegården.

Herrljunga Vatten AB

Herrljunga Vatten AB ansvarar över vatten och avloppsverksamheten i Herrljunga kommun. I detta ansvar ligger produktion och distribution av dricksvatten, avledning och rening av avloppsvatten samt drift, underhåll och förnyelse av VA-anläggningarna inom fastställda verksamhetsområden. Verksamheten ska efterleva

Förvaltningsberättelse/

krav och villkor som ställs enligt LAV (Lagen om allmänna vattentjänster), Miljöbalken och tillstånd meddelade enligt Miljöbalken och Livsmedelsverkets dricksvattenföreskrifter.

Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning

Herrljunga kommuns skatteunderlag har utvecklats positivt under året. Högre lönesummor och fler arbetade timmar har bidragit till högre skatteintäkter och intäkter från generella statsbidrag och utjämningsystem.

Nämndernas budgetföljsamhet är avgörande för goda resultat på längre sikt. Nämndernas nettokostnader uppnår en positiv budgetavvikelse på 4,2 mnkr.

Den demografiska utvecklingen kommer att ge stora utmaningar och långsiktiga effekter på ekonomi och bemanning framöver. Kommunen har relativt höga investeringsutgifter under året vilket bland annat beror på byggnation av Hagens demenscentrum. Projektet finansieras till stor del genom återbetalning av lån från Nossan Förvaltnings AB.

Befolkningsutveckling

Herrljunga kommun är för sin framtida utveckling beroende av att det sker en tillväxt av befolkningen. Kommunen har ett attraktivt näringsliv och goda kommunikationsmöjligheter vilket gör att många pendlar till Herrljunga kommun från andra kommuner. För att stimulera till ökad inflyttning är det viktigt att kommunen skapar attraktiva boendemiljöer både i tätorterna Herrljunga, Annelund och Ljung, men även på landsbygden.

Under den senaste tioårsperioden har kommunen haft en positiv befolkningstillväxt där antalet invånare ökat med totalt 167 personer (2013–2023). Befolkningen i Herrljunga uppgick den 31 december 2023 till 9 441 personer. Det är en minskning av invånarantalet med 76 personer jämfört med 2022. Orsaken till den minskade befolkningen var att 36 personer fler flyttade från kommunen jämfört med inflyttade. Under året flyttade 511 personer till Herrljunga, vilket var färre än 2022. Födelsenettet var negativt med 40 personer.

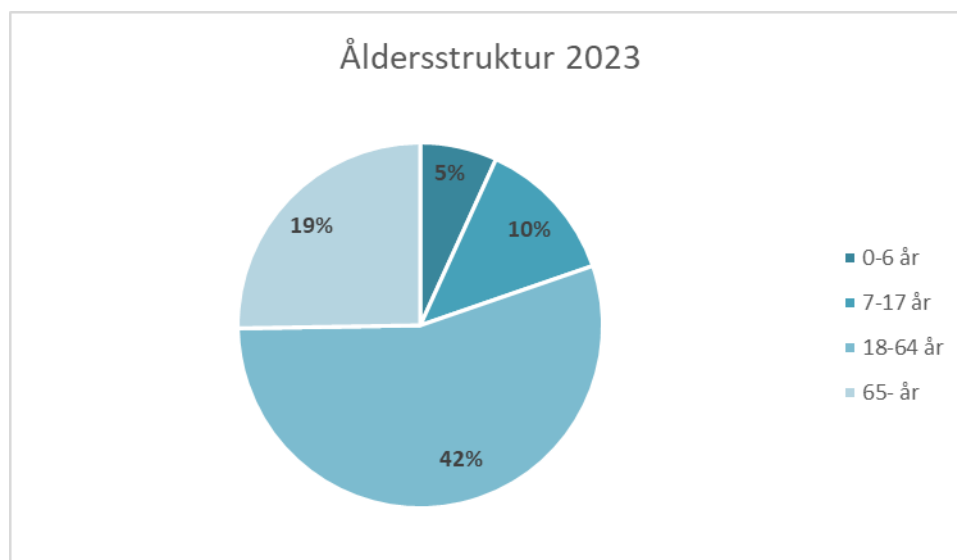

Diagram: Ålderstruktur på Herrljunga kommuns invånare 2023

Arbetsmarknad

Herrljunga kommun hade 2023-12-31 totalt 110 personer som var öppet arbetslösa. Det innebär en ökning av öppet arbetslösa med 23 personer jämfört med året innan. Den öppna arbetslösheten motsvarar 2,4 (1,9) procent av den registerbaserade arbetskraften. Herrljunga har haft en betydligt lägre andel öppet arbetslösa än riket och länet under 2023. För riket låg arbetslösheten på 3,4 procent av registrerad arbetskraft och för Västra Götaland på 2,9 procent. Personer i program med aktivitetsstöd uppgick 2023-12-31 till 76 (96) personer.

Bostadsmarknad

Då kommunen har ett attraktivt näringsliv och bra kommunikationsmöjligheter så pendlar många idag till Herrljunga från andra kommuner. Ett större utbud av bra boendeformer skulle kunna innebära en ökad inflyttning från denna grupp. Boendet och livsmiljön får en allt större betydelse i människors liv. Det är inte längre tillgången till arbete som primärt styr var vi väljer att bosätta oss. Goda och varierande boendemiljöer har blivit en mycket viktig konkurrensfördel för kommunerna i hela landet.

Förutsättningarna för att bygga enbostadshus och flerbostadshus finns i kommunen genom att ett flertal områden blivit planlagda de senaste åren.

Arbetet fortsätter med detaljplanering och exploateringsarbete av fler områden för att säkerställa fortsatt bra planberedskap för bostadsbyggnation i kommunen. Bland annat pågår arbetet på kvarteret Lyckan med planerad inflyttning under 2024.

Näringsliv

För att stärka näringslivsutvecklingen samarbetar kommunen med FOKUS Herrljunga, ett bolag som är helägt av Föreningen Företagarna i Herrljunga. Kommunstyrelsens ordförande och kommundirektör sitter i företagets styrelse. FOKUS Herrljunga har till syfte att förbättra och stärka näringslivsklimatet i Herrljunga kommun men också att stödja och utveckla nyföretagandet i kommunen.

Näringslivet är en viktig faktor för kommunens förmåga att växa, attrahera nya medborgare och är en grund för välfärd och service inom kommunen. I år rankades Herrljunga som nr 8 på Svenskt Näringsliv ranking, bästa näringslivskommun i riket och placerades dessutom väldigt högt i SCB:s NKI-mätning Insikt. Tillsammans med Föreningen Företagarna Herrljunga fortsätter arbetet med att utveckla servicen till existerande företagare, samt stötta nya företagare att etablera sig i Herrljungabygden. Under våren tillsattes en ny näringslivsutvecklare vilket redan har gett positiva effekter på det strategiska arbetet.

På delregional nivå har frågan om framtida energiförsörjning fått stort fokus. Frågan är avgörande för att civilsamhälle och näringsliv ska kunna utvecklas i en positiv riktning, inte minst i Herrljunga där utvecklingsmöjligheterna med nuvarande stam- och regionledningsnät är begränsade på längre sikt.

Finansiell analys

I Herrljunga kommunkoncern finns de fem låntagarna Herrljungabostäder AB, Herrljunga Vatten AB, Nossan Förvaltningsaktiebolag, Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler och Herrljunga kommun. Den totala låneskulden för 2023 uppgår till 566,6 miljoner kronor. Störst låntagare är Stiftelsen Herrljunga industrilokaler med en andel på 29 procent motsvarande 163,3 mnkr.

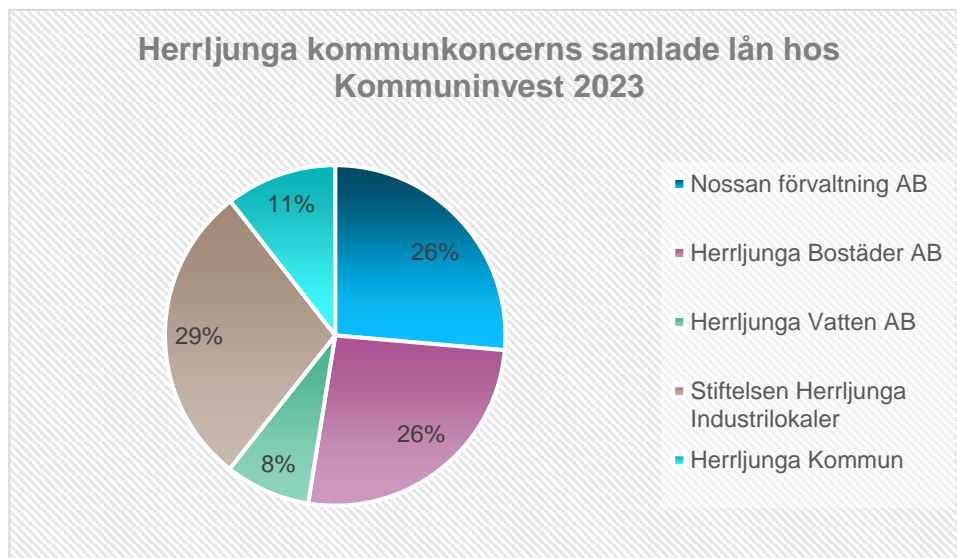

Diagram: Herrljunga kommunkoncerns samlade lån hos Kommuninvest

Under innevarande år är andel fast ränta i skuldportföljen 61,62 procent. Den genomsnittliga kapitalbindningen är 2,10 år och den genomsnittliga räntebindningen är 1,75 år. Av den totala låneskulden har 39,33 procent en kapitalbindning på ett år eller kortare och 53,65 procent har en räntebindning på 1 år eller kortare. Den totala räntekostnaden år 2023 uppgår till 13,8 (4,4) miljoner kronor. Risken med hög lånegrad är när räntorna stiger, det innebär ökade kostnader för koncernen.

En tioårig ränteprognoz visar på 60,4 miljoner kronor i räntekostnader på befintlig skuldportfölj för koncernen. Likviditeten speglar koncernens kortfristiga betalningsberedskap. De löpande utgifterna måste kunna betalas med antingen de månatliga skattebetalningarna, avgifter och ersättningar eller andra omsättningsbara tillgångar. Med högre investeringsgrad ökar behovet av utökad lånegrad. Koncernens likviditet försämrades under år 2023 från 84 mnkr år 2022 till 65 mnkr år 2023.

Borgensåtaganden är förknippade med risk och därför är det viktigt att en riskanalys genomförs vid varje enskild förfrågan om borgensförbindelse. När borgensåtagande ska beaktas är det lika viktigt att analysera innehållet i åtagandet som storleken. Den största risken uppstår i de borgensåtaganden som inte har några väsentliga tillgångar att realisera vid betalningssvårigheter, vanligtvis föreningar. Detta har Herrljunga kommun beskrivit i en upprättad policy för borgensförbindelser. Herrljunga kommuns borgensåtaganden uppgick vid årsskiftet 2023 till 507,3 miljoner kronor, vilket var en minskning med 5,4 miljoner kronor jämfört med 2022.

Hållbarhet

Herrljunga kommun har antagit nio klimatlöften inom det regionala samarbetet Klimat 2030 vilka implementerats och genomförts på ett flertal förvaltningar. Den koldioxidbudget som tagits fram av kommunstyrelsen har under våren antagits. Koldioxidbudgeten ska inkorporeras i ärendeberedningen för att Herrljunga kommun som organisation på ett resurseffektivt sätt kan arbeta med frågan om en minskning av utsläpp av koldioxid från kommunens egen organisation.

Herrljunga Elektriska AB bedriver anmälningspliktig verksamhet enligt Miljöbalken. Anmälningsplikten avser produktionsanläggningar för fjärrvärme i Mörlanda Panncentral och Kartholmens Panncentral. Fjärrvärme distribueras i Herrljunga tätort, Mörlanda och Ljung.

Förvaltningsberättelse/Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning

Huvuddelen av Herrljunga bostäder AB:s fastigheter är anslutna till fjärrvärmenätet som inom Herrljunga tätort till 98 procent produceras av biogas. I de flesta hus finns miljöhus där källsorterade sopor lämnas. Matavfall blir till biogas och biogödsel. Energibesparande vvs-utrustning installeras alltid vid nyproduktion och utbyte. Alla förbrukningsuppgifter avseende fjärrvärme och vatten dokumenteras och följs upp fastighetsvis varje månad.

Jämförelser med andra kommuner

Herrljunga kommun jämför sig med andra kommuner med liknande förutsättningar, för att kunna utvärdera resultat och kvalitet på tjänsterna. Liknande kommuner utgår från Sveriges Kommuner och Regioners kommungrupp B5, vilket innebär långpendlingskommun nära större stad.

Herrljunga kommun har en lägre skattesats än motsvarande kommuner men har en högre skattekraft. Kommunen ligger på åttonde plats i Svensk Näringslivs kommunranking, vilket är resultatet av ett aktivt samarbete mellan kommunens tjänstemän, FOKUS Herrljunga och företagen i kommunen.

Nyckeltal	Herrljunga Kommun	Liknande kommuner*
Svensk Näringslivs kommunranking 2023	8	
Skattesats till kommun 2023, %	21,94	22,09
Skattekraft i procent av riksgenomsnitt, taxeringsår 2023	88,6	86,5
Antal elever per lärare (heltidstj) i kommunal grundskola F-9, 2022	10,5	11,2
Inskrivna barn per årsarbetare i förskolan 2022, antal	4,7	5
Elever i åk. 9 som är behöriga till ett yrkesprogram, kommunala skolor 2023, %	74,4	82,3
Invånare 65+ i särskild boendeformer 2022, %	3,3	3,7

*Genomsnittlig placering kommunranking kommun i grupp B5

Pensionsåtaganden

Enligt beslut av Kommunfullmäktige har Herrljunga kommun valt att lyfta in pensionsförpliktelsen som en avsättning i balansräkningen. En konsekvens av detta är att beslut kan fattas på underlag som ger en fullständig bild av den faktiska ekonomiska situationen. Skulden är en beräkning av anställdas intjänade pensionsförmåner enligt de pensionsbestämmelse som gällde till och med 1997-12-31. År 2023 uppgår pensionsförpliktelsen till 174,5 (169,7) mnkr inklusive särskild löneskatt, vilket är en ökning från 2022 med 4,8 mnkr. Ökningen beror på förändring av basbelopp till följd av högre inflation.

En annan pensionsförpliktelse utgörs av särskilda pensioner, ÖK-SAP samt avsättning exklusive ÖK-SAP och är i bokföringen redovisad som avsättning. För 2023 uppgår det avsatta beloppet till 9,9 (9,1) mnkr. Den utgörs också av den del av pensionsförpliktelsen som tryggats i pensionsförsäkring.

Pensionsåtagande	Kommunen 2022	Kommunen 2023
Pensionsförpliktelser		
Avsättning inkl. särskild löneskatt	9,1	9,9
Ansvarsförbindelse inkl. särskild löneskatt	169,7	174,5
Pensionsförpliktelse som tryggats i pensionsförsäkring	44,7	54,2
Pensionsförpliktelse som tryggats i pensionsstiftelse	-	-
Summa pensionsförpliktelser (inkl. försäkring och stiftelse)	223,4	238,6
Förvaltade pensionsmedel - marknadsvärde		
Totalt pensionsförsäkringskapital	52,3	65,4
– varav överskottsmedel	0,7	0,8
Totalt kapital pensionsstiftelse	-	-
Finansiella placeringar avseende pensionsmedel (egen förvaltning)	-	-
Summa förvaltade pensionsmedel	52,3	65,4
Finansiering		
Återlånade medel	171,2	173,2
Konsolideringsgrad (procent)	23,4	27,4

Tabell: Herrljunga kommuns pensionsåtagande 2022--2023

Händelser av väsentlig betydelse

Flera organisationsförändringar genomfördes under 2023. En ny samhällsbyggnadsnämnd och internservicenämnd tillsattes utifrån ett tidigare beslutet om omorganisation där bygg- och miljöförvaltningen och tekniska förvaltningen slogs ihop till en samhällsbyggnadsförvaltning. För att fortsätta utveckla kommunen som en attraktiv plats att bo och verka på så skapades också en gemensam kultur- och fritidsorganisation med uppdrag att samordna och utveckla de aktiviteter som sker i Herrljunga kommun tillsammans med föreningslivet och civilsamhället.

Kommunfullmäktige tog i början av året ett beslut om att påbörja en process för ett ingående i förbundssamverkan kring räddningstjänst. En oberoende utredning, genomförd av konsultbolaget Prospero, bedömde räddningstjänsten Stor Göteborg (RSG) vara det starkaste alternativet för Herrljunga.

På grund av det rådande ekonomiska läget samt oroligheter i omvärlden har efterfrågan på mark att exploatera samt försäljning av kommunala villatomter drastiskt minskat i Herrljunga. Årenden har minskat under 2023 för byggenheten vilket beror på inflation, stigande räntor och höga energikostnader. Att aktivt fortsätta marknadsföra och försöka locka exploatörer till Herrljunga under en lågkonjunktur är prioriterat för att ligga i fas när marknaden vänder. Arbetet med att detaljplanera områden för bostadsbyggnation har fortsatt varit prioriterat och ett antal nya detaljplaner för bostäder, förskola och industrimark är under framtagande.

Hagens demenscenter etapp 1 färdigställdes i maj och övertogs av verksamheten i juni. Projektering av förfrågningsunderlag för totalentreprenad av etapp 2 löpte på under hösten. Arbetet beräknas vara klart i december 2024.

Kriget i Ukraina har inneburit att Sveriges arbete att återuppbygga landets totalförsvaret har tagit rejäl fart. För kommunens del innebär det att arbetet med kommunens beredskap har på många sätt intensifierats under 2023.

Herrljunga kommun fick i oktober en ny kommundirektör vars främsta uppgift blir att styra och leda organisationen utifrån den politiska viljeinriktningen och därtill, tillsammans med kommunledningen, fortsatt utveckla och effektivisera Herrljunga kommuns organisation och verksamheter.

Under det gångna året har Näringslivsverksamheten genomgått anpassningar för att bättre motsvara de näringslivspolitiska målen, med särskilt fokus på effektivisering av rådgivningsprocesser för nya företagare och förbättrad samverkan mellan kommunen och näringslivet. Signifikanta händelser under året inkluderar uppstarten av ett omfattande marknadsföringsprojekt, lanseringen av en ny webbsida och ett kommunikationslyft riktat mot näringslivet. Dessa initiativ har haft stor inverkan på verksamheten, med målet att stärka näringslivets position och tillväxtpotentialer i Herrljunga kommun.

Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten

De kommunala bolagen ska i sin verksamhet förhålla sig till både kommunallagen (KL) och aktiebolagslagen (ABL). Det innebär att bolagen har en sammansatt uppgift där det ska råda balans mellan allmännyttan (nytta för medborgarna) och affärsmässighet (en strikt företagsekonomisk lönsamhet). Moderbolaget Nossan Förvaltningsaktiebolag utövar styrning och uppföljning av de bolag som ingår i koncernen. Det ska finnas en aktiv dialog och kommunikation mellan moderbolaget och dotterbolagen.

Styrelseledamöterna i respektive bolag utses av kommunfullmäktige och anmäls på bolagsstämman. Respektive bolags styrelse svarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Styrelsen har det operativa ansvaret för bolaget och att verksamheten bedrivs i enlighet med vad som har beslutats på årsstämman. Styrelsen ska se till att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Styrelsen i respektive bolag utser verkställande direktör.

Koncernens bolag ska skapa lämpliga förhållanden för återkommande dialog med allmänheten utifrån varje bolags förutsättningar. Bolagen ska kännetecknas av öppenhet och ett serviceinriktat arbetssätt. Nossan Förvaltningsaktiebolag har under året en återkommande dialog med bolagen. I förekommande fall behandlas dessa ärenden av kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

Herrljunga kommun

Kommunens högsta beslutande organ är kommunfullmäktige och det är fullmäktige som bland annat beslutar om kommunens budget och verksamhetsplan samt årsbokslut. I samband med budgeten fastställs inte bara de ekonomiska ramarna utan även de mål som verksamheten ska jobba mot. Kommunfullmäktige utser och tillsätter ledamöterna i Kommunstyrelsen, kommunens fem facknämnder samt bolagens styrelser. Kommunfullmäktige beslutar också om hur den kommunala verksamheten ska styras genom att fatta beslut om policy för verksamhets- och ekonomistyrning. I policyn framgår bland annat hur budget- och uppföljningsprocess ska gå till i kommunen.

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorganisation. Styrelsen har samordningsansvar för hela kommunens utveckling och ekonomiska ställning med uppdrag att övergripande leda och styra den kommunala verksamheten. Förvaltningscheferna är tillsatta av kommunstyrelsen och är underställda kommunchefen.

Tillsammans med Vårgårda kommun bedriver Herrljunga kommun två servicenämnder där en servicenämnd består av verksamhet som har Vårgårda kommun som huvudman och en servicenämnd som har Herrljunga kommun som huvudman. Syftet med denna gemensamma organisation har varit att genom effektivitet förbättra stöd och support till respektive kommuns kärnverksamhet. Respektive nämnd har eget budgetansvar och upprättar egna månadsuppföljningar, delårsrapporter och årsbokslut. Varje nämnd ska även se till att de mål som upprättas för verksamheten uppnås under året.

Herrljunga kommun bedriver en del av sin verksamhet i bolagsform. Bolagen har samma övergripande syfte som den verksamhet som bedrivs i förvaltningsform, nämligen att skapa nytta för Herrljunga kommun och dess medborgare. Herrljunga kommun har organiserat bolagsverksamheten i en koncern med Nossan Förvaltningsaktiebolag som moderbolag.

God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning

Måluppföljning

Verksamhetens mål

Kommunens målarbete utgår från tre fokusområden som alla bidrar till att uppfylla kommunens vision. Den kommunala organisationen arbetar mot gemensamma mål utifrån den egna förvaltningens perspektiv och ansvarsområde.

Målarbetet fortsätter att utvecklas genom iterativa arbetsätt och metoder. De uppföljningar och analyser som görs i samband med del- och helårsrapporter visar att målen når ut i förvaltningar och verksamheter och skapar ett engagemang, vilja och förståelse för samverkan. Gemensamma processer över förvaltningsgränserna synliggörs och ger förutsättningar för ett arbete med medborgaren i fokus – ”du är i centrum” – är en ledstjärna.

Att skapa förutsättningar för god och hållbar tillväxt handlar om en organisation som arbetar strategiskt tillsammans för att skapa förutsättningar; att det finns detaljplanerad mark som tillåter bostadsbyggande, att den kommunala servicen utvecklas i samma takt, att genom ekonomiska och demografiska prognoser i tidigt skede kan utveckla den service som behövs i framtiden på ett kostnadseffektivt och kvalitativt sätt.

En del mål och aktiviteter återfinns under olika huvudrubriker, utifrån det enskilda nämnd- och förvaltningsansvar. Det finns också exempel på att vissa mål har en mer strategisk och övergripande inriktning, där kommunstyrelsen har ett särskilt ansvar men där det också finns ett utförar- och verksamhetsperspektiv

Organisationen jobbar med mätetal, det handlar om att skapa långsiktighet och hållbarhet i beslutsprocesser över tid och underlag för kloka politiska beslut. I det löpande arbetet med uppföljning är det än mer tydligt att kommunen behöver effektivare verksamhetssystem och analysverktyg för att än bättre kunna sammanställa och följa upp planer och resultat löpande under året.

Målbedömning av god ekonomisk hushållning:

Verksamhetsmål	God till medelgod måluppfyllelse
Finansiella mål	God måluppfyllelse

Målrapportering 2023

Fokusområde 1: En hållbar och inkluderande kommun

Vi tar ansvar för vår gemensamma framtid. Hållbarhetsbegreppet genomsyrar alla beslut och aktiviteter. Herrljunga kommun arbetar med det kommunövergripande målet, bland annat genom åtgärder och aktiviteter kopplade till Klimat 2030 och de klimatlöften som kommunen antagit. Det handlar bland annat om renovering och återvinning av möbler och lekturstycken, miljömedvetna val i bygg- och upphandlingsprocesser samt framtagande av en kommunal koldioxidbudget.

God ekonomisk hushållning handlar om att styra ekonomin både i ett kortare och i ett längre tidsperspektiv för att klara finansieringen av kommunens välfärdsuppdrag, både nu och i framtiden.

En stor del av kommunens arbete handlar om hur kommunen ska kunna möta framtidens behov på ett hållbart sätt då dagens resurser inte kommer att räcka till. Det kommer att krävas ändrade arbetssätt och processer. Digitaliseringsarbetet är en viktig del av utvecklingen. Genom att utnyttja möjligheterna till effektivisering och möjlighet till självservice till kommunens invånare med hjälp av e-tjänster, automatisering och robotisering genom digitala verktyg stödjer kommunen inkludering och jämställdhet. Detta bidrar till det övergripande hållbarhetsarbetet, både ekologiskt, socialt och ekonomiskt.

Den gemensamma framtiden är mångt och mycket våra barn- och unga och tidiga insatser och samverkan prioriteras. Heltid som norm deltid som möjlighet fortsätter att vara ett arbetssätt och organisationen strävar mot och vill att arbetet inom kommunen skall vara ett arbete som man vill ha på heltid och där man stannar kvar.

1. Herrljunga ska ta miljöansvar och effektivt hushålla med naturens resurser, nu och i framtiden

Vi uppnår detta genom nämndmål:

- Upprätta ett kommunövergripande klimat och miljöprogram
- Vara resurseffektiva och agera hållbart vid inköp och förvaltande.
- Främja hållbara och säkra verksamheter, både interna och externa
- Energieffektivisering
- Vara resurseffektiva och agera hållbart vid inköp och förvaltande
- Socialförvaltningen ska eftersträva resurseffektivitet i de insatser som erbjuds, genom att utveckla och stärka samverkan.
- Socialförvaltningen ska utveckla/förstärka det förebyggande arbetet och tidiga insatser samt bidra till medborgarnas möjlighet till aktivt liv och god hälsa.
- Skillnad pojkar och flickor genomsnittliga meritvärde
- Bildningsnämnden ska ha socialt hållbara verksamheter som främjar inkludering och jämställdhet oavsett var i kommunen du bor.
- All pedagogisk verksamhet arbetar med frågor om hållbarhet och miljöansvar över tid.
- Förvaltningens samtliga verksamheter ska vara tillgängliga för alla.

Herrljunga arbetar för en hållbar framtid genom samordnat miljöarbete. Miljö- och klimatprogrammet ska innehålla strategier som ska koordinera arbetet med miljömål och driva på omställningen samt underlätta samverkan med andra aktörer på olika nivåer. Den regionala satsningen *Kommunernas klimatlöften* inom ramen för *Klimat 2030* har under 2023 presenterats i uppdaterad tappning av processledningen med 30 nya löften för programperioden 2024–2026. Förutom att kommunen fortsatt arbetet med tidigare års åtaganden så har Herrljunga kommun valt att anta 21 av de nya löfterna. Aktiv stöttning till kommunerna erbjuds under hela programperioden, både för de löften man valt att anta, men även för övriga löften.

Förvaltningsberättelse/Måluppföljning

Kommun ska aktivt arbeta med att minska miljöpåverkan på hållbart och långsiktigt sätt genom att om möjligt öka andel förnybar energi och minska energiförbrukningen i kommunens fastigheter. Vi skall informera om rutiner i organisationen för att vid varje givet tillfälle avväga om återbruk kan komma i fråga gällande om befintliga möbler, inventarier och utrustning skall ersättas eller avvecklas.

Samarbetet inom Boråsregionen har fortsatt med fokusområden som biogas och vätgas som energibärare, ladd infrastruktur, miljö- och klimatkrav vid upphandling, arbetsmaskiner samt trygg energiförsörjning. Under våren 2023 har Herrljunga kommun även deltagit i ett projekt med avsikt att identifiera vad väsentliga samhällsintressen i delregionen är. Under hösten 2023 medverkade kommunen i att kartlägga potentiella platser för framtida etablering av förnybar energi i form av bland annat vindkraft samt solenergi.

Socialförvaltningen har flera insatser som genomförs i samverkan i Sjuhärad. Insatser som förvaltningen samverkar extern runt är Mini Maria (missbruksbehandling barn och ungdomar), Utväg (behandling våld), Barnahus (samverkanshus där alla barnförhör genomförs), Hederscentrum (hedersvåld), familjerätt, familjerådgivning och alkoholhandläggning. Under året har socialförvaltningen fortsatt sitt arbete med att stärka den interna samverkan genom teamsamverkan i hemtjänsten och styrgrupp för hemtjänstens effektivisering.

Titel	Utfall 2021	Utfall 2022	Mål 2023	Utfall 2023
Framtagande av miljöstrategisk policy			Färdig och antas	Ej påbörjad
Identifiering och genomförande av åtgärder i koldioxidbudget	Arbetas med	Antagen	Uppföljning av antagen budget	Antagen
Antagande och genomförande av 2022 års klimatlöften inför Klimat 2030	7/10	Arbete genomfört inom samtliga, hälften av löfterna färdigställda	Färdig och antas	Målet uppfylls för 2022 års löften, genomförda under 2023. 21 (av 30) löften för ny programperiod 2024–2026 antagna.
Antal återanvända förbrukningsinventarier (st)	3	2	öka	5
Antal kontroller jämfört med planerat, miljö (%)	80%	80%	100%	93%
Antal kontroller jämfört med planerat, räddning (%)	100%	100%	100%	-
Energiförbrukning i kommunens fastigheter	129	132	minska	150
Förbrukning Värme kWh/kvm	76	69	minska	102
Förbrukning el kvh/kvm	53	62	minska	48
Antal återanvända förbrukningsinventarier	10	-	Öka	Helår
Totalt svinn per port (g) förskola/skola	62,5 g	55,0 g	62,0 g	50,5 g
Totalt svinn per port (g) äldreomsorg	73 g	75,0 g	65,0 g	88,5 g
Antal externt samordnade planer (SIP), upprättade	12 st.	26 st.	öka 10%	31 st

Förvaltningsberättelse/Måluppföljning

Alla enheter (ansvar) skall redovisa en budget i balans (%)	72	65	100%	63
Antal registreringar i Senior alert och Svenskt register för Beteendemässiga och Psykiska Symptom (BPSD)	25 SA 12 BPSD	66 SA 9 BPSD	60 SA 40BPSD	52 SA 22 BPSD
Genomsnittligt meritvärde för pojkar/flickor	225,8 / 242,6 (avser läsår 20/21)	167,9 / 212,3 (avser läsår 21/22)		202,1 / 230,2 (avser läsår 22/23)

2. Herrljunga kommun ska ha en god ekonomisk hushållning.

Budgetföljsamheten har under året varit god och de flesta nämnder och styrelser visar ett positivt resultat. Verksamheterna har lyckats med uppdraget att leverera välfärdstjänster inom tilldelad budget.

God ekonomisk hushållning är grunden för den kommunala verksamheten. Att hushålla med våra resurser på ett klokt sätt är grunden för att skapa hållbar och långsiktig välfärd, och skapa utrymme för investeringar i våra verksamheter.

I förhållande till skatteintäkterna och generella statsbidrag uppgår årets prognostiserade resultat till 3,0 procent, vilket innebär att målsättningen för det enskilda året om två procent infrias. Resultatet över en treårsperiod blir 5,0 procent. Årets nettoinvesteringar uppgår till 44,1 mnkr. Investeringsutgifterna är något lägre än årets resultat och avskrivningar, och kunde egenfinansieras under året. Självfinansieringsgraden på fem års genomsnitt är 77 procent. Soliditeten uppgår till 46,5 procent.

Titel	Utfall 2021	Utfall 2022	Mål 2023	Utfall 2023
Resultatöverskott som motsvarar två procent av skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning över tid	4,7	7,4	2,0	3,0
Soliditetskrav Herrljunga kommun	41,4%	45,4%	Min 35%	46,5%
Kommunfullmäktiges fastställda mål om självfinansiering, kommun	101%	70%	70%	113%

3. Herrljunga kommun ska ha socialt hållbara verksamheter som främjar trygghet, inkludering och jämställdhet.

Vi uppnår detta genom nämndmål:

- Stärka kommunens strategiska kompetensförsörjning med fokus på identifierade bristyrken.
- Samverka med övriga förvaltningar för att tillsammans upprätthålla en effektiv och rättssäker förvaltningsorganisation
- Utveckla kommunkoncernens förmåga att ställa sociala och miljömässiga krav vid upphandling.

Kompetensbristen ökar såväl inom den offentliga som den privata sektorn och det är av stor vikt att fortsätta utveckla kommunen som en attraktiv och hållbar arbetsgivare. Behovet av utbildade inom skola och hälso- och sjukvård är stort inom den offentliga sektorn och förväntas bli större de närmaste åren. Arbetet pågår kontinuerligt att erbjuda heltid som norm med deltid som möjlighet, utveckla arbetsmiljö och interna karriärmöjligheter samt förbättrad introduktionsprocess.

Administrations- och kommunikationsenheten stöttar förvaltningar och nämnder i upprätthållandet av en effektiv, transparent och rättssäker demokratiprocess. Enheten är också ansvarig för ett flertal kommunövergripande processer såsom ärendehanteringsprocess och nämndprocessen. Under året har administrationen fokuserat på upphandling och implementering av ett nytt kommunövergripande ärendehanteringssystem. Som en del i projektet har verksamheten granskat och reviderat arbetsrutiner och beredningsprocesser. Samarbetet med Boråsregionen och Sjuhäradskommunerna har fortsatt, med målet att upphandla och implementera ett e-arkivsystem. Detta, tillsammans med införande av digital ärendehantering, inom kommunens nämnder, och införandet av det nya ärendehanteringssystemet, utgör viktiga delar av en rättssäker digital ärendehantering, genom att säkerställa slutarkivering av digitala handlingar.

Samverkan mellan IT-avdelningen, administrations- och kommunikationsenheten och övriga organisationen utvecklas för att ta för att kunna digitalisera och förbättra servicen för de medborgare och näringsidkare som har kontakt med kommunen. Under året har IT-enheten i Herrljunga genomfört viktiga initiativ för att etablera och stärka spetskompetensgrupper inom enheten. Detta har ökat förmågan att möta specifika utmaningar och behov genom att samla och organisera specialiserad expertis. Genom ett nära samarbete med olika funktioner har enheten strävat efter att skapa lösningar och tjänster som stöder organisationens övergripande mål och strategiska inriktning.

Upphandling är ett viktigt styrmedel för att nå samhällspolitiska mål. Att ställa miljö- och sociala krav i upphandlingsprocesser bidrar till en hållbar utveckling och kan vara ett verktyg för att uppnå social, miljömässig och ekonomiskbalans vid upphandling av varor, tjänster eller byggtreprenader.

Titel	Utfall 2021	Utfall 2022	Mål 2023	Utfall 2023
Avgångna tillsvidareanställda 1	12%	14%	<12%	15,3%
Sjukfrånvaro	7,9%	8,3%	<7%	7,5%
Heltidsanställda månadsavlönade/heltidsarbetande månadsavlönade i %	84/60	86/64	Öka	90/67
Arbetad tid utförd av månadanställda/visstid/timanställda i %	82/11/7	82/11/7	Bibehålla arbetad tid av månadsanställda	

Förvaltningsberättelse/Måluppföljning

Medborgarundersökningen - Möjlighet att påverka inom de kommunala verksamheterna fungerar bra, andel (%)	40,3% (38,6%)	48% (40,5%)	+ 2022	Medborgarundersökningen utförs inte under 2023, utan 2024 blir nästa mätetal
Medborgarundersökningen - Möjlighet att påverka politiska beslut i kommunen fungerar bra, andel (%)	35,1% (26,7%)	36,9% (27,6%)	+ 2022	
Medborgarundersökningen - Möjlighet att delta aktivt i arbetet med att utveckla kommunen fungerar bra, andel (%)	35,3% (33,3%)	41,4% (35,5%)	+ 2022	
Medborgarundersökningen - Kommunens information kring större förändringar fungerar bra, andel (%)	47,4% (50,7%)	57,3% (51,5%)	+ 2022	
Andelen egna upphandlingar där ovannämnda krav ställs ²		Nytt mål därför inget mätetal ännu	80%	80%

Fokusområde 2: En välkomnande och attraktiv kommun

Vi arbetar för en trygg och stimulerande miljö med medborgare, företagande och besökare i fokus. En småstadsideyll nära storstad och fritid, du är i centrum!

Genom samverkan, internt och externt, skapar vi tillsammans ett tryggare Herrljunga. En trygg och stimulerande boende och verksamhetsmiljö där kommunens alla intressenter trivs och kan verka inom fortsätter att vara en prioriterad utmaning. För Herrljunga gäller det att kunna vara ett attraktivt alternativ med tillgång till natur och bra infrastruktur är en viktig del, men också att det finns ett aktivt och välkomnande förenings, fritids och kulturliv som skapar ett mervärde.

Kommunen deltog även 2022 i SCB:s medborgarundersökning och resultatet från den första undersökningen publicerades i december. Medborgarna upplever Herrljunga som tryggt, tryggare än rikssnittet, och det finns även en tilltro till att kunna påverka politiska beslut. Däremot saknar medborgarna ett kulturutbud och önskar att kommunen ska arbeta mer främjande för kommunens kulturutbud. Det sker mycket inom detta område i kommunens geografiska område men det har upplevts att man har saknat en sammanhållande och central plattform för detta arbete. Därför beslutade kommunens politiker på att satsa på en kultur och fritidsorganisation för att utveckla och stärka det här arbetet vilken kommer att sjösättas vid årsskiftet 2022/23.

Samverkan över funktions och verksamhetsgränser har gynnats av det målarbetet med gemensamma fokusområden och kommunövergripande mål. Särskilt är detta märkbart inom förvaltningens folkhälsoarbete, bland annat genom utvecklingen av SkolSoc och medverkan i EST (effektiv trygghet för samordning), STK (säker och trygg kollektivtrafik) samt SSPF (skola, socialtjänst, fritid, polis).

4. Att aktivt marknadsföra och lyfta fram Herrljunga kommuns goda egenskaper och företagande

Vi uppnår detta genom nämndmål:

- Fortsätta utveckla varumärket utifrån kommunens vision.
- Utveckla kommunikationen med medborgare och företagare för att främja samarbete och ge en positiv upplevelse vid kontakt med kommunen oavsett utfall på ärende
- Skapa möjligheter för boenden och verksamhetsetablering i hela kommunen
- Socialförvaltningen ska skapa förutsättningar för att vara en god och attraktiv arbetsgivare.

Genom det varumärkesarbete som bedrivits finns nu en tydlig och enhetlig grafisk identitet. Detta innebär att vi kan särskilja oss från andra kommuner och stärka vår position som en attraktiv plats för såväl invånare som företag. En varumärkesmanual i form av en digital plattform har tagits fram för Herrljunga kommun. Den har sin utgångspunkt i varumärkesstrategin och grafiska profil. Syftet med denna plattform är att göra det enklare för vår organisation, liksom för externa aktörer, att hitta relevant information och material som är kopplat till vår visuella identitet. Den externa och interna webben har också uppdaterats utifrån ny grafisk profil.

Det ska vara möjligt att lämna in ett ärende på det sätt som passar bäst för kunden, dvs. antingen genom e-tjänst, blankett, personligt möte eller annat. Erbjud e-tjänster som möjlighet för alla våra handlägningsärenden.

Analysera presumtiva tomter som kommunen äger och strategiskt planera in dessa för avstyckning. Därutöver inventera privatägd mark i strategiska lägen för på längre sikt tillgängliggöra tom-ter till försäljning i hela kommunen. Ta fram en hållbar och effektiv process över tid för marknads-föring och försäljning av tomter för att nå framtida önskad effekt.

Under åren 2020 - 2023 har socialförvaltningen arbetat strukturerat med det strategiska arbetet på ledningsnivå och med ett fokus på chefsstabilitet. Stabilitet hos chefer är en förutsättning för att leda

Förvaltningsberättelse/Måluppföljning

verksamheten och hålla ihop påbörjade projekt och processer samt för att skapa en trygghet hos medarbetarna. Förvaltningen har arbetat för att nå det politiska målet med heltid som norm och deltid som möjlighet. Från 2022 till 2023 har andelen heltidsanställda ökat och förvaltningen har 93,2 % som har anställning på heltid och förvaltningen når upp till det politiska målet om 92% år 2023.

Titel	Utfall 2021	Utfall 2022	Mål 2023	Utfall 2023
Medborgarundersökningen - Kan rekommendera andra att flytta till kommunen, andel % (riket)	58,6% (60,4%)	58,2% (62,6%)	+ 2022	Medborgarundersökningen utförs inte under 2023, utan 2024 blir nästa mätetal
Medborgarundersökningen - Beslut som fattas i kommunen upplevs som genomtänkta och genomarbetade, andel % (riket) ³	23,3% (25,3%)	26,35 (28,2%)	+2022	
Medborgarundersökningen - Beslut som fattas i kommunen upplevs vara transparenta, andel % (riket)	24,2% (24,8%)	39,8% (26,4%)	+2022	
Andel ärenden utförda genom e-tjänster, bygg (%)	1,8	25	10	23
Andel ärenden utförda genom e-tjänster, miljö (%)	3	28	10	101
Handläggningstid, bygg (dagar)	34	13	50	28
Handläggningstid, miljö (dagar)	21	21	20	12
Antal planlagda tomter till försäljning i kommunen	45	45	50	48
Antal kvm planlagd industrimark till försäljning	65 000	175 000	100 000	40 000
Arbetet känns meningsfullt	4,4	4,4	4,7*	4,3
Sjukfrånvaro i socialförvaltningen (%)	9,5%	10,4 %	5%	9,8 %
Personalomsättning, chefer. Socialförvaltningen	5/17	6/19	3/19	2/19
Andel heltidsanställda, Socialförvaltningen	90,1%	90,4 %	92%	93,2%
Andel arbetad tid (av total arbetad tid) utförd av timanställda. Socialförvaltningen	VoO 18,9% SS 16,24%	VoO 20% SS 17%	VoO 12% SS 10%	VoO 14% SS 20%
Andel tillsvidareanställda undersköterskor inom vård och omsorg	139/216	145/226	100%	138/220

5. Herrljunga kommun är en trygg plats att besöka, och verka och leva i

Vi uppnår detta genom nämndmål:

- Genom kommunövergripande samverkan och samarbete arbeta med att förebygga och förhindra social oro samt öka trygghet.
- Fortsätta utvecklingen av främjande och förbyggande folkhälsoarbete.
- Verka för att skapa en trygg närmiljö och för våra medborgare samt kommunicera ett attraktivt Herrljunga för potentiella nya kommuninvånare
- Socialförvaltningen ska vara förtroendeskapande och verka för ökad trygghet, jämlikhet och rättssäkerhet.
- Trygghet i skolan

2021 påbörjades ett kommunövergripande arbete med syfte att förebygga våld och förtryck. Målet är att skapa ett "Hela Herrljunga tillsammans mot våld" där tjänstepersoner, politiken, kommunens verksamheter, näringsliv och civilsamhälle kan arbeta tillsammans för att främja känsla av trygghet i kommunen och detta arbete fortsätter under 2023/2024.

Det brottsförebyggande samverkansarbetet med kommunpolis fortsätter genom arbete med att synliggöra och åtgärda otrygga platser i kommunen. Arbetet fortsätter med STK (Säker och trygg kollektivtrafik) som leds av Västtrafik, där Herrljunga kommun är representerade tillsammans med Lerum kommun, Alingsås kommun, Vårgårda kommun, Polisdistrikt Alingsås samt Trafikverket. Inom kommunen fortsätter arbetet tillsammans med näringslivet, föreningsliv och civilsamhälle genom EST och SSPF.

Arbetet med förebyggande och främjande folkhälsoarbete utgår från Folkhälsopolitiska rådet verksamhetsplan. För att främja barn och ungas delaktighet och inflytande fortsätter arbetet med utbildningar och övriga insatser tillsammans med skola, familjecentral och Närhälsan. Arbetet fortsätter att tillsammans med föreningslivet och SISU för att främja fysisk aktivitet bland barn och unga, bland annat genom den nystartade Fritidsbanken. Arbetet pågår med att förebygga ANDT (alkohol, narkotika, droger och tobak) där Herrljunga har en mer negativ utveckling än bland ungdomar i länet i övrigt.

Socialförvaltningen har förbättrat sitt resultat på samtliga målindikatorer från år 2022 men når inte fullt ut målet för 2023. Analyser pågår av resultatet för att ytterligare kunna förbättra nöjdheten hos kommuninvånarna. På daglig verksamhet har ett omfattande arbete gjorts vad gäller trivsel och trygghet, vilket också ger resultat. Förvaltningens myndighetsutövning har tillgång till rättsdatabaser samt juridiskt stöd för att säkra sina beslut. Handläggarna har även handledning. Förvaltningen samarbetar med andra kommuner i viss handläggning så som alkoholhandläggning och familjerätt för att öka rättssäkerheten och minska sårbarheten i en liten kommun.

Inom pedagogiska verksamhet tas årligen en plan mot kränkande behandling och diskriminering fram för varje verksamhet. Ordningsregler tas också fram gemensamt med eleverna inom skolverksamheten. Arbetet utifrån planerna sker kontinuerligt under året och intentionen med planen är att skapa trygga och inkluderande verksamheter, där all personal och alla barn och elever känner sig välkomna och trygga. Tryggheten på våra förskolor och fritidshem har ökat och är generellt fortsatt hög. När det gäller trygghet i grundskola och gymnasieskolan har resultatet minskat något från tidigare år.

Titel	Utfall 2021	Utfall 2022	Mål 2023	Utfall 2023
Medborgarundersökningen - Trygg utomhus i området där du bor när det är mörkt ute, andel (%) ⁴	78,9% (72,9%)	85,9% (75,1%)	Öka	Medborgarundersökningen utförs inte under 2023, utan 2024 blir nästa mätetal

Förvaltningsberättelse/Måluppföljning

Anmälda brott om skadegörelse per 1 000 inv. (riket) ⁵	9,3 (20,7)	9,2 (20,8)	Minska	Inget utfall under 2023
Anmälda våldsbrott/100 000 inv. (riket) ⁶	926 (962)	(788 (964)	Minska	Inget utfall under 2023
Antal Kvinnor som röker eller snusar vid graviditetsvecka 8–12 ⁷	13,9% 4,6%)	Inget utfall	Max 7,5%	Målet på 7,5 % beräknas inte nås.
Deltagartillfällen i idrottsförening 13–20 år ⁸	11	Inget utfall	Min 29	Målet på minst 29 deltagartillfällen beräknas inte uppnås.
Boende med hemtjänst – besväras ofta av ensamhet ⁹	Ingen mätning	22 %	Max 14%	Målet på max 14 % beräknas inte uppnås.
Totalt antal kamerapunkter	43	43	öka	43
Trygghet och säkerhet - Kommunindex ¹⁰ (alla kommuner)	-	61 (57)	öka	helår
Anmälda brott om skadegörelse per 1000 inv ¹¹ (riket)	9,3 (20,7)	9,2 (20,8)	minska	helår
Ökad nöjdhet avseende brukarbedömning IFO (%)	20	*	80	100
Ökad nöjdhet avseende brukarbedömning hemtjänst – helhetssyn (%)	**	82	94	84
Ökad nöjdhet avseende brukarbedömning särskilt boende – helhetssyn (%)	**	72	86	77
Ökad nöjdhet avseende brukarbedömning LSS (vartannat år), trivsel daglig verksamhet (%)	57	*	88	86
Antal personal en hemtjänsttagare möter under 14 dagar (medelvärde)	18	18	13	17
Trygghet åk 5	86%	85%		80%
Trygghet åk 8	95%	66%		63%
Trygghet åk 2 gymnasiet	91%	82%		68%
Trygghet förskolan (vårdnadshavare)	98%	97%		98,5%
Trygghet fritidshem (vårdnadshavare)	97%	96%		95,1%
Meritpoäng slutbetyg åk 2	232,0	194,1		219,1

⁵ Kolada Anmälda brott om skadegörelse per 1000 inv

⁶ Kolada Anmälda våldsbrott, antal/100 000 inv

⁷ Kolada Kvinnor som röker eller snusar vid graviditetsvecka 8-12, andel (%)

⁸ Kolada Deltagartillfällen i idrottsföreningar, antal/inv 13-16 år

⁹ Kolada Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg - besväras av ensamhet kommun, andel (%)

¹⁰ Kolada

¹¹ Kolada Anmälda brott om skadegörelse per 1000 inv

6. Herrljunga kommun främjar samarbete i hela kommunen

Vi uppnår detta genom nämndmål:

- Genom kommunövergripande samverkan och samarbete arbeta med att förbygga och förhindra social oro samt öka trygghet.
- Fortsätta utvecklingen av främjande och förbyggande folkhälsoarbete.

En god samverkan mellan förvaltningar och verksamheter är en grundförutsättning för att kunna erbjuda medborgarna en god kommunal service och fortsätta utveckla den kommunala organisationen.

Ett exempel på kommunövergripande nivå är SkolSoc vilket är en samverkansform som har utvecklats inom ramen för Vårdsamverkan mellan folkhälsa, bildning och socialförvaltning. Detta ökar möjligheten till reella insatser för kommunens yngre invånare.

2022–2025 pågår ett kommunövergripande projekt ”En kommun fri från våld” med olika insatser till hela kommunen, med våldspreventivt budskap samt evidensbaserade metoder som utbildningsinsatser i skola och bland kommunens föreningar. Samtidigt så genomförs det utbildningsinsatser bland kommunens alla chefer kring våld i nära relationer för att kunna hjälpa och stödja våra medarbetare som på olika sätt utsätts för våld, då det inte bara är ett problem för den enskilde men också ett övergripande samhällsproblem. Under 2022 har kommunen fått en ny kommunpolis som deltar i flera kommunövergripande åtgärder. Kommunen arbetar också trygghetsfrämjande arbete genom SSPF, EST, STK samt medborgalöftet mellan kommun, polis, Västtrafik, Trafikverket och grannkommuner.

Projekt ”Utmärkt förening” startad som ett samarbete med Vårgårda kommun och SISU. Förening har möjlighet att bli certifierad och erhåller extra ersättning vid certifiering. Exempel på innehåll i projektet är att det finns ett genomarbetat och tydligt policydokument som rör punkterna social miljö, jämställdhet och mångfald, mobbning och kränkning samt alkohol, narkotika, doping och tobak. Mellan bildningsförvaltningen och socialförvaltningen pågår en ständigt och viktig samverkan både på organisationsnivå och kring enskilda barn. Tillsammans med kommunens folkhälsostrategi sker punktinsatser i form av kompetensutveckling bland annat gällande barnkonventionen, våldspreventivt arbete och suicidprevention.

Det finns få indikatorer och tydliga aktiviteter kopplade till det här målet och det är ett utvecklingsbehov.

Titel	Utfall 2021	Utfall 2022	Mål 2023	Utfall 2023
Medborgarundersökningen - Trygg utomhus i området där du bor när det är mörkt ute, andel (%) ¹²	78,9% (72,9%)	85,9% (75,1%)	Öka	Medborgarundersökningen utförs inte under 2023, utan 2024 blir nästa mätetal
Anmälda brott om skadegörelse per 1 000 inv. ¹³	9,0 (avser 2020)	9,3 (avser 2021)	Minska	9,2 (avser 2022)
Anmälda våldsbrott/100 000 inv. ¹⁴	9,4 (avser 2020)	9,1 (avser 2021)	Minska	8,4 (avser 2022)
Antal Kvinnor som röker eller snusar vid graviditetsvecka 8–12 ¹⁵	8,3 (avser 2020)	13,9 (avser 2021)	Max 7,5%	7,4 (avser 2022)
Deltagartillfällen i idrottsförening 13–20 år ¹⁶	11 (avser 2020)	14 (avser 2021)	Min 29	17 (avser 2022)

¹² SCB Medborgarundersökning

¹³ KolAda Anmälda brott om skadegörelse per 1000 inv

¹⁴ KolAda Anmälda våldsbrott, antal/100 000 inv

¹⁵ Kolada Kvinnor som röker eller snusar vid graviditetsvecka 8-12, andel (%)

¹⁶ Kolada Deltagartillfällen i idrottsföreningar, antal/inv 13-16 år

Förvaltningsberättelse/Måluppföljning

Boende med hemtjänst – besväras ofta av ensamhet ¹⁷	Ingen mätning	22 %	Max 14%	10%
---	------------------	------	---------	-----

---

¹⁷ Kolada Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg - besväras av ensamhet kommun, andel (%)

Fokusområde 3: En utvecklande kommun

Vi skapar infrastrukturer i framkant, och tillsammans uppnår vi tillväxt genom nytänkande

Att skapa möjlighet för befolknings- och bostadsutveckling i hela kommunen, som en förutsättning för tillväxt utifrån de behov som finns hos medborgare, brukare och de som verkar i kommunen är fokus för det här målområdet. Arbete pågår med att uppdatera kommunens "riktlinjer för bostadsförsörjning" för att identifiera behov och förutsättningar för framtida bostadsbyggnation utifrån förväntad utveckling i kommunen de kommande åren. Prioriterar är sedan arbetet med planeringsförutsättningarna som ska antas senast 11 september 2024.

7. Oavsett ålder ges möjlighet till livslångt lärande och god livskvalitet

Vi uppnår detta genom nämndmål:

- Utveckla digitala verktyg för att underlätta insyn och deltagande i processer som rör medborgaren.

Digitalisering är ett verktyg för att öka både samhällsengagemang och medborgardeltagande samt underlättar kommunikation och medborgardialog. Genom införande av Kommun-Kim, en digital kundtjänstmedarbetare skapas en förbättrad och förenklad synpunktshantering som underlättar för medborgare och näringsliv att kontakta kommunen och ger data för fortsatt verksamhetsutveckling. Fortsatt arbete pågår också tillsammans med IT för att införa automatisering och integrerade e-tjänster för att underlätta för kommunens medborgare att kontakta kommunen och utföra självservice på individens villkor. Ett av årets projekt var att byta ut kommunens telefoni- och växelplattform, vilket genomfördes under hösten. växel och reception hanterat över 8 000 samtal sedan införandet av den nya telefoni- och växelplattformen.

Titel	Utfall 2021	Utfall 2022	Mål 2023	Utfall 2023
Medborgarundersökningen - Möjlighet att vara den man är och leva det liv man vill leva, andel (%)	91,0% (85,9%)	90% (86,6%)	Bibehålla	Medborgarundersökningen utförs inte under 2023, utan 2024 blir nästa mätetal

8. Herrljunga kommun främjar ett aktivt och starkt lokalt näringsliv

Vi uppnår detta genom nämndmål:

- Förstärka näringslivsutvecklingen och arbeta för att fler kommuninvånare ska få möjlighet till egen försörjning.
- Genom strategisk planering och inköp av industrimark skapa goda förutsättningar för nyetablering av företag.
- Som ambassadör för Herrljunga kommun verka för en god service och rättssäkerhet vid bemötande av invånare och kunder
- Vi skapar infrastrukturer i framkant, och tillsammans uppnår vi tillväxt genom nytänkande

För att främja näringslivsutvecklingen samverkar kommunen med FOKUS Herrljunga AB, ett näringslivsbolag som ägs av Föreningen Företagarna Herrljunga. FOKUS Herrljunga AB arbetar efter en egen verksamhetsplan som är framtagen och godkänd av bolagets styrelse och som viss del knyter an till kommunens övergripande mål.

Signifikanta händelser under året inkluderar uppstarten av ett omfattande marknadsföringsprojekt, lanseringen av en ny webbsida och ett kommunikationslyft riktat mot näringslivet. Dessa initiativ har haft stor inverkan på verksamheten, med målet att stärka näringslivets position och tillväxtpotentialer i Herrljunga kommun. Löpande dialoger med näringslivet har bidragit till en ökad förståelse och samverkan mellan kommunen och lokala företag. Ett tecken på vårt goda arbete är en roll i SKR:s referensgrupp för näringslivschefer i landet.

Tillgång till verksamhetsmark är mycket viktig för att möjligheten för nyetablering samt möjliggöra expansion bland Herrljungas redan etablerade företagare. Plankommittén arbetar med att utveckla en strategi för verksamhetsmark för att underlätta etablering och förkorta ledtider. Arbetet bör fortsätta utvecklas med kommunens näringslivsutvecklare för att kunna bättre identifiera marknadssegment och geografiska områden i kommunen som är potentiella för etablering så att detta kan tas om hand i översiktsplanen samt i det fortsatta utvecklandet kommunens varumärkesplattform. Marknadsföring med inriktning mot företagare och framtida etablerare sker bland annat på Business Region Borås hemsida

Den kommunala organisationen arbetar för att förbättra dialog och tjänster till kommunens företagare, strategiskt köpa mark där det är möjligt att göra så samt planlägga nya verksamhetsområden.

Titel	Utfall 2021	Utfall 2022	Mål 2023	Utfall 2023
Antalet nystartade företag/1 000 invånare ¹⁸ (riket/VGR)	13,2 (12,4/11,8)	9,2 (11,5/11,2)	Minst medel VGR	Minst medel VGR
Antalet nystartade företag ¹⁹	72	68	>50	>50
Andel företagare Herrljunga. Hur stor del av befolkningen i åldern 20–64 driver eget företag ²⁰ . (riket)	8% (6,1%)	Ej publicerat	Öka	
Arbetslöshet i procent ²¹ (riket)	4,2% (6,7%)	3,9% (6,7%)	>1,5% lägre än riket	3,8% (6,4%)
Branschbredd ²²	26,6	Ej publicerat	Öka	
Ranking Företagsklimat enligt svenskt Näringsliv	11	7	behålls	8

9. Herrljunga kommun ska växa genom ett hållbart samhällsbyggande

Vi uppnår detta genom nämndmål:

- Aktivt och strategiskt arbeta med digital utveckling internt och externt.
- Utveckla en levande och relevant översiktsplan med fokus på hållbar samhällsbyggnad.
- Socialförvaltningen ska arbeta aktivt och strategiskt med hjälp av digitala lösningar/ny teknik och utvecklande arbetssätt för att skapa nytta för välfärden, medborgare och medarbetare.

För att den offentliga sektorn ska klara att leverera förväntad samhällsservice och göra våra tjänster mer effektiva, mer tillgängliga och enklare för medborgare, näringsliv och medarbetare krävs en utveckling mot ökad digitalisering. Herrljunga kommun fokuserar på regeringens fem delmål för ett hållbart digitaliserat Sverige; digital kompetens, digital trygghet, digital innovation, digital ledning och digital infrastruktur. Vår målsättning är att utveckla digitala arbetssätt och metoder för att öka transparens, tillgänglighet och effektivitet. För att genomföra detta behövs det en robust och väl förankrad digitalstrategi med fokus på digitalt först tillsammans med nyttokalkylering som underlag för prioritering av initiativ och uppföljning.

Digitaliseringen är en resa som har förvandlat vår organisation och bransch som kommer vara avgörande för vår framgång. I framtiden kommer enheten att fortsätta att utforska nya möjligheter inom digitalisering tillsammans med våra verksamheter, såsom artificiell intelligens och automatisering av högre nivå. IT kommer också att satsa på att stärka våra samarbeten med digitala innovatörer såsom AI Sweden, SKR och andra kommuner för att hålla oss i framkant av utvecklingen på ett effektivt och hållbart sätt.

¹⁸ <https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Regional-statistik/Din-kommun-i-siffror/Herrljunga?compare=1>

¹⁹ antal nystartade företag i siffror, 2018 47, 2019 47. Kolada

²⁰ <https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Regional-statistik/Din-kommun-i-siffror/Herrljunga?compare=1>

²¹ <https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Regional-statistik/Din-kommun-i-siffror/Herrljunga?compare=1>

²² Kolada

Förvaltningsberättelse/Måluppföljning

Men trots de uppenbara fördelarna med digitaliseringen är organisationen medvetna om de utmaningar som den medför. Cyberhot, integritetsfrågor och behovet av kontinuerlig utbildning och kompetensutveckling är alla faktorer som aktivt behöver hanteras. Strävan om att vara hållbara och ansvariga digitala aktörer är också parametrar att väva in.

Under året har IT tillsammans med socialförvaltningen arbetat för att digitalisera ekonomiskt bistånd tillsammans med Vårgårda. Under första halvåret har IT dessutom implementerat en säker digital plattform (SDK), utarbetat en plan för hur digitaliseringsinitiativ ska hanteras genom en instyrningsprocess samt fortsatt att utveckla kommunens infrastruktur för att fortsätta genomföra och implementera våra verksamheters behov. Därtill har enheten startat upp ett projekt för hantering av digital post. Socialförvaltningen har inom äldreomsorgen sedan tidigare infört digital signering av läkemedel och rehab insatser, digital natttillsyn med kamera, nyckelfria lås i hemtjänsten, hotellås och digitala läkemedelsskåp med spårbarhet inom särskilt boende.

Under 2023 har digitala läkemedelsskåp med spårbarhet börjat att införas inom ordinärt boende (hemtjänst). Inom hemtjänsten pågår också ett utvecklingsarbete där förvaltningen arbetar för att införa inköp online. Detta innebär att omsorgspersonal tillsammans med brukaren gör en beställningslista digitalt i digital butik på orten, listan skickas därefter till en nystartad servicegrupp inom AME som gör inköpen och levererar matvarorna till brukaren. Inom vård och omsorg har Ipads införts på säbo där personalen snabbt kan se över dagens bemanning och om tillgängliga resursspass finns i annan verksamhet vid personalbrist i den egna verksamheten. Detta är kostnadseffektivt och tar vara på alla redan tillgängliga resurser och leder till minskad användning av timvikarier. I mobiler som medarbetare använder i det dagliga arbetet har appar skjutits ut som tex SMHI väder samt FASS för vårdpersonal för att underlätta i deras arbete. En Facebook samt Instagram sida har startats upp för vård och omsorg för att kommunicera till kommuninvånarna och dess anhöriga vad som händer i verksamheten.

Under 2023 pågick arbetet med att hålla översiktsplanen aktuell: dels inleds arbetet med kommunens planeringsstrategi, dels pågår arbetet med att ta fram nya riktlinjer för bostadsförsörjning. Riktlinjerna utgör ett viktigt underlag i översiktsplanen och visar bland annat på behov och förutsättningar för framtida bostadsbyggnation samt förväntad utveckling i kommunen.

I slutet av 2023 har ett stort antal av de detaljplaner som år 2021 medgav utrymme för ny bostadsbyggnation bebyggts, vilket innebär att mätetalet i slutet på 2023 bedöms vara något lägre än 2021. Nuvarande översiktsplan bedöms därefter inte längre ge tillräckligt stöd för framtida detaljplanearbete, det råder bland annat brist på utpekade exploaterings- och bostadsområden. Resurserna för att ta fram en ny Översiktsplan är för närvarande högst begränsade och medger inte att revidering av själva Översiktsplanen påbörjas under 2024.

Titel	Utfall 2021	Utfall 2022	Mål 2023	Utfall 2023
Framtagande av en kommunövergripande digitaliseringsstrategi		Ej klar	Antas	Antas 2024
Utveckling av nyttokalkyl och för välfärdsteknik och digitalisering	Arbetet påbörjades	Ej klar	Uppföljning utvärdering för att skapa mål	Planeras för 2024
Vad tycker du om din kommun som en plats att bo och leva på?	93% (92%)	92,2% (92,4%)	Öka 2022	Medborgarundersökningen utförs inte under 2023, utan 2024 blir nästa mätetal
Hur tycker du att din kommun sköter sina olika verksamheter?	79% (81%)	84,6% (80,7%)	Öka 2022	Medborgarundersökningen utförs inte under 2023, utan 2024 blir nästa mätetal

Förvaltningsberättelse/Måluppföljning

Förändring i antal invånare över senaste femårsperioden ²³	+0,2%	+0,3%	1,2%	-0,2%
Nya bostäder som kan byggas med stöd av gällande detaljplan antal/1000 inv. ²⁴ mäts vartannat år	26,3	Mäts 2023	+25	Minskar
Antal nattkameror inom hemtjänsten	7	2	14	5
Antal digitala lösningar inom IFO	5	5	10	12
Antal digitala läkemedelsskåp i ordinärt boende, inskrivna kommunal hälso- och sjukvård	0	13	75	72

---

²³ Kolada, samhällsbyggnad

²⁴ Kolada, samhällsbyggnad

Årets resultat och god ekonomisk hushållning

I sammanställd redovisning ges en bild av kommunens åtagande oavsett juridisk form. Koncernens resultat uppgår till 23 mnkr, vilket är 32 mnkr sämre än föregående år och utgör 7 procent av den totala omsättningen. Den negativa resultatförändringen beror främst på det höga ränteläget och ökade pensionskostnader i och med nytt pensionsavtal och hög inflation. Andra orsaker till det lägre resultatet är en lägre intäktsökning avseende skatter och generella bidrag och lägre intäkter för försäljning av exploateringsfastigheter. I koncernens resultat har koncerninterna elimineringar gjorts med 23,9 mnkr.

Resultat före koncernelimineringar	2022	2023
Herrljunga kommun	46,2	19,5
Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler	1,3	0,7
Nossan Förvaltingsaktiebolag	0,8	-0,3
Herrljunga Elektriska AB	6,6	4,2
Herrljunga Vatten AB	0,0	0,5
Herrljungabostädet AB	6,3	-0,4

Tabell: Herrljunga kommunkoncerns resultat 2022--2023 före koncerninterna elimineringar

Herrljunga kommun har ett finansiellt mål att resultatet under en treårsperiod ska uppgå till minst 2 procent av kommunens skatteintäkter och generella bidrag. Kommunens resultat och budgetavvikelse 2023 uppgår till 19,5 mnkr. Jämfört med föregående år är årets resultat en försämring med 26,7 mnkr. I förhållande till skatteintäkter och generella statsbidrag uppgår årets resultat till 3,0 procent, vilket innebär att målsättningen för det enskilda året om 2 procent har infriats.

Kommunens nettokostnader redovisar en negativ budgetavvikelse på 3,1 mnkr, inklusive kapitalkostnader. Jämfört med föregående år är det en försämring med 15,1 mnkr.

Intäkter

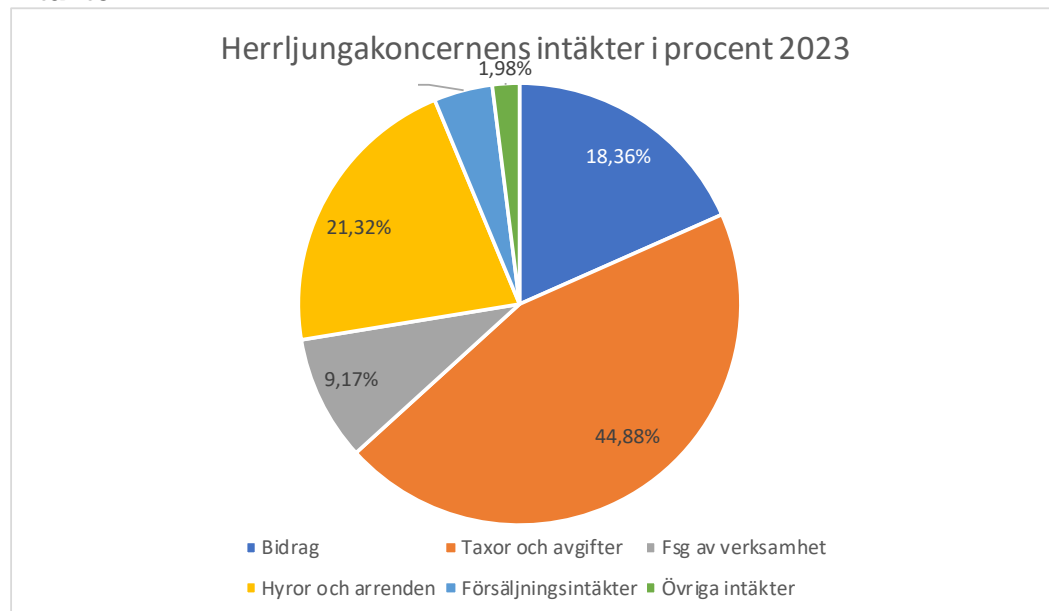

Diagram: Kommunkoncernens intäkter 2023

Herrljunga kommunkoncerns intäkter uppgår till 338 (315,3) mnkr. Det är en ökning med 7,4 procent jämfört med föregående år. Ökningen beror främst på höjda taxor, hyresintäkter och ökade bidrag från statliga myndigheter.

Herrljunga kommuns intäkter uppgår till 153,8 mnkr. Jämfört med föregående år är det en ökning med 6,7 mnkr eller 4,5 procent. Ökningen beror främst på höjda taxor och högre indexering på avtal till följd av inflationen.

Kostnader

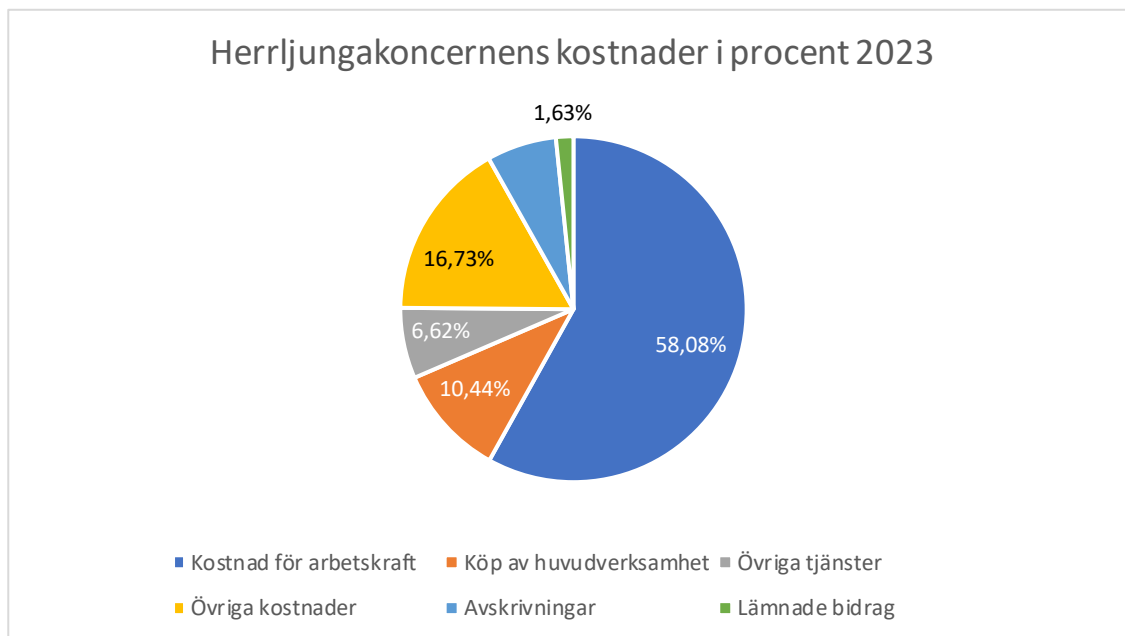

Diagram: Kommunkoncernens kostnader 2023

Kostnaderna för Herrljunga kommunkoncern uppgår till 896 (824) mnkr. Det är en ökning med 8,7 Kostnadsökningen beror till stor del på den höga inflationen och ökade pensionskostnader på grund av nytt pensionsavtal och inflations säkrade pensionsförsäkringar.

Herrljunga kommuns kostnader uppgår till 758,8 mnkr. Jämfört med föregående år är det en ökning med 60 mnkr eller 8,6 procent. Den främsta orsaken till kostnadsökningen är högre pensionskostnader, 36 mnkr på grund av nytt pensionsavtal och hög inflation. Interkommunal ersättning har ökat med 4 mnkr, då fler ungdomar söker sig till andra skolor och gymnasium utanför kommunen. Övriga kostnadsökningar har skett inom renhållning och gata/park på grund av nya avtal och fler externa uppdrag, placeringar inom barn och ungdom, fler insatser inom LSS och personlig assistans i extern regi. Övriga kostnadsökningar är relaterade till den höga inflationen.

Skatteintäkter och generella statsbidrag

Skatteintäkter och generella bidrag uppgår tillsammans till 655,9 (625,7) mnkr, år 2023. Jämfört med föregående år är det en ökning med 30,2 mnkr eller 4,8 procent. Av totala skatteintäkter och generella statsbidrag uppgår skatteintäkter från Herrljunga kommuns eget skatteunderlag till 494,7 mnkr eller 75 procent. De generella statsbidragen uppgår till 161,2 mnkr och består av generella bidrag för inkomst- och kostnadsutjämning, regleringsbidrag och fastighetsskatt/-avgift, LSS-bidrag/avgift

Under den senaste femårsperioden har skatteintäkternas årliga förändringar varierat kraftigt vilket hänger samman med årliga förändringar i konjunkturen. När konjunkturen mattas av dämpas även skatteintäkternas ökningstakt. Även skatterättsliga förändringar och förändringar i befolkningens mängden påverkar skatteintäkternas utveckling. Intäktsökningen mellan år 2022 och 2023 är 4,8 procent, detta ska jämföras med föregående år som då hade en intäktsökning på 5,4 procent. Den något nedåtgående befolkningsutveckling är en bidragande orsak till den svagare skatteutvecklingen.

Skatteintäkternas utveckling	2019	2020	2021	2022	2023
Miljoner kronor	546,7	572,2	593,9	625,7	655,9
Utveckling, Procent	3,2	4,7	3,8	5,4	4,8

Tabell: Utjämnning av skatteintäkter de senaste fem åren 2019--2023

Nettoinvesteringar och självfinansieringsgrad

Årets nettoinvesteringar för Herrljunga kommunkoncern uppgår till 98,7 mnkr vilket är 84,7 mnkr lägre än föregående år. Herrljunga kommuns nettoinvesteringar har minskat med 76 mnkr, minskningen beror främst på höga investeringsutgifter för om- och tillbyggnad av Hagens demensboende år 2022. Koncernens investeringsutgifter har egenfinansierats till 86,6 procent vilket är en förbättring med 17,6 procentenheter, den lägre investeringsnivån under år 2023 har bidragit till den förbättrade självfinansieringsgraden.

Herrljunga kommun har ett finansiellt mål att investeringarna ska självfinansieras till 70 procent under en femårsperiod. Årets nettoinvesteringar uppgår till 44,1 mnkr. Budget för investeringar 2023 uppgår till 131,1 mnkr, det innebär en budgetavvikelse på 87 mnkr. Investeringsutgifterna egenfinansiering uppgår till 113,5 procent vilket är en förbättring med 51,3 procentenheter jämfört med föregående år. Den högre självfinansieringsgraden beror på låga investeringsutgifter 2023. För den senaste femårsperioden har den genomsnittliga självfinansieringsgraden uppgått till 76,7 procent, vilket innebär att det långsiktiga målet om självfinansiering har infriats.

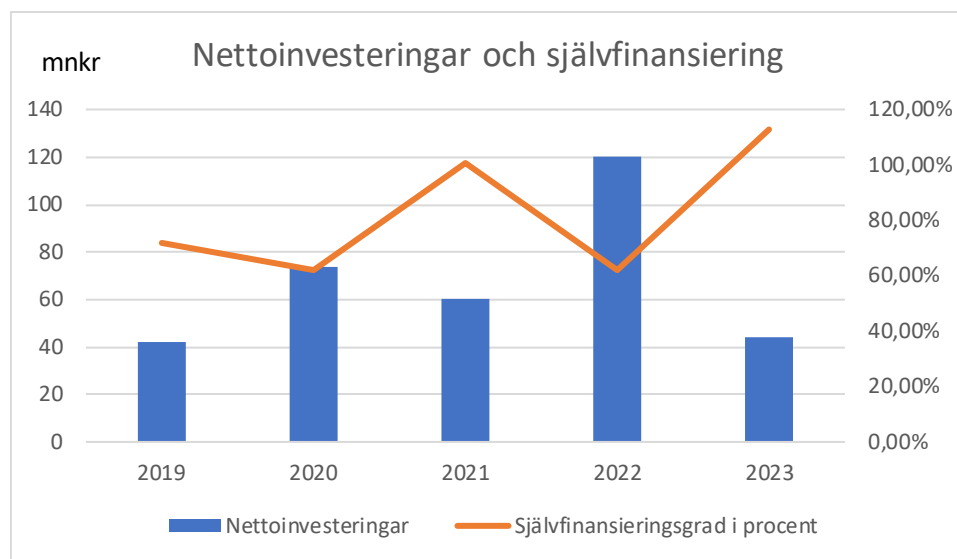

Diagram: Herrljunga kommuns nettoinvesteringar och självfinansieringsgrad mellan 2019--2023

Soliditet Herrljunga kommun

Soliditet är ett mått på den finansiella styrkan på lång sikt. Den visar hur stor del av kommunens tillgångar som finansierats med egna medel det vill säga skatteintäkter. Kommunens soliditet uppgår till 46,5 procent, jämfört med föregående år är det en ökning med 3 procentenheter.

Soliditet kommunkoncernen

Bolagens soliditet enligt ägardirektiv:

Bolag	mål (lägst)	måluppfyllelse
Herrljungabostäder AB	15 procent	16,0 procent
Herrljunga Elektriska AB	35 procent	54,2 procent
Nossan Förvaltningsaktiebolag	10 procent.	10,3 procent

Stiftelsen Herrljunga Industrilokalers soliditet uppgår till 7,8 procent.

Ett av Herrljunga kommuns finansiella mål är att soliditeten inte ska understiga 35 procent. Soliditeten år 2023 uppgår till 46,5 procent, vilket innebär att det finansiella målet är infriat. Den förbättrade soliditeten beror främst på ett stärkt eget kapital och förhållandevis låga investeringsutgifter år 2023.

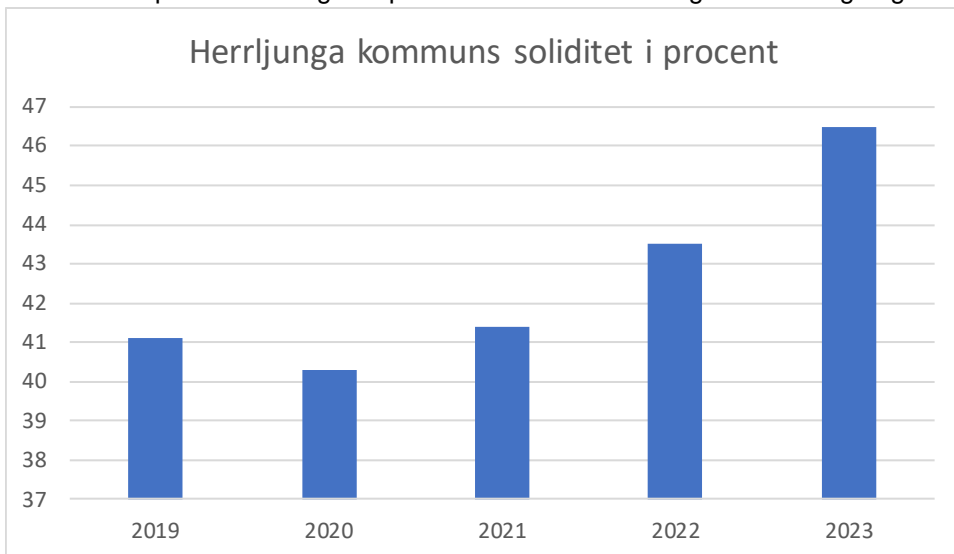

Diagram: Herrljunga kommuns soliditet i procent mellan 2019--2023

Skuldsättningsgrad

Den andra sidan av soliditeten är skuldsättningsgraden som beskriver hur stor del av tillgångarna som finansierats med främmande kapital. För 2023 har Herrljunga kommunkoncern en skuldsättningsgrad på 75,4 procent och jämfört med föregående år är det en minskning med 1,4 procentenheter. Det är den kortfristiga skuldsättningsgraden som har minskat.

Herrljunga kommuns totala skuld och avsättningsgrad uppgår till 53,5 procent. Jämfört med föregående år är det en minskning med 2,9 procent. Lägre kortfristiga skulder bidrar till den lägre skuldsättningsgraden.

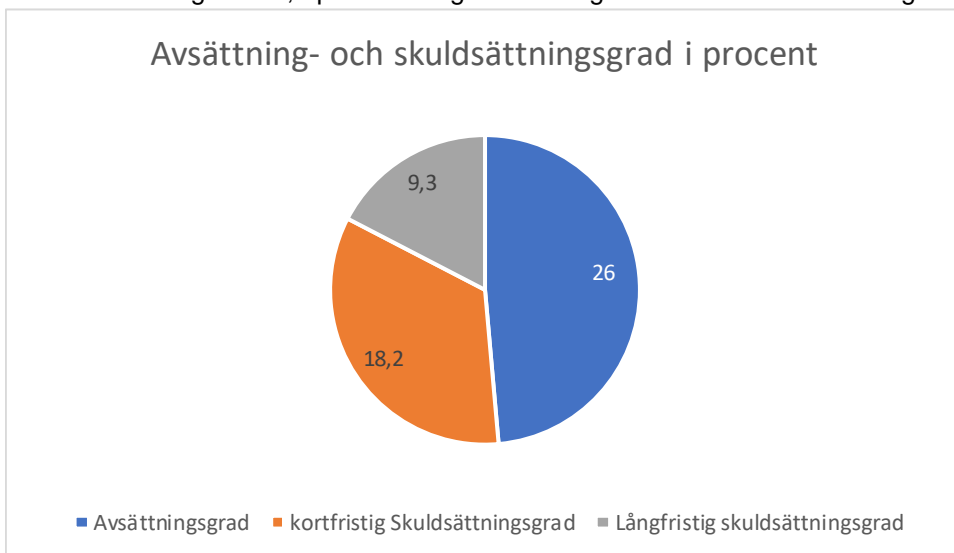

Diagram: Herrljunga kommuns totala skuld- och avsättningsgrad 2023

Balanskravsresultat

I Kommunallagen regleras att om kostnaderna för ett visst räkenskapsår överstiger intäkterna ska det negativa resultatet regleras och det redovisade egna kapitalet enligt balansräkningen återställas under de närmast följande tre åren. Om synnerliga skäl finns kan fullmäktige besluta att reglering ej ska ske. Kommunallagen ger möjlighet att under vissa betingelser reservera delar av ett positivt resultat i en Resultatutjämningsreserv (RUR). Denna reserv kan sedan användas för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel, under förutsättning att årets resultat efter balanskravsjusteringar är negativt.

Kommunfullmäktige i Herrljunga Kommun beslutade i november 2013 att tillämpa principerna för resultatutjämningsreserv och att avsättning kan göras för den del av årets resultat efter balanskravsjusteringar som överstiger 2 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Herrljunga Kommun har sedan tidigare år inget negativt balanskrav att återställa och för år 2023 är balanskravet uppfyllt.

Balanskravsavstämning (mnkr)	2021	2022	2023
Årets resultat enligt resultaträkningen	27,9	46,2	19,5
- Samtliga realisationsvinster	-1,7	0,0	-2,0
+ Realisationsvinster enligt undantagsmöjlighet	-	-	-
+ Realisationsförluster enligt undantagsmöjlighet			
- Orealiserade vinster och förluster i värdepapper			
-/+ Återföring av orealiserade vinster och förluster i värdepapper			
- Fullfonderingens resultatpåverkan	-3,5	-4,9	4,8
= Årets resultat efter balanskravsjusteringar	22,7	41,3	22,3
- Reservering av medel till resultatutjämningsreserv	-	-20,0	
+ Användning av medel från resultatutjämningsreserv			
= Årets balanskravsresultat	22,7	21,3	22,3

Tabell: Balanskravsavstämning för året 2023.

Väsentliga personalförhållanden

Personalredovisningen syftar till att tydliggöra hur kommunen under året har arbetat med personalfrågorna. Utgångspunkt för arbetet är kommunens personalpolitiska program samt Servicenämndens beskrivna uppdrag och mål för stödfunktionen Personalavdelningen.

Personalstruktur

Kommunens anställda är i tjänsteorganisationen uppdelade i fem förvaltningar – Kommunstyrelsen, Socialförvaltningen, Bildningsförvaltningen, Tekniska förvaltningen samt Bygg och Miljöförvaltningen. Per 2023-11-30 uppgick det totala antalet månadsanställda till 850 personer vilket är en minskning med 29 personer jämfört med 2022. Fördelningen mellan män och kvinnor ligger kvar på ungefär samma nivå som tidigare år. Detta samma gäller antalet heltidsanställningar som utgör 90% av alla tillsvidareanställda., där män har 92% och kvinnor 90%.

Månadsavlönad personal	2022	2023
Antal månadsavlönade	879	850
Antal omräknade heltider	841	816
Andel kvinnor i procent	80	79
Andel män i procent	20	21

Arbetad tid

Nettoarbetstid är den del av överenskommen arbetstid som utförts efter avdrag för olika typer av frånvaro och utgör tillsammans med övertid och fyllnadstid totalt arbetad tid. Den totala arbetstiden redovisas som årsarbeten (åa). Inom kommunen motsvarar en årsarbetare 165 timmar per månad dvs 1980 timmar per år. Total arbetad tid omräknat till årsarbetare 2023 uppgår 641,3 åa vilket är en ökning med 3,1 årsarbetare i förhållande till 2022. Fyllnadstiden har minskat något, med 0,9 åa. Att timavlönade minskar beror på att förvaltningarna, främst Socialförvaltningen och Bildningsförvaltningen, använt sig av färre vikarier.

Total arbetstid, timmar omräknad till årsarbetare	2022	2023
Månadsavlönade nettoarbetstid	563,3	641,1
Timavlönade	70,5	60,6
Fyllnadstid	3,6	2,5
Övertid	3,6	2,5
Totalt	641,3	706,7

Företagshälsovård

Under 2023 köpte kommunen företagshälsovårdstjänster för ca tkr. Detta är en ökning från tidigare år, vilket delvis kan bero på att Skaraborgshälsan som är "ny" företagshälsovård sedan april 2022 nu är mer etablerad

och känd och därför nyttjas mer frekvent än tidigare. En viktig faktor är också att de så kallade Ko-Kr medlen, där kommunen framgångsrikt sökt pengar och fått medel för att genomföra insatser inom främst förebyggande arbete med sjukfrånvaro

Personalförmåner

Herrljunga kommun erbjuder sina anställda olika personalförmåner såsom friskvårdserbjudande på 1 tkr, fria bad, fem-sex extra semesterdagar genom att växla in semesterersättning samt möjlighet att köpa västrafikkort via lön.

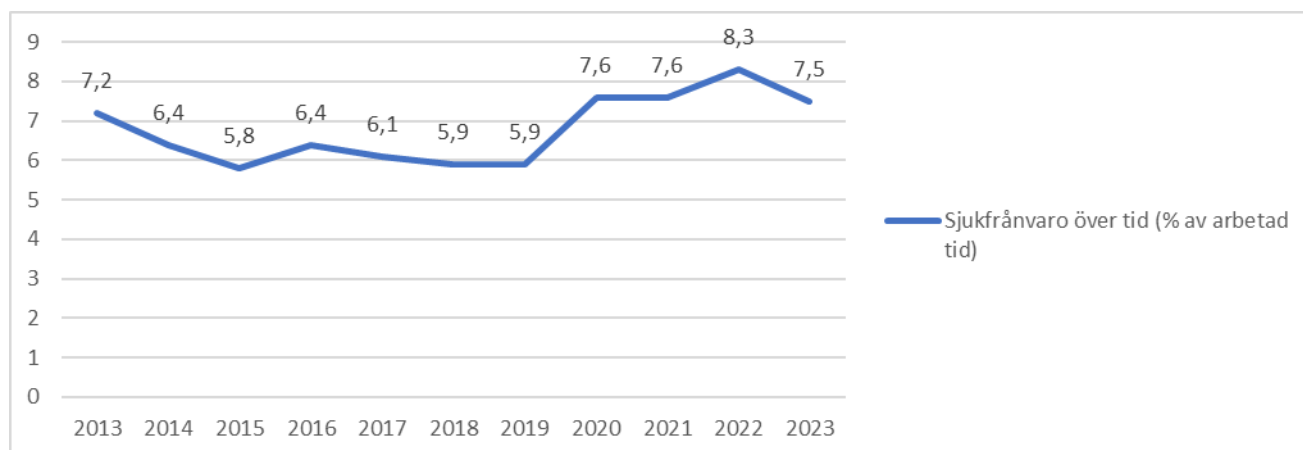
Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaron redovisas i förhållande till ordinarie arbetstid och omfattar även timavlönade.

Av den totala sjukfrånvaron utgörs 47,9% av långtidsfrånvaro vilket är en ökning om 7 procentenheter mot föregående år. Högst sjukfrånvaro ses inom yrkesområden inom vård- och omsorgsarbete.

Redovisning av sjukfrånvaro i förhållande till ordinarie arbetstid i procent	2022	2023
Total sjukfrånvaro	8,3	7,5
Långtidssjukfrånvaro (>60 dagar)	40,9	47,9
Total sjukfrånvarotid		
för kvinnor	8,9	8,1
för män	4,8	5,0
Total sjukfrånvarotid		
-29 år	4,9	5,4
30–49 år	7,5	6,2
50-år	9,7	9,4

Utifrån ett 10 årigt perspektiv kan konstateras att den totala sjuknivån nu ligger i paritet med sjuktalen före pandemin.

Lönepolitik

Årets lönerrevision har genomförts utifrån de centrala avtalens intentioner. I kommunen avsattes 3,2% till löneökning. Dessutom fick vi förhålla oss till Kommunals centrala avtal som hade en koppling till "märket", vilket medförde att det blev 4,1% för Kommunal. Totalt landade Kommunen på 3,5% i löneökning.

Ekonomi

Herrljunga kommuns totala personalkostnader har ökat med 43,4 mnkr mellan åren 2022 och 2023. Lönekostnaderna har ökat med 7,0 mnkr och PO-pålägg med 4,9 mnkr. Kostnadsökningen för löner och arvoden beror främst på lönerrevisionen för 2023 men även på fler antal anställda. Att pensionskostnaderna inklusive särskild löneskatt har ökat med 31,5 mnkr beror på inflationssäkring av pensionskostnader och ändrat pensionsavtal. Sjuklönekostnaderna har minskat med 1,2 mnkr på grund av minskad sjukfrånvaro.

Personalkostnader (mnkr)	2022	2023	Procentuell förändring
Löner och arvoden	328,7	335,7	2,1%
PO-pålägg	98,8	103,7	5,0%
Pensioner inkl löneskatt	34,0	65,5	92,6%
Totalt	461,5	504,9	9,4%
varav sjuklönekostnader	8,1	6,9	-14,8%

Förväntad utveckling

Den offentliga sektorn står inför stora utmaningar med ökande efterfrågan och behov av välfärdstjänster. Detta är en naturlig konsekvens av demografiförändringar i kombination med en ökad försörjningskvot. Utmaningarna påverkar hela kommunsverige men Herrljunga har utmaningar kring en åldrande befolkning (25%) samt behov av välfärdstjänster över hela den geografiska ytan. För kommunens del så innebär detta fortsatt behov att prioritera bland verksamheter, effektivisera och utveckla med hjälp av digitalisering samt behov av effektiv kompetensförsörjning.

Kommunens strategiska läge inom regionen gör Herrljunga till del av den regionförstoring som pågår och detta bör gynna kommunens förmåga till attraktivitet och tillväxt. Infrastruktur fortsätter att vara en prioriterad fråga, vilket också har stor vikt för kommunens näringsliv. Arbetet med att identifiera behov av elnätscapacitet inom kommun för att förbereda inför framtida näringslivsetableringar och kunna hantera detta behov preventivt är också fortsatt ett prioriterat område.

Det säkerhetspolitiska läget har fortsatt försämrats och totalförsvarsplanering har återkommit som ett uppdrag till kommunerna. Det innebär ett omfattande arbete med återuppbyggnaden av förmågan till civilt försvar och att säkra samhällets funktionalitet och värna civilbefolkningen. Där pågår ett arbete med att utreda möjligheten för ett medlemskap i Räddningstjänstförbundet Stor Göteborg (RSG) i syfte att stärka kommunens strategiska och långsiktiga förmåga utifrån de krav som nu ställs på kommunen.

De övergripande kommungemensamma administrativa processerna kommer löpande att utvecklas, i syfte att effektivisera och möjliggöra för en säker och tillgänglig informationshantering. Under året hoppas förvaltningen på att kunna prioritera och återuppta arbetet med lokalfrågorna i kommunhuset.

Ett stort antal detaljplaner är under framtagande. Planberedskapen för villatomter i kommunen är god. Det saknas planlagd mark som möjliggör för flerbostadshus och radhus/parhus. Detta ryms inom detaljplanen för Skogsgatan, Skoghällavägen vilken förväntas kunna antas 2024. Exploateringsområde Skoghällavägen, Skogsgatan kommer börja projekteras under 2024 för att ta fram förfrågningsunderlag och kunna påbörja en exploatering i slutet av 2024 början av 2025.

Renhållning har from 1/1 2024 tagit över driften av kommunens återvinningsstationer. Från 1/1 -27 så finns det ett krav på att samla in förpackningar fastighetsnära, det innebär att man ska kunna lämna sina förpackningar på samma ställe som man idag lämnar sitt mat- och restavfall. Ett stort arbete med ett nytt insamlingssystem kommer pågå under året.

Hållbarhet blir en allt mer central aspekt inom samhällsbyggnad och ställer också högre krav på kommunerna. Det handlar om att minimera miljöpåverkan, effektivt använda resurser och skapa samhällen som är motståndskraftiga mot framtida utmaningar. Här kommer kommunen fortsatt jobba mot energieffektiva lösningar i våra fastigheter och fortsatt arbeta med matsvinn inom kostenheten.

De pågående kommunala investeringsprojekten löper på enligt sina tidplaner och de tilldelade investeringsmedlen följer med några avvikelser mot budget. Arbetet kommer fortgå under 2024 med start av Hagen etapp 2 samt byggstart av Hemgården och Altorpskolan.

Ekonomisk redovisning

Resultaträkning

Resultaträkning (mnkr)	Not	Koncernen		Kommunen		
		Bokslut 2022	Bokslut 2023	Bokslut 2022	Bokslut 2023	Budget 2023
Verksamhetens intäkter	4	315,3	338,7	147,2	153,8	144,9
Verksamhetens kostnader	5	-824,0	-895,8	-698,8	-758,8	-743,5
Avskrivningar/Nedskrivningar	6,11,12	-55,7	-62,4	-28,3	-30,4	-33,2
Verksamhetens nettokostnader		-564,4	-619,5	-579,9	-635,3	-632,2
Skatteintäkter	7	472,4	494,7	472,4	494,7	483,2
Gen statsbidrag och utjämn	7	153,3	161,2	153,3	161,2	148,4
Verksamhetens resultat		61,3	36,4	45,8	20,5	-0,5
Finansiella intäkter	8	0,8	2,3	1,1	2,4	0,9
Finansiella kostnader	9	-7,0	-15,7	-0,8	-3,5	-0,8
Resultat efter finansiella poster		55,1	23,0	46,2	19,5	-0,4
Extraordinära poster		-	-	-	-	-
Årets resultat		55,1	23,0	46,2	19,5	0,0

Tabell: Herrljunga kommuns resultaträkning

Balansräkning

Tillgångar (mnkr)	Not	Koncernen		Kommunen		
		Bokslut 2022	Bokslut 2023	Bokslut 2022	Bokslut 2023	Budget 2023
Anläggningstillgångar						
Immateriella anläggningstillgångar	11	0,2	0,3	0,2	0,1	-
Materiella anläggningstillgångar	12	1 093,9	1 143,5	542,7	567,0	639,9
varav mark, byggnader och tekniska anlägg.		793,2	1 002,3	400,8	511,9	-
varav maskiner och inventarier		186,2	124,6	35,3	42,6	-
varav övriga materiella anläggningstillg.		114,5	16,9	106,7	12,5	-
Finansiella anläggningstillgångar	13	13,3	14,4	58,8	60,1	28,7
Summa anläggningstillgångar		1 107,4	1 158,2	601,7	627,3	668,6
Bidrag till statlig infrastruktur	14	1,9	1,7	1,9	1,7	1,8
Omsättningstillgångar						
Förråd/exploatering	15	7,3	8,3	2,9	2,8	4,0
Fordringar	16	170,2	160,3	111,4	105,3	72,6
Kortfristiga placeringar		-	-	-	-	-
Kassa och bank	18	83,6	53,0	83,6	53,0	14,4
Summa omsättningstillgångar		261,0	221,6	197,9	161,1	91,0
Summa Tillgångar		1 370,3	1 381,5	801,4	790,1	761,4

Tabell: Herrljunga kommuns balansräkning

Eget kapital, avsättningar och skulder (mnkr)	Not	Koncernen		Kommunen		Budget 2023
		Bokslut 2022	Bokslut 2023	Bokslut 2022	Bokslut 2023	
Eget kapital						
Årets resultat		55,1	23,0	46,2	19,5	-
Resultatutjämningsreserv		44,5	44,5	44,5	44,5	24,5
Övrigt eget kapital		218,7	275,7	258,4	303,6	302,5
Summa eget kapital	19	318,3	343,1	349,0	367,5	327,0
Avsättningar						
Avsättningar för pension och liknande förplikt		178,8	184,4	178,8	184,4	178,6
Andra avsättningar		40,0	41,2	20,8	21,1	20,0
Summa avsättningar	20	218,8	225,6	199,6	205,5	198,6
Skulder						
Långfristiga skulder	21	598,1	596,0	63,7	73,4	150,0
Kortfristiga skulder	22	235,0	216,7	189,1	143,7	85,8
Summa skulder		833,1	812,7	252,8	217,1	235,8
Summa eget kapital, avsättn och skulder		1 370,1	1 381,5	801,4	790,1	761,4
<i>Poster inom linjen</i>	23					
Borgensåtagande		-	-	510,7	507,3	
Övriga ansvarsförbindelser		2,1	1,2	2,1	1,2	
Pensionsförpliktelser		-	-	-	-	
Särskild löneskatt på pensionsförpliktelser		-	-	-	-	

Tabell: Herrljunga kommuns balansräkning

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalys (mnkr)	Not	Koncern		Kommun		
		Bokslut 2022	Bokslut 2023	Bokslut 2022	Bokslut 2023	Budget 2023
Årets resultat		55,4	23,0	46,2	19,5	-
Justering av- och nedskrivningar	6,11,12	59,2	66,0	28,3	30,4	33,2
Avskr ersättningar			0,3	-	0,3	-
Justering realisationsvinst/förlust		-	-2,0	-	-2,0	-
Justering för övriga ej likvidpåverkande poster		-6,3	-16,7	-1,8	-9,5	-13,7
- övriga avsättningar	20	-1,3	0,4	-1,3	0,4	-7,7
- pensionsskuldens förändring	20	-6,2	5,6	-6,2	5,6	-0,9
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital		101,2	76,3	65,5	44,4	10,9
Ökning/minskning kortfristiga fordringar		-7,6	9,1	-10,1	6,1	-32,6
Ökning/minskning förråd och expl		-0,7	-0,9	-0,1	0,1	-1,3
Ökning/minskning kortfristiga skulder		-19,0	-3,6	-8,1	-45,4	-28,3
Medel från den löpande verksamheten		73,9	80,9	47,2	5,2	-51,3
Förvärv av materiella anläggningstillgångar	12	-160,2	-100,2	-119,8	-44,1	-117,8
Försäljning av materiella anläggningstillgångar	12	-	2,1	-	-	-
Förvärv av immateriella anläggningstillgångar	11	-	-	-	-	-
Försäljning av immateriella anläggningstillgångar		-	-	-	-	-
Förvärv av finansiella anläggningstillgångar	13	89,6	89,6	-1,3	89,6	-1,3
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar	13	-	-	-	-	49,7
Summa Investeringsverksamhet		-70,6	-99,4	-30,2	-45,4	-38,2
Finansieringsverksamhet						
Nyupptagna lån		21,5	22,1	-	-	60,0
Amortering av skuld		-3,3	-4,2	-	-0,3	-
Minskning av långfristiga skulder		-0,3	-30,0	-0,3	-	
Ökning av långfristiga skulder		9,4		9,4	10,0	-
Ökning av långfristiga fordringar		-		-	-	-
Minskning av långfristiga fordringar		-		-	-	
Medel från finansieringsverksamhet		27,3	-12,1	9,1	9,7	60,0
Bidrag till infrastruktur	14	-1,9		-0,1	0,1	
Årets kassaflöde		28,7	-30,6	25,9	-30,6	-29,5
Likvida medel vid årets början		54,9	83,6	25,6	83,6	43,9
Likvida medel vid årets slut	18	83,6	53,0	83,6	53,0	14,4

Tabell: Herrljunga kommuns kassaflödesanalys

Nyckeltal

Nyckeltal (procent där inget annat anges)	Koncernen		Kommunen		
	Bokslut 2022	Bokslut 2023	Bokslut 2022	Bokslut 2023	Budget 2023
Resultat – Kapacitet					
Verksamhetens nettokost/ skatteintäkt och statsbidrag	81,3	84,9	88,2	92,2	94,8
Planenliga avskrivningar / skatteintäkter och statsbidrag	8,9	9,5	4,5	4,6	5,2
Finansnetto / skatteintäkter och statsbidrag	1,0	2,0	-0,1	0,2	-0,0
Kostnadernas andel av skatteintäkt och statsbidrag	91,2	96,5	92,6	97,0	100,0
Årets resultat / Skatteintäkt och generella statsbidrag	8,8	3,5	7,4	3,0	0,0
Årets resultat/ eget kapital	17,3	6,7	13,2	5,3	0,0
Självfinansieringsgrad av nettoinvesteringar	60,4	46,5	61,8	113,1	25,3
Investeringsvolym/nettokostnader	36,1	32,9	21,8	7,3	21,9
Avskrivningar / nettoinvesteringar	30,4	34,0	23,5	68,9	25,3
Soliditet	23,2	24,8	43,5	46,5	43,0
Soliditet inkl. pensionsskuld och löneskatt	23,2	24,8	43,5	46,5	43,0
Soliditet exkl pensionsskuld och löneskatt	35,6	37,5	65,0	68,6	65,5
Total skuld- och avsättningsgrad	76,8	75,2	56,4	53,5	57,1
varav avsättningsgrad	16,0	16,3	24,9	26,0	26,1
varav kortfristig skuldsättningsgrad	17,2	15,7	23,6	18,2	11,3
varav långfristig skuldsättningsgrad	43,6	43,1	8,5	9,3	19,7
Risk och kontroll					
Kassalikviditet	108,0	98,4	103,1	110,1	101,4
Rörelsekapital (mnkr)	83,6	53,0	83,6	53,0	14,4

Tabell: Herrljunga kommuns nyckeltal

Noter

Not 1 Redovisnings- och värderingsprinciper

Herrljunga kommun följer i allt väsentligt den kommunala bokförings- och redovisningslagen (Lag 2018:597) men även de rekommendationer som lämnas av Rådet för kommunal redovisning (RKR).

Sammanställda räkenskaper

Enligt RKR R16 har kommunen skyldighet att upprätta sammanställda räkenskaper om särskild ekonomisk betydelse föreligger, om den kommunala koncernens omsättning av företagets omsättning eller omslutning överstiger 5 procent av kommunens skatteintäkter och generella bidrag. I Herrljunga kommuns sammanställda räkenskaper ingår förutom Herrljunga kommun även Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler och Nossan Förvaltningsaktiebolag med dess dotterbolag Herrljungabostäder AB och koncernen Herrljunga Elektriska AB.

De sammanställda räkenskaperna upprättas enligt förvärvsmetoden med proportionell konsolidering. Bokslutet baseras på Herrljunga kommuns värderings- och avskrivningsprinciper. Interna transaktioner har eliminerats.

Pensionsskuld

Enligt beslut i Kommunfullmäktige 2018-06-19 § 86 ska Herrljunga kommun tillämpa fullfondering av pensionsskulden. Beslutet innebär att ansvarsförbindelsen från och med 2019-01-01 har lyfts in i balansräkningen. Den skuld som är intjänad innan 1998 är medtagen i ansvarsförbindelsen som lyfts in i balansräkningen. Herrljunga kommun har valt fullfonderingsmodellen för att det ger en mer rättvisande bild av kommunens pensionsåtagande och resultat. Enligt Länsrättens bedömning i dom 2005-09-27 mål nummer 3348–04 föreligger det inte några hinder för en högre ambitionsnivå än den miniminivå som regleras i den kommunala redovisningslagen. Redovisningen är dock inte i enlighet den kommunala bokförings- och redovisningslagen.

Värdering av kommunens pensionsförpliktelse görs med tillämpning av RIPS 21.

Immateriella anläggningstillgångar

RKR R3 har tillämpats vid klassificering, redovisning, värdering, avskrivning samt upplysning av immateriella tillgångar. Kommunen har endast förvärvade immateriella anläggningstillgångar. Anläggningstillgången ska ha ett anskaffningsvärde av minst ett prisbasbelopp och en varaktighet av minst tre år för att aktiveras. Den genomsnittliga avskrivningstiden är 5 år.

Anläggningstillgångar

Anläggningstillgångar har i balansräkningen tagits upp till anskaffningsvärdet reducerad med avskrivningar. För att aktiveras som investering måste den materiella anläggningstillgången vara avsedd för stadigvarande bruk, ha en livslängd på minst tre år och ett anskaffningsvärde över ett prisbasbelopp. Avskrivningar och internränta bokförs den månad investeringen aktiveras. Anläggningstillgångarna skrivs av linjärt över nyttjandeperioden med avskrivningstid enligt tabellen nedan.

Avskrivningstider	
Datorer och servrar	3-5 år
Övriga maskiner och inventarier	5-20 år
Fordon	5-10 år
Verksamhetsfastigheter	10-33 år
Fastigheter för affärsverksamhet	20-33 år
Markanläggningar	20-50 år
Mark	Ingen avskr

Tabell: Avskrivningstider för olika materiella tillgångar.

Komponentuppdelning tillämpas från 2014 och samtliga gamla anläggningar har gjorts om till komponenter. Detta innebär att RKR R4 följs.

Redovisning av intäkter

Skatteintäkter redovisas i enlighet med RKR R2. Periodisering av statsbidrag och generella bidrag har gjorts enligt anvisningar i RKR R2.

Avsteg mot RKR R2 görs gällande redovisning av intäkter från Migrationsverket för flyktingar. De intäkter som inte matchats mot kostnader periodiseras till nästkommande år, detta enligt beslut i Kommunfullmäktige. Varje enskilt års över- respektive underskott balanseras för att inte påverka kommunens egna medel. Tre år efter det ankomstår som målgruppen kommit till Herrljunga kommun redovisas ett resultat. Finns det ett överskott för avräknad ankomstgrupp, och gruppen finns kvar, kan överskottet balanseras i ytterligare två år. Därefter ska överskottet redovisas till årets resultat. Total påverkan på resultatet för 2023 är en ökad intäkt på 4,9 mnkr

Leasing

Leasingavtal ska enligt RKR R5 klassificeras och redovisas som operationellt och finansiellt avtal, varav finansiell leasing redovisas som en tillgång i balansräkningen. Herrljunga kommun redovisar den del av lös egendom som klassificeras som finansiell leasing från och med januari 2023 och en justering av 2022 års räkenskaper är gjorda.

Herrljunga kommun gör avsteg från RKR R5 när det gäller hyra av lokal som klassificeras som finansiell leasing.

Kassa bank i kommunens balansräkning

Herrljunga kommun redovisar koncernens bankengagemang per 2023-12-31 i kommunens balansräkning. Underkonton tillhörande dotterbolag redovisas som en koncernskuld i kommunens balansräkning. 2022 års räkenskaper är justerade.

Upplysning om investeringsredovisningens uppbyggnad samt ekonomistyrningsprinciper

Investeringsredovisningen visar årets utgifter för avslutade samt pågående investeringsprojekt. Varje år fattar kommunfullmäktige beslut om investeringsbudget och flerårsplan.

Kommunfullmäktige beslutar om en investeringsbudget per projekt när det gäller de större investeringsprojekten (>3 mnkr). Lokalförsörjnings- och underhållsplaner ligger till grund för den beslutade investeringsbudgeten. För mindre löpande lokalförsörjning- och underhåll finns medel avsatta i investeringsbudgeten årligen.

För investeringsobjekt understigande 3 miljoner kronor beslutar kommunfullmäktige om årlig investeringsram för kommunstyrelsen/servicenämnden. Inom erhållen investeringsram disponerar kommunstyrelsen/servicenämnden anslagen.

Kommunfullmäktiges beslutade investeringsbudget år 2023:

- Skattefinansierade investeringsobjekt >3 mnkr
- Skattefinansierade investeringsobjekt <3 mnkr
- Avgiftsfinansierade investeringar
- Exploateringsinvesteringar

Ombudgetering mellan år prövas av kommunfullmäktige i samband med prövning av årsredovisningen. Kommunen har under år 2023 omklassificerat leasingavtal som avser lös egendom och har en nyttjandeperiod som sträcker sig längre än tre år.

Internredovisning

Eget arbete som är kopplat till investeringar redovisas som en investeringsutgift övriga interna kostnader redovisas som en driftkostnad.

Öppet för externa transaktioner

Kommunens redovisning har varit öppen för externa transaktioner till den 14 januari 2024. Därefter har kostnader och intäkter överstigande 50 tkr hänförts till redovisningsåret. Det förekommer inga väsentliga händelser efter räkenskapsperiodens utgång.

Not 2 Uppskattningar och bedömningar

Upprättande av års- och koncernredovisning enligt lagen om kommunal bokföring och redovisning (2018:597) och rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning samt enligt BFN 2012:1 (K3) för bolagskoncernen kräver att fullmäktige, nämnd, styrelse och företagsledning gör antaganden om framtiden och andra viktiga källor till osäkerhet i uppskattningar på balansdagen som innebär en betydande risk för en väsentlig justering av de redovisade värdena för tillgångar och skulder i framtiden.

Det görs också bedömningar som har betydande effekt på de redovisade beloppen i denna års- och koncernredovisning. Uppskattningar och bedömningar baseras på historisk erfarenhet och andra faktorer som under rådande förhållanden anses vara rimliga. Resultatet av dessa uppskattningar och bedömningar används sedan för att fastställa redovisade värden på tillgångar och skulder som inte framgår tydligt från andra källor.

Genomgående för kommunkoncernen är att uppskattningar och bedömningar utgår från försiktighetsprincipen. Exempel på försiktighetsprincipen, samt ovanstående ställningstagande, är främst hänförligt till poster som till exempel osäkra fordringar, tvister, avsättningar i övrigt med mera.

Not 3 Inköp och försäljningar mellan koncernföretag

Koncernintern fakturering har skett med 20,7 mnkr (20,8 mnkr), vilket har eliminerats i koncernens resultaträkning.

Not 4 Verksamhetens intäkter (mnkr)	Koncern 2022	Koncern 2023	Kommun 2022	Kommun 2023
Bidrag	62,2	64,4	62,2	64,4
<i>Varav bidrag från statliga myndigheter</i>	<i>54,7</i>	<i>56,9</i>	<i>54,7</i>	<i>56,9</i>
Exploateringsintäkter	5,7	0,3	5,7	0,3
Försäljning av verksamhet	25,5	31,0	25,5	31,0
Försäljningsintäkter	14,5	14,5	17,9	14,5
Hyror och arrenden	65,3	72,1	8,4	8,6
Realisationsvinster	-	2,0	-	2,0
Taxor och avgifter	140,5	151,8	27,5	33,1
Övriga intäkter	1,6	2,6	-	-
Summa verksamhetens intäkter	313,7	338,7	147,2	153,8

Varav bidrag från statliga myndigheter				
Skolverket	15,2	18,3	15,2	18,3
Socialstyrelsen	9,7	13,5	9,7	13,5
Migrationsverket	12,3	9,4	12,3	9,4
Arbetsförmedlingen	7,8	7,0	7,8	7,0
Försäkringskassan	2,0	2,0	2,0	2,0
Övriga statliga bidrag	7,8	6,7	7,8	6,7
Summa statliga bidrag	54,7	56,9	54,7	56,9

Not 5 Verksamhetens kostnader (mnkr)	Koncern 2022	Koncern 2023	Kommun 2022	Kommun 2023
Inköp av anläggningstillgångar	-4,5	-3,1	-4,5	-3,1
Köp av huvudverksamhet	-84,7	-100,1	-84,7	-100,1
Lokal- o markhyror	-5,0	-5,7	-5,0	-5,7
Lämnade bidrag	-16,6	-15,6	-16,6	-15,6
Lön och soc avg*	-477,4	-503,6	-433,5	-451,9
Pensionskostnad*	-28,0	-52,9	-28,0	-52,9
Realisationsförluster	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0
Skattekostnad	2,1	-2,0	-	-
Övriga kostnader	-148,5	-149,4	-65,1	-66,2
Övriga tjänster	-61,3	-63,4	-61,3	-63,4
Summa verksamhetens kostnader	-824,0	-895,8	-698,8	-758,8
*Från 2019 har Herrljunga kommun infört fullfondering av sin pensionsförpliktelse vilket bidrar till lägre pensionskostnader inkl särskild löneskatt för 2022 4,9 mnkr och högre pensionskostnader för 2023 med 4,8 mnkr				

Not 6 Av- och nedskrivningar (mnkr)	Koncern 2022	Koncern 2023	Kommun 2022	Kommun 2023
Avskrivning immateriella tillgångar	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Avskrivning byggnader och anläggningar	-35,9	-53,6	-20,9	-22,0
Avskrivning maskiner och inventarier	-19,7	-8,7	-7,3	-8,3
Nedskrivning/återföring byggnader och anläggningar	-	-	-	-
Summa av- och nedskrivningar	-55,7	-62,4	-28,3	-30,4

Not 7 Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning (mnkr)	Koncern 2022	Koncern 2023	Kommun 2022	Kommun 2023
Preliminära skatteintäkter	458,2	484,8	458,2	484,8
Preliminär slutavräkning innevarande år	11,1	7,5	11,1	7,5
Slutavräkning föregående år	3,0	2,5	3,0	2,5
Summa kommunalskatteintäkter	472,4	494,7	472,4	494,7

Generella statsbidrag & utjämning (mnkr)	Koncern 2022	Koncern 2023	Kommun 2022	Kommun 2023
Inkomstutjämningsbidrag/avgift	117,2	123,9	117,2	123,9
Strukturbidrag	-	-	-	-
Regleringsbidrag/avgift	26,3	22,2	26,3	22,2
Generella bidrag från staten	4,8	5,6	4,8	5,6
Kostnadsutjämningsbidrag/avgift	-5,0	-7,0	-5,0	-7,0
Bidrag/Avgift för LSS-utjämning	-13,7	-9,4	-13,7	-9,4
Fastighetsavgift	23,8	25,9	23,8	25,9
Summa generella statsbidrag och utjämning	153,3	161,2	153,3	161,2
Summa skatteintäkter och generella statsbidrag	625,7	655,9	625,7	655,9
<i>Generella statsbidrag</i>				
<i>Skolmiljarden</i>	1,2	-	1,2	-
<i>Minskad andel timanställda inom vård och omsorg om äldre</i>	2,7	4,7	2,7	4,7
<i>Ökad specialistundersköterskekompetens inom vård och omsorg om äldre</i>	0,2	0,7	0,2	0,7
<i>Tillfälligt stöd till kommuner med anledning av kriget i Ukraina</i>	0,2	0,3	0,2	0,3
<i>Tillfälligt stöd för ökade kostnader för finansiering</i>	0,2	-	0,2	-
<i>Statsbidrag 2022 års val</i>	0,3	-	0,3	-

Not 8 Finansiella intäkter (tkr)	Koncern 2022	Koncern 2023	Kommun 2022	Kommun 2023
Ränteintäkter	730,0	2 169,2	990,9	2 306,6
Utdelning på aktier och andelar	31,6	53,9	31,6	53,9
Övriga finansiella intäkter	89,6	37,9	89,6	37,9
Summa Finansiella intäkter	851,2	2 261,0	1 112,0	2 398,3

Not 9 Finansiella kostnader (tkr)	Koncern 2022	Koncern 2023	Kommun 2022	Kommun 2023
Räntekostnader	-6 694,6	-13 926,1	-315,1	-1 772,0
Ränta pensionsskuld	-227,8	-917,0	-227,8	-917,0
Bankkostnader	-106,5	-	-106,5	-
Övriga finansiella kostnader	-101,0	-776,9	-101,0	-776,9
Summa Finansiella kostnader	-7 130,0	-15 620,0	-750,5	-3 466,0

Not 11 Immateriella anläggningstillgångar (mnkr)	Koncern 2022	Koncern 2023	Kommun 2022	Kommun 2023
Ingående anskaffningsvärde	3,3	3,3	1,8	1,8
Investeringsbidrag	-	-	-	-
Nyanskaffningar	-	0,2	-	0,2
Försäljningar	-	-	-	-
Utrangeringar	-	-	-	-
Korrigeringar	-	-	-	-
Utgående anskaffningsvärde	3,3	3,5	1,8	1,9
Ingående av- och nedskrivningar	-3,0	-3,1	-1,5	-1,6
Årets avskrivningar	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Försäljningar	-	-	-	-
Utrangeringar	-	-	-	-
Korrigeringar	-	-	-	-
Utgående av- och nedskrivningar	-3,1	-3,2	-1,6	-1,6
Utgående bokfört värde	0,2	0,3	0,2	0,3
Genomsnittlig nyttjandeperiod	5,0	5,0	5,0	5,0

Not 12 Materiella anläggningstillgångar				
Maskiner, fordon och inventarier (mnkr)	Koncern 2022	Koncern 2023	Kommun 2022	Kommun 2023
Ingående anskaffningsvärde	380,2	408,0	74,8	81,2
Nyanskaffningar	29,0	38,0	5,8	15,6
Investeringsbidrag	-	-	-	-
Försäljningar	-	-	-	-
Utrangeringar	-1,9	-1,8	-	-3,6
Korrigeringar	-	-	0,6	-
Utgående anskaffningsvärde	408,0	444,2	81,2	93,2
Ingående av- och nedskrivningar	-203,6	-222,4	-38,4	-46,0
Årets avskrivningar	-16,9	-22,9	-7,6	-8,2
Försäljningar	-	-	-	-
Utrangeringar	-	3,6	-	3,6
Korrigeringar	-1,9	-2,6	-	-
Utgående av- och nedskrivningar	-222,4	-244,3	-46,0	-50,6
Summa utgående bokfört värde	184,9	199,9	35,2	42,6
- varav maskiner	1,1	0,8	1,1	0,8
- varav inventarier	16,8	22,3	16,8	22,3
- varav fordon	5,4	8,8	4,9	8,8
- varav IT-utrustning	12,6	10,7	12,6	10,7
- varav dotterbolag maskiner och inventarier	149,0	161,8		

Not 12 Materiella anläggningstillgångar, fortsättning				
Mark, byggnader och anläggningar (mnkr)	Koncern 2022	Koncern 2023	Kommun 2022	Kommun 2023
Ingående anskaffningsvärde	1 234,2	1 323,0	698,9	746,8
Nyanskaffningar	120,2	170,1	78,3	133,1
Investeringsbidrag	-	-	-	-8,4
Försäljningar	-0,3	-	-0,3	-
Utrangeringar	-3,2	-1,6	-0,0	-
Korrigeringar	-28,0	3,3	-30,1	8,3
Utgående anskaffningsvärde	1 323,0	1 494,8	746,8	879,8
Ingående av- och nedskrivningar	-496,4	-529,1	-325,2	-345,9
Årets avskrivningar	-34,3	-37,6	-20,6	-21,9
Försäljningar	-	-	-	-
Utrangeringar	1,9	-1,1	-	-
Korrigeringar	-0,3	-0,2	-0,1	-0,2
Utgående av- och nedskrivningar	-529,1	-568,0	-345,9	-368,0
Summa utgående bokfört värde	793,9	926,8	400,8	511,9
- varav markreserv	0,7	10,3	0,7	10,3
- varav verksamhetsfastigheter	204,0	309,9	204,0	309,9
- varav affärsfastigheter	1,1	1,0	1,1	1,0
- varav publik fastighet	55,9	57,0	55,9	57,0
- varav övriga fastigheter	168,5	133,7	265,5	133,7
- varav dotterbolagens mark, byggnader och anläggningar	363,6	414,9	-	-

Not 12 Materiella anläggningstillgångar, fortsättning				
Pågående investeringar (mnkr)	Koncern 2022	Koncern 2023	Kommun 2022	Kommun 2023
Ingående anskaffningsvärde	40,3	106,7	40,3	106,7
Nyanskaffningar	147,9	47,5	140,1	43,2
Aktiveringar	-73,7	-137,4	-73,7	-137,4
Summa utgående bokfört värde	114,5	16,8	106,7	12,5
Pågående investeringar skrivs inte av				
Summa Materiella anläggningstillgångar	1 093,3	1 143,5	542,7	567,0

Genomsnittlig nyttjandeperiod	Kommun 2022	Kommun 2023
Fastighet affärsverksamhet	33 år	27 år
Fastighet annan verksamhet	17 år	39 år
Publika fastigheter	22 år	23 år
Verksamhetsfastighet	32 år	32 år
Bilar/Transportmedel	15 år	12 år
Maskiner	8 år	7 år
Inventarier	5 år	14 år
IT-utrustning	8 år	6 år

Not 13 Finansiella anläggningstillgångar (tkr)	Koncern 2022	Koncern 2023	Kommun 2022	Kommun 2023
Aktier och andelar				
Kommuninvest	10 314,0	11 251,2	10 314,0	11 251,2
Kooperativ utveckling Sjuhärad	5,0	5,0	5,0	5,0
Nossan Förvaltningsaktiebolag	-	-	100,0	100,0
Inera	42,5	42,5	42,5	42,5
Summa aktier och andelar	10 361,5	11 298,7	10 461,5	11 398,7
Långfristiga fordringar				
Nossan Förvaltningsaktiebolag	-	-	45 487,0	45 487,0
Herrljunga Folkets Park	100,0	100,0	100,0	100,0
Herrljunga Tennisklubb	1 166,6	1 149,9	1 166,6	1 149,9
Södra Skogsägarna	1 110,7	1 488,6	1 110,7	1 488,6
Andra långfristiga anläggningstillgångar	595,0	295,0	-	-
Summa långfristiga fordringar	2 972,3	3 033,5	47 864,3	48 225,5
Bostadsrätter				
Bostadsrätt	16,2	16,2	16,2	16,2
Summa bostadsrätter	16,2	16,2	16,2	16,2
Grundfondskapital				
Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler	-	-	500,0	500,0
Summa grundfondskapital	-	-	500,0	500,0
Skattefordringar				
Uppskjutna skattefordringar	-	-	-	-
Summa finansiella anläggningstillgångar	13 350,0	14 348,4	58 842,0	60 140,4

Not 14 Bidrag till statlig infrastruktur (mnkr)	Koncern 2022	Koncern 2023	Kommun 2022	Kommun 2023
Bidrag statlig infrastruktur Trafikverket cykelvägar*	3,1	3,1	3,1	3,1
Upplösning av bidrag till statlig infrastruktur Trafikv. cykelvägar	-1,3	-1,4	-1,3	-1,4
Summa bidrag till statlig infrastruktur	1,9	1,8	1,9	1,8
*Bidrag till statlig infrastruktur, cykelvägar har en upplösningstid på 25 år.				

Not 15 Förråd/Exploatering (mnkr)	Koncern 2022	Koncern 2023	Kommun 2022	Kommun 2023
Exploatering industrimark	1,9	1,9	1,9	1,9
Exploatering bostadsmark	1,0	0,9	1,0	0,9
Varulager	4,4	5,5		
Summa förråd/exploatering	7,2	8,3	2,9	2,8

Not 16 Kortfristiga fordringar (mnkr)	Koncern 2022	Koncern 2023	Kommun 2022	Kommun 2023
Kundfordringar	56,0	52,7	5,4	5,6
Momsfordringar	19,6	9,7	19,6	9,7
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	63,9	68,4	60,1	65,4
Fordran fastighetsavgift	21,7	23,8	21,7	23,8
Fordran Sparbanksstiftelsen E20	2,8	-	2,8	-
Fordringar hos Migrationsverket	-	-	-	-
Övrigt	6,2	5,8	1,7	0,8
Summa kortfristiga fordringar	170,2	160,3	111,4	105,3

Not 18 Kassa och bank (mnkr)	Koncern 2022	Koncern 2023	Kommun 2022	Kommun 2023
Kassa	0,0	0,0	0,0	0,0
Bank	83,6	53,0	83,6	53,0
Summa kassa och bank	83,6	53,0	51,6	53,0

Not 19 Eget kapital (mnkr)	Koncern 2022	Koncern 2023	Kommun 2022	Kommun 2023
Ingående eget kapital	263,1	318,3	302,9	349,0
Årets resultat	55,1	23,0	46,2	19,5
Justering medfinansiering E20 2020		-1,6		-1,6
Justering ränteintäkter 2021--2022		0,6		0,6
Justering EK		2,8	-	-
Utgående eget kapital	318,3	343,0	349,0	367,5
Varav				
Resultatutjämningsreserv	44,5	44,5	44,5	44,5
Övrigt eget kapital	273,8	298,6	304,5	323,0

Not 20 Avsättningar (mnkr)	Koncern 2022	Koncern 2023	Kommun 2022	Kommun 2023
Ingående avsättning till pensioner inkl löneskatt	9,2	9,0	9,2	9,0
Nyintjänad pension varav:	0,1	0,1	0,1	0,1
Förmånsbestämd ålderspension	-	-	-	-
Särskild avtalspension	0,1	0,1	0,1	0,1
Efterlevandepension	-	-	-	-
Övrigt	-	-	-	-
Årets utbetalningar	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Ränte- och basbeloppsuppräknig	0,2	0,7	0,2	0,7
Ändring av försäkringstekniska grunder	-	-	-	-
Övrig post	0,1	0,3	0,1	0,3
Byte av tryggande	-	-	-	-
Förändring av löneskatt	-0,0	0,2	-0,0	0,2
Utgående avsättning till pensioner och löneskatt	9,0	9,9	9,0	9,9
Ingående avsättning för ansvarsförbindelse inkl löneskatt	175,8	169,7	175,8	169,7
Fullfonderingens resultatpåverkan varav:	-4,9	4,8	-4,9	4,8
Ränte- och basbeloppsuppräknig	4,0	11,2	4,0	11,2
Ändring av försäkringstekniska grunder	-	-	-	-
Nyintjänad pension	-0,7	1,3	-0,7	1,3
Årets utbetalningar	-8,3	-9,9	-8,3	-9,9
Övrig post	-0,0	1,3	-0,0	1,3
Byte av tryggande	-	-	-	-
Förändring av löneskatten	-1,2	0,9	-1,2	0,9
Utgående avsättning för ansvarsförbindelse inkl löneskatt	169,7	174,5	169,7	174,5
			-	-
Utgående avsättning till pensioner inkl ansvarsförbindelse och löneskatt	178,6	184,4	178,6	184,4
Övriga avsättningar (mnkr)	Koncern 2022	Koncern 2023	Kommun 2022	Kommun 2023
Avsättning Tumberg, sluttäckning	16,3	15,8	16,3	15,8
Bidrag till statlig infrastruktur E20	4,5	5,2	4,5	5,2
Andra avsättningar	0,1	0,1	0,1	-
Uppskjutna skatter	19,2	20,4	-	-
Summa övriga avsättningar	40,1	41,5	20,8	21,1
Summa avsättningar	218,7	225,9	199,5	205,4

Not 21 Långfristiga skulder				
Låneskuld (mnkr)	Koncern 2022	Koncern 2023	Kommun 2022	Kommun 2023
Ingående låneskuld	464,0	576,1	50,0	59,8
Upplösning	-	-8,0	-	-
Nya lån	115,6	8,0	10,0	-
Årets amorteringar/omklassificerat till kortfr skuld	-3,5	-3,7	-0,2	-0,4
Delsumma	576,1	572,4	59,8	59,4
Långfristig leasingsskuld	0,6	1,8	0,6	1,8
Anlättningsavgifter	13,3	16,0	-1,3	-0,5
Investeringsbidrag	4,7	12,7	4,7	12,7
Övriga långfristiga skulder	3,4	6,7	-	-
Summa långfristiga skulder	598,1	607,8	63,7	73,4
Kreditgivare (mnkr)	Koncern 2022	Koncern 2023	Kommun 2022	Kommun 2023
Kommuninvest	570,4	566,6	59,7	59,4
Leasingföretag	0,6	1,8	0,6	1,8
Summa Långgivare	571,0	568,4	60,3	61,2
Räntebindningstider (inkl derivat)	Koncern 2022	Koncern 2023	Kommun 2022	Kommun 2023
0-12 mån	0,21	0,32	0,29	0,84
1 år - 2 år	1,70	1,49	-	1,47
2 år - 3 år	2,53	2,49	-	2,47
3 år - 4 år	3,51	3,56	-	3,47
4 år - 5 år	4,62	4,28	-	4,34
5 år - 6 år	5,52	5,31	-	-
6 år - 7 år	6,37	-	-	-
7 år - 8 år	-	-	-	-
Summa räntebindningstider	1,54	1,75	0,29	2,28
Kapitalbindningstid (inkl derivat)	Koncern 2022	Koncern 2023	Kommun 2022	Kommun 2023
0-12 mån	0,35	0,44	0,58	0,84
1 år - 2 år	1,69	1,44	-	1,47
2 år - 3 år	2,45	2,60	-	2,47
3 år - 4 år	3,62	3,51	-	3,47
4 år - 5 år	4,55	4,28	-	4,34
5 år - 6 år	5,52	5,31	-	-
6 år - 7 år	6,37	-	-	-
7 år - 8 år	-	-	-	-
Summa kapitalbindningstid	2,11	2,11	0,58	2,28

Not 22 Kortfristiga skulder (mnkr)	Koncern 2022	Koncern 2023	Kommun 2022	Kommun 2023
Kortfristiga skulder till kreditinstitut	3,4	3,4	-	-
Kortfristiga skulder till Migrationsverket	7,7	2,8	7,7	2,8
Övriga kortfristiga skulder	41,7	37,2	2,5	7,0
Testamenten	0,2	0,1	0,2	0,1
Leverantörsskulder	77,0	69,1	54,8	42,1
Personalens källskatt och avgifter	7,3	18,5	7,3	18,3
Semester och övertidsskuld	30,8	28,8	25,1	22,5
Arbetsgivaravgift	19,8	10,4	18,0	10,4
Förutbetalda intäkter och upplupna kostnader	30,3	30,8	24,6	25,0
Upplupen särskild löneskatt	2,7	2,5	2,7	2,5
Upplupna pensionskostnader	14,3	13,0	14,3	13,0
Summa kortfristiga skulder	235,0	216,5	157,1	143,7

Not 23 Ansvarsförbindelse				
Borgensförbindelser (mnkr)	Koncern 2022	Koncern 2023	Kommun 2022	Kommun 2023
Kommunägda bolag				
Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler	-	-	171,3	163,3
Herrljungabostäder AB	-	-	143,7	148,4
Herrljunga Vatten AB	-	-	46,0	46,0
Nossan Förvaltningsaktiebolag	-	-	149,7	149,6
Delsumma	-	-	510,7	507,3
Föreningar	2,1	1,2	2,1	1,2
Övriga borgensåtaganden	-	-	-	-
Delsumma	2,1	1,2	2,1	1,2
Summa borgensåtaganden	2,1	1,2	512,8	508,5
Pensionsförpliktelser*				
Pensionsförpliktelser äldre än 1998	-	-	-	-
Pensionsförbindelser förtroendevald	-	-	-	-
Särskild löneskatt på pensionsförpliktelser	-	-	-	-
Summa pensionsförpliktelser	-	-	-	-
*Från 2019 har Herrljunga kommun infört fullfondering av sin pensionsförpliktelse varför det inte här framgår någon förpliktelse.				

Not 24 Uppgifter om koncernbolag (mnkr)				
Namn		Orgnr	Ägd andel i procent	Eget kapital 2023-12
Nossan Förvaltningsaktiebolag moderbolag		556637-5746	100,0	23,8
Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler		864000-0892	100,0	11,8

Not 25 Operationell leasing (mnkr)	Koncern 2022	Koncern 2023	Kommun 2022	Kommun 2023
Leasingavgifter förfaller nästa år	2,4	3,3	1,9	2,6
om 2-5 år	1,2	2,5	0,9	1,7
senare än 5 år	-	0,0	-	0,0
Summa	3,6	5,9	2,8	4,3
Finansiell leasing	Koncern 2022	Koncern 2023	Kommun 2022	Kommun 2023
Ej uppsägningsbara leasingavtal med avtalstid längre än 3 år				
Maskiner och inventarier	0,5	1,8	0,5	1,8
Leasingavgifter förfaller nästa år	0,0	0,3	0,0	0,3
om 2-5 år	0,5	1,5	0,5	1,5
senare än 5 år	-	-	-	-
Summa	0,5	1,8	0,5	1,8

Not 26 Räkenskapsrevision (tkr)	Koncern 2022	Koncern 2023	Kommun 2022	Kommun 2023
Sakkunnigt biträde	833	657	268	320
Förtroendevalda revisorer	31,9	53,3	11,9	33,3
Summa kostnad för revision	864,9	710,3	177,3	353,3

Herrljunga kommun har i februari 1999, KF § 10, ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga 294 kommuner och regioner som per 2023-12-31 var medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingått likalydande borgensförbindelser.

Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemmarna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnd borgensförbindelse. Enligt regressavtal ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlem lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemmarnas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening.

Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Herrljunga kommuns ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse, kan noteras att per 2023-12-31 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelser till 551 907 380 712 kronor och totala tillgångar till 562 022 704 021 kronor. Herrljunga kommuns andel av de totala förpliktelserna uppgick till 607 827 066 kronor och andelen av de totala tillgångarna uppgick till 619 059 707 kronor.

Driftredovisning

Belopp i mnkr	Utfall 2023			Budget 2023			Budgetavvikelse 2023		
	Intäkt	Kostnad	Netto	Intäkt	Kostnad	Budget	Intäkt	Kostnad	Netto
Kommunfullmäktige	-	2,0	2,0	-	1,9	1,9	-	-0,1	-0,1
Kommunstyrelse	-29,8	100,0	70,2	-29,6	98,0	68,5	0,3	-2,0	-1,7
Bildningsnämnd	-51,7	323,8	272,0	-44,3	314,6	270,4	7,5	-9,2	-1,7
Socialnämnd	-57,9	296,9	239,0	-49,8	289,4	239,6	8,1	-7,5	0,5
Internservicenämnd	-106,5	107,4	0,9	-104,3	109,1	4,8	2,2	1,7	3,9
Samhällsbyggnadsnämnd									
Sociala avgifter pensioner	-	-	-	-	-3,1	-3,1	-	-3,1	-3,1
Utvecklingsmedel	-	0,2	0,2	-	-0,0	-0,0	-	-0,2	-0,2
Kapitalkostnadspoten	-	-	-	-	3,5	3,5	-	3,5	3,5
Lönepotten	-	-	-	-	1,7	1,7	-	1,7	1,7
Nettokostnad	-274,9	885,8	610,9	-252,2	867,3	615,1	22,7	-18,5	4,2
Exploatering/markförsäljning	-1,7	-	-1,7	-	-	-	1,7	-	1,7
Semesterlöneskuld och upplupna löner	-	-0,3	-0,3	-	1,5	1,5	-	1,8	1,8
Personalomkostnader	-	26,3	26,3	-	21,4	21,4	-	-4,9	-4,9
Satsningar	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Övrigt	-3,6	2,8	-0,8	-	0,0	0,0	3,6	-2,8	0,8
Summa finansverksamheten	-5,3	28,8	23,5	-	22,9	22,9	5,3	-5,9	-0,6
Återför generella bidr	5,6	-	5,6	-	-	-	-5,6	-	-5,6
Återföring kapitalkostnad	-	-35,1	-35,1	-	-39,4	-39,4	-	-4,3	-4,3
Återföring fin post bokförda på vsh	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Resultat före avskrivningar	-274,5	879,5	605,0	-252,2	850,8	598,6	22,3	-28,7	-6,4
Interna poster	-126,3	126,3	-	-107,3	107,3	-	-	-	-
Avskrivningar	-	30,4	30,4	-	33,2	33,2	-	2,8	2,8
Verksamhetens nettokostnad	-274,5	909,9	635,3	-252,2	884,0	631,7	22,3	-25,9	-3,6

Tabell: Herrljunga kommuns driftredovisning.

Nämnder och styrelser redovisar en positiv nettokostnadsavvikelse på 4,7mnkr. Den totala verksamheten visar en negativ budgetavvikelse på 3,6 mnkr. Nedan redovisas en sammanfattad förklaring kring styrelserna och nämndernas resultat.

Nämnderna

Kommunfullmäktige redovisar ett mindre överskott. Jämfört med föregående år har kostnaderna minskat med 0,8 mnkr vilket är kopplat till valnämnden. Revisionen redovisar ett mindre underskott, det är kostnader för den externa revisionen och sammanträdesarvodet som överskrider budget. Valnämnden redovisar ett lite underskott men har under året haft betydligt lägre kostnader jämfört med föregående år eftersom det inte var valår 2023.

Kommunstyrelseförvaltningen redovisar ett underskott på 1,7 mnkr vilket främst hör ihop med att Samhällsbyggnadsförvaltningen fakturerat Kommunstyrelsen för uppkomna kostnader för framtagning av nya detaljplaner. Andra större avvikelser inom förvaltningen avser IT/Växel/Telefoni som tillsammans redovisar ett överskott på 0,9 mnkr. Orsaken är att Herrljunga får stå för en mindre andel av kostnaderna eftersom Vårgårda kommun växt snabbare. Räddningstjänsten redovisar ett underskott på 0,8 mnkr efter att inte kunnat genomföra sitt besparingsuppdrag på 0,6 mnkr.

Bildningsnämndens budget 2023 uppgår till 270,4 mnkr (inkl. tilläggsanslag) och utfallet för helåret 2023 uppgår till 272,0 mnkr. Utfallet för helåret visar på ett underskott om -1,7 mnkr jämfört med årsbudget, en procentuell avvikelse om 0,6 procent jämfört med årsbudget. Detta beror i huvudsak på att högre kostnader har redovisat för fler antal köpta platser i annan kommun för gymnasiet (interkommunal ersättning), merkostnad för systemförvaltare, merkostnader för implementering av digitala system (Schoolsoft, Tyra och Optiplan), utökat rektorsstöd, och ökade kostnader för skolskjuts inom grundskola och gymnasiet. Detta

underskott redovisas trots att högre intäkter än budgeterat redovisats, som hänförs till fler antal sålda platser inom grundskolan (interkommunal ersättning), fler antal sålda platser för anpassad grundskola (interkommunal ersättning), tillkommande korttidstillsynsplaceringar som givit ersättning samt ökat statsbidrag för kvalitetshöjande åtgärder inom förskolan. Det ökade statsbidraget leder ej till varken överskott/underskott då dessa intäkter använts för åtgärder inom förskoleverksamheten. Utöver detta redovisas mindre personalkostnader än budgeterat på grund av vakanser inom förskolor och grundskola. I redovisat resultat så inkluderas nyttjande av flyktingbuffert om 1,7 mnkr.

Internservice nämnden visar ett stort överskott på, 3,9 mnkr. Fastighet redovisar ett överskott på 2,4 mnkr vilket beror på lägre kostnader för fastighetsunderhåll och reparation. Måltid redovisar ett större överskott på 1,5 mnkr vilket beror på god bemanningsplanering. Verksamheten har arbetat medvetet med att ordinarie personal flyttas till de områden där det saknas personal, detta har bidragit till ett minskat behov av vikarier.

Samhällsbyggnadsnämnden visar ett överskott på 1,3 mnkr. Överskottet kommer från Intäkter vid försäljning av skog och mark samt en vakant tjänst under året. Gata park hade högre kostnader för vinterväghållning efter snörika månader.

Socialnämnden visar ett överskott på 0,54 mnkr. Överskottet beror på resultatföring av 2018 års flyktinggrupp (1,7 mnkr) samt tillkommande statsbidrag för bland annat säkerställandet av en god vård och ett hållbart arbetsliv. Verksamheten även haft vakanta tjänster under året som inneburit minskade personalkostnader. Förvaltningen har under året arbetat med att öka effektiviteten i hemtjänsten för att minska personalkostnaderna samt öka tiden hos brukaren. Förvaltningen har även arbetat med att påbörja hemflytt av externa placeringar LSS vilket har lett till lägre kostnader.

Gemensamma kostnader

Kommunövergripande intäkter och kostnader redovisas under gemensamma kostnader. De kungemensamma intäkter- och kostnader uppgår år 2023 till 23,2 mnkr. Budget uppgår till 22,9 mnkr och det innebär en negativ budgetavvikelse på 0,2 mnkr. Pensions- och personalomkostnader har en negativ budgetavvikelse på 4,9 mnkr. Den fortsatt höga inflationen har bidragit till högre pensionskostnader. Övriga gemensamma kostnader består av ej hanterade fakturor, 1,7 mnkr och konsultkostnad avseende återsökning av moms 0,5 mnkr.

Semesterlöneskulden har en positiv budgetavvikelse på 1,8 mnkr. Kommunen har konsulterat en tjänst för återsökning av moms, detta resulterade i att kommunen har återsökt och fått ytterligare 1,5 mnkr i momskompensation. Sparbanksstiftelsen har bidragit med 1,6 mnkr till medfinansiering till utbyggnad av E20 och försäljning av exploateringsfastigheter har haft en positiv avvikelse på 1,7 mnkr.

Investeringsredovisning

Investeringsredovisning per projekt (mnkr)	Ursprunglig budget 2023	Ombudgetering 2023	Totalt anslag 2023	Utfall 2023	Avv budg/progn 2023
Markköp	1,5	0,0	1,5	0,0	1,5
Inventarier kommunhus	0,2	0,0	0,2	0,0	0,2
Kommunövergr förstudiemedel	1,0	-0,5	0,5	0,0	0,5
Förstudie kommunhuset	0,0	0,1	0,1	0,0	0,1
Förstudie Gäsenegården	0,0	0,4	0,4	0,0	0,4
Reservkraft	3,8	0,0	3,8	0,5	3,3
Nytt ärendesystem och e-arkiv	0,0	0,6	0,6	0,2	0,4
Reinvestering IT	2,4	0,0	2,4	0,4	1,9
Ombyggnation Wifi Bildning	0,0	0,4	0,4	0,0	0,4
Reinv trådlöst nätverk Hlj	0,5	0,0	0,5	0,0	0,5

Reinv trådlöst nätverk gem	0,0	0,0	0,0	0,1	-0,1
Inventarier kulturverksamhet	0,2	0,0	0,2	0,2	0,0
Biblioteket entré	1,0	0,0	1,0	0,0	1,0
Räddningsmateriel/Inv. RTJ	0,0	0,3	0,3	0,0	0,3
Insatsledarbil Räddning	0,0	0,8	0,8	0,0	0,8
Idrottsmaterial/redskap	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0
Reinvestering löparspår	0,3	0,0	0,3	0,2	0,1
Belysning elljusspår	0,4	0,0	0,4	0,3	0,1
Bryggor badplats	0,4	0,0	0,4	0,5	-0,1
Kommunstyrelse	11,7	2,0	13,8	2,6	11,1
Inventarier BN	1,8	0,0	1,8	1,3	0,5
Lekplatser	0,3	0,0	0,3	0,3	0,0
Inventarier Horsby	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Inventarier Altorp	0,5	0,5	1,0	0,0	1,0
Varmförråd Kultursk.	0,2	0,0	0,2	0,1	0,1
Bildningsnämnd	2,8	0,5	3,3	1,7	1,6
Inventarier	0,5	0,0	0,5	0,5	0,0
Infrastruktur IT	0,2	0,0	0,2	0,1	0,1
Nytt verksamhetssystem	0,0	0,9	0,9	0,5	0,5
IT konf.rum IFO	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0
Hjälpmedel	0,2	0,0	0,2	0,2	0,0
Inventarier Hagen	1,9	0,7	2,6	1,4	1,2
Inventarier dagträff/hemtjänst	0,0	0,3	0,3	0,0	0,3
Läkemedel- och värdeskåp SÄBO	0,2	-0,2	0,0	0,0	0,0
Läkem värdeskåp HSV	0,0	0,2	0,2	0,0	0,1
Inv mm gruppb. LSS	0,4	0,0	0,4	0,0	0,4
Inv mm korttidsvist LSS	0,8	0,0	0,8	0,0	0,8
Ombyggnad Hemgården	0,0	0,8	0,8	0,3	0,5
Socialnämnd	4,2	2,7	6,9	3,1	3,8
Förstudie Gäsenegården	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Reservkraft	0,0	0,0	0,0	0,3	-0,3
Förstudie Hagen demenscentra	0,0	-1,3	-1,3	0,0	-1,3
Ombyggnad Hemgården	0,0	0,0	0,0	0,5	-0,5
Maskiner fastighetsskötsel	0,2	0,0	0,2	0,0	0,2
Ombyggnad Mörlanda skola/fsk	0,0	0,1	0,1	1,6	-1,5
Utrustning kök (fastighet)	0,5	0,0	0,5	0,6	-0,1
Säkerhetshöjande åtgärder	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0
Renovering Hemgården	0,5	0,2	0,7	0,0	0,7
Energibesparande åtgärder	0,0	0,0	0,0	0,1	-0,1
Verksamhetsanpassning	1,0	0,0	1,0	0,5	0,5
Tillgänglighetsanpassning	0,5	0,0	0,5	0,3	0,2
Reinvesteringar	9,0	0,0	9,0	0,0	9,0
Renovering klassrum, Horsby	0,0	0,0	0,0	0,7	-0,7
Tak Musikskolan	0,0	0,0	0,0	1,7	-1,7
Fönster/Fasad Od skola	0,0	0,2	0,2	0,4	-0,3

Hissbyte Altorpskolan	0,0	0,0	0,0	0,3	-0,3
Fläktaggregat Mörlanda Fsk	0,0	0,0	0,0	0,1	-0,1
Fläktaggregat Gäsenegården	0,0	0,0	0,0	0,2	-0,2
Utemiljö o lekutrustn	0,0	0,0	0,0	1,0	-1,0
Omb + målning kök C1 Hemgård	0,0	0,0	0,0	0,1	-0,1
Fönster Mörlandaskolan	0,0	0,0	0,0	0,4	-0,4
Golvbyte Altorpsskolans kök	0,0	0,0	0,0	0,8	-0,8
Fönster/Fasad Eggvena	0,0	0,0	0,0	0,3	-0,3
Fönster/Fasad Musikskkola	0,0	0,8	0,8	0,9	-0,1
Tak/Fasad Eriksberg	0,0	0,0	0,0	0,1	-0,1
Brandskydd Hemgården	0,0	4,0	4,0	0,0	4,0
Fläktaggregat Molla	0,0	0,0	0,0	0,3	-0,3
Förstudie renovering Simhall	0,0	0,5	0,5	0,7	-0,2
Renov omkl+dusch Altorpshall	0,0	0,0	0,0	1,5	-1,5
Inventarier Måltid	0,4	0,0	0,4	0,3	0,0
Städ och tvättmaskiner lokalv	0,3	0,0	0,3	0,3	0,0
Ombyggnad Altorp	15,0	5,8	20,8	1,3	19,6
Hagen ombyggn + nybyggn	50,0	-2,6	47,4	16,0	31,4
Hagen etapp 2 ombyggnad	0,0	0,0	0,0	1,0	-1,0
Simhallen renovering	5,0	0,0	5,0	0,0	5,0
Internservicenämnd	83,4	7,8	91,1	33,4	57,7
Asfalt/reinv gata & GC-väg	3,0	1,3	4,3	3,2	1,1
Upprustn allmänna lekplatser	0,2	0,0	0,2	0,2	0,0
Upprustn parkering kyrkan + GC	0,0	0,0	0,0	-0,7	0,7
Juldekoration	0,5	0,0	0,5	0,4	0,1
Räddningsmateriel/Inv. RTJ	0,3	-0,3	0,0	0,0	0,0
Insatsledarbil Räddning	0,8	-0,8	0,0	0,0	0,0
Exploatering	1,0	0,0	1,0	0,2	0,8
Expl Skoghälla/skogsg	10,0	0,0	10,0	0,0	10,0
Samhällsbyggnadsnämnd	15,8	0,3	16,0	3,3	12,7
Summa investeringar	117,8	13,3	131,1	44,1	87,0

Tabell Herrljunga kommuns investeringsredovisning.

Herrljunga kommuns investeringsbudget inklusive ombudgeteringar uppgår till 131,1 mnkr. Årets investeringsutgifter uppgår till 44,1 mnkr och ger en budgetavvikelse på 87 mnkr.

Av Kommunstyrelsens totala budget på 13,8 mnkr har investeringar på 2,6 mnkr genomförts. De största avvikelserna beror på att några markköp, inköp av reservkraft och reinvesteringar på IT inte genomförts enligt plan.

Internservicenämnd visar en budgetavvikelse på 57 mnkr. Ombyggnation av Altorp skola har projekterats under hösten och ombyggnation startar först under år 2024. Etapp två om- och tillbyggnad av Hagens demenscentra, har startat upp under hösten och kommer att pågå under 2024. Budget för reinvesteringar och exploatering har inte utnyttjats under år 2023.

Hagen demenscentra upphandlades under hösten 2021 och byggnation startades januari 2022. Hösten 2021 inleddes förberedande åtgärder inför tillbyggnaden där omläggning av dag-och spillvattenledningar erfordrades och en pumpstation installerades på tomten. Under 2023 har ett reservkraftverk köpts in, detta ingick inte i projektplanen och kostnader för detta kraftverk uppgick till 2,0 mnkr. Projektet är i produktion med

första etappen av två, vilket innebär tillbyggnaden av 38 boendelägenheter med tillhörande ytor för personal så som kontor och samvaro.

Fleråriga investeringsprojekt där total investering och utfall till och med 2023 redovisas nedan.

INVESTERINGAR > 3 mnkr	Total investeringsbudget	Totalt utfall tom 2023--12	Kvar av budget
Ombyggnad Mörlanda skola/fsk	20 000	21 473	-1 473
Ombyggnad Altorp	43 000	1 766	41 234
Hagen ny och- ombyggnation etapp 1*	122 000	92 367	29 633
Exploatering Skoghälla/Skogsg	10 000	0	10 000
Summa	195 000	115 606	79 394

Tabell: Herrljunga kommuns fleråriga investeringsprojekt över 3 mnkr

*Ett bidrag från Boverket på 7,5 mnkr ingår i Hagen ny-ombyggnations utfall

Övrigt

Begreppsförklaringar

Anläggningstillgång

Tillgångar som är avsedda för stadigvarande bruk eller innehav.

Ansvarsförbindelse

Förpliktelser i form av borgensåtaganden, ställda panter och dylikt.

Avskrivning

Planmässig nedsättning av anläggningstillgångarnas värde som ska spegla värdeminskningen.

Avsättningar

Förpliktelse som är säkra eller högst sannolika till sin förekomst men ovissa till belopp och infriandetidpunkt.

Balanskrav

Lagstadgat krav om att kommunens intäkter ska överstiga kostnaderna.

Balansräkning

Visar den ekonomiska ställningen. Här framgår vilka tillgångar och skulder kommunen hade vid bokslutstillfället.

Driftredovisning

Redovisar kostnader och intäkter för den löpande verksamheten under året ställt mot budget.

Eget kapital

Kommunens samlade överskott och underskott

Exploateringsverksamhet

Åtgärder för att anskaffa, bearbeta och iordningställa råmark för att kunna bygga bostäder eller industrier.

Kapitalkostnader

Periodiserad investeringsutgift. Består dels av avskrivning, dels av ränta på bundet kapital. Är en intern post.

Kassaflödesanalys

Visar hur medel har tillförts och använts för löpande verksamhet, investeringar samt finansiering och därmed likviditetsförändringen.

Kassalikviditet

Är ett mått på kommunens kortsiktiga betalningsberedskap. Vid 100 procent täcks de kortfristiga skulderna av likvida medel, kortfristiga fordringar och kortfristiga placeringar

Kommunbidrag

Tilldelade budgetanslag i form av skatteintäkter och statsbidrag.

Komponentavskrivning

Avskrivningsmetod som används när skillnaden i förbrukningen av en materiell anläggningstillgångs betydande delar är väsentlig. Respektive komponent skrivs av separat.

Likviditet

Kassa- och bankmedel som utgör kommunens betalningsredskap på kort sikt.

Långfristiga fordringar och skulder

Skulder och fordringar som har förfallodag senare än ett år efter balansdagen.

MSB – Myndighet för samhällsskydd och beredskap

MSB är en statlig myndighet och har ansvar för att stödja samhällets beredskap för olyckor, kriser och civilt försvar.

Omsättningstillgång

Tillgångar som på kort tid kan omsättas till likvida medel och som inte är avsedda för stadigvarande bruk.

RKR

RKR är ett oberoende ideellt organ som bildades 1997 av staten, Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet. Utgångspunkten för RKR:s arbete är lag (2018:597) om kommunal bokföring redovisning.

Självfinansieringsgrad

Visar hur stor andel av nettoinvesteringarna som finansierats med egna medel.

Självfinansieringsgraden

Självfinansieringsgraden visar hur stor andel av nettoinvesteringarna som finansierats med egna medel.

Skuldsättningsgrad

Visar hur stor andel av kommunens tillgångar som är finansierade av främmande kapital. Motsatsen till soliditet.

Soliditet

Eget kapital i förhållande till totala tillgångar. Beskriver hur kommunens långsiktiga betalningsstyrka utvecklas. Ju högre soliditet desto starkare finansiellt handlingsutrymme.

Övriga begreppsförklaringar

I alla tabeller med siffror anges värden med tal. Finns det inget värde för perioden anges: "-".

Värden i tusen kronor är förkortade som tkr och värden i miljoner kronor som mnkr.

Förkortningar:

- KF = Kommunfullmäktige
- KS = Kommunstyrelsen
- BN = Bildningsnämnden
- SB= Samhällsbyggnadsnämnd
- IN = Internservicenämnd

Revisionsberättelse

Sammanträdesdatum
2024-04-04

§ 47

Dnr KS-2024-00011

Ombudgetering av investeringar 2023 för Herrljunga kommun

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Ombudgetering av 2023 års investeringsmedel till 2024 godkänns.
2. Investeringsutgifter om 82 288 tkr överförs till 2024 års investeringsbudget.

Sammanfattning av ärendet

I bokslutet för 2023 framgår att av tillgängliga investeringsmedel om totalt 131,1 mnkr förbrukades 44,1 mnkr. Av de 87,0 mnkr outnyttjade investeringsmedlen föreslås 82,3 mnkr att ombudgeteras till 2024 års investeringsbudget.

Det kan vara projekt som ännu inte är påbörjade eller projekt som inte är avslutade.

Vid större projekt där investeringsmedel finns anslagna under flera år är det ibland svårt att hålla respektive års budget. Under 2023 finns både överskott och underskott i sådana projekt. Både under- och överskott bör flyttas med till dess projektet är slutfört. Större pågående projekt är Hagen omsorgsboende och Altorpskolan. Ej förbrukade medel under 2023 har bidragit till ett överskott i resultaträkningen för avskrivningar. Verksamheten har också fått lägre kostnader för kapitalkostnader. Även utbetalningar för året har blivit lägre på grund av ej genomförda investeringar. Kapitalkostnadspotten för 2023 års investeringar följer med till 2024. Därför finns full täckning för detta i verksamheten.

Kommunfullmäktige beslutar slutligen årligen om ombudgetering av investeringsmedel.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige:

1. Ombudgetering av 2023 års investeringsmedel till 2024 godkänns.
2. Investeringsutgifter om 82 288 tkr överförs till 2024 års investeringsbudget.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2024-03-20

Bilaga Ombudgetering av investeringar 2023 Herrljunga kommun

Sammanträdesdatum
2024-04-04

Beslutet ska skickas till

Kommunfullmäktige

Samtliga nämnder

Förtroendevalda revisorer

Ombudgetering av investeringar 2023 för Herrljunga kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige:

1. Ombudgetering av 2023 års investeringsmedel till 2024 godkänns
2. Investeringsutgifter om 82 288 tkr överförs till 2024 års investeringsbudget

Sammanfattning av ärendet

I bokslutet för 2023 framgår att av tillgängliga investeringsmedel om totalt 131,1 mnkr förbrukades 44,1 mnkr. Av de 87,0 mnkr outnyttjade investeringsmedlen föreslås 82,3 mnkr att ombudgeteras till 2024 års investeringsbudget.

Det kan vara projekt som ännu inte är påbörjade eller projekt som inte är avslutade.

Vid större projekt där investeringsmedel finns anslagna under flera år är det ibland svårt att hålla respektive års budget. Under 2023 finns både överskott och underskott i sådana projekt. Både under- och överskott bör flyttas med till dess projektet är slutfört. Större pågående projekt är Hagen omsorgsboende och Altorpskolan. Ej förbrukade medel under 2023 har bidragit till ett överskott i resultaträkningen för avskrivningar. Verksamheten har också fått lägre kostnader för kapitalkostnader. Även utbetalningar för året har blivit lägre på grund av ej genomförda investeringar. Kapitalkostnadspotten för 2023 års investeringar följer med till 2024. Därför finns full täckning för detta i verksamheten.

Kommunfullmäktige beslutar slutligen årligen om ombudgetering av investeringsmedel.

Bakgrund

För investeringsprojekt som är beslutade finns möjlighet att begära medel överflyttade till nästkommande år.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2024-03-20

Bilaga Ombudgetering av investeringar 2023 Herrljunga kommun

Beslutet ska skickas till

Kommunfullmäktige

Samtliga nämnder

Förtroendevalda revisorer

Ombudgetering investeringar 2023

Herrljunga kommun

Underlag till beslut med diarienummer:
KS-2024-00011

Sammanställning av ombudgeteringar 2023 till 2024

Investeringsredovisning

Investeringsredovisning per projekt (tkr)	Ursprunglig budget 2023	Ombudgetering 2023	Totalt anslag 2023	Utfall 2023	Avv budg/utfall 2023	Äskat till 2024
Markköp	1 500	0	1 500	0	1 500	
Inventarier kommunhus	150	0	150	0	150	
Kommunövergr förstudiemedel	1 000	-500	500	0	500	
Förstudie kommunhuset	0	129	129	13	116	
Förstudie Gäsenegården	0	350	350	0	350	
Reservkraft	3 800	0	3 800	538	3 262	3 262
Nytt ärendesystem och e-arkiv	0	600	600	175	425	425
Reinvestering IT	2 350	0	2 350	411	1 939	
Ombyggnation Wifi Bildning	0	400	400	0	400	400
Reinv trådlöst nätverk Hlj	500	0	500	0	500	
Reinv trådlöst nätverk gem	0	0	0	90	-90	
Inventarier kulturverksamhet	200	0	200	200	0	
Biblioteket entré	1 000	0	1 000	18	982	982
Räddningsmateriel/Inv. RTJ	0	250	250	0	250	
Insatsledarbil Räddning	0	800	800	0	800	800
Idrottsmateriel/redskap	125	0	125	131	-6	
Reinvestering löparspår	300	0	300	244	56	
Belysning elljusspår	400	0	400	327	73	
Bryggor badplats	400	0	400	464	-64	
Kommunstyrelse	11 725	2 029	13 754	2 611	11 143	5 869
Inventarier BN	1 800	0	1 800	1 273	527	
Lekplatser	300	0	300	280	20	
Inventarier Horsby	0	0	0	11	-11	
Inventarier Altorp	500	500	1 000	6	994	994
Varmförråd Kultursk.	200	0	200	115	85	
Bildningsnämnd	2 800	500	3 300	1 685	1 615	994
Inventarier	500	0	500	463	37	
Infrastruktur IT	200	0	200	52	148	
Nytt verksamhetssystem	0	937	937	478	459	459
IT konf.rum IFO	100	0	100	67	33	
Hjälpmedel	200	0	200	219	-19	
Inventarier Hagen	1 925	700	2 625	1 436	1 189	1 189
Inventarier dagträff/hemtjänst	0	262	262	0	262	262
Läkemedel- och värdeskåp						
SÄBO	150	-150	0	0	0	
Läkem värdeskåp HSV	0	150	150	15	135	135
Inv mm grupp. LSS	375	0	375	0	375	375
Inv mm korttidsvist LSS	750	0	750	0	750	750
Ombyggnad Hemgården	0	800	800	327	473	473
Socialnämnd	4 200	2 699	6 899	3 057	3 842	3 643
Förstudie Gäsenegården	0	0	0	19	-19	
Reservkraft	0	0	0	285	-285	
Förstudie Hagen demenscentra	0	-1 267	-1 267	0	-1 267	
Ombyggnad Hemgården	0	0	0	526	-526	
Maskiner fastighetsskötsel	200	0	200	0	200	
Ombyggnad Mörlanda skola/fsk	0	136	136	1 609	-1 473	

Utrustning kök (fastighet)	500	0	500	640	-140	
Säkerhetshöjande åtgärder	1 000	0	1 000	967	33	
Renovering Hemgården	500	200	700	0	700	700
Energibesparande åtgärder	0	0	0	124	-124	
Verksamhetsanpassning	1 000	0	1 000	470	530	
Tillgänglighetsanpassning	500	0	500	256	244	
Reinvesteringar	9 000	0	9 000	0	9 000	
Renovering klassrum, Horsby	0	0	0	730	-730	
Tak Musikskolan	0	0	0	1 732	-1 732	
Fönster/Fasad Od skola	0	150	150	408	-258	
Hissbyte Altorpskolan	0	0	0	301	-301	
Fläktaggregat Mörlanda Fsk	0	0	0	143	-143	
Fläktaggregat Gäsenegården	0	0	0	186	-186	
Utemiljö o lekutrustn	0	0	0	1 016	-1 016	
Omb + målning kök C1 Hemgård	0	0	0	108	-108	
Fönster Mörlandaskolan	0	0	0	415	-415	
Golvbyte Altorpskolan kök	0	0	0	822	-822	
Fönster/Fasad Eggvena	0	0	0	255	-255	
Fönster/Fasad Musikskola	0	800	800	888	-88	
Tak/Fasad Eriksberg	0	0	0	98	-98	
Brandskydd Hemgården	0	3 993	3 993	0	3 993	3 993
Fläktaggregat Molla	0	0	0	332	-332	
Förstudie renovering Simhall	0	500	500	709	-209	
Renov omkl+dusch Altorps hall	0	0	0	1 469	-1 469	
Inventarier Måltid	350	0	350	304	46	
Städ och tvättmaskiner lokalv	300	0	300	258	42	
Ombyggnad Altorp	15 000	5 845	20 845	1 293	19 552	19 552
Hagen ombyggn + nybyggn	50 000	-2 588	47 412	15 997	31 415	31 415
Hagen etapp 2 ombyggnad	0	0	0	1 037	-1 037	
Simhallen renovering	5 000	0	5 000	0	5 000	5 000
Internservicenämnd	83 350	7 769	91 119	33 398	57 721	60 660
Asfalt/reinv gata & GC-väg	3 000	1 305	4 305	3 183	1 122	1 122
Upprustn allmänna lekplatser	200	0	200	178	22	
Upprustn parkering kyrkan + GC	0	0	0	-675	675	
Juldekoration	500	0	500	405	95	
Räddningsmateriel/Inv. RTJ	250	-250	0	0	0	
Insatsledarbil Räddning	800	-800	0	0	0	
Exploatering	1 000	0	1 000	220	780	
Expl Skoghälla/skogsg	10 000	0	10 000	0	10 000	10 000
Samhällsbyggnadsnämnd	15 750	255	16 005	3 311	12 694	11 122
Totala investeringsutgifter	117 825	13 252	131 077	44 062	87 015	82 288

Kommunstyrelsen

Projekt 2131 Upphandling av nya reservkraftaggregat och anpassning av berörda fastigheter 3262 tkr.
Skäl för om budgetering Upphandling av nya reservkraftaggregat genomfördes 2023 men leveransen har försenats något och sker först februari 2024. Dessa medel begärs därför om budgeteras till 2024.

Projekt 2200 Nytt ärendesystem och E-arkiv 425 tkr. 3
Skäl för om budgetering Projektet är uppstarta och fortlöper under 2024

Projekt 2303 Ombyggnation Wifi Bildning 400 tkr.
Skäl för om budgetering Ett pågående projekt, på grund av leveransproblem har investeringen inte kunnat genomföras 2023. Dessa medel begärs därför om budgeteras till 2024.

Projekt 2731 Biblioteksentré 982 tkr.
Skäl för om budgetering Projektet startades upp under 2023 och kommer att färdigställs under 2025. Under 2023 har endast kostnad för arkitektuppdrag bekostats.

Projekt 2802 Insatsledarbil, personbil/ picup fyrsitsig 800 tkr.
Skäl för om budgetering Byte av bilar följer framtagna fordonsplan. insatsledarbil skulle bytts ut redan 2023 men detta sköts upp pga personalbrist. Om budgeterar därmed 800 till 2024, inköpskostnaden beräknas dock nu uppgå till ca 900 tkr..

Bildningsnämnden

Projekt 3008 Inventarier Altorp. Inventarier till Altorpsskolan i samband med renovering.
Skäl för ombudgetering Orsaken är att medlen är ämnade till inredning och inventarier i samband med projektets iordningställande. Då byggnationen ännu ej är färdig så föreslås det att de 994 tkr för inventarier flyttas med till efterföljande budgetår

Socialnämnden

Projekt 4152 Nytt verksamhetssystem Upphandling och implementering av nytt verksamhetssystem.
Skäl för ombudgetering Upphandlingen av nytt verksamhetssystem var klart i slutet av 2023. Implementeringen kommer att ske under 2024. Medel om 459 tkr begärs därför ombudgeterade till 2024 för implementeringen.

Projekt 4451 Inventarier Hagen Inventarier till om- och nybyggda Hagen
Skäl för ombudgetering Etapp 1 har under året färdigställts och inventarier till det nya demenscentrumet har köpts in. Etapp 2 av Hagen kommer att påbörjas under 2024 och resterande medel begärs ombudgeterade till 2024. Medel om 1 189 tkr begärs därför ombudgeterade till 2024.

Projekt 4452 Inventarier dagträff/hemtjänst Inventarier till dagträff/ hemtjänsten.
Skäl för ombudgetering Dessa medel har inte nyttjats då detta investeringsbeslut ligger kvar sedan tidigare och nu har ersatts av nya planer för vård och omsorgsverksamheter. Medel om 262 tkr begärs därför ombudgeteras till 2024.

Projekt 4454 Läkemedel- och värdeskåp HSV Läkemedelsskåp för ordinärt boende
Skäl för ombudgetering Läkemedel- och värdeskåp har köpts in till ordinärt boende (hemtjänst) för förvaring av mediciner där kommunen har tagit över ansvaret. Det finns en spårbarhet då skåpen är digitala. Medel om 135 tkr begärs därför ombudgeteras till 2024 då fakturan kom 2024.

Projekt 4651 Inventarier till gruppboende LSS Inventarier till Lyckans gruppboende LSS
Skäl för ombudgetering Fastigheten där gruppboenden ska ha sin verksamhet kommer att färdigställas under 2024. Inga inköp av inventarier har därmed genomförts under 2023. Medel om 375 tkr begärs därför ombudgeterade till 2024.

Projekt 4652 Inventarier till korttidsvistelse LSS Inventarier till Lyckans korttidsvistelse
Skäl för ombudgetering Fastigheten där korttidsvistelsen ska ha sin verksamhet kommer att färdigställas under 2024. Inga inköp av inventarier har därmed genomförts under 2023. Medel om 750 tkr begärs därför ombudgeterade till 2024.

Projekt 5434 Ombyggnad Hemgården Ombyggnation av hemgården
Skäl för ombudgetering Under 2023 har en projektering skett utifrån ombyggnad av Hemgårdens lokaler. Styrgrupp, referensgrupp och projektledare har utsetts och arbetat under året. Upphandling av entreprenader sker under 2024. När Hemgården står klart skall byggnaden inrymma avdelningar för särskilt boende, daglig verksamhet LSS, hemtjänst, bemanning/planering, caféverksamhet och gemensamhetsytor. Medel om 473 tkr begärs därför ombudgeterade till 2024.

Internservicenämnden

Projekt 7301 Ombyggnad Altorp 19 552 tkr
Skäl för om budgetering Projektet pågår, renoveringen startas upp kvartal2 2024

Projekt 7401 Hagen ombyggnad + nybyggnad 31 415 tkr
Skäl för om budgetering Projektet pågår, etapp två startar upp kvartal 2 2024

Projekt 5590 Brandskydd Hemgården, 3993 tkr
Skäl för om budgetering Investeringen ska göras i samband med större renoveringen av Hemgården. Denna investering gäller Sprinkler i lägenheter

Projekt 5514 Renovering Hemgården 700 tkr
Skäl för om budgetering Detta är medel avsatta för inre underhåll i lägenheterna som inte är inkluderat i den större renoveringen utav Hemgården.

Projekt 7501 Simhallen 5000 tkr
Skäl för om budgetering Om budgetering behöver göras då projektet är framskjutet till 2025 som det ser ut nu pga att övriga pågående projekts storlek.

Samhällsbyggnadsnämnden

Projekt 5403 Asfalt/renovering gata & GC-väg,
Skäl för om budgetering Pågående arbete, kvarvarande 1122 tkr om budgeters till 2024

Projekt 8503 Expl Skogshälla/skogsgatan
Skäl för om budgetering Exploatering av Skoghälla/skogsgatan 10 000 tkr framflyttat till 2024

Sammanträdesdatum
2024-04-04

§ 48

Dnr KS-2024-00012

Över- och underskottshantering 2023 för Herrljunga kommun

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Korrigerat resultat från 2023 enligt sammanställningen överförs till överskottsredovisningen. Överskottsredovisning efter årets korrigerade resultat:

NÄMNDER		Korrigerat resultat	Avskrivning/Överföring	
Belopp netto (tkr)	IB 2023	2023	2023	UB 2023
Kommunfullmäktige	112	-100		12
Kommunstyrelse exkl SeN	-618	-590		-1 208
Service nämnder	386	-56		330
Bildningsnämnd	1 074	-2 800		-1 726
Socialnämnd	5 054	-1 353		3 701
Internservicenämnd	0	3 884		3 884
Samhällsbyggnadsnämnd	614	1 336		1 950
Summa	6 622	321	0	6 943

Sammanfattning av ärendet

Enligt kommunens ekonomistyrningsprinciper skall nämndernas under- respektive överskott överföras till kommande år. Vid fastställande av belopp skall hänsyn tas till orsaker till över/underskott och om beslutad verksamhet uppnåts. Om ett underskott överförs till nämnd skall detta inarbetas under kommande treårsperiod. Ett överfört överskott är inte nivåhöjande. Ovanstående regler tillämpas i den omfattning som det budgetmässiga läget tillåter. Ett överfört överskott får tas i anspråk först efter kommunstyrelsens godkännande. Underskott ska inarbetas under de kommande tre åren.

För servicenämnderna ska servicenämnden godkänna ett användande av överskott.

Enligt upprättad årsredovisning för 2023 uppgår nämndernas avvikelser från budget till totalt överskott med 2 285 tkr. Korrigering har gjorts med totalt -1 086 tkr, varav demografimodell 435 tkr, flyktingbuffert -3 459 tkr samt kommunstyrelsens interna kostnad för detaljplanearbete till Samhällsbyggnadsnämnden med 1938 tkr.

Sammanträdesdatum
2024-04-04

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige:

Korrigerat resultat från 2023 enligt sammanställningen överförs till
överskottsredovisningen. Överskottsredovisning efter årets korrigerade resultat:

NÄMNDER		Korrigerat resultat		Avskrivning/Överföring	
Belopp netto (tkr)	IB 2023	2023	2023	2023	UB 2023
Kommunfullmäktige	112	-100			12
Kommunstyrelse exkl SeN	-618	-590			-1 208
Service nämnder	386	-56			330
Bildningsnämnd	1 074	-2 800			-1 726
Socialnämnd	5 054	-1 353			3 701
Internservicenämnd	0	3 884			3 884
Samhällsbyggnadsnämnd	614	1 336			1 950
Summa	6 622	321	0		6 943

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2024-03-18

Beslutet ska skickas till

Kommunfullmäktige

Samtliga nämnder

«OrgGatuadress2»
Handläggare Kaisa Lundqvist

Över- och underskottshantering 2023 för Herrljunga kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige:

Korrigerat resultat från 2023 enligt sammanställningen överförs till överskottsredovisningen.

Överskottsredovisning efter årets korrigerade resultat:

NÄMNDER		Korrigerat resultat	Avskrivning/Överföring	
Belopp netto (tkr)	IB 2023	2023	2023	UB 2023
Kommunfullmäktige	112	-100		12
Kommunstyrelse exkl SeN	-618	-590		-1 208
Service nämnder	386	-56		330
Bildningsnämnd	1 074	-2 800		-1 726
Socialnämnd	5 054	-1 353		3 701
Internservice nämnd	0	3 884		3 884
Samhällsbyggnadsnämnd	614	1 336		1 950
Summa	6 622	321	0	6 943

Sammanfattning av ärendet

Enligt kommunens ekonomistyrningsprinciper skall nämndernas under- respektive överskott överföras till kommande år. Vid fastställande av belopp skall hänsyn tas till orsaker till över/underskott och om beslutad verksamhet uppnåtts. Om ett underskott överförs till nämnd skall detta inarbetas under kommande treårsperiod. Ett överfört överskott är inte nivåhöjande. Ovanstående regler tillämpas i den omfattning som det budgetmässiga läget tillåter. Ett överfört överskott får tas i anspråk först efter kommunstyrelsens godkännande.

För servicenämnderna ska servicenämnden godkänna ett användande av överskott.

Underskott ska inarbetas under de kommande tre åren.

Enligt upprättad årsredovisning för 2023 uppgår nämndernas avvikelser från budget till totalt överskott med 2 285 tkr. Korrigering har gjorts med totalt -1 086 tkr, varav demografimodell 435 tkr, flyktingbuffert -3 459 tkr samt kommunstyrelsens interna kostnad för detaljplanearbete till Samhällsbyggnadsnämnden med 1938 tkr.

Bakgrund

Enligt kommunens ekonomistyrningsprinciper skall nämndernas under- respektive överskott överföras till kommande år. Vid fastställande av belopp skall hänsyn tas till orsaker till över/underskott och om beslutad verksamhet uppnåtts. Om ett underskott överförs till nämnd skall detta inarbetas under kommande treårsperiod.

Ett överfört överskott är inte nivåhöjande. Ovanstående regler tillämpas i den omfattning som det budgetmässiga läget tillåter.

Ett överfört överskott får tas i anspråk först efter kommunstyrelsens godkännande

Ekonomisk bedömning

Enligt upprättad årsredovisning för 2023 uppgå nämndernas avvikelser från budget till totalt med 2 285 tkr i överskott.

Redovisat resultat korrigeras utifrån om nämnderna erhållit kommunbidrag på grunder som inte uppfyllts. Avvikelse mellan budget och utfall av demografimodell, om nämnderna erhållit kommunbidrag för att utföra specifika uppdrag men dessa inte utförts. Socialnämnden och bildningsnämnden har lyft tidigare års överskott från flyktingverksamheten. Dessa delar räknas bort vid beräkning av vilket belopp som ska föras över till nästkommande år.

Korrigerings har gjorts med totalt -1 086 tkr, varav demografimodell 435 tkr, flyktingbuffert -3 459 tkr samt kommunstyrelsens interna kostnad för detaljplanearbete till Samhällsbyggnadsnämnden med 1938 tkr.

Efter korrigeringar har nämnderna totalt ett positivt utfall om 1 199 tkr.

NÄMNDER Belopp netto (tkr)	Resultat 2023	Korrigerings 2023	Korr resultat 2023
Kommunfullmäktige	-100	0	-100
Kommunstyrelse exkl SeN	-2 528	1 938	-590
Servicenämnder	822	0	822
Bildningsnämnd	-1 666	-1 134	-2 800
Socialnämnd	537	-1 890	-1 353
Internservicenämnd	3 884	0	3 884
Samhällsbyggnadsnämnd	1 336	0	1 336
Summa	2 285	-1 086	1 199

Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige gjorde under 2023 ett resultat på -100 tkr. Ingen korrigerings görs av utfallet. Utfallet balanseras till tidigare års överskott.

Kommunstyrelsen exklusive servicenämnder

Kommunstyrelsens (ex servicenämnder) redovisar ett resultat på -2 528 tkr. Avvikelsen beror till stor del av en intern ersättning till Samhällsbyggnadsnämnden för detaljplanearbete (1 938 tkr). Detta har inte varit budgeterat och föreslås därför inte föras över till 2024. Resterande del som avser underskott inom Räddningstjänsten överföres resterande - 590 tkr till 2024.

Servicenämnd IT/Växel/Telefoni

För 2023 redovisar servicenämnd IT/växel/telefoni ett överskott om 878 tkr, dock förekommer det stora variationer mellan Herrljunga och Vårgårda kommuner. Avvikelsen på helår i respektive kommun beror på att budgetfördelningen mellan kommunerna inte överensstämmer med den faktiska fördelningen av utfallet för gemensamma kostnader utifrån befolkningsandel. Med motivering att budgeten 2023 inte speglar befolkningsandelen mellan kommunerna föreslår Servicenämnden för IT, växel och telefoni enligt beslut ITVT 2024-00004 att överrespektive underskottet i båda kommunerna att skrivas av då det är svårt att arbete hem ett underskott i bara en kommun.

Servicenämnd Ekonomi/Personal

Reglementet för servicenämnderna fastslår att ett eventuellt över- eller underskott överförs till följande verksamhetsår. Av servicenämnden Ekonomi/Personals resultat på - 56 tkr förs därför hela beloppet över till över/underskottshanteringen.

Bildningsnämnden

Bildningsnämndens resultat på – 1 666 tkr korrigeras med tillskott enligt avräkning mot demografimodellen med 591 tkr samt flyktingbuffert – 1 725 tkr. Korrigerat resultat – 2 800 tkr. Underskottet avräknas delvis mot tidigare års överskott. Därmed återstår för Bildningsnämnden ett ackumulerat underskott vid årets utgång.

Socialnämnden

Socialnämnden redovisar ett överskott på 537 tkr. Resultatet korrigeras med avräkning demografimodellen som visar att nämnden fick 156 tkr för mycket år 2023. Under 2023 har överskott för tidigare års flyktinggrupp lyfts med 1 734 tkr, detta belopp räknas bort från resultatet. Korrigerat resultat: - 1 353 tkr. Underskottet avräknas mot tidigare års överskott. Socialnämnden har fortfarande ett ackumulerat överskott vid årets utgång.

Internservicenämnden

Internservicenämnden redovisar ett resultat på 3 884 tkr. Ingen korrigering görs av utfallet som överförs till över/underskottshanteringen. Resultatet behöver utvärderas och beaktas närmare i samband med budgetarbetet för 2025.

Samhällsbyggnadsnämnden

Samhällsbyggnadsnämnden redovisar ett resultat på 1 336 tkr. Ingen korrigering görs av utfallet. Överskottet läggs till tidigare års överskott.

Sammanställning ackumulerat över/underskott

NÄMNDER		Korr resultat	Avskrivning/Överförin g	
Belopp netto (tkr)	IB 2023	2023	2023	UB 2023
Kommunfullmäktige	112	-100		12
Kommunstyrelse exkl SeN	-618	-590		-1 208
Servicenämnder	386	-56		330
Bildningsnämnd	1 074	- 2 800		-1 726
Socialnämnd	5 054	-1 353		3 701
Internservicenämnd	0	3884		3 884
Samhällsbyggnadsnämnd	614	1336		1 950
Summa	6 622	321	0	6 943

Konsekvenser

Här beskrivs vilka konsekvenser som ärendet kan medföra. Det är viktigt att redogöra för de ekonomiska konsekvenserna i varje ärende.

Varje handläggare tar ställning till vilka ytterligare konsekvenser som kan vara relevanta att ta hänsyn till i respektive ärende, exempelvis hållbarhetsmässiga, sociala eller organisatoriska.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2024-03-18

Beslutet ska skickas till

Kommunfullmäktige

Samtliga nämnder

Kaisa Lundqvist
Ekonomichef

Sammanträdesdatum
2024-04-04

§ 54

Dnr KS-2024-00114

Fråga till förbundets medlemmar om ansvarsfrihet för styrelsen för Sjuhärads samordningsförbund 2023

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Årsredovisning för Sjuhärads samordningsförbund godkänns.
2. Förbundsstyrelsen och dess ledamöter beviljas ansvarsfrihet för år 2023.

Sammanfattning av ärendet

Förbundsstyrelsen fastställde i februari 2024 årsredovisning 2023 för Sjuhärads Samordningsförbund. Årsredovisningen och revisionsberättelsen har sänts till förbundsmedlemmarna för prövning av frågan om styrelsen ska beviljas ansvarsfrihet. I revisionsberättelse och i revisorbiträdenas PM för år 2023 tillstyrker revisorerna att styrelsen och dess ledamöter beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2023.

Förvaltningen föreslår kommunfullmäktige att godkänna samordningsförbundets årsredovisning för 2023 och bevilja förbundsstyrelsen ansvarsfrihet för 2023.

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

1. Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att godkänna Årsredovisning för Sjuhärads samordningsförbund.
2. Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att bevilja Förbundsstyrelsen och dess ledamöter ansvarsfrihet för år 2023.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet

Årsredovisning för Sjuhärads samordningsförbund 2023

Granskning av Sjuhärads samordningsförbunds årsredovisning 2023

Sakkunniga bitrådets yttrande om årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys, driftredovisning samt noter

Revisionsberättelse Sjuhärads samordningsförbund 2023

Revisionsberättelse från KPMG

Beslutet ska skickas till

Kommunfullmäktige, Sjuhärads samordningsförbund

Årsredovisning och ansvarsfrihet 2023 för Sjuhärads samordningsförbund samt prövning av ansvarsfrihet för förbudsstyrelsen

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att godkänna Årsredovisning för Sjuhärads samordningsförbund.
- Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att bevilja Förbundsstyrelsen och dess ledamöter ansvarsfrihet för år 2023.

Sammanfattning av ärendet

Förbundsstyrelsen fastställde i februari 2024 årsredovisning 2023 för Sjuhärads Samordningsförbund. Årsredovisningen och revisionsberättelsen har sänts till förbundsmedlemmarna för prövning av frågan om styrelsen ska beviljas ansvarsfrihet. I revisionsberättelse och i revisorbiträdenas PM för år 2023 tillstyrker revisorerna att styrelsen och dess ledamöter beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2023.

Förvaltningen föreslår kommunfullmäktige att godkänna samordningsförbundets årsredovisning för 2023 och bevilja förbundsstyrelsen ansvarsfrihet för 2023.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet

Årsredovisning för Sjuhärads samordningsförbund 2023

Granskning av Sjuhärads samordningsförbunds årsredovisning 2023

Sakkunniga bitrådets yttrande om årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys, driftredovisning samt noter

Revisionsberättelse Sjuhärads samordningsförbund 2023

Revisionsberättelse från KPMG

Beslutet ska skickas till

Kommunfullmäktige, Sjuhärads samordningsförbund

Markus Larsson
Utredningssekreterare

Sakkunniga bitrådets yttrande om årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys, driftredovisning samt noter

Till revisorerna i Sjuhärads Samordningsförbund (organisationsnummer 222000 – 2105)

Vi har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Sjuhärads Samordningsförbund utfört revision och granskning av årsredovisningen enligt *Standard för kommunal räkenskapsrevision* för år 2023-01-01–2023-12-31.

Våra uttalanden i detta yttrande är förenliga med innehållet i den revisionsrapport som har överlämnats till kommunens förtroendevalda revisorer 2023-02-16.

Yttrande om årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys, drift- och redovisning samt noter

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen enligt *Standard för kommunal räkenskapsrevision* för Sjuhärads Samordningsförbund för år 2023-01-01–2023-12-31.

Förvaltningsberättelsen har granskats enligt särskilda instruktioner. Enligt vår bedömning har årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys, driftredovisning samt noter upprättats i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av förbundets finansiella ställning per den 31 december 2023 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året. Förvaltningsberättelsens lagstadgade delar är förenliga med årsredovisningens övriga delar.

Grund för uttalanden

Vi har utfört uppdraget enligt *Standard för kommunal räkenskapsrevision*. Vårt ansvar enligt denna standard beskrivs närmare i avsnittet *Det sakkunniga bitrådets ansvar*. Uppdraget är utfört utifrån opartiskhet och självständighet i förhållande till kommunen.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt LKBR. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som den bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Det sakkunniga bitrådets ansvar

Vårt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys, driftredovisning samt noter inte

Borås Stads Revisionskontor

Besöksadress: Sturegatan 42

Postadress: Borås Stad, Revisionskontoret, 501 80 Borås

Webbplats: boras.se/revisionskontoret

Telefonnummer: 033-35 71 56

innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, och att lämna ett yttrande som en del av en revisionsrapport till de förtroendevalda revisorerna. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt *Standard för kommunal räkenskapsrevision* alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i ovan nämnda delar.

Som del av en revision enligt *Standard för kommunal räkenskapsrevision* använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

1. identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys, driftredovisning samt noter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag,
2. Skaffar vi oss en förståelse av den del av kommunens interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
3. Utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
4. Utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys, driftredovisning samt noter, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.
5. Måste vi informera de förtroendevalda revisorerna om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Det sakkunniga bitrådets granskning av förvaltningsberättelsen

Det är styrelsen som har ansvaret för förvaltningsberättelsen och att dessa upprättas i enlighet med LKBR. Vår granskning har skett enligt ”Instruktion för granskning av förvaltningsberättelse” i *Standard för kommunal räkenskapsrevision*. Vi anser att denna granskning ger oss tillräcklig grund för våra uttalanden. En förvaltningsberättelse har upprättats i enlighet med LKBR.

Borås Stads Revisionskontor

Besöksadress: Sturegatan 42

Postadress: Borås Stad, Revisionskontoret, 501 80 Borås

Webbplats: boras.se/revisionskontoret

Telefonnummer: 033-35 71 56

Undertecknande

Borås den 16 Februari 2024

Revisionskontoret Borås Stad

Andreas Ekelund
Revisionschef

Anna Sandström
Ansvarigt sakkunnigt biträde
Av Skyrev certifierad kommunal yrkesrevisor

Borås Stads Revisionskontor

Besöksadress: Sturegatan 42

Postadress: Borås Stad, Revisionskontoret, 501 80 Borås

Webbplats: boras.se/revisionskontoret

Telefonnummer: 033-35 71 56

Document history

COMPLETED BY ALL:

19.02.2024 11:16

SENT BY OWNER:

Anna Duong · 16.02.2024 12:59

DOCUMENT ID:

ry1mCanjT

ENVELOPE ID:

rJMM0p2sT-ry1mCanjT

DOCUMENT NAME:

Sakkunniga biträdets yttrande Sjusam.pdf

3 pages

Activity log

RECIPIENT	ACTION*	TIMESTAMP (CET)	METHOD	DETAILS
1. OLOF ANDREAS EKELUND andreas.ekelund@boras.se	Signed Authenticated	16.02.2024 13:03 16.02.2024 13:02	eID Low	Swedish BankID (DOB: 1974/03/20) IP: 148.160.250.6
2. ANNA SANDSTRÖM anna.sandstrom@boras.se	Signed Authenticated	19.02.2024 11:16 19.02.2024 11:15	eID Medium	Swedish BankID (DOB: 1970/11/30) +46768887159

* Action describes both the signing and authentication performed by each recipient. Authentication refers to the ID method used to access the document.

Custom events

No custom events related to this document

Verified ensures that the document has been signed according to the method stated above. Copies of signed documents are securely stored by Verified.

To review the signature validity, please open this PDF using Adobe Reader.

GDPR
compliant

eIDAS
standard

PADES
sealed

RAPPORT 2023

Granskning av Sjuhärads Samordningsförbunds Årsredovisning

2024-02-16

Anna Sandström
Anna Duong

Innehållsförteckning

1 INLEDNING	3
1.1 Syfte och revisionsfrågor	3
1.2 Avgränsningar	4
1.3 Revisionskriterier	4
1.4 Ansvarig nämnd/styrelse	5
1.5 Metod	5
1.6 Projektorganisation	5
2 GRANSKNINGSRESULTAT	6
2.1 Årsredovisning	6
2.2 Förvaltningsberättelse	6
2.3 Redovisningsprinciper	7
2.4 Resultaträkning	7
2.4.1 Ekonomiskt resultat	7
2.4.2 Verifikationer och stickprov	7
2.5 Balansräkning	8
2.6 Kassaflödesanalys	8
2.7 Drift- och investeringsredovisning	8
2.8 Balanskrav	8
2.9 Rättvisande räkenskaper och god redovisningssed	8
2.10 Bedömning av Förbundsstyrelsens mål med betydelse av god ekonomisk hushållning	9
2.11 Övriga iakttagelser	9
2.12 Måluppfyllelse	9
2.13 Intern kontroll	10
3 SAMMANFATTANDE BEDÖMNING	11

1 Inledning

Enligt kommunallag (2017:725) ska förbundets revisorer pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig. Revisorerna ska även bedöma om årsredovisningen är förenligt med de mål och prioriterade insatser som Förbundsstyrelsen beslutat i verksamhetsplanen för år 2023.

Granskningen sker utifrån ett risk- och väsentlighetsperspektiv. Granskning av årsredovisningen inklusive verksamhetsmässigt resultat/måluppfyllelse har genomförts av Borås Stads revisionskontor och redovisas i innevarande rapport.

Årsredovisningen och revisorernas bedömning ska behandlas av varje medlemskommuns Kommunfullmäktige samt Regionfullmäktige i Västra Götalandsregionen. Syftet är bland annat att ge Kommunfullmäktige och Regionfullmäktige underlag för uppföljning och styrning av den fortsatta verksamheten, så att god ekonomisk hushållning kan säkerställas. Det är även ett underlag för respektive medlems ansvarsprövning av Sjuhärads Samordningsförbund. Ställningstagandena i revisorernas revisionsberättelse utgår från en samlad bedömning av all den granskning av förbundets verksamhet som har genomförts under året.

1.1 Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att den ska vara ett underlag till revisorernas ställningstagande i revisionsberättelsen gällande ansvarsfrihet. Granskningen sker utifrån ett risk- och väsentlighetsperspektiv. Denna styr vilka Rekommendationer från Rådet för Kommunal Redovisning (RKR) som används i granskningen.

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Är årsredovisningen upprättad enligt gällande lag om kommunal bokföring och redovisning (LKBR), gällande rekommendationer från RKR samt i enlighet med god redovisningssed?
  - Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen? (med verksamhetens utfall avses utfallet i förhållande till fastställda mål och ekonomiska ramar)
  - Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande?
- Ger årsredovisningen en rättvisande bild av resultatet för förbundet?
- Har balanskravet uppfyllts?
- Har verksamheten bedrivits på ett sätt som gör att förbundsstyrelsens beslutade mål, finansiella likväl som verksamhetsmässiga, för god ekonomisk hushållning uppnåtts?
- Granskningen kommer även avse nedanstående områden:
  - Förvaltningsberättelse (inkl. drift- och investeringsredovisning).
  - Resultaträkning.
  - Kassafödesanalys.
  - Balansräkning.
  - Väsentliga personalförhållanden.
  - Intern kontroll.

Granskning av verksamheten

I årets granskning har revisorerna beslutat om en särskild bevakning av förbundets verksamhetsmål i förhållande till förbundets uppställda mål, delmål och aktiviteter för god ekonomisk hushållning. Granskningen har genomförts genom genomgång av förbundets dokumentation inom området samt genom löpande granskning av handlingar och protokoll. Kompletterande intervjuer med företrädare för förbundet har genomförts.

1.2 Avgränsningar

Avgränsningar finns i samband med Sjuhärads Samordningsförbunds storlek, då man är under tio stycken anställda, gällande väsentliga personalförhållanden. Granskning av förbundets pensionsåtagande genomförs inte då anställda på kontoret inköps som tjänster i förbundet och pensionsredovisning åligger deras arbetsgivare. Granskning av förbundets investeringsredovisning genomförs inte heller då förbundet inte har några materiella investeringar i den bemärkelsen.

1.3 Revisionskriterier

Granskningen har utförts enligt lag om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser (2003:1210), kommunallag (2017:725), lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning (LKBR), God revisionssed i kommunal verksamhet samt rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning. Granskningen har utförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge en rimlig grund för bedömning.

Räkenskaperna granskas enligt följande:

- Att redovisningen följer kraven enligt 11 kap. kommunallagen.
- Att upplysning lämnats om utfallet, finansieringen av verksamheten och den ekonomiska ställningen vid årets slut.
- Att årsredovisningen är upprättad med iakttagande av god redovisningssed. God redovisningssed innebär att redovisningsskyldiga i första hand ska följa lagar och rekommendationer och i övriga fall, då det inte finns någon specifik regel, tillämpa god sed.
- Att redovisningen är materiellt rätt (alla tillgångar och skulder existerar och avser Sjuhärads Samordningsförbund).
- Att redovisningen är rätt periodiserad (alla intäkter och kostnader avser redovisningsåret).

Övriga delar har granskats översiktligt i syfte att bedöma om de uppgifter som ska ingå i årsredovisningen enligt lag och rekommendationer från RKR har lämnats.

1.4 Ansvarig nämnd/styrelse

Förbundsstyrelsen i Sjuhärads Samordningsförbund är ansvarig.

1.5 Metod

Granskningen har utförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge en rimlig grund för bedömning och i enlighet med Standard för kommunal räkenskapsrevision. Granskningen grundas på analys av resultat- och balansräkning samt utökad granskning av poster och processer som är av väsentlig betydelse för resultat och ställning. Granskningen innefattar att granska ett urval av underlag och annan information i räkenskapssammandraget samt att pröva de redovisningsprinciper som använts i verksamheten. Planeringen har genomförts med utgångspunkt i en risk- och väsentlighetsanalys, där insatser koncentreras till där risken för väsentliga fel är störst. Därutöver ska granskningen innehålla en bedömning om årsredovisningen är rättvisande, d.v.s. att årsredovisningen inte innehåller fel som påverkar resultat och ställning eller tilläggsupplysningar på ett sätt som kan leda till felaktigt beslutsfattande. Granskningen genomförs med kontrollmålsmetodik och ett kvalitetssäkrat systemstöd, Hogia Audit. Granskning av samtliga fakturaunderlag och stickprov av specifikationer har genomförts. Stickprov av konton med större avvikelser under 2023 har utförts.

En genomgång av balanskontona samt rutiner för periodiseringar har genomförts. Vidare har avstämningar, stickprov, bankåtaganden samt kontroll av moms- och skatteredovisning utförts.

Avstämning har skett med tjänstepersoner vid Sjuhärads Samordningsförbund.

1.6 Projektorganisation

Anna Sandström är granskningsledare och granskningsmedarbetare är Anna Duong vid Revisionskontoret.

2 Granskningsresultat

Kommunerna Vårgårda, Herrljunga, Borås, Tranemo, Ulricehamn, Bollebygd, Mark och Svenljunga bildar tillsammans med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Västra Götalandsregionen Sjuhärads samordningsförbund. Styrelsen består av fyra ledamöter och tio ersättare. En ledamot och en ersättare från var och en av parterna Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Västra Götalandsregionen och kommunerna. Dessutom ersättare från de sju kommuner som inte har en ordinarie ledamotsplats.

2.1 Årsredovisning

Enligt 1 kap. 3 § lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) ska Samordningsförbundet upprätta en årsredovisning.

En årsredovisning ska bestå av:

- en resultaträkning,
- en balansräkning,
- en kassaflödesanalys,
- noter,
- en driftredovisning,
- en investeringsredovisning, och
- en förvaltningsberättelse

Revisionskontoret bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av förbundets resultat och ställning. Revisionskontoret bedömer att årsredovisningen, med undantag av investeringsredovisning som inte är aktuellt för förbundet, i allt har väsentligt upprättats i enlighet med den kommunala bokförings- och redovisningslagen och god redovisningssed.

Årsredovisningens struktur, modell för analys av finansiell utveckling och ställning samt den ekonomiska redovisningen av verksamheten är i huvudsak god.

2.2 Förvaltningsberättelse

Enligt lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning 11 kap. ska en förvaltningsberättelse innehålla följande delar:

- Utvecklingen av verksamheten
- Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning
- Händelser av väsentlig betydelse
- Förväntad utveckling
- Väsentliga personalförhållanden
- Andra förhållanden av betydelse för styrning och uppföljning
- God ekonomisk hushållning
- Ekonomisk ställning
- Balanskravsresultat

I förvaltningsberättelsen ska information lämnas om viktiga händelser som inträffat under året. Revisionskontoret bedömer att Sjuhärads Samordningsförbunds årsredovisning i huvudsak följer den uppställning som anges i 11 kap. i LKBR. Rubrikerna följer inte exakt den ordning som anges i lagstiftningen.

Revisionskontoret noterar att väsentliga personalförhållanden är undantagna från redovisning enligt 11 kap. § 6 LKBR.

Revisionskontoret konstaterar att förvaltningsberättelsen i Sjuhärads Samordningsförbunds årsredovisning innehåller en sammanställning av mål, projekt och aktiviteter. I årsredovisningen genomförs en samlad bedömning om att målen för god ekonomisk hushållning uppnås under 2023.

Revisionskontoret bedömer i stort att den information som lämnas i förvaltningsberättelsen ger en rättvisande bild av förbundets resultat och ställning.

2.3 Redovisningsprinciper

I årsredovisningen har samma redovisningsprinciper använts som vid föregående bokslut.

2.4 Resultaträkning

Enligt 5 kap. 1 § LKBR ska resultaträkning i sammandrag redovisa samtliga intäkter och kostnader under räkenskapsåret.

Revisionskontoret bedömer att resultaträkningen ger en i allt väsentligt rättvisande bild av årets resultat och att noter finns i tillräcklig omfattning och utgör specifikationer av resultaträkningens poster. Resultaträkningen är uppställd enligt LKBR.

2.4.1 Ekonomiskt resultat

Sjuhärads Samordningsförbund redovisar ett underskott på ca 805 tkr för perioden 2023-01-01 – 2023-12-31.

2.4.2 Verifikationer och stickprov

Enligt 3 kap. 8 § LKBR ska det finnas en verifikation för varje ekonomisk händelse. Har en kommun eller en region tagit emot en uppgift om den ekonomiska händelsen i en form som anges i 3 kap. 12 § första stycket LKBR, ska denna uppgift användas som verifikation, i förekommande fall kompletterad med uppgifter enligt 3 kap. 9 § LKBR första stycket. Om det behövs med hänsyn till arten av den mottagna verifikationen, får bokföringen i stället grundas på en särskilt upprättad hänvisningsverifikation.

Enligt 3 kap. 9 § LKBR ska verifikationen innehålla uppgifter om när den har sammanställts, när den ekonomiska händelsen har inträffat, vad denna avser, vilket belopp den gäller och vilken motpart den berör. I förekommande fall ska verifikationen även innehålla upplysning om handlingar eller andra uppgifter som har legat till grund för den ekonomiska händelsen samt var dessa finns tillgängliga.

Revisionskontoret har genomfört granskning av samtliga av förbundets reskontra. Totalt har 38 kontroller genomförts utan anmärkning. Alla verifikationer inklusive bokslutsdispositioner har granskats.

2.5 Balansräkning

Enligt 6 kap. 1 § LKBR ska balansräkningen i sammandrag redovisa kommunens eller Samordningsförbundets samtliga tillgångar, avsättningar och skulder samt eget kapital på dagen för räkenskapsårets utgång (balansdagen). Ställda panter och ansvarsförbindelser ska tas upp inom linjen.

Revisionskontoret bedömer att balansräkningen är uppställd enligt LKBR och omfattar tillräckliga noter. Föregående års utgående balanser har överförts rätt som årets ingående balanser. Årets resultat enligt balansräkningen stämmer överens med resultaträkningen. Årets resultat 2023 har ombokats till 2024. Revisionskontorets samlade bedömning är att balansräkningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av tillgångar, avsättningar, skulder och eget kapital.

Revisionskontoret rekommenderar att posterna under rubriken omsättningstillgångar i balansräkningen flyttas till rubriken Fodringar och Kassa och bank. Detta för att följa 6 Kap. 2 § LKBR.

Styrelsen har bedömt att förbundet har ett långsiktigt behov av eget kapital på minst 2 mnkr för att bedriva sin verksamhet. Det egna kapitalet uppgår per den 2023-12-31 till 3 038 tkr och uppfyller därmed förbundsstyrelsens målsättning.

2.6 Kassaflödesanalys

Enligt 8 kap. 1 § LKBR ska kassaflödesanalysen redovisa kommunens eller Samordningsförbundets in- och utbetalningar under räkenskapsåret. I kassaflödesanalysen ska anges belopp för motsvarande post för det föregående räkenskapsåret.

Revisionskontoret bedömer att kassaflödesanalysen är uppställd enligt RKR R13 Kassaflödesanalys och i allt väsentligt överensstämmer med övriga delar av årsredovisningen.

2.7 Drift- och investeringsredovisning

Enligt 10 kap 1-2 §§ LKBR ska driftredovisningen innehålla en redovisning av hur utfallet förhåller sig till den budget som fastställs för den löpande verksamheten. Investeringsredovisningen ska innehålla en samlad redovisning av kommunens eller Samordningsförbundets investeringsverksamhet.

Revisionskontoret noterar att det finns en driftredovisning i Sjuhärads Samordningsförbunds årsredovisning. Förbundet inte har några investeringar och upprättar därmed ingen investeringsredovisning.

2.8 Balanskrav

Ett samordningsförbund ska enligt kommunallagen göra en avstämning av balanskravet som redovisas i förvaltningsberättelsen. Eventuella negativa resultat som uppkommer ska enligt kommunallagen regleras inom tre år. Om det föreligger synnerliga skäl finns emellertid möjlighet att inte regleras ett negativt resultat.

Revisionskontoret noterar att förbundet redovisar ett negativt balanskravsresultat på 805 tkr. Enligt förbundet ska det negativa balanskravsresultatet ej regleras då det planenligt minskar samordningsförbundets eget kapital i enlighet med nationellt utfärdade riktlinjer. Se avsnittet 1.2 i förbundets årsredovisning - *Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning*. Revisionskontoret noterar att förbundet därmed åberopar synnerliga skäl för att det negativa balanskravsresultatet inte ska återställas inom tre år.

2.9 Rättvisande räkenskaper och god redovisningssed

Enligt 1 kap. 4 § LKBR ska bokföring och redovisning fullgöras på ett sätt som överensstämmer med god redovisningssed.

Bokslutsprocessen har adekvata anvisningar som har informerats i rimlig tid innan bokslutet ska vara genomfört. Huvudsakliga bokslutsjusteringar har bokförts i redovisningssystemet.

2.10 Bedömning av Förbundsstyrelsens mål med betydelse av god ekonomisk hushållning

Från och med år 2006 gäller för samtliga kommuner och samordningsförbund att det ska fastställas mål och riktlinjer för god ekonomisk hushållning enligt 11 kap 1 § kommunallagen.

Förvaltningsberättelsen ska innehålla en utvärdering av om målen och riktlinjerna för en god ekonomisk hushållning enligt 11 kap. 6 § första och andra styckena kommunallagen har uppnåtts och följts.

Förbundet har i budget och verksamhetsplan 2023-2025 beslutat om ett finansiellt mål och det är att Förbundet ska uppvisa ett eget kapital på lägst 2 mnkr.

Revisionskontoret noterar att Sjuhärads Samordningsförbunds budget och årsredovisning har en skrivning om god ekonomisk hushållning. Förbundet uppnår det finansiella målet men redovisar ett negativt resultat för år 2023. Förbundets samlade bedömning är att verksamheten når såväl det finansiella som verksamhetsmässiga målen och att kraven för god ekonomisk hushållning därmed kan anses vara uppfyllda.

2.11 Övriga iakttagelser

Enligt förbundsordning för Sjuhärads Samordningsförbund § 13 Budget framgår det att budgeten ska innehålla en detaljerad budget för innevarande budgetår samt en plan för ekonomin under den kommande treårsperioden. Revisionskontoret noterar att budget och verksamhetsplan 2023-2025 innehåller budget för tre år. Revisionskontoret noterar även att förbundet redovisar kostnaden för räkenskapsrevision i en not.

2.12 Måluppfyllelse

Sjuhärads Samordningsförbunds målarbete

Sjuhärads Samordningsförbunds förbundsordning utgör grunden för förbundets verksamhet. I verksamhetsplan 2023-2025 har Förbundsstyrelsen beslutat om ett övergripande mål och två delmål. Dessa är:¹

Övergripande mål

- **De strukturövergripande och individinriktade aktiviteterna ökar deltagarnas möjligheter till förvärsarbete.**

Indikator för det övergripande målet är: *Progressionsmätning av berörda deltagare påvisar positiv utveckling av de faktorer som enligt evidens ökar sannolikhet för individerna att komma i arbete.*

Delmål

- **Parterna nyttjar och följer upp de deltagaraktiviteter som avtalats**

Både strukturövergripande och individinriktat nyttjas de aktiviteter/insatser som bekostas. Indikator för delmålet är: *Minst 85 % av totalt gemensamt beräknat deltagarantal är komplett inskrivna i SUS.*

- **Förbundet ska ha minst 2000 tkr eget kapital för oförutsedda händelser.**

Budgetens finansiella och verksamhetsmässiga mål följs upp tertialvis. Indikator för delmålet är: *ekonomisk redovisning.*

¹ Verksamhetsplan 2023-2025, kap. 3, sid 4

I linje med målen fastställer Sjuhärads samordningsförbund prioriterade insatser uppdelat i individinsatser samt strukturövergripande aktiviteter i sin verksamhetsplan. Merparten av förbundets aktiviteter är avtalade att utföras mot en fast årsersättning till den part som utför insatserna. I verksamheterna används metoder som ACT, Progressionsmätning och Jobmatch Talent. Metoderna värderas, enligt Förbundets årsredovisning, högt av såväl chefer som personal och deltagare i de olika kommunerna.

Förbundet uppger i årsredovisningen att indikatorn för det övergripande målet, *de strukturövergripande och individinriktade aktiviteterna ökar deltagarnas möjligheter till förvärvsarbete*, har varit svår att mäta under året. Detta då verksamhetssystemet bytts ut. Mot bakgrund av den uppföljning som ändå har kunnat genomföras under året bedömer förbundet ändå att det övergripande målet uppnås för 2023.

Förbundet uppger i årsredovisningen att rutinerna för uppföljning av individinriktad deltagaraktivitet behöver utvecklas. Uppföljningen har försvårats när systemet Finsam ersatte det tidigare systemet SUS. Förbundets strukturövergripande insatser har i Finsam noterats till 538 deltagande personer. Beslut om verksamhetsplan 2023-2025 fattades innan SUS hade fasats ut helt. Förbundet uppger i årsredovisningen att delmålet, *parterna nyttjar och följer upp de deltagaraktiviteter som avtalats*, uppnås.

I årsredovisningen redovisar Förbundet att ekonomin är i balans och förbundets eget kapital skapar handlingsfrihet och medger fortsatt verksamhetsdrift och projektdrift. Eget kapital ligger, enligt årsredovisningen på 3 038 tkr per 31 december 2023. Förbundet uppger i årsredovisningen att delmålet, *Förbundet ska ha minst 2000 tkr eget kapital för oförutsedda händelser*, uppnås.

Sammanfattningsvis konstateras att Sjuhärads Samordningsförbund överlag har redovisat vad de gjort under året för att uppnå det övergripande målet och två delmål. Förbundet redovisar i årsredovisningen en bedömning om att de mål som satts upp i verksamhetsplan 2023-2025 har uppnåtts. I årsredovisningen redogörs därutöver för insatser, resultat och aktiviteter utifrån förbundets individinriktade och strukturövergripande insatser. Revisionskontoret noterar att måluppföljningen försvårats under året då verksamhetssystemet bytts ut. Förhållandena medför att graden av måluppfyllelse inte går att bedöma när det gäller det övergripande målet och ett delmål.

2.13 Intern kontroll

Grundläggande granskning av styrning och intern kontroll syftar till att översiktligt bedöma om det finns systematiskt ordnade kontroller i organisation, system, processer och rutiner som på en rimlig nivå säkerställer att:²

- verksamheten lever upp till målen och är effektiv,
- informationen om verksamheten och om den finansiella rapporteringen ändamålsenlig, tillförlitlig och tillräcklig,
- de regler och riktlinjer som finns för verksamheten följs.

Förbundsstyrelsen ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med förbundsordning samt verksamhetsplan. Förbundsstyrelsen för Sjuhärads Samordningsförbund har vidare ansvar för att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

Sjuhärads Samordningsförbund har en plan för intern kontroll, innehållande sju kontrollmoment, för 2023 som antagits av Förbundsstyrelsen. Förbundsstyrelsen har genomfört en egen riskanalys som legat till grund för internkontrollplanen.

Sjuhärads samordningsförbund har genomfört löpande uppföljning av den interna kontrollen och rapporterat till Förbundsstyrelsen. Uppföljning av den interna kontrollen är beslutad av Förbundsstyrelsen den 15:e december 2023.

Den interna kontrollen bedöms som tillräcklig.

3 Sammanfattande bedömning

I granskning av Sjuhärads Samordningsförbunds årsredovisning ska revisorerna i huvudsak utgå ifrån lag om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser, kommunallagen, lag om kommunal bokföring och redovisning, rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning och God redovisningssed. Granskning har utförts i enlighet med Standard för kommunal räkenskapsrevision. Revisorerna ska bedöma om resultatet i redovisningen är förenligt med de mål som Förbundsstyrelsen beslutat om. Ett viktigt underlag för revisorerna är Förbundsstyrelsens analys i förvaltningsberättelsen. Revisorernas bedömning baseras på en genomgång av styrelsens redovisning och analys i årsredovisning och bokslut samt de kontroller som utförs av olika underlag. Den interna kontrollen bedöms utifrån riskanalys, plan för intern kontroll samt dess uppföljning. I den sammanfattande bedömningen ingår i förekommande fall också granskningsresultat från granskning av bevakningsområden.

Granskningen visar att förbundets årsredovisning i huvudsak är upprättad i enlighet med de krav som finns för resultat- och balansräkning. Revisionskontoret bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av Sjuhärads samordningsförbunds resultat och ställning. Revisionskontoret bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt har upprättats i enlighet med LKBR och god redovisningssed.

Årsredovisningens struktur, modell för analys av finansiell utveckling och ställning samt den ekonomiska redovisningen av verksamheten är i huvudsak god. Kassaffödesanalysen är uppställd och överensstämmer i allt väsentligt med övriga delar i årsredovisningen.

För helåret 2023 redovisar förbundet ett underskott om 805 tkr. Revisionskontoret noterar att förbundet redovisar ett negativt balanskravsresultat på 805 tkr. Enligt förbundet ska det negativa balanskravsresultatet ej regleras inom tre år. Detta då det minskar samordningsförbundets eget kapital i enlighet med nationellt utfärdade riktlinjer. Revisionskontoret noterar att förbundet på så vis åberopar synnerliga skäl för att det negativa balanskravsresultatet inte ska återställas inom tre år. Revisionskontoret bedömer att årsredovisningen innehåller en förklaring till hanteringen, vilket uppfyller regelverket i LKBR.

Sjuhärads Samordningsförbund har i Verksamhetsplan 2023-2025 beslutat om ett övergripande mål och två delmål. Samordningsförbundet har överlag redovisat vad de gjort under året för att uppnå det övergripande målet och delmålen. Förbundet redovisar i årsredovisningen en bedömning om att de mål som satts upp i verksamhetsplan 2023-2025 har uppnåtts. I årsredovisningen redogörs därutöver för insatser, resultat och aktiviteter utifrån förbundets individinriktade och strukturövergripande insatser.

Revisionskontoret noterar att Sjuhärads Samordningsförbunds verksamhetsplan och årsredovisning 2023 båda har en skrivning om god ekonomisk hushållning. Revisionskontoret konstaterar att förbundet uppnår sitt finansiella delmål. Förbundets samlade bedömning är att verksamheten når såväl det finansiella målet som verksamhetsmässiga målen och att kraven för god ekonomisk hushållning därmed kan anses vara uppfyllda. Revisionskontorets bedömning är att förbundets ställningstagande avseende god ekonomisk hushållning för året nu utgår ifrån både det finansiella målet såväl som de verksamhetsmässiga målen.

Sjuhärads Samordningsförbund har en plan för intern kontroll för 2023 som antagits av Förbundsstyrelsen. Styrelsen har genomfört en egen riskanalys och den är dokumenterad. Sjuhärads Samordningsförbund redovisar uppföljningen av intern kontroll löpande på styrelsemöten under året. Uppföljning av den interna kontrollen är beslutad av Förbundsstyrelsen den 15 december 2023.

Revisionskontoret bedömer att Sjuhärads Samordningsförbund inom ramen för årsredovisningen redogör för väsentliga händelser och lämnar genom sin förvaltningsberättelse en översiktlig redogörelse över hur förbundets verksamhet utvecklats under året. Revisionskontoret noterar att måluppföljningen försvårats under året av verksamhetssystembyte. Förhållandena medför att graden av måluppfyllelse för verksamheten inte fullt ut går att bedöma när det gäller det övergripande målet och ett delmål. Beskrivningen av måluppfyllelsen för verksamheten behöver utvecklas till kommande år. Med utgångspunkt i att Samordningsförbundet i årsredovisningen 2023 ändå redogör för aktiviteter i syfte att uppnå Förbundsstyrelsens fastställda mål, bedömer Revisionskontoret ändå att redovisningen av verksamhetsresultaten i huvudsak är förenliga med de mål som Förbundsstyrelsen fastställt.

Den interna kontrollen bedöms som tillräcklig.

Borås 2024-02-16

Andreas Ekelund,
Revisionschef, Revisionskontoret
Borås Stad

Anna Sandström
Certifierad kommunal yrkesrevisor, Revisionskontoret
Borås Stad

BORÅS
STAD

REVISIONSKONTORET

Besöksadress Sturegatan 42 **Postadress** 501 80 Borås
Telefon 033-35 71 56 **E-post** revisionskontoret@boras.se
Webbplats boras.se/stadsrevisionen

Bkk3b1WnT-Hy7Rb1W3p

Till

Förbundsstyrelsen i Sjuhärads Samordningsförbund
Kommunfullmäktige i samtliga medlemskommuner i
Sjuhärads Samordningsförbund
Regionfullmäktige i Västra Götaland

Revisionsberättelse för Sjuhärads Samordningsförbund år 2023

Mitt uppdrag är att granska räkenskaperna, årsredovisningen och förbundsstyrelsens förvaltning i Sjuhärads Samordningsförbund (organisationsnummer 222000 – 2105) för verksamhetsåret 2023. Uppdraget är vidare att pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig. Förbundsstyrelsen ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll.

Granskningen har utförts enligt lag om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser, kommunallagen, lag om kommunal bokföring och redovisning, God revisionsred i kommunal verksamhet samt rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning. Granskning har utförts i enlighet med Standard för kommunal räkenskapsrevision. Granskningen har genomförts med biträde av sakkunniga och med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning. Till revisionsberättelsen bifogas rapporten Granskning av Sjuhärads Samordningsförbunds Årsredovisning år 2023.

Granskningen visar att förbundets årsredovisning i huvudsak är upprättad i enlighet med de krav som finns för resultat- och balansräkning. Jag bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av Sjuhärads samordningsförbunds resultat och ställning. Jag bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt har upprättats i enlighet med LKBR och god redovisningsred.

Årsredovisningens struktur, modell för analys av finansiell utveckling och ställning samt den ekonomiska redovisningen av verksamheten är i huvudsak god. Kassaflödesanalysen är uppställd och överensstämmer i allt väsentligt med övriga delar i årsredovisningen.

För helåret 2022 redovisar förbundet ett negativt resultat om 805 tkr. Revisionskontoret noterar att förbundet redovisar ett negativt balanskravsresultat på 805 tkr. Enligt förbundet ska det negativa balanskravsresultatet ej regleras inom tre år. Detta då det minskar samordningsförbundets eget kapital i enlighet med nationellt utfärdade riktlinjer. Jag noterar att förbundet på så vis åberopar synnerliga skäl för att det negativa balanskravsresultatet inte ska återställas inom tre år. Jag bedömer att årsredovisningen innehåller en förklaring till hanteringen, vilket uppfyller regelverket i LKBR.

Sjuhärads Samordningsförbund har i Verksamhetsplan 2023-2025 beslutat om ett övergripande mål och två delmål. Samordningsförbundet har överlag redovisat vad de gjort under året för att uppnå det övergripande målet och delmålen. Förbundet redovisar i årsredovisningen en bedömning om att de mål som satts upp i verksamhetsplan 2023-2025 har uppnåtts. I årsredovisningen redogörs därutöver för insatser, resultat och aktiviteter utifrån förbundets individinriktade och strukturövergripande insatser.

Jag noterar att Sjuhärads Samordningsförbunds verksamhetsplan och årsredovisning 2023 båda har en skrivning om god ekonomisk hushållning. Jag konstaterar att förbundet uppnår

sitt finansiella delmål. Förbundets samlade bedömning är att verksamheten når såväl det finansiella målet som verksamhetsmässiga målen och att kraven för god ekonomisk hushållning därmed kan anses vara uppfyllda. Min bedömning är att förbundets ställningstagande avseende god ekonomisk hushållning för året nu utgår ifrån både det finansiella målet såväl som de verksamhetsmässiga målen.

Sjuhärads Samordningsförbund har en plan för intern kontroll för 2023 som antagits av Förbundsstyrelsen. Styrelsen har genomfört en egen riskanalys och den är dokumenterad. Sjuhärads Samordningsförbund redovisar uppföljningen av intern kontroll löpande på tre styrelsemöten under året. Uppföljning av den interna kontrollen är beslutad av Förbundsstyrelsen den 15 december 2023.

Jag bedömer att Sjuhärads Samordningsförbund inom ramen för årsredovisningen redogör för väsentliga händelser och lämnar genom sin förvaltningsberättelse en översiktlig redogörelse över hur förbundets verksamhet utvecklats under året. Jag noterar att måluppföljningen försvårats under året då verksamhetssystemet bytts ut. Förhållandena medför att graden av måluppfyllelse för verksamheten inte fullt ut går att bedöma när det gäller det övergripande målet och ett delmål. Beskrivningen av måluppfyllelsen för verksamheten behöver utvecklas till kommande år. Med utgångspunkt i att Samordningsförbundet i årsredovisningen 2023 ändå redogör för aktiviteter i syfte att uppnå Förbundsstyrelsens fastställda mål, bedömer jag ändå att redovisningen av verksamhetsresultaten i huvudsak är förenliga med de mål som Förbundsstyrelsen fastställt.

Den interna kontrollen bedöms som tillräcklig.

Jag tillstyrker att styrelsen och dess ledamöter beviljas ansvarsfrihet för år 2023.

BORÅS 2024-02-16

Bo-Lennart Bäcklund

Revisor för medlemskommunerna och Västra Götalandsregionen

Bilaga:

Rapport Granskning av Sjuhärads Samordningsförbunds Årsredovisning år 2023

Sammanträdesdatum
2024-04-04

§ 55

Dnr KS-2022-00077

Förslag om att bilda kommunalt naturreservat på den kommunägda fastigheten Orraholmen 1:1

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Avsättning av den kommunägda marken på fastigheten Orraholmen 1:1 för att bilda ett kommunalt naturreservat godkänns. Den tilltänkta inriktningen för reservatet är för att tillgodose behov av områden för friluftslivet, men den faktiska inriktningen sätts i samråd med länsstyrelsen.
2. Kommunstyrelsen får i uppdrag att utreda i vilken form projektledningen för upprättandet av naturreservatet skall instiftas, med avseende på projektanställning eller nyttjandet av interna resurser så som tillsättandet av mer långvarig expertis.
3. Utökade kostnader för projektledningen med att inrätta naturreservatet finansieras genom kommunstyrelsens utvecklingsmedel, samt eventuellt LONA-bidrag.
4. Samhällsbyggnadsnämnden får i uppdrag att:
  - a. Upprätta en skötselplan för området utifrån Naturvårdsverkets bestämmelser.
  - b. Se över Herrljunga kommuns skogsbruksplan utifrån det nya nyttjandet av Orraholmsområdet, inklusive dess skogsbestånd.
  - c. Genom skötselåtgärder bekämpa de invasiva främmande arter som finns i området.

Sammanfattning av ärendet

Önskemål om att inrätta ett kommunalt naturreservat för Orraholmsområdet har inkommit. Förvaltningen har undersökt förutsättningarna för detta samt upphandlat en Naturvärdes- samt Fågelinventering. Resultatet pekar ut ett antal skyddsvärda arter och naturområden inom fastigheten Orraholmen 1:1. Förvaltningens förslag är att upprätta ett kommunalt naturreservat på fastigheten Orraholmen 1:1, i första hand i syfte att tillgodose behov av områden för friluftslivet. Den faktiska inriktning bestäms i samråd med länsstyrelsen. Orraholmsområdet är idag i stort behov av skötselåtgärder för att inte förlora viktiga natur- och rekreationsvärden och dessa kan göras på ett bra sätt genom instiftandet av naturreservat med tillhörande skötselplan. Genom detta så skulle relationen mellan kommunen, med dess förvaltning av området, och intresseorganisationer samt invånare i kommunen förbättras. Ett kommunalt friluftreservat skapar även förutsättningar för en ökad folkhälsa.

Sammanträdesdatum
2024-04-04

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige:

1. Godkänna avsättning av den kommunägda marken på fastigheten Orraholmen 1:1 för att bilda ett kommunalt naturreservat. Den tilltänkta inriktningen för reservatet är för att tillgodose behov av områden för friluftslivet, men den faktiska inriktningen sätts i samråd med länsstyrelsen.
2. Kommunstyrelsen får i uppdrag att utreda i vilken form projektledningen för upprättandet av naturreservatet skall instiftas, med avseende på projektanställning eller nyttjandet av interna resurser så som tillsättandet av mer långvarig expertis.
3. Utökade kostnader för projektledningen med att inrätta naturreservatet finansieras genom kommunstyrelsens utvecklingsmedel, samt eventuellt LONA-bidrag.
4. Projektledaren ombeds att i framtiden föra dialog med privata markägare med angränsande marker till fastigheten Orraholmen 1:1 för att se huruvida det kan bli aktuellt att inkludera hela eller delar av dessa marker för att ingå i naturreservatet.
5. Samhällsbyggnadsnämnden får i uppdrag att:
  - a. Tillsammans med projektledaren och eventuell konsult upprätta en skötselplan för området utifrån Naturvårdsverkets bestämmelser.
  - b. Se över Herrljunga kommuns skogsbruksplan utifrån det nya nyttjandet av Orraholmsområdet, inklusive dess skogsbestånd.
  - c. Genom skötselåtgärder bekämpa de invasiva främmande arter som finns i området.

Emma Blomdahl Wahlberg C föreslår följande ändring:

1. Förslag till beslutspunkt 4 stryks.
2. Förslag till beslutspunkt 5 a omformuleras till ” ~~Tillsammans med projektledaren och eventuell konsult~~ *Upprätta en skötselplan för området utifrån Naturvårdsverkets bestämmelser*”.

Magnus Jonsson V bifaller förvaltningens förslag till beslut med Emma Blomdahl Wahlbergs ändringsförslag.

Gunnar Andersson M och Johannes Luiga KD bifaller Emma Blomdahl Wahlbergs C ändringsförslag.

Alexander Strömborg UPAR bifaller förvaltningens förslag till beslut.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut med Emma Blomdahl Wahlberg C ändringsförslag antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet

Sammanträdesdatum
2024-04-04

Medborgarförslag om naturreservat på fastigheten Orraholmen 1:1, inkom 2022-01-31

Motion angående bevarande av Orraholmsområdets natur, inkom 2022-01-25

Motion om att inrätta ett kommunalt naturreservat inom Orraholmen, inkom 2022-02-01

Motion om att inrätta ett kommunalt naturreservat inom Orraholmen, inkom 2022-02-01

Motion om att ombilda Orraholmens fritidsområde till ett kommunalt naturreservat, inkom 2022-02-10

Sammanträdesprotokoll i ärendet, daterat 2022-03-21

Tjänsteskrivelse i ärendet, daterad 2022-05-15

Sammanträdesprotokoll i ärendet, daterat 2022-05-30

Tjänsteskrivelse i ärendet, daterad 2022-11-14

Sammanträdesprotokoll i ärendet, daterat 2022-11-22

Sammanträdesprotokoll i ärendet, daterat 2022-12-12 & 2022-12-15

Rapport: Naturvärdesinventering och fågelinventering vid Orraholmen

Bilaga 1 – Fotokatalog

Bilaga 2 – Detaljkartor

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0530208 Orraholmen

Beslutet ska skickas till

Kommunfullmäktige

Samhällsbyggnadsnämnden

Motionärer samt insändare av medborgarförslag i ärendet

Förslag om att bilda kommunalt naturreservat på den kommunägda fastigheten Orraholmen 1:1

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att:

1. Godkänna avsättning av den kommunägda marken på fastigheten Orraholmen 1:1 för att bilda ett kommunalt naturreservat. Den tilltänkta inriktningen för reservatet är för att tillgodose behov av områden för friluftslivet, men den faktiska inriktningen sätts i samråd med länsstyrelsen.
2. Kommunstyrelsen får i uppdrag att utreda i vilken form projektledningen för upprättandet av naturreservatet skall instiftas, med avseende på projektanställning eller nyttjandet av interna resurser så som tillsättandet av mer långvarig expertis.
3. Utökade kostnader för projektledningen med att inrätta naturreservatet finansieras genom kommunstyrelsens utvecklingsmedel, samt eventuellt LONA-bidrag.
4. Projektledaren ombeds att i framtiden föra dialog med privata markägare med angränsande marker till fastigheten Orraholmen 1:1 för att se huruvida det kan bli aktuellt att inkludera hela eller delar av dessa marker för att ingå i naturreservatet.
5. Samhällsbyggnadsnämnden får i uppdrag att:
  - a. Tillsammans med projektledaren och eventuell konsult upprätta en skötselplan för området utifrån Naturvårdsverkets bestämmelser.
  - b. Se över Herrljunga kommuns skogsbruksplan utifrån det nya nyttjandet av Orraholmsområdet, inklusive dess skogsbestånd.
  - c. Genom skötselåtgärder bekämpa de invasiva främmande arter som finns i området.

Sammanfattning av ärendet

Önskemål om att inrätta ett kommunalt naturreservat för Orraholmsområdet har inkommit. Förvaltningen har undersökt förutsättningarna för detta samt upphandlat en Naturvärdes- samt Fågelinventering. Resultatet pekar ut ett antal skyddsvärda arter och naturområden inom fastigheten Orraholmen 1:1. Förvaltningens förslag är att upprätta ett kommunalt naturreservat på fastigheten Orraholmen 1:1, i första hand i syfte att tillgodose behov av områden för friluftslivet. Den faktiska inriktning bestäms i samråd med länsstyrelsen. Orraholmsområdet är idag i stort behov av skötselåtgärder för att inte förlora viktiga natur- och rekreationsvärden och dessa kan göras på ett bra sätt genom instiftandet av naturreservat med tillhörande skötselplan. Genom detta så skulle relationen mellan kommunen, med dess förvaltning av området, och intresseorganisationer samt invånare i kommunen förbättras. Ett kommunalt friluftreservat skapar även förutsättningar för en ökad folkhälsa.

Bakgrund

Efter att ett flertal motioner och medborgarförslag inkommit angående bildande av naturreservat på den kommunägda fastigheten Orraholmen 1:1 beslutade kommunstyrelsen att upprätta en samordnad beredning för dessa. Kommunstyrelsens förvaltning sammanställde sedan en grundläggande faktasammanställning om vad som krävs för att bilda ett kommunalt naturreservat (se tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2022-05-15).

Kommunstyrelsen beslutade, efter förvaltningens förslag, att genomföra en Naturvärdesinventering av området i fråga. Uppdraget breddades till att även inkludera en fågelinventering i sagda område. Dessa undersökningar genomfördes för att få adekvat fakta om naturvärden i området och skulle ligga till grund för att kunna fatta beslut om området ska avsättas som naturreservat eller ej samt i vilken form detta då skulle kunna ske.

Naturvärden

Naturvärdes- samt fågelinventeringen genomfördes under fältsäsongen 2023. Under hösten 2023 levererades resultatet av dessa i form av en rapport med tillhörande bilagor. Utdrag ur rapporten (sida 4):

Totalt identifierades 56 naturvärdesobjekt, varav 7 objekt omfattar totalt 5 olika Natura 2000-naturtyper. Under inventeringen påträffades 8 fridlysta eller rödlistade arter (exklusive fåglar) och 5 olika invasiva främmande arter, 77 objekt som omfattas av generellt biotopskydd och 179 värdeelement, varav 21 bedöms som särskilt skyddsvärda träd. Under fågelinventeringen identifierades totalt 56 fågelarter, varav 18 är rödlistade.

Områdets främsta naturvärden är knutna till naturbetesmarker och till vattenmiljöer med omgivande skogar och gräsmarker. Två områden bedömdes utgöra landskapsobjekt, där vattenmiljöer tillsammans med intilliggande skogsmiljöer och gräsmarker skapar förutsättningar för en hög biologisk mångfald. Delar av dessa områden är dock under igenväxning och med ställvis förekomster av invasiva främmande arter. Det finns därmed ett behov av förvaltningsåtgärder för att områdenas värden ska bevaras.

Utifrån ovanstående sammanfattning, samt fullständig rapport, så finns det en del skyddsvärda element på framför allt delar av fastigheten. Dessa kan utgöra en viktig del i att bevara den biologiska mångfalden samt agera som värdefull livsmiljöer för hotade arter. Man bör säkerställa att skyddsvärda träd samt förutsättningarna för dem i framtiden lämnas kvar och naturvärden i skogsmarkerna på sikt kan öka genom att frångå produktionsskogsbruk. Vissa delar är i behov av större skötselåtgärder samt översyn av betestryck. Mosippa är en utpekad art i Natura 2000-området beläget i fastighetens nordöstra kant, ett område i behov av skötselåtgärder för artens fortsatta överlevnad. Man bör även bekämpa invasiva främmande arter, särskilt jättebalsamin.

Det är viktigt att framöver ta med sig de utpekade naturvärdena, samt att försöka gynna ytterligare framtida naturvärden. Med rätt förvaltning så kan området även agera klimatpositivt genom att verka som en kolsänka samt bevara vatten i landskapet som i sin tur minskar risken för torra i ett varmare klimat. Genomförda inventeringar ger oss en bra nulägesbild samt ett underlag för vidare beslut. Inventeringarna kan även ligga till grund vid framtagandet av en framtida skötselplan för området, vilket det finns ett stort behov för.

Friluftslivet

Förvaltningens uppfattning är att området i huvudsak är av nytta för friluftslivet i Herrljunga kommun, då området är beläget tätortsnära och idag verkar i detta syfte. Tätortsnära natur och att värna om friluftslivet är av stor vikt för en välmående befolkning. Genom att gynna de identifierade naturvärdena kan man även öka områdets friluftsvärde. Tillgång till natur är viktigt både för barn och vuxna och skulle på sikt även kunna gynna turismnäringen. Efter den genomförda naturvärdesinventeringen så är förvaltningens bild fortfarande att området är av största vikt för kommunen som friluftsområde, men där naturvärdena bevaras och berikas.

Förvaltningen föreslår därför att området avsätts till ett kommunalt naturreservat, i avseende att tillgodose behov av områden för friluftslivet. Avstämning med länsstyrelsen måste dock ske för att säkerställa att inriktningen för reservatet är väl vald. Alternativa inriktningar skulle kunna vara för att: bevara biologisk mångfald; vårda och bevara värdefulla naturmiljöer; skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer; skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter.

Projektledare för reservatsbildningen

För att genomföra naturreservatsbildningen behövs en projektledare för att driva processen (för detaljer om omfattning samt kostnad se tjänsteskrivelse i ärendet, daterad 2022-11-14). Det behövs en intern kompetens hos kommunen för de kommunala processerna, så som dialog med länsstyrelse och naturvårdsverket samt ärendehantering med mera.

Det behövs även ekologisk expertis för att kunna fatta rätt beslut i många frågor. Om kommunen hade haft en kommunekolog / naturvårdshandläggare / vattenvårdssammordnare eller likande roll så skulle denna kompetens kunna inneha dessa uppgifter. Herrljunga kommun saknar idag sådan kompetens. Det finns ett stort behov av att inrätta denna kompetens för att jobba med frågor gällande skog, våtmarker, vattenfrågor, biologisk mångfald, invasiva främmande arter, strandskydd, översikts- och detaljplaner, kommunikationsinsatser/-kampanjer till invånare och privata markägare med mera. Dessa är frågor som blir allt viktigare, men där vi idag saknar intern kompetens och expertis.

Kommunen bör se över om sådan kompetens kan anskaffas. För reservatsbildningen skulle denna kompetens kunna anställas i projektform, men önskvärt är att en långsiktig tjänst instiftas för att även jobba med frågor utöver reservatsbildningen. Kanske skulle denna tjänst kunna bildas i samverkan med Vårgårda kommun? För projektet med reservatsbildandet kan tjänsten finansieras till 50% genom LONA-bidrag, om sådant beviljas. LONA-bidrag kan även sökas för att finansiera upp till 50% av framtagandet av skötselplan (som kan skötas av konsult) samt den efterföljande skötseln av området (som troligtvis sköts av kommunens gata-parkenhet).

Vid bildandet av naturreservatet kan man med fördel se över om huruvida det kan vara gynnsamt att även inkludera privata markägare med marker som angränsar området.

Juridik bedömning

Instiftandet av naturreservat regleras i Miljöbalken (1998:808) men ett flertal andra lagar, förordningar och föreskrifter kan komma att bli aktuella. Några av dessa kan vara Fågeldirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG), Art- och habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EEG), ArtDatabankens lista över rödlistade arter (SLU ArtDatabanken 2020), Artskyddsförordningen (2007:845) samt Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering (Nitare 2020).

Konsekvenser

Friluftsområdet vid Orraholmen är i stort behov av skötselåtgärder. Kommunens förvaltning av området har historiskt sett i vissa fall kommunicerats på ett bristfälligt sätt vilket väckt en misstro och ett motstånd från invånare och intresseorganisationer som verkar i området. Detta har resulterat i missförstånd och oklarheter i hur området ska skötas, med konsekvenserna att skötselåtgärder uteblivit. Nu riskerar viktiga naturmiljöer att bli eftersatta och värdena för friluftslivet minska. Genom att ta politisk ställning till att avsätta det tätortsnära naturområdet som naturreservat förmedlar kommunstyrelsen vikten av områdets betydelse för friluftslivet i kommunen och en hållbar framtida förvaltning av området.

Se ovan angående utökade kostnader i och med projektledning samt finansiering för detta i föregående punkt (Bakgrund - Projektledare för reservatsbildningen).

Vad gäller förlorade intäkter från skogsbruket när skogen tas ur produktionssyfte för att avsättas till naturreservat så finns ersättning att söka med upp till 50% (se tjänsteskrivelse i ärendet, daterad 2022-11-14). Eftersom området nu är i behov av större skötselåtgärder skulle det kunna vara så att ett visst uttag av virke ändå skulle kunna komma att ske. Detta behöver stämmas av med länsstyrelsen vid upprättande av skötselplanen. Om så är fallet så bedöms de negativa ekonomiska konsekvenserna för avsättningen minska.

Potentialen i att folkhälsan i kommunen kan komma att förbättras med tillgången till ett förbättrat friluftsområde kan på sikt minska samhällskostnaderna för livsstilsrelaterade problem.

Genom att instifta ett naturreservat vid Orraholmens friluftsområde så bildar vi positiva konsekvenser i form av kolsänkor, genom att bevara vatten i landskapet, öka den biologiska mångfalden samt förhöja naturvärde. Genom reservatsbildandet skulle Herrljunga kommun även bidra till att uppfylla Sveriges miljö kvalitetsmål.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet

Medborgarförslag om naturreservat på fastigheten Orraholmen 1:1, inkom 2022-01-31

Motion angående bevarande av Orraholmsområdets natur, inkom 2022-01-25

Motion om att inrätta ett kommunalt naturreservat inom Orraholmen, inkom 2022-02-01

Motion om att inrätta ett kommunalt naturreservat inom Orraholmen, inkom 2022-02-01

Motion om att ombilda Orraholmens fritidsområde till ett kommunalt naturreservat, inkom 2022-02-10

Sammanträdesprotokoll i ärendet, daterat 2022-03-21

Tjänsteskrivelse i ärendet, daterad 2022-05-15

Sammanträdesprotokoll i ärendet, daterat 2022-05-30

Tjänsteskrivelse i ärendet, daterad 2022-11-14

Sammanträdesprotokoll i ärendet, daterat 2022-11-22

Sammanträdesprotokoll i ärendet, daterat 2022-12-12 & 2022-12-15

Rapport: Naturvärdesinventering och fågelinventering vid Orraholmen

Bilaga 1 – Fotokatalog

Bilaga 2 – Detaljkartor

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0530208 Orraholmen

Beslutet ska skickas till

Kommunfullmäktige, Samhällsbyggnadsnämnden, motionärer samt insändare av medborgarförslag i ärendet.

Sandra Palmqvist
Miljöstrateg

KS § 56

DNR KS 77/2022 392

Samordnad beredning av motioner och medborgarförslag avseende Orraholmen

Sammanfattning

Till kommunfullmäktiges sammanträde 2022-02-21 inkom följande motioner och medborgarförslag:

- Medborgarförslag om naturreservat på fastigheten Orraholmen 1:1
- Motion angående bevarande av Orraholmsområdets natur
- Motion om att inrätta ett kommunalt naturreservat inom Orraholmen
- Motion om att inrätta ett kommunalt naturreservat inom Orraholmen
- Motion om att ombilda Orraholmens fritidsområde till ett kommunalt naturreservat

Kommunfullmäktige beslutade att skicka samtliga motioner och medborgarförslag till kommunstyrelsen för beredning. Ärenden gällande Orraholmen bedöms vara av sådan principiell beskaffenhet att kommunstyrelsens presidie beslutat att samtliga motioner och medborgarförslag rörande Orraholmen behöver utredas på en kommunövergripande nivå. Kommunstyrelsens presidie föreslår därför att kommunens miljöstrateg ges i uppdrag att dels genom kontakt med Länsstyrelsen i Västra Götaland undersöka vilket förarbete som krävs från kommunens sida för att skapa ett kommunalt naturreservat, dels att lämna förslag till kommunfullmäktige avseende vidare hantering av berörda medborgarförslag och motioner. Utredningen ska ske i samverkan med samhällsbyggnadsförvaltningen och ska presenteras vid kommunstyrelsens sammanträde den 30 maj.

Beslutsunderlag

Presidieskrivelse i ärendet daterad 2022-03-08

Medborgarförslag om naturreservat på fastigheten Orraholmen 1:1 inkom 2022-01-31

Motion angående bevarande av Orraholmsområdets natur inkom 2022-01-25

Motion om att inrätta ett kommunalt naturreservat inom Orraholmen inkom 2022-02-01

Motion om att inrätta ett kommunalt naturreservat inom Orraholmen inkom 2022-02-01

Motion om att ombilda Orraholmens fritidsområde till ett kommunalt naturreservat inkom 2022-02-10

GP

XX

Fortsättning KS § 56

Förslag till beslut

Presidiets förslag till beslut:

- Kommunens miljöstrateg ges i uppdrag att
  - genom kontakt med Länsstyrelsen i Västra Götaland undersöka vilket förarbete som krävs för att skapa ett kommunalt naturreservat
  - lämna förslag till kommunfullmäktige avseende vidare hantering av berörda medborgarförslag och motioner.
- Utredningen ska presenteras vid kommunstyrelsens sammanträde den 30 maj.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om presidiets förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunens miljöstrateg ges i uppdrag att
  - genom kontakt med Länsstyrelsen i Västra Götaland undersöka vilket förarbete som krävs för att skapa ett kommunalt naturreservat
  - lämna förslag till kommunfullmäktige avseende vidare hantering av berörda medborgarförslag och motioner.
2. Utredningen ska presenteras vid kommunstyrelsens sammanträde den 30 maj.

Naturvärdesinventering för fastigheten Orraholmen 1:1

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har gett Miljöstrategen i uppdrag att utreda vidare hantering av ett antal, via kommunfullmäktige, inkomna motioner och medborgarförslag angående förslag på bildande av naturreservat inom Orraholmens naturområde samt att undersöka vilket förarbete som krävs för att skapa ett naturreservat. Bildandet av ett naturreservat inkluderar flera olika steg inklusive bland annat avgränsning, bestämmelse av reservattyp, skötselplan, samråd mellan berörda parter och myndigheter. Bidrag, bland annat LONA, kan sökas för viss del av projekteringskostnaden samt skötsel av reservatet. En projektledare behövs, framför allt för förankring inom kommunen. Förutsättningarna för att bilda ett naturreservat inom området är idag inte känt och Förvaltningen saknar därmed underlag för att kunna ta ett beslut i frågan. Ett första steg för att kunna gå vidare med hantering av ärendet bör därför vara att ta fram en förstudie i form av en naturvärdesinventering av området. Förvaltningen föreslår att en konsult upphandlas för genomförande av naturvärdesinventering och att resultatet av inventeringen presenteras vid kommunstyrelsens sammanträde i november. Inventeringens resultat utgör sedan grunden för förvaltningens fortsatta förslag på hantering av inkomna motioner och medborgarförslag avseende Orraholmen.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2022-05-15

Kommunstyrelsen § 56/2022-03-21

Medborgarförslag om naturreservat på fastigheten Orraholmen 1:1, inkom 2022-01-31

Motion angående bevarande av Orraholmsområdets natur, inkom 2022-01-25

Motion om att inrätta ett kommunalt naturreservat inom Orraholmen, inkom 2022-02-01

Motion om att inrätta ett kommunalt naturreservat inom Orraholmen, inkom 2022-02-01

Motion om att ombilda Orraholmens fritidsområde till ett kommunalt naturreservat, inkom 2022-02-10

Förslag till beslut

- Förvaltningen ges i uppdrag att upphandla en konsult som tar fram en naturvärdesinventering för fastigheten Orraholmen 1:1.
- Finansiering för naturvärdesinventering sker genom ordinarie budget för enheten för strategisk planering.
- Förvaltningen ges i uppdrag att presentera resultatet av naturvärdesinventeringen vid kommunstyrelsens sammanträde den 21 november 2022. Resultatet utgör grunden för vidare beredning av inkomna motioner och medborgarförslag avseende Orraholmen.

Sandra Palmqvist
Miljöstrateg

Bakgrund

Till kommunfullmäktiges sammanträde 2022-02-21 inkom ett antal motioner och medborgarförslag. Kommunfullmäktige beslutade att skicka samtliga motioner och medborgarförslag till kommunstyrelsen för beredning. Ärenden gällande Orraholmen bedömdes vara av sådan principiell karaktär att kommunstyrelsens presidie beslutade att samtliga motioner och medborgarförslag rörande Orraholmen behövde utredas på en kommunövergripande nivå. Kommunstyrelsens presidie gav därför kommunens miljöstrateg i uppdrag att ta reda på vilket förarbete som krävs för att upprätta ett kommunalt naturreservat samt att ge förslag på vidare hantering av inkomna motioner och medborgarförslag. Underlaget skulle tas fram i samverkan med samhällsbyggnadsförvaltningen och genom kontakt med Länsstyrelsen i Västra Götaland vilket nu har skett.

En kartläggning av området behöver göras där den fysiska avgränsningen (som skulle kunna begränsas till den kommunägda fastigheten Orraholmen 1:1), naturvärden och andra intressen pekas ut. Detta kan göras genom en naturvärdesinventering samt en inventering av vilka övriga intressen som finns i området. Övriga intressen kan till exempel vara att området bedöms vara av värde som rekreationsområde och av stort intresse för friluftslivet.

I 7:4 § Miljöbalken anges fem anledningar som möjliggör bildandet av ett naturreservat. Dessa är som följer: i syfte att bevara biologisk mångfald, för att vårda och bevara värdefulla naturmiljöer; för att tillgodose behov av områden för friluftslivet; för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer; för att skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter. De två första anledningarna är de vanligaste skälen för att bilda ett naturreservat. Utifrån de värden som identifieras i inventeringarna kan man ta ställning till vilken typ av reservat som är passande för området i fråga.

Nyttjanderätten av reservatet kan se olika ut och beror ofta på reservatets inriktning. En inriktning mot friluftsliv ger ofta en större flexibilitet än en inriktning mot skydd av naturvärden, men de kan utformas med olika skarphet i nyttjanderätten. Det är i regel inte lämpligt att fortsätta avverka skog i produktions syfte inom naturreservat. Det är ändå viktigt att förstå att reservatet ska ses efter och skötas, vilket också innebär att träd huggs ner exempelvis genom gallring för att uppnå en välmående naturmiljö. Man får även ta med vägar, parkeringsplatser och tillgänglighetsanpassning i beaktande vid planering. Den yttre gränsen för området ska märkas upp. Hur reservatet ska skötas anges i skötselplanen som varje naturreservat behöver ha. Denna ska instiftas innan reservatsbildningen kan färdigställas (om inte särskilda skäl föreligger så som akut hot vid fördröjande av beslutsfattandet). Det behövs viss organisation inom kommunen för att upprätthålla skötselplanen, exempelvis så kan gata- park avdelningen eller liknande ansvara för denna. Vilken typ av mark som återfinns inom reservatet anger även hur mycket skötsel som behövs. Ett skogs-reservat kräver mindre skötsel än ett mer öppet landskap, så som en gammal betesmark. Naturreservat bildas med fördel på marker av en tillräcklig yta och som består av flera olika naturtyper, då detta återspeglar naturliga förhållanden på ett bättre sätt. De flesta naturreservat i Sverige (ej inkluderande marina reservat) har en storlek på mellan 20-80 ha. Fastigheten Orraholmen 1:1 har en yta på ca 50 ha och faller därmed inom en lämplig storlek för ett eventuellt naturreservatsbildande. Ett alternativ till ett naturreservat

är ett biotopskydd. Biotopskyddet är mer restriktivt, ofta begränsat till en mindre yta och till för att skydda särskilda intressen så som en särskild naturtyp, naturmiljö eller hotad art.

Det tar i genomsnitt ca 3 år från uppstarten av ett reservatsbildande tills att det är färdigställt. Det kan gå fortare om kommunen själva äger marken och är positivt inställda till bildandet medan det däremot kan ta längre tid om privata markägare motsätter sig reservatsbildning på deras mark eller andra problem uppstår. Förslag till reservatsbildande ska ske i samråd mellan kommunen och länsstyrelsen, där länsstyrelsen har en vägledande roll gentemot kommunen. Kommun och länsstyrelse ska sedan även samråda med andra centrala myndigheter så som Havs- och Vattenmyndigheten (rörande fiske), Jordbruksverket (rörande vattenbruk), Skogsstyrelsen (rörande skogsmark) samt Sveriges geologiska undersökning (rörande grundvatten med mera). Flera parter än de som nämnts kan vara beröra. Länsstyrelsen kan agera som mellanhand för kommunen i kontakten med Naturvårdsverket, som är vägledande myndighet vid naturreservatsbildande samt beslutar om eventuell ersättning för markavsättningen.

Inför bildandet av ett naturreservat behövs en projektledare som kan leda arbetet. Detta kan till exempel vara i form av en intern naturvårdshandläggare eller kommunekolog eller en extern konsult. En intern resurs behövs för förankring inom kommunen.

Naturvårdshandläggare- eller kommunekologisk kompetens saknas i dagsläget inom Herrljunga kommuns organisation. En intern naturvårdshandläggare eller kommunekolog skulle kunna anställas på en tidsbaserad basis, en projektanställning, eller som ett mer långvarigt alternativ. Länsstyrelsen uppskattar att ca 25-50% av en heltidstjänst skulle allokeras till frågor rörande reservatsbildningen medans denna process pågår, inklusive interna processer inom kommunens egen organisation. Naturvårdshandläggaren eller kommunekologen skulle utöver detta kunna jobba med andra frågor inom natur, naturvård, vattenvård, biologisk mångfald och övriga frågor av karaktär för miljönytta så som naturbaserade klimatanpassningsåtgärder med mera som berör kommunen men som idag inte ryms inom ramen för redan existerande tjänster. En av projektledarens uppgifter kommer även att vara ansökan av bidrag.

När ett värdefullt naturområde ska skyddas så kan kommuner få bidrag för markåtkomst i form av intrångsersättning, marknadsvärdeminskning på kommunens egen fastighet och ersättning för naturvårdsavtal. Kommunen kan få ersättning för 50% av förlorad inkomst vid valet att avsätta skogen till reservat istället för att avverka den. Naturvårdsverket har tagit fram vägledning för detta. Hos Naturvårdsverket kan kommunen även ansöka om LONA-bidrag där stöd till förberedande arbete till reservatsbildningen kan ges för inventeringar och framtagande av skötselplan exempelvis. LONA-bidraget kan uppgå till 50% av kostnaden för projekteringen. I de resterande 50% av kostnaden kan kommunens arbetstid räknas in, exempelvis lönekostnaden för en projektledare. Det går även att ansöka om LONA-bidrag för vård och förvaltning av områden vilket skulle kunna inkludera själva skötseln som anges i skötselplanen.

Ekonomisk bedömning

Länsstyrelsen uppskattar att den största kostnaden för inrättandet av ett naturreservat ligger

på arbetstid och förankring inom kommunen. För att handlägga reservatsbildningen behövs en projektanställning vilket uppskattningsvis kan komma att kosta ca 300 000-650 000 (beräknat på en månadslön motsvarande 35 000/månad, en arbetstid för projektet på 25-50% av en heltidstjänst, i 3 års tid). Kostnaden är en grov uppskattning och angiven exklusive arbetsgivaravgifter. Denna kostnad kan komma att täckas upp med hjälp av bidrag, vilket beskrivits i föregående stycke. Utan bidrag kan denna kostnad behöva bedömas mer exakt och planeras in i framtida budget.

Vad det gäller förlorade intäkter för avsättande av skogen till naturreservat istället för avverkning kan kommunen få ersättning även för detta med upp till 50%.

Sammanfattningsvis kan sägas att det kostar pengar att bilda ett reservat, men detta kan i viss mån balanseras upp av intäkterna man får i kompensationsersättning för avsättning av skogen. Om detta går jämt upp eller inte beror på vilka kostnader och/eller vinster för de båda delarna det blir. Kommunen förlorar nettovinsten av avverkningsen, men skogen står kvar och är exempelvis rekreativområde vilket är bra för kommuninvånarnas hälsa, biologisk mångfald, luftkvalité, vattenbalans i landskapet med mera.

En inledande naturvärdesinventering (NVI) för att utreda om området i fråga lämpar sig för fortsatta planer på reservatsbildning är ett lämpligt första steg för att gå vidare. En NVI kan uppskattningsvis komma att kosta ca 60 000 kr (enligt ett konsultbolag som kontaktats under beredningen av ärendet). I detta ingår ca 60 h arbetstid: 3 arbetsdagar i fält inklusive restid, 3 arbetsdagar för rapportskrivning samt tid för projektadministration. I denna prisuppskattning inkluderades kostnad för utdrag ur artportalen och resekostnader. LONA-bidrag för 50% av denna utgift skulle kunna sökas, men kostnaden bedöms vara så pass liten att arbetstiden för bidragsansökan och den väntetid det kommer att ta innan bidragsansökan behandlats och beviljats gör att Förvaltningen bedömer att en ansökan inte är motiverad för denna förstudie i form av en NVI. Kostnaden skulle kunna rymmas inom budgeten för enhet strategisk planering och debiteras där ur, alternativt kan förstudien finansieras genom Kommunstyrelsens utvecklingsmedel.

Juridisk bedömning

Instiftandet av naturreservat regleras i Miljöbalken, men ett flertal andra lagar, förordningar och föreskrifter kan också komma att bli aktuella.

Miljökonsekvensbeskrivning

Att kommunen får bättre kunskap om naturvärdena i Orraholmens naturområde gör att man kan fatta bättre beslut om vilket skyddsbehov som föreligger. Detta bör vara gynnsamt ur miljöperspektiv.

Motivering av förslag till beslut

Eftersom förutsättningarna för ett naturreservat ännu inte är utredda finns inget underlag för att bedöma om området på fastigheten Orraholmen 1:1 är skyddsvärt, eller vilken typ av skydd som är lämpligt. Därför kan kommunen i detta läge inte ta ställning till om inkomna

motioner samt medborgarförslag ska beviljas eller inte. När en förstudie som utreder förutsättningarna tagits fram kan Miljöstrategen, eller annan lämplig person (förslagsvis den som kan komma att bli projektanställd för att jobba med frågan), därefter lyfta motionerna och medborgarförslaget igen.

Förvaltningen bör få i uppdrag att anlita en konsult för framtagandet av en Naturvärdesinventering (NVI) som kan utgöra grund för ett framtida beslut om vidare hantering av inkomna motioner och medborgarförslag gällande inrättande av kommunalt naturreservat inom Orraholmens naturområde.

KS § 95

DNR KS 77/2022 392

Naturvärdesinventering för fastigheten Orraholmen 1:1

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har gett Miljöstrategen i uppdrag att utreda vidare hantering av ett antal, via kommunfullmäktige, inkomna motioner och medborgarförslag angående förslag på bildande av naturreservat inom Orraholmens naturområde samt att undersöka vilket förarbete som krävs för att skapa ett naturreservat. Bildandet av ett naturreservat inkluderar flera olika steg inklusive bland annat avgränsning, bestämmande av reservattyp, skötselplan, samråd mellan berörda parter och myndigheter. Bidrag, bland annat LONA, kan sökas för viss del av projekteringskostnaden samt skötsel av reservatet. En projektledare behövs, framför allt för förankring inom kommunen. Förutsättningarna för att bilda ett naturreservat inom området är idag inte känt och Förvaltningen saknar därmed underlag för att kunna ta ett beslut i frågan. Ett första steg för att kunna gå vidare med hantering av ärendet bör därför vara att ta fram en förstudie i form av en naturvärdesinventering av området. Förvaltningen föreslår att en konsult upphandlas för genomförande av naturvärdesinventering och att resultatet av inventeringen presenteras vid kommunstyrelsens sammanträde i november. Inventeringens resultat utgör sedan grunden för förvaltningens fortsatta förslag på hantering av inkomna motioner och medborgarförslag avseende Orraholmen.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2022-05-15
Kommunstyrelsen § 56/2022-03-21

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Förvaltningen ges i uppdrag att upphandla en konsult som tar fram en naturvärdesinventering för fastigheten Orraholmen 1:1.
- Finansiering för naturvärdesinventering sker genom ordinarie budget för enheten för strategisk planering.
- Förvaltningen ges i uppdrag att presentera resultatet av naturvärdesinventeringen vid kommunstyrelsens sammanträde den 21 november 2022. Resultatet utgör grunden för vidare beredning av inkomna motioner och medborgarförslag avseende Orraholmen.

Mats Palm (S) bifaller förvaltningens förslag.

Lennart Ottosson (KV) yrkar avslag på förvaltningens förslag.

Håkan Körberg (L) bifaller förvaltningens förslag.

Ove Severin (KD) bifaller förvaltningens förslag och föreslår att den senaste områdesbeskrivningen med sköselförslag daterad 1998-05-11 tas med som referensmaterial i arbetet med den nya naturvärdesinventeringen.

Fortsättning KS § 95

Alexander Strömborg (SD) yrkar avslag på förvaltningens förslag.

Gunnar Andersson (M) bifaller förvaltningens förslag.

Christina Abrahamsson (M) bifaller förvaltningens förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunstyrelsen beslutar i enighet med förvaltningens förslag

Ordföranden frågar om Ove Severin (KD) tilläggsförslag antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens beslut

1. Förvaltningen ges i uppdrag att upphandla en konsult som tar fram en naturvärdesinventering för fastigheten Orraholmen 1:1.
2. Finansiering för naturvärdesinventering sker genom ordinarie budget för enheten för strategisk planering.
3. Förvaltningen ges i uppdrag att presentera resultatet av naturvärdesinventeringen vid kommunstyrelsens sammanträde den 21 november 2022. Resultatet utgör grunden för vidare beredning av inkomna motioner och medborgarförslag avseende Orraholmen.
4. Områdesbeskrivningen med skötsel förslag daterad 1998-05-11 tas med som referensmaterial i arbetet med den nya naturvärdesinventeringen.

Reservation

Lennart Ottosson (KV) och Alexander Strömborg (SD) reserverar sig mot beslutet.

Statusuppdatering för samordnad beredning angående bildande av kommunalt naturreservat på fastigheten Orraholmen 1:1

Sammanfattning

Ett flertal motioner och medborgarförslag har inkommit till kommunfullmäktige angående bildandet av naturreservat på den kommunägda fastigheten Orraholmen 1:1.

Kommunstyrelsen har lämnat dessa som en samordnad beredning till förvaltningen för vidare utredning. Förvaltningen har sammanställt grundläggande sammanfattning om vad som krävs för att inrätta ett kommunalt naturreservat. En anbudsinbjudan för upphandling av en konsult för att genomföra en Naturvärdesinventering (NVI) för området har gått ut till sju konsultfirmor i avseende att insamla underlag inför beslutsfattande i frågan om huruvida ett kommunalt naturreservat ska bildas eller ej. På grund av den sena tidpunkten på året var det inte möjligt att få till stånd en NVI under innevarande fältsäsong, då NVI behöver genomföras mellan satta tidsintervall enligt svensk standard (SS 199000:2014). Tillfrågade konsultbolag var redan fulltecknade och kunde därmed inte åta sig uppdraget under denna fältsäsong men flertalet uttryckte intresse av att åta sig uppdraget under kommande fältsäsong. Förvaltningen föreslår att uppdraget att upphandla en konsult för att genomföra en NVI skjuts fram för genomförande under fältsäsongen 2023 och att beslut i frågan om att bilda naturreservat för fastigheten Orraholmen 1:1 senareläggs för att inhämtad information skall kunna sammanställas inför beslut.

Förvaltningen föreslår att ärendet tas upp efter sommaren 2023 för att ge upphandlad konsult och förvaltning tillräckligt med tid för att sammanställa resultatet av utredningen.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsen beslut 2022-03-21 § 56

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2022-05-15

Kommunstyrelsens beslut 2022-05-30 § 95

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2022-11-14

KS-2022-28 Motion angående bevarande av Orraholmsområdets natur, inkom 2022-01-25

KS-2022-36 Medborgarförslag om naturreservat på fastigheten Orraholmen 1:1, inkom 2022-01-31

KS-2022-37 Motion om att inrätta ett kommunalt naturreservat inom Orraholmen, inkom 2022-02-01

KS-2022-40 Motion om att inrätta ett kommunalt naturreservat inom Orraholmen, inkom 2022-02-01

KS-2022-58 Motion om att ombilda Orraholmens fritidsområde till ett kommunalt naturreservat, inkom 2022-02-10

Förslag till beslut

- 1.Förvaltningen ges på nytt i uppdrag att upphandla en konsult som tar fram en naturvärdesinventering för fastigheten Orraholmen 1:1, med genomförande under fältsäsongen 2023.
- 2.Förvaltningen ges i uppdrag att undersöka vilka justeringar för inventeringstidpunkt samt specifika organismgrupper och klasser som bör ställas som krav i upphandlingserbjudandet.
- 3.Förvaltningen ges i uppdrag att utreda vilken version av svensk standard för naturvärdesinventeringen som bör användas vid genomförandet då denna genomgår uppdatering, den nu gällande (SS 199000:2014) eller den kommande uppdaterade versionen. Tillämplighet kan till exempel komma att bero på när den nya standarden träder i kraft.
- 4.Finansiering för naturvärdesinventering sker genom ordinarie budget för enheten för strategisk planering.

Sandra Palmqvist
Miljöstrateg

Expedieras till: Kommunfullmäktige
För kännedom
till:

Bakgrund

Ärenden gällande Orraholmen bedömdes vara av sådan principiell karaktär att kommunstyrelsens presidie beslutade att samtliga motioner och medborgarförslag rörande Orraholmen behövde utredas på en kommunövergripande nivå. Kommunstyrelsens presidie gav därför förvaltningens miljöstrateg i uppdrag att ta reda på vilket förarbete som krävs för att upprätta ett kommunalt naturreservat samt att ge förslag på vidare hantering av inkomna motioner och medborgarförslag. Underlaget skulle tas fram i samverkan med samhällsbyggnadsförvaltningen och genom kontakt med Länsstyrelsen i Västra Götaland, vilket nu har skett. En sammanställning av vad som krävs för att bilda ett naturreservat gjordes av förvaltningen i samverkan med nämnda parter och finns redovisat i tjänsteskrivelse i ärendet, daterad 2022-05-15 (se vidare i KS § 95/2022-05-30). I syfte att insamla ytterligare information inför beslutsfattande i frågan så gavs förvaltningen i uppdrag att upphandla en konsult för att göra en förstudie i form av en Naturvärdesinventering (NVI) för den kommunägda fastigheten Orraholmen 1:1.

Miljöstrategen inhämtade kunskap om upphandlingsförfarandet med hjälp av bland andra upphandlingsenheten. Miljöstrategen insamlade även kunskap om vad en upphandling för en naturvärdesinventering borde innehålla genom kontaktpersoner inom det delregionala nätverket (exempelvis kommunekologer eller liknande kompetenser i andra kommunen då denna kompetens saknas inom kommunens egna organisation) samt från Länsstyrelsen och en konsultfirma. Miljöstrategen kontrollerade även gällande standard för naturvärdesinventering med ansvarig utgivare samt konsultfirma som deltar i uppdateringsarbetet, då standarden visade sig vara under uppdatering. Arbetet var tidskrävande på Miljöstrategens 50% tjänst, där även andra arbetsuppgifter behövde få ta plats. Detta, i kombination med semestertider, gjorde att upphandlingserbjudandet skickades ut först efter semestern.

2022-08-09 skickades anbudsinvitan ut till sju konsultfirmor som genomför naturvärdesinventeringar. Krav var bland annat att uppdraget (naturvärdesinventering i fält samt leverans av rapport) skulle färdigställas innan 2022-10-31. Slutdatumet sattes för att förvaltningen skulle hinna bedöma resultatet av naturvärdesinventeringen och återkoppla sammanställda rekommendationer om vidare hantering av inkomna motioner och medborgarförslag inom utsatt tid till Kommunstyrelsen. Ordinarie fältsäsong för att genomföra en naturvärdesinventering i Götaland sträcker sig annars till den sista november (fältsäsong: 1 april-30 november) enligt gällande svensk standard (SS 199000:2014). Detta datum är under förutsättning att ”det är snö- och isfritt samt att huvuddelen av biotopkvaliteterna och naturvårdsarterna kan identifieras och att artrikedomen kan uppskattas eller mätas” (ur: SS 199000:2014).

Slutdatum för att lämna in anbud för naturvärdesinventeringen sattes till 2022-08-22. Anbudstiden bedömdes vara tillräcklig enligt upphandlingsenheten då upphandlingen var av sådan karaktär att ett snabbt förfarande för anbud kunde genomföras. Detta för att även ge tid att färdigställa slutgiltig upphandling med den vinnande anbudsgivare och sedan fortfarande ge tid till genomförande av uppdraget innan uppsatt slutdatum (2022-10-31) för den som vunnit upphandlingen. När anbudstiden löpte ut hade tre av de sju tillfrågade konsultbolagen tackat nej till erbjudandet med hänvisning till att de redan var fullbokade

under uppdragstiden. Då inga anbud hade kommit in så förlängdes anbudstiden till 2022-09-07 och detta förmedlades till de fyra konsultbolag som inte redan tackat nej till uppdraget. Ytterligare ett konsultbolag tackade då nej till erbjudandet med samma hänvisning om att de var fullbokade under uppdragstiden. Flera av konsultbolagen framförde dock en önskan om att få genomföra uppdraget nästa fåltssäsong och ville gärna vara med i anbudsgivning inför det. Tre konsultbolag besvarade inte anbudsintjudan.

Ekonomisk bedömning

Länsstyrelsen uppskattar att den största kostnaden för inrättandet av ett naturreservat ligger på arbetstid och förankring inom kommunen. För att handlägga reservatsbildningen behövs en projektanställning vilket uppskattningsvis kan komma att kosta ca 300 000-650 000 kronor (beräknat på en månadslön motsvarande 35 000/månad, en arbetstid för projektet på 25-50% av en heltidstjänst, i 3 års tid). Kostnaden är en grov uppskattning och angiven exklusive arbetsgivaravgifter. Om man räknar med arbetsgivaravgifter i kalkylen (kostnad för en heltidsanställd: 632 000 kr/år. Uppgifter från november 2022) så kan en total kostnad för en projektanställning under projekttiden bli mellan 475 000-950 000 (beräknat på en månadslön motsvarande 35 000/månad, en arbetstid för projektet på 25-50% av en heltidstjänst, i 3 års tid). Denna kostnad kan komma att täckas upp helt eller delvis med hjälp av bidrag, vilket beskrivs mer utförligt i tjänsteskrivelse i ärendet, daterad 2022-05-15. Utan bidrag kan denna kostnad behöva bedömas mer exakt och planeras in i framtida budget.

Vad det gäller förlorade intäkter för avsättande av skogen till naturreservat istället för avverkning kan kommunen få ersättning för detta med upp till 50%.

Sammanfattningsvis kan sägas att det kostar pengar att bilda ett reservat, men detta kan i viss mån balanseras upp av intäkterna man får i kompensationsersättning för avsättning av skogen. Om detta går jämt upp eller inte beror på vilka kostnader och/eller vinster för de båda delarna det blir. Kommunen förlorar nettovinsten av avverkningsen, men skogen står kvar och är exempelvis rekreativområde vilket är bra för kommuninvånarnas hälsa, biologisk mångfald, luftkvalité, vattenbalans i landskapet med mera.

En naturvärdesinventering (NVI) kan uppskattningsvis komma att kosta ca 60 000 kr (enligt ett konsultbolag som kontaktats under beredningen av ärendet, våren 2022). I detta ingår ca 60 h arbetstid: 3 arbetsdagar i fält inklusive restid, 3 arbetsdagar för rapportskrivning samt tid för projektadministration. I denna prisuppskattning inkluderades kostnad för utdrag ur artportalen och resekostnader. Sedan denna prisuppgift inhämtats har det framkommit att vissa justeringar kan behöva göras i uppdraget vilket kan medföra en högre eller lägre kostnad beroende på utformning av uppdraget samt prisökning över tid. LONA-bidrag för 50% av denna utgift skulle kunna sökas. Kostnaden bedömdes inför upphandlingserbjudandets publicering dock vara så pass liten att arbetstiden för bidragsansökan och den väntetid det skulle ha komma att ta innan bidragsansökan behandlats och beviljats gjorde att förvaltningen bedömde att en ansökan inte var motiverad för en första förstudie i form av en NVI. Kostnaden skulle istället rymmas inom budgeten för enhet strategisk planering och debiteras där ur, alternativt kunde förstudien finansieras genom Kommunstyrelsens utvecklingsmedel. Samma förfarande föreslås om uppdraget

senareläggs till våren 2023.

Juridisk bedömning

Instiftandet av naturreservat regleras i Miljöbalken, men ett flertal andra lagar, förordningar och föreskrifter kan också komma att bli aktuella.

Miljökonsekvensbeskrivning

Att kommunen får bättre kunskap om naturvärdena i Orraholmens naturområde gör att man kan fatta bättre beslut om vilket skyddsbehov som föreligger. Detta bör vara gynnsamt ur miljöperspektiv.

Motivering av förslag till beslut

Då det inte varit möjligt att genomföra Naturvärdesinventeringen under innevarande fältsäsong så saknas fortfarande underlag för att besluta i frågan om att bilda ett naturreservat i Orraholmens friluftsområde. Förvaltningen föreslår att naturvärdesinventeringen av fastigheten Orraholmen 1:1 skjuts fram till fältsäsongen 2023 och att en ny anbudsinbjudan skickas ut dessförinnan. Rådgivande konsultfirma säger att den bästa tiden för att genomföra en Naturvärdesinventeringen bör vara under försommaren, men vissa organismgrupper eller klasser har mer precisa tider för när de är att bäst att inventera. Om det beslutas att uppdraget ska flyttas fram till 2023 så bör förvaltningen ges i uppdrag att kolla upp mer exakt vilka krav för inventeringstidpunkt som bör ställas i upphandlingen samt vara uppmärksam på om kravställandet bör justeras för specifika organismgrupper och klasser (exempelvis fåglar, fjärilar eller fladdermöss). Eftersom den ultimata tidpunkten för inventeringen redan passerat vid tiden för utskick av den nu utlöpta anbudsinbjudan lades ingen ytterligare tid på detta vid första upphandlingserbjudandet. Uppdraget bedömdes ändå vara genomförbart under innevarande fältsäsong och att resultatet hade varit användbart inför beslutsfattande. Enligt rådgivande konsult så hade resultatet från en inventering under sensommaren/hösten 2022 kunnat kompletteras med ytterligare inventeringar under fältsäsongen 2023 för de parametrar som inte bedömts lämpliga att undersöka vid en första inventering. Uppdragställaren bör även uppmärksammas på att gällande standard (SS 199000:2014) för nuvarande genomgår omarbetning och uppdatering. Det har blivit förseningar i färdigställandet av denna, men den beräknas nu komma ut till den 31 januari 2023. Detta bör tas i beaktning inför en framtida upphandling så att den nya standarden med dess regler blir gällande för uppdraget, om så anses tillämpligt. Tillämplighet kan till exempel komma att bero på när den nya standarden träder i kraft.

Eftersom en utredning om förutsättningarna för ett Naturreservat på fastigheten Orraholmen 1:1 nu är pågående så bedömer förvaltningen att de inkomna motionerna och medborgarförslagen som lett till utredningens påbörjan kan besvaras. Beslut om huruvida ett naturreservat på fastigheten Orraholmen 1:1 skall bildas eller ej får bli ett resultat av vad utredningen visar.

KS § 177

Dnr 2022/77 392

Statusuppdatering för samordnad beredning angående bildande av kommunalt naturreservat på fastigheten Orraholmen 1:1

Sammanfattning

Ett flertal motioner och medborgarförslag har inkommit till kommunfullmäktige angående bildandet av naturreservat på den kommunägda fastigheten Orraholmen 1:1.

Kommunstyrelsen har lämnat dessa som en samordnad beredning till förvaltningen för vidare utredning. Förvaltningen har sammanställt grundläggande sammanfattning om vad som krävs för att inrätta ett kommunalt naturreservat. En anbudsinbjudan för upphandling av en konsult för att genomföra en Naturvärdesinventering (NVI) för området har gått ut till sju konsultfirmor i avseende att insamla underlag inför beslutsfattande i frågan om huruvida ett kommunalt naturreservat ska bildas eller ej. På grund av den sena tidpunkten på året var det inte möjligt att få till stånd en NVI under innevarande fältsäsong, då NVI behöver genomföras mellan satta tidsintervall enligt svensk standard (SS 199000:2014). Tillfrågade konsultbolag var redan fulltecknade och kunde därmed inte åta sig uppdraget under denna fältsäsong men flertalet uttryckte intresse av att åta sig uppdraget under kommande fältsäsong. Förvaltningen föreslår att uppdraget att upphandla en konsult för att genomföra en NVI skjuts fram för genomförande under fältsäsongen 2023 och att beslut i frågan om att bilda naturreservat för fastigheten Orraholmen 1:1 senareläggs för att inhämtad information skall kunna sammanställas inför beslut.

Förvaltningen föreslår att ärendet tas upp efter sommaren 2023 för att ge upphandlad konsult och förvaltning tillräckligt med tid för att sammanställa resultatet av utredningen.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2022-11-14

Kommunstyrelsens beslut 2022-05-30 § 95

Fortsättning KS § 177

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

1. Förvaltningen ges på nytt i uppdrag att upphandla en konsult som tar fram en naturvärdesinventering för fastigheten Orraholmen 1:1, med genomförande under fältsäsongen 2023.
2. Förvaltningen ges i uppdrag att undersöka vilka justeringar för inventeringstidpunkt samt specifika organismgrupper och klasser som bör ställas som krav i upphandlingserbjudandet.
3. Förvaltningen ges i uppdrag att utreda vilken version av svensk standard för naturvärdesinventeringen som bör användas vid genomförandet då denna genomgår uppdatering, den nu gällande (SS 199000:2014) eller den kommande uppdaterade versionen. Tillämplighet kan till exempel komma att bero på när den nya standarden träder i kraft.
4. Finansiering för naturvärdesinventering sker genom ordinarie budget för enheten för strategisk planering.

Mats Palm (S) yrkar tilläggsförslag till punkten 1 med följande formulering:
”Förvaltningen ges på nytt i uppdrag att upphandla en konsult som tar fram en naturvärdesinventering för fastigheten Orraholmen 1:1, med genomförande under fältsäsongen 2023, *i avsikt att inrätta ett kommunalt naturreservat.*”

Ove Severin (KD) yrkar avslag på Mats Palm (S) tilläggsförslag.

Centerpartiet yrkar bifall till Mats Palms (S) tilläggsförslag.

Jacob Brendelius (SD) yrkar bifall till Ove Severins (KD) förslag.

Liberalerna yrkar bifall till liggande förslag och till Mats Palm (S) tilläggsförslag.

Kommunens väl yrkar bifall till Ove Severins (KD) förslag.

Fortsättning KS § 177

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Ordföranden ställer Mats Palm (S) tilläggsförslag mot Ove Severins (KD) förslag.

Votering begärs.

Ordföranden ställer följande propositionsordning:

Ja = Mats Palms (S) tilläggsförslag.

Nej = Ove Severins (KD) förslag.

Med 6 ja-röster och 5 nej-röster finner ordföranden att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med Mats Palms (S) tilläggsförslag.

(Omröstningsbilaga 1, KS § 177/2022-11-22)

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Förvaltningen ges på nytt i uppdrag att upphandla en konsult som tar fram en naturvärdesinventering för fastigheten Orraholmen 1:1, med genomförande under fältsäsongen 2023, i avsikt att inrätta ett kommunalt naturreservat.
2. Förvaltningen ges i uppdrag att undersöka vilka justeringar för inventeringstidpunkt samt specifika organismgrupper och klasser som bör ställas som krav i upphandlingserbjudandet.
3. Förvaltningen ges i uppdrag att utreda vilken version av svensk standard för naturvärdesinventeringen som bör användas vid genomförandet då denna genomgår uppdatering, den nu gällande (SS 199000:2014) eller den kommande uppdaterade versionen. Tillämplighet kan till exempel komma att bero på när den nya standarden träder i kraft.
4. Finansiering för naturvärdesinventering sker genom ordinarie budget för enheten för strategisk planering.

Expedieras till: Kommunfullmäktige

Reservation

Kristdemokraterna, Sverigedemokraterna och Kommunens väl reserverar sig till förmån för Ove Severins (KD) förslag.

2022-12-12 & 2022-12-15

KF § 190
KS § 177

DNR KS 77/2022 392

Statusuppdatering för samordnad beredning angående bildande av kommunalt naturreservat på fastigheten Orraholmen 1:1

Sammanfattning

Ett flertal motioner och medborgarförslag har inkommit till kommunfullmäktige angående bildandet av naturreservat på den kommunägda fastigheten Orraholmen 1:1.

Kommunstyrelsen har lämnat dessa som en samordnad beredning till förvaltningen för vidare utredning. Förvaltningen har sammanställt grundläggande sammanfattning om vad som krävs för att inrätta ett kommunalt naturreservat. En anbudsinbjudan för upphandling av en konsult för att genomföra en Naturvärdesinventering (NVI) för området har gått ut till sju konsultfirmor i avseende att insamla underlag inför beslutsfattande i frågan om huruvida ett kommunalt naturreservat ska bildas eller ej. På grund av den sena tidpunkten på året var det inte möjligt att få till stånd en NVI under innevarande fältsäsong, då NVI behöver genomföras mellan satta tidsintervall enligt svensk standard (SS 199000:2014). Tillfrågade konsultbolag var redan fulltecknade och kunde därmed inte åta sig uppdraget under denna fältsäsong men flertalet uttryckte intresse av att åta sig uppdraget under kommande fältsäsong. Förvaltningen föreslår att uppdraget att upphandla en konsult för att genomföra en NVI skjuts fram för genomförande under fältsäsongen 2023 och att beslut i frågan om att bilda naturreservat för fastigheten Orraholmen 1:1 senareläggs för att inhämtad information skall kunna sammanställas inför beslut.

Förvaltningen föreslår att ärendet tas upp efter sommaren 2023 för att ge upphandlad konsult och förvaltning tillräckligt med tid för att sammanställa resultatet av utredningen.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2022-11-14

Kommunstyrelsens beslut 2022-05-30 § 95

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

1. Förvaltningen ges på nytt i uppdrag att upphandla en konsult som tar fram en naturvärdesinventering för fastigheten Orraholmen 1:1, med genomförande under fältsäsongen 2023.
2. Förvaltningen ges i uppdrag att undersöka vilka justeringar för inventeringstidpunkt samt specifika organismgrupper och klasser som bör ställas som krav i upphandlingserbjudandet.

2022-12-12 & 2022-12-15

Fortsättning KS § 177

3. Förvaltningen ges i uppdrag att utreda vilken version av svensk standard för naturvärdesinventeringen som bör användas vid genomförandet då denna genomgår uppdatering, den nu gällande (SS 199000:2014) eller den kommande uppdaterade versionen. Tillämplighet kan till exempel komma att bero på när den nya standarden träder i kraft.
4. Finansiering för naturvärdesinventering sker genom ordinarie budget för enheten för strategisk planering.

Mats Palm (S) yrkar tilläggsförslag till punkten 1 med följande formulering:
”Förvaltningen ges på nytt i uppdrag att upphandla en konsult som tar fram en naturvärdesinventering för fastigheten Orraholmen 1:1, med genomförande under fältsäsongen 2023, i avsikt att inrätta ett kommunalt naturreservat.”

Ove Severin (KD) yrkar avslag på Mats Palm (S) tilläggsförslag.

Centerpartiet yrkar bifall till Mats Palms (S) tilläggsförslag.

Jacob Brendelius (SD) yrkar bifall till Ove Severins (KD) förslag.

Liberalerna yrkar bifall till liggande förslag och till Mats Palm (S) tilläggsförslag.

Kommunens väl yrkar bifall till Ove Severins (KD) förslag.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Ordföranden ställer Mats Palm (S) tilläggsförslag mot Ove Severins (KD) förslag.

Votering begärs.

Ordföranden ställer följande propositionsordning:

Ja = Mats Palms (S) tilläggsförslag.

Nej = Ove Severins (KD) förslag.

Med 6 ja-röster och 5 nej-röster finner ordföranden att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med Mats Palms (S) tilläggsförslag.

(Omröstningsbilaga 1, KS § 177/2022-11-22)

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Förvaltningen ges på nytt i uppdrag att upphandla en konsult som tar fram en naturvärdesinventering för fastigheten Orraholmen 1:1, med genomförande under fältsäsongen 2023, i avsikt att inrätta ett kommunalt naturreservat.

2022-12-12 & 2022-12-15

Fortsättning KS § 177

2. Förvaltningen ges i uppdrag att undersöka vilka justeringar för inventeringstidpunkt samt specifika organismgrupper och klasser som bör ställas som krav i upphandlingserbjudandet.
3. Förvaltningen ges i uppdrag att utreda vilken version av svensk standard för naturvärdesinventeringen som bör användas vid genomförandet då denna genomgår uppdatering, den nu gällande (SS 199000:2014) eller den kommande uppdaterade versionen. Tillämplighet kan till exempel komma att bero på när den nya standarden träder i kraft.
4. Finansiering för naturvärdesinventering sker genom ordinarie budget för enheten för strategisk planering.

Reservation

Kristdemokraterna, Sverigedemokraterna och Kommunens väl reserverar sig till förmån för Ove Severins (KD) förslag.

I kommunfullmäktige yrkar Mats Palm (S) bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Charlotta Norén (L) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Magnus Jonsson (V) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Gunnar Andersson (M) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Ordföranden frågar om kommunstyrelsens förslag till beslut antas och finner att så sker.

KOMMUNFULLMÄKTIGES BESLUT

1. Förvaltningen ges på nytt i uppdrag att upphandla en konsult som tar fram en naturvärdesinventering för fastigheten Orraholmen 1:1, med genomförande under fältsäsongen 2023, i avsikt att inrätta ett kommunalt naturreservat.
  2. Förvaltningen ges i uppdrag att undersöka vilka justeringar för inventeringstidpunkt samt specifika organismgrupper och klasser som bör ställas som krav i upphandlingserbjudandet.
  3. Förvaltningen ges i uppdrag att utreda vilken version av svensk standard för naturvärdesinventeringen som bör användas vid genomförandet då denna genomgår uppdatering, den nu gällande (SS 199000:2014) eller den kommande uppdaterade versionen. Tillämplighet kan till exempel komma att bero på när den nya standarden träder i kraft.
  4. Finansiering för naturvärdesinventering sker genom ordinarie budget för enheten för strategisk planering.
-

Bilaga 1

Fotokatalog

Tillhörande rapporten:

Naturvärdesinventering och fågelinventering vid Orraholmen

Jakobi Sustainability AB

2023-09-14

Figur 1. NVO 1, västra-mellersta delen

Figur 2. NVO 1, östra delen, biflöde mot norr

Figur 3. NVO 2

Figur 4. NVO 3, södra delen

Figur 5. NVO 3, norra delen

Figur 6. NVO 4

Figur 7. NVO 5

Figur 8. NVO 6, västra delen

Figur 9. NVO 6, östra delen

Figur 10. NVO 7

Figur 11. NVO 8

Figur 12. NVO 9

Figur 13. NVO 10

Figur 14. NVO 11

Figur 15. NVO 12

Figur 16. NVO 13

Figur 17. NVO 13, hägnad i norr

Figur 18. NVO 14

Figur 19. NVO 15

Figur 20. NVO16

Figur 21. NVO 17, vid åkanten

Figur 22. NVO 17, liten sänka som mer varaktigt är blöt

Figur 23. NVO 18

Figur 24. NVO 19

Figur 25. NVO 20

Figur 26. NVO 21

Figur 27. NVO 22

Figur 28. NVO 23

Figur 29. NVO 24

Figur 30. NVO 25

Figur 31. NVO 26

Figur 32. NVO 27

Figur 33. NVO 28

Figur 34. NVO 29

Figur 35. NVO 30

Figur 36. NVO 31, norra delen

Figur 37. NVO 31, södra delen

Figur 38. NVO 32 och NVO 33. Bäckfåran är knappt synlig bland vegetationen

Figur 39. NVO 34

Figur 40. NVO 35

Figur 41. NVO 36, södra delen, med förekomst av kanadensiskt gullris

Figur 42. NVO 36, igenväxande från mellersta delen och mot norr

Figur 43. NVO 37 och NVO 38

Figur 44. NVO 39

Figur 45. NVO 40

Figur 46. NVO 41

Figur 47. NVO 42

Figur 48. NVO 43, norra delen

Figur 49. NVO 43, östra delen

Figur 50. NVO 44

Figur 51. NVO 45

Figur 52. NVO 46, södra delen

Figur 53. NVO 46, norra delen

Figur 54. NVO 47

Figur 55. NVO 48

Figur 56. NVO 49

Figur 57. NVO 50

Figur 58. NVO 51

Figur 59. NVO 52

Figur 60. NVO 53

Figur 61. NVO 54

Figur 62. NVO 54

Figur 63. NVO 54

Bilaga 2

Detaljkartor

Tillhörande rapporten:

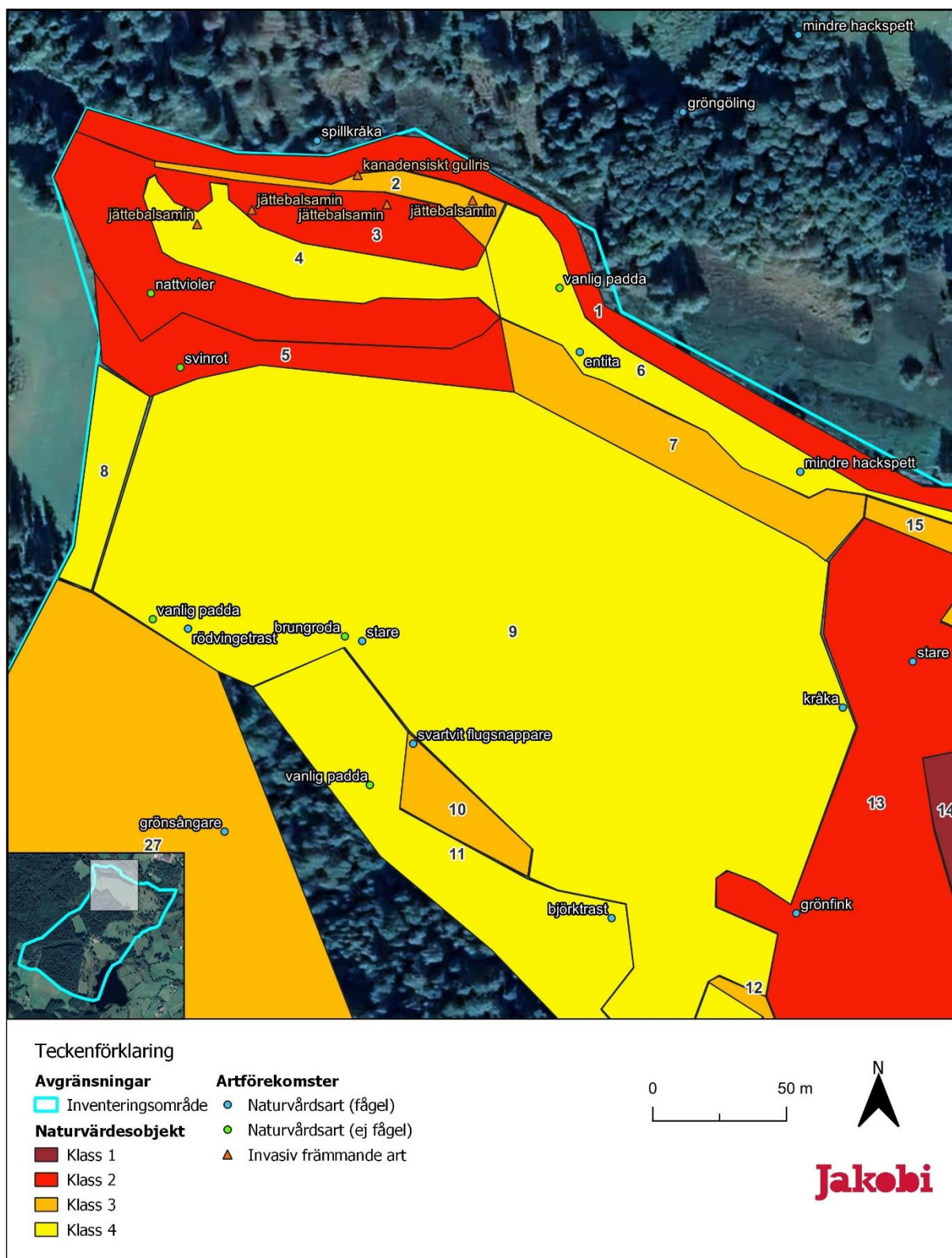
Naturvärdesinventering och Fågelinventering vid Orraholmen

Jakobi Sustainability AB

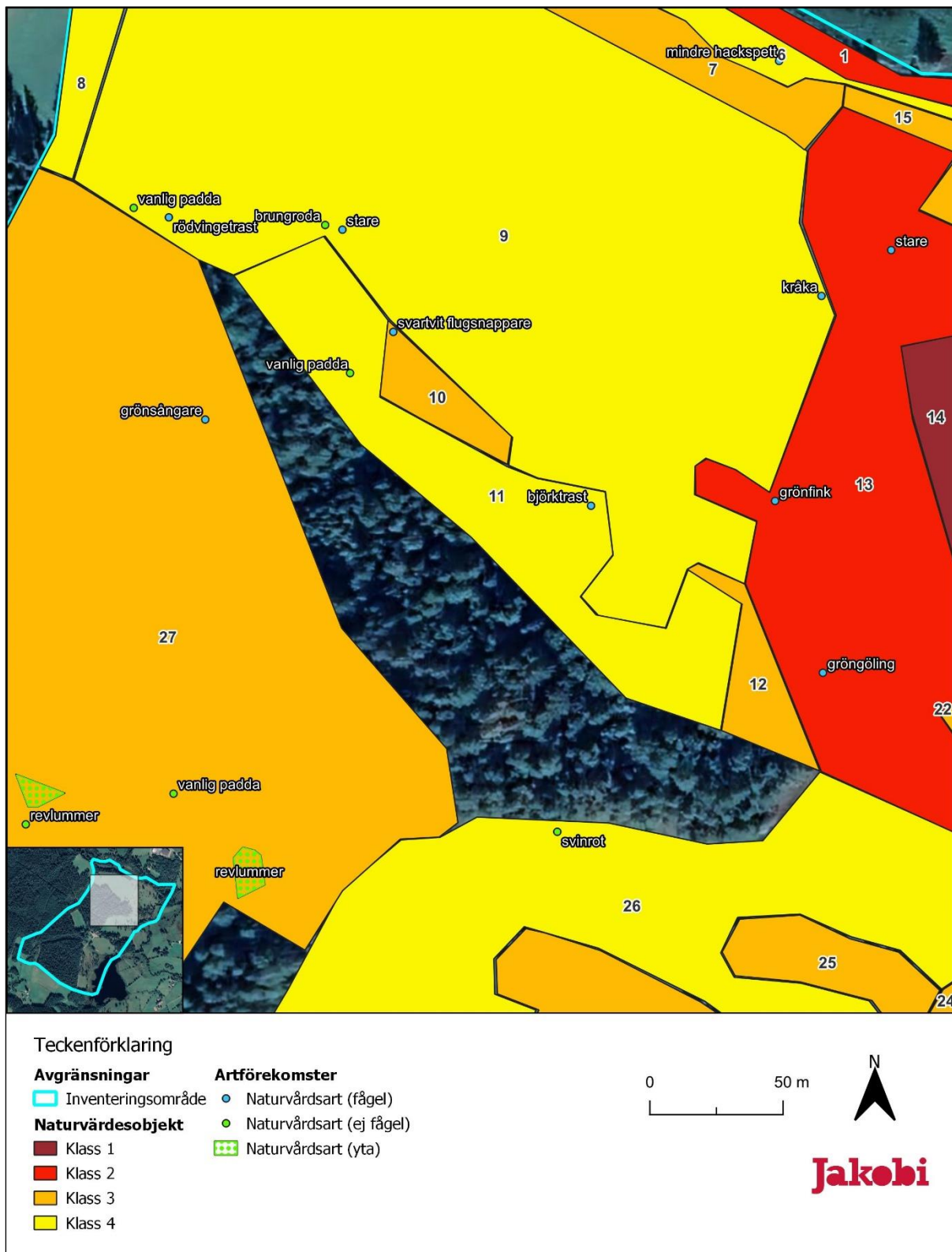
2023-09-14

Naturvärdesobjekt och artförekomster

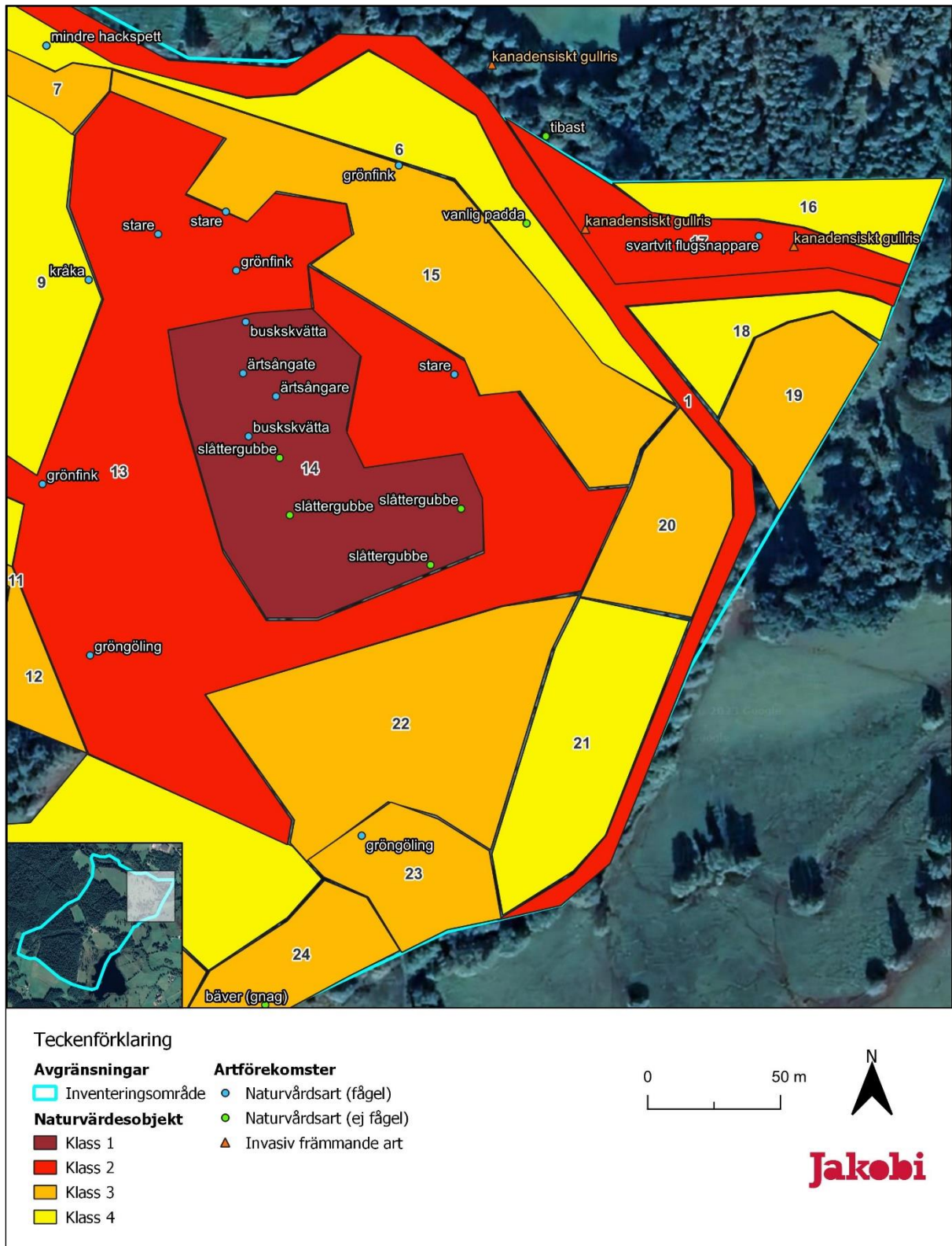

Figur 1. Nordväst, NVO 1-11

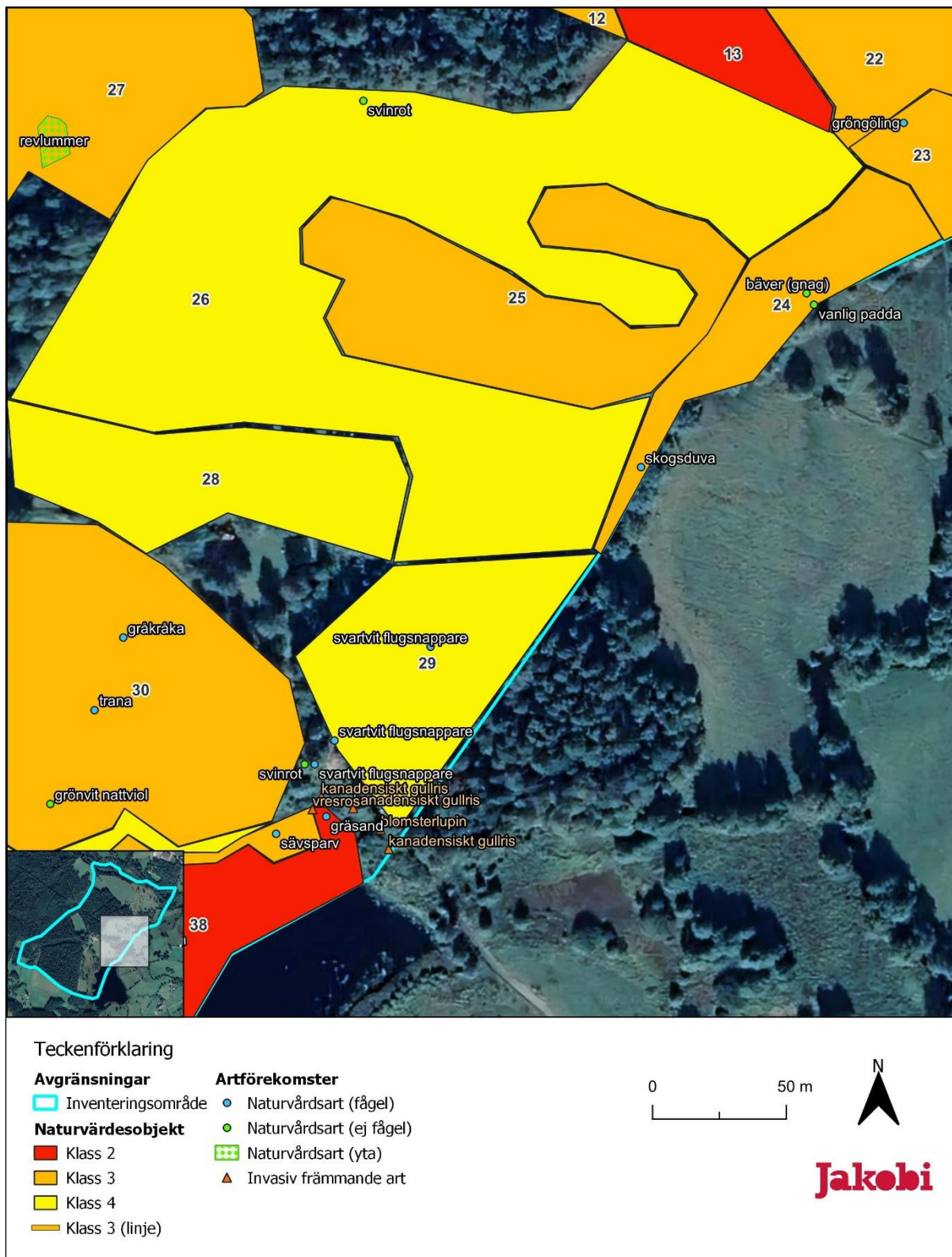
Figur 2. Norr, NVO 10-12

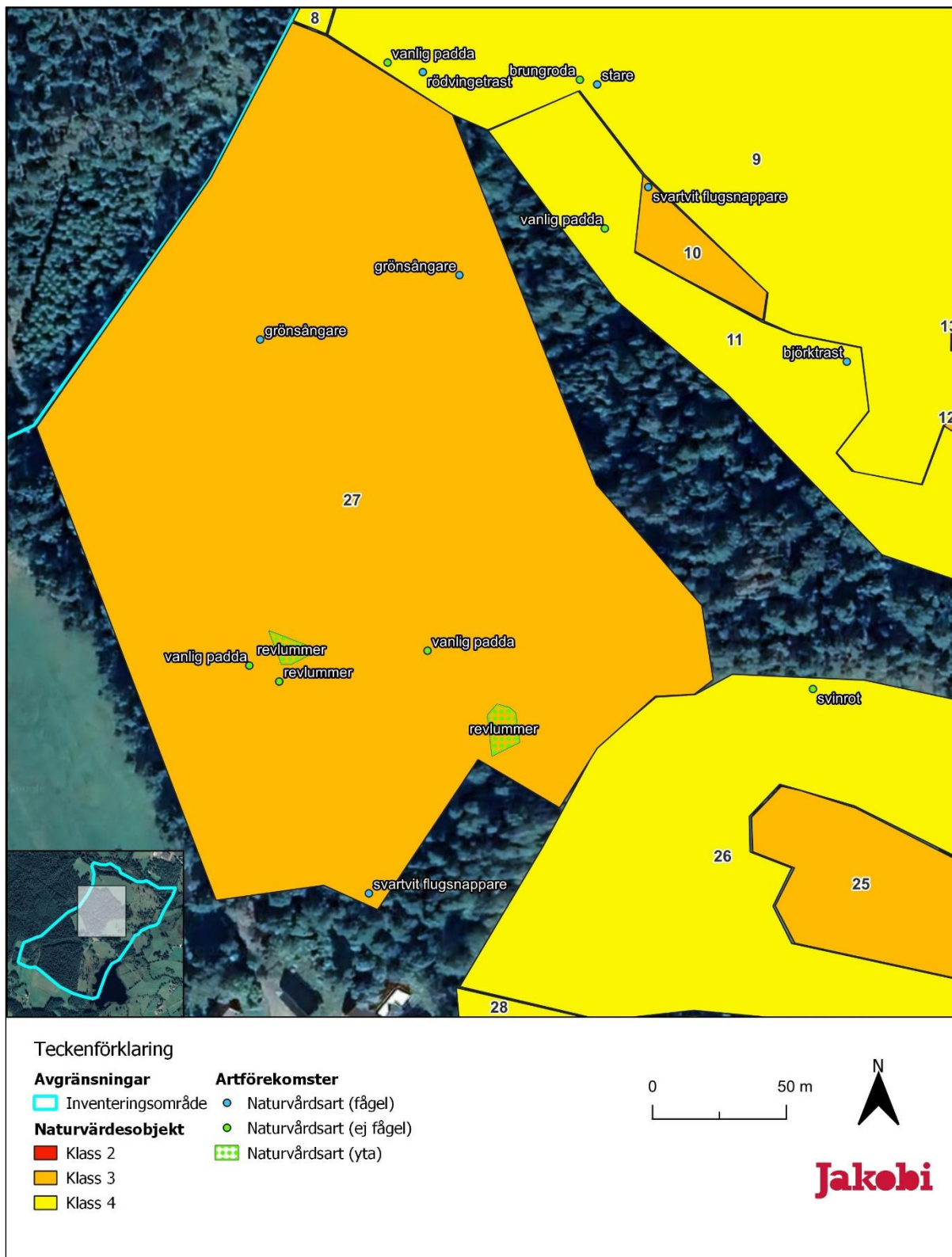

Figur 3. Nordöst, NVO 12-23

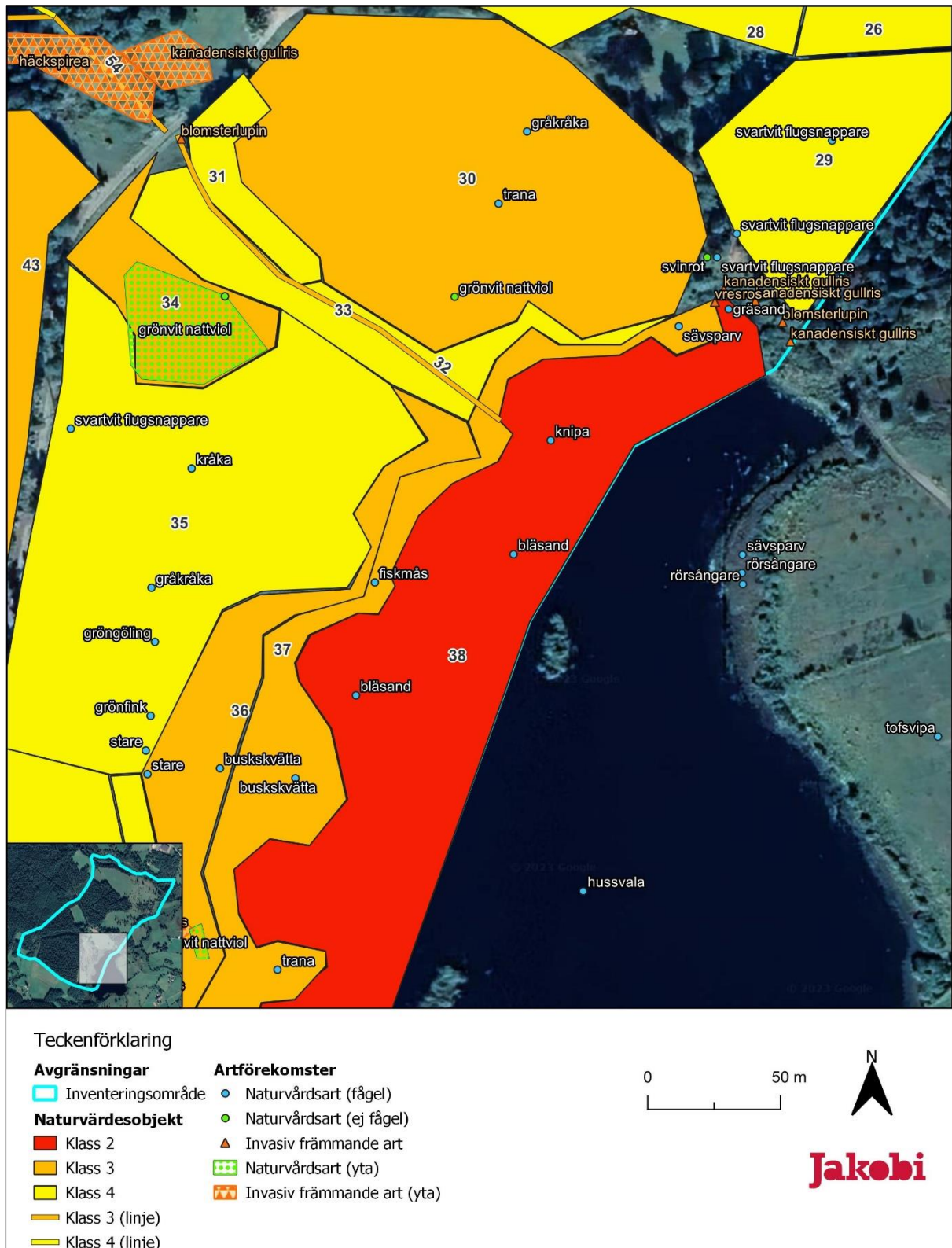

Figur 4. Öst, NVO 24-29

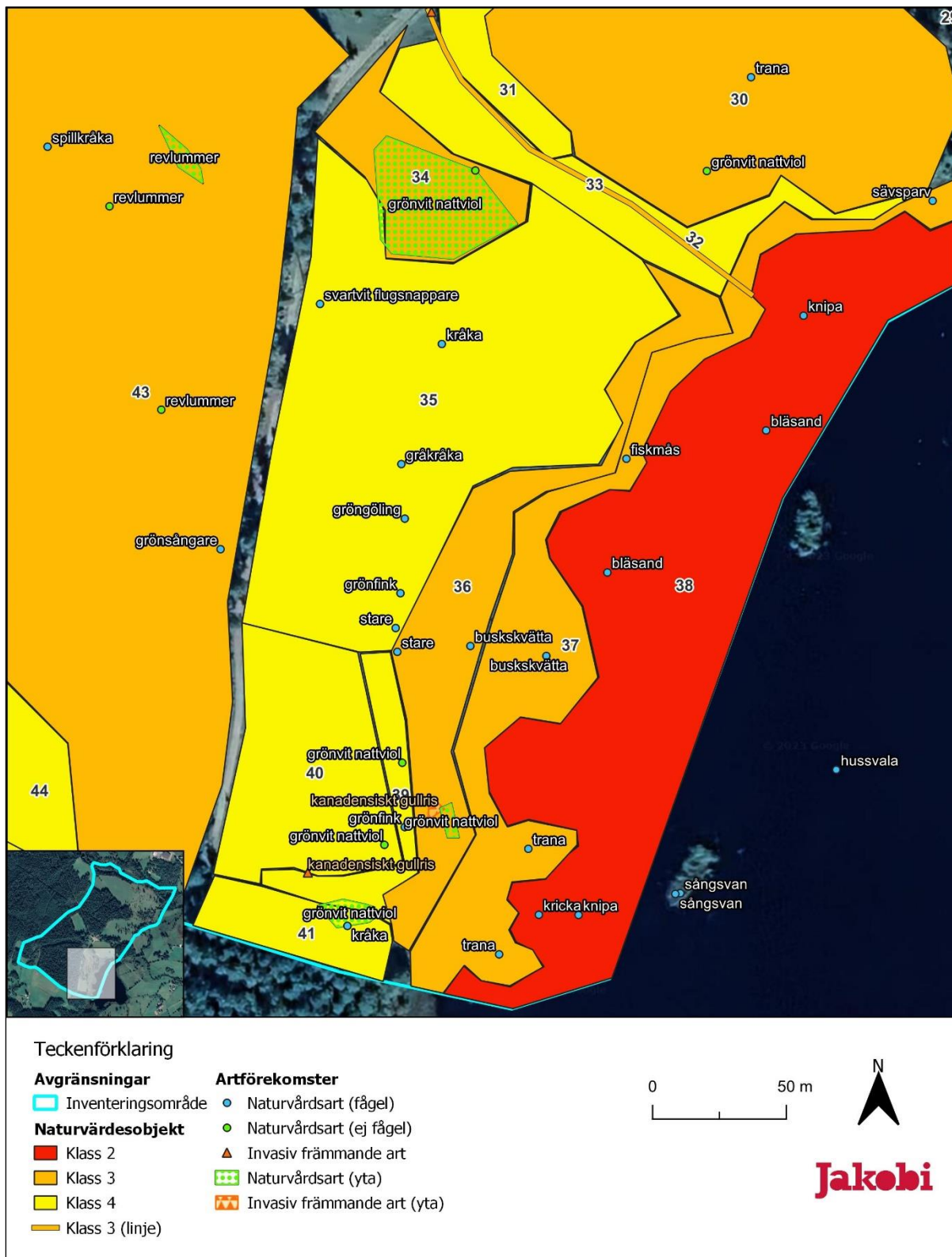
Figur 5. Väst, NVO 27

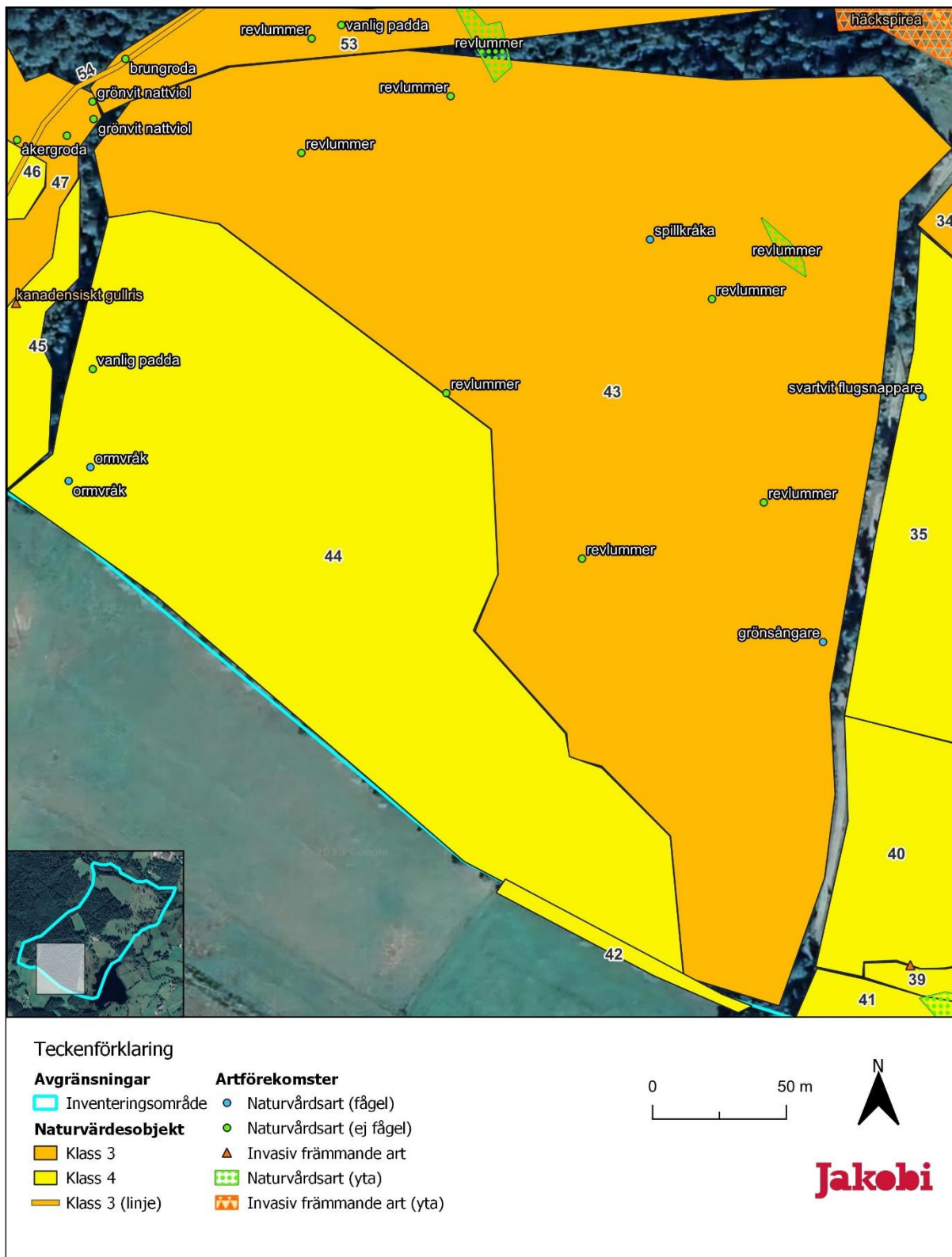

Figur 6. Öst, NVO 30-38

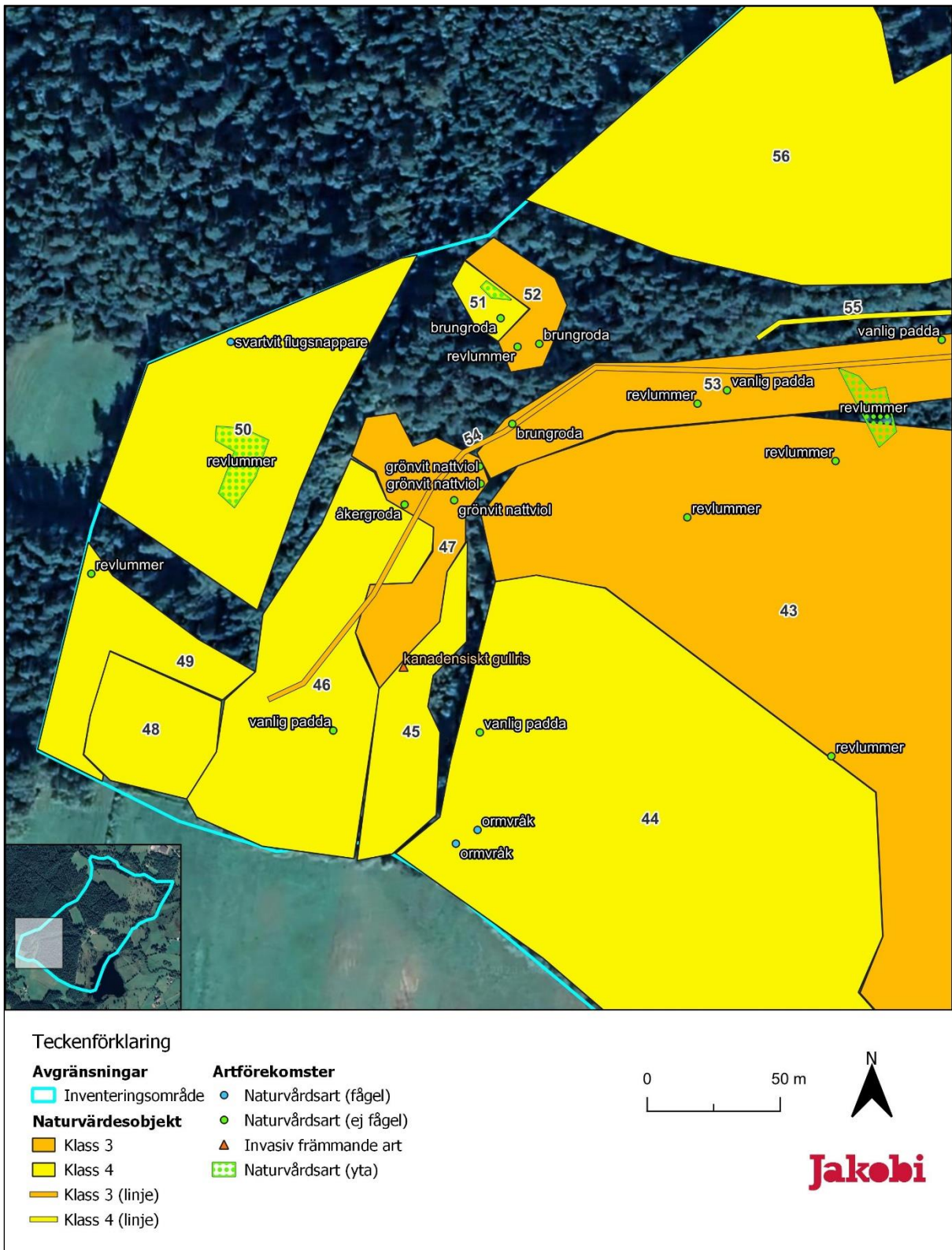

Figur 7. Sydöst, NVO 32-41

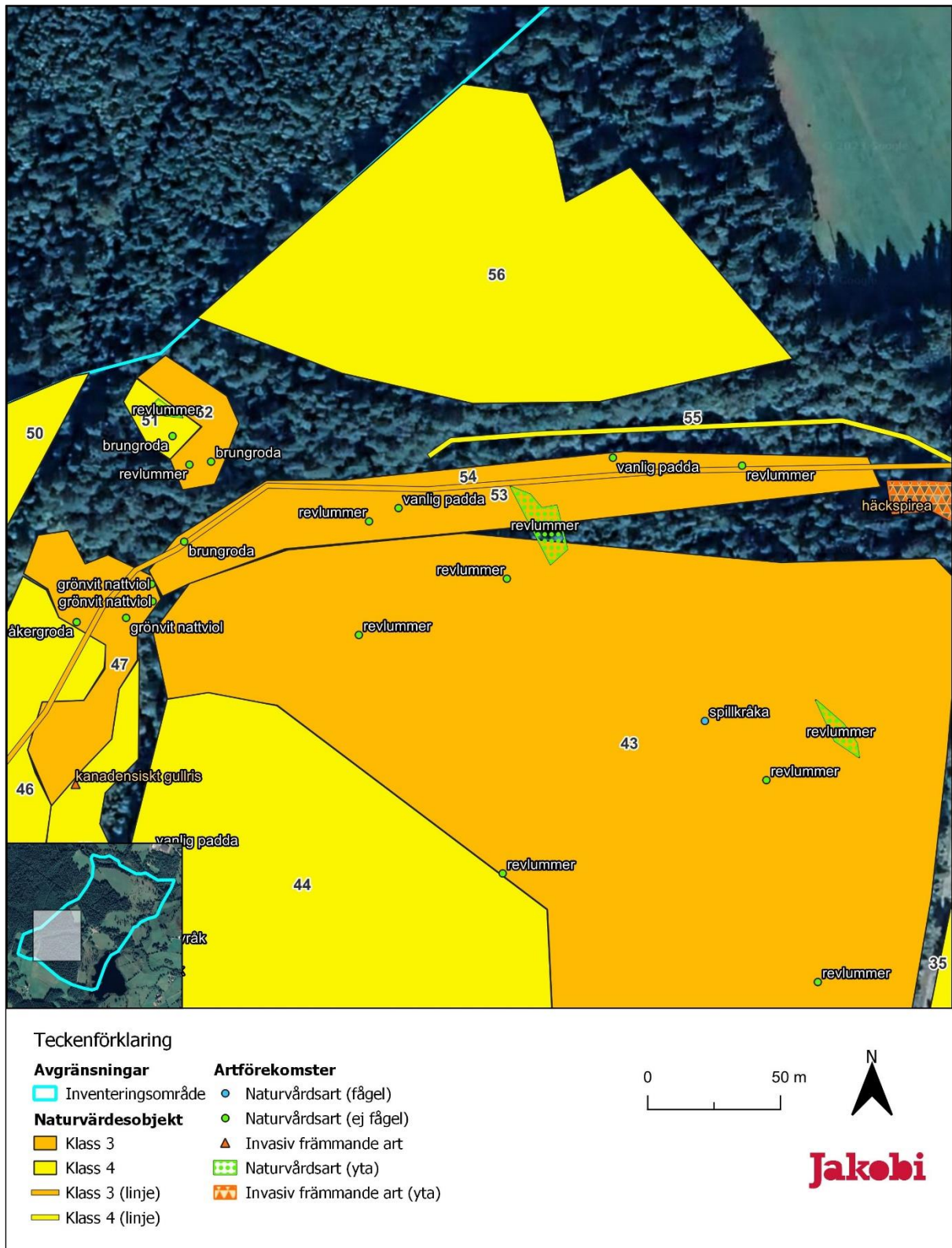

Figur 8. Söder, NVO 42-44

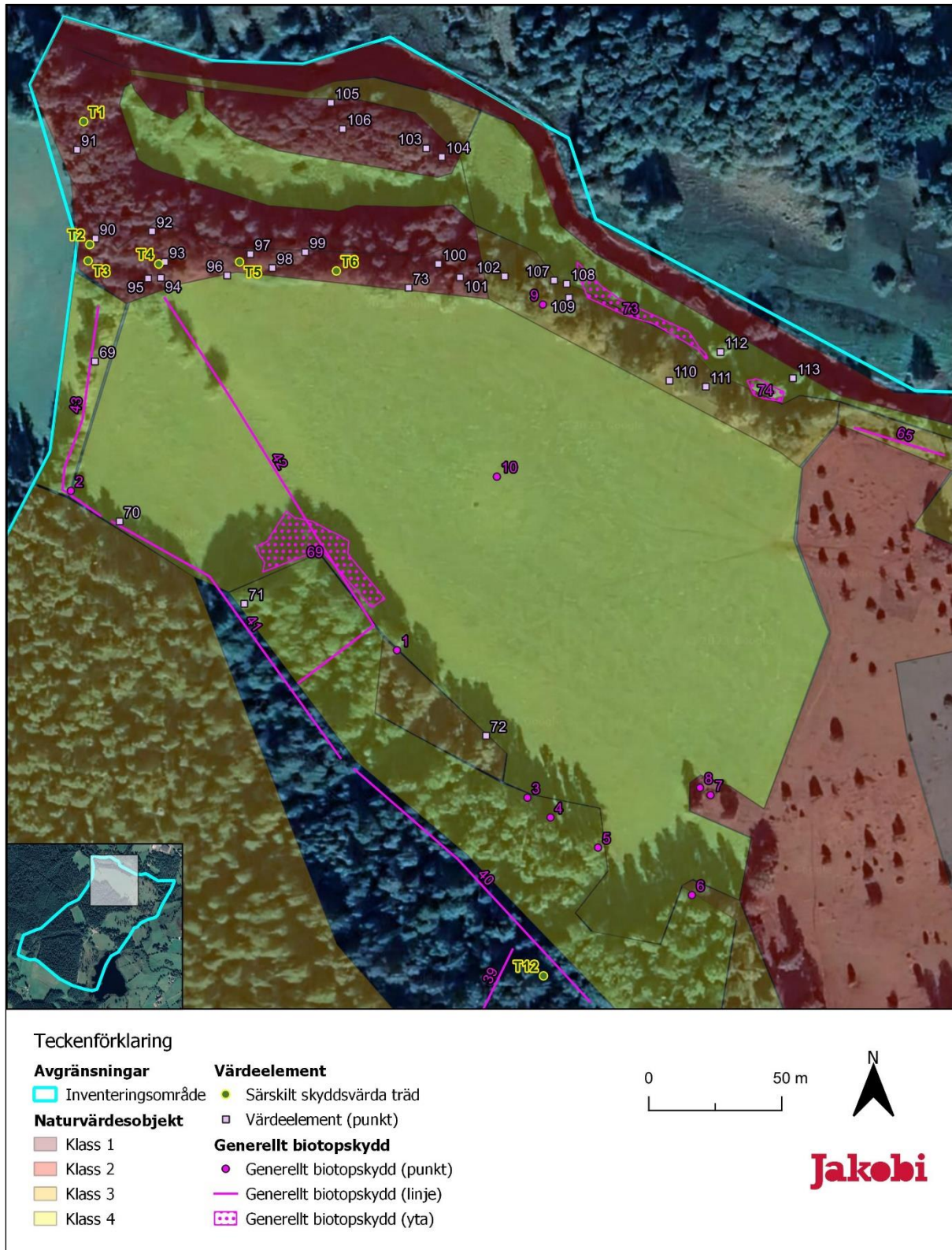
Figur 9. Söder, NVO 45-52

Figur 10. Sydväst, NVO 47-56

Generellt biotopskydd och värdeelement

Figur 11. Nordväst

Teckenförklaring

Avgränsningar

□ Inventeringsområde

Naturvärdesobjekt

■ Klass 1

■ Klass 2

■ Klass 3

■ Klass 4

— Klass 3 (linje)

Värdeelement

● Särskilt skyddsvärda träd

□ Värdeelement (punkt)

— Värdeelement (linje)

▨ Värdeelement (yta)

Generellt biotopskydd

● Generellt biotopskydd (punkt)

— Generellt biotopskydd (linje)

▨ Generellt biotopskydd (yta)

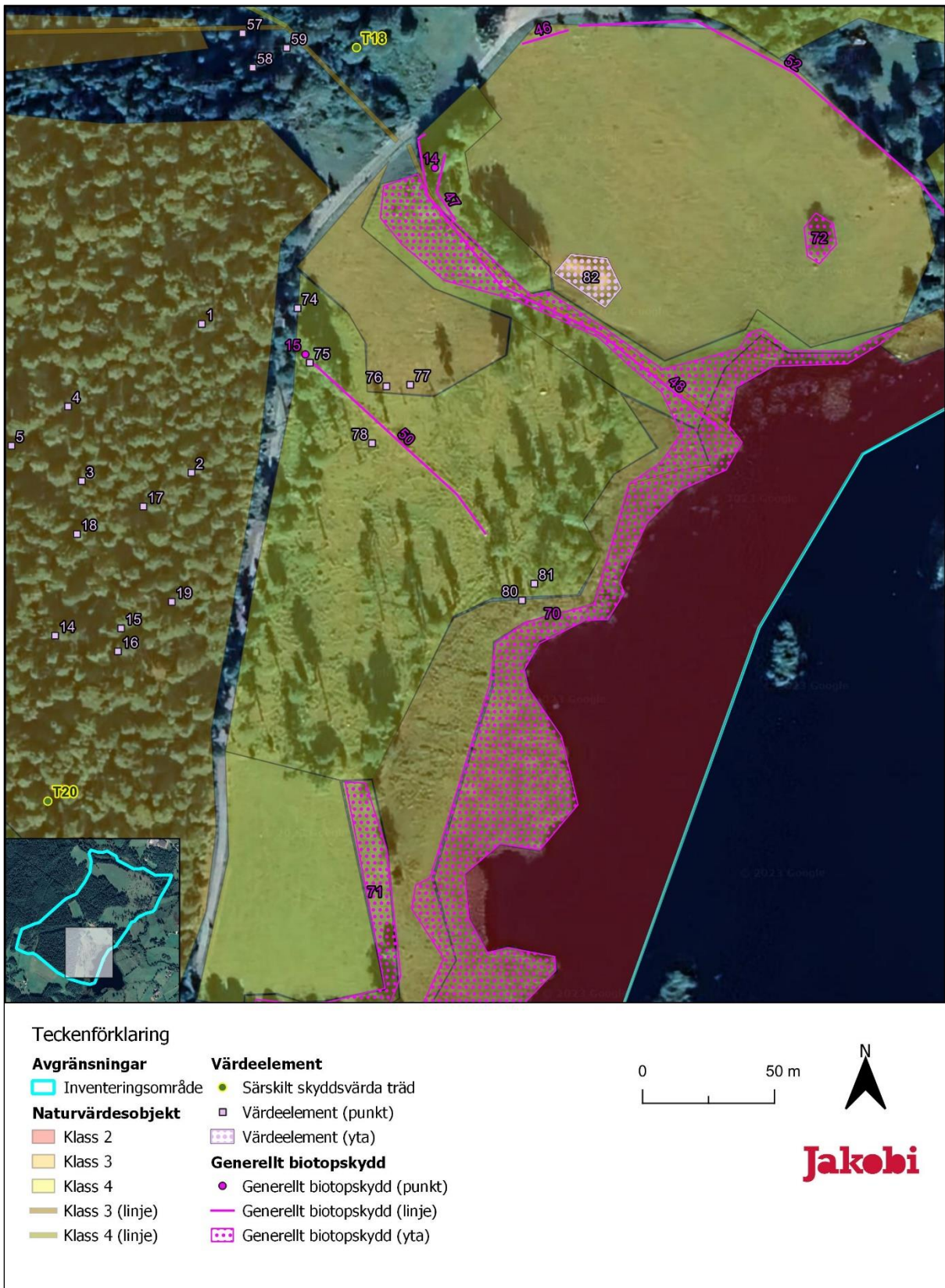
0 50 m

Jakobi

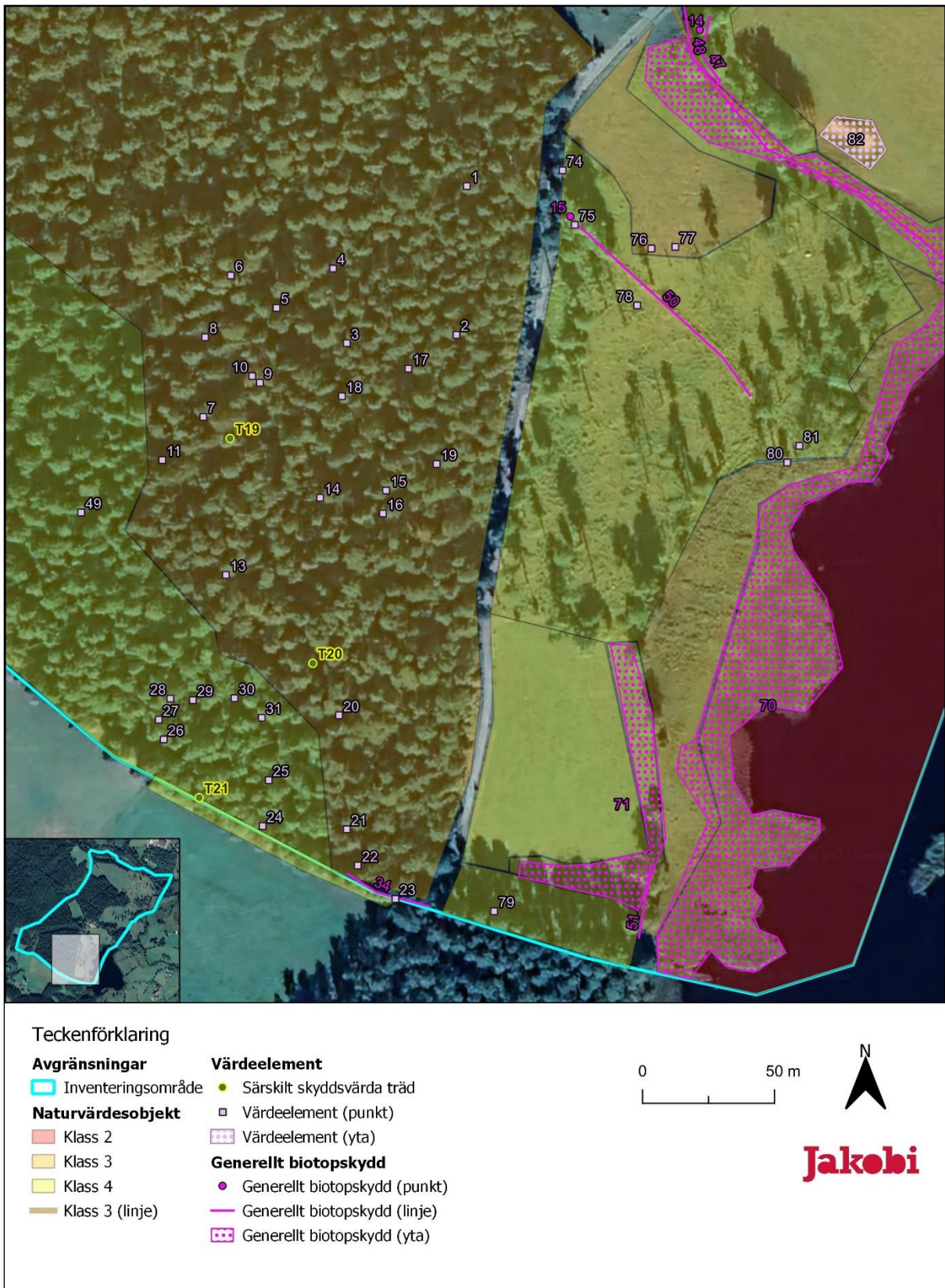
Figur 13. Öst

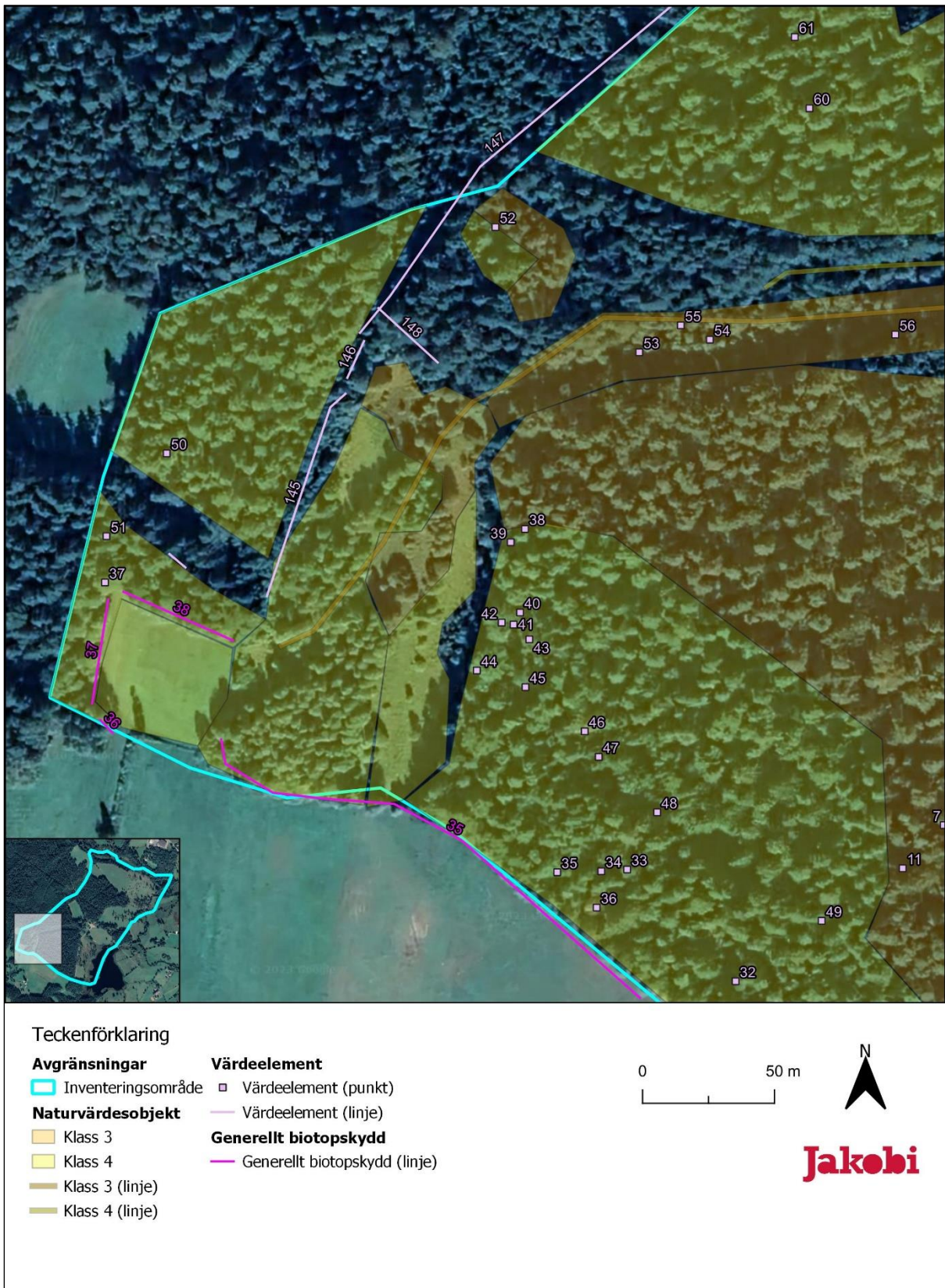
Figur 14. Sydöst

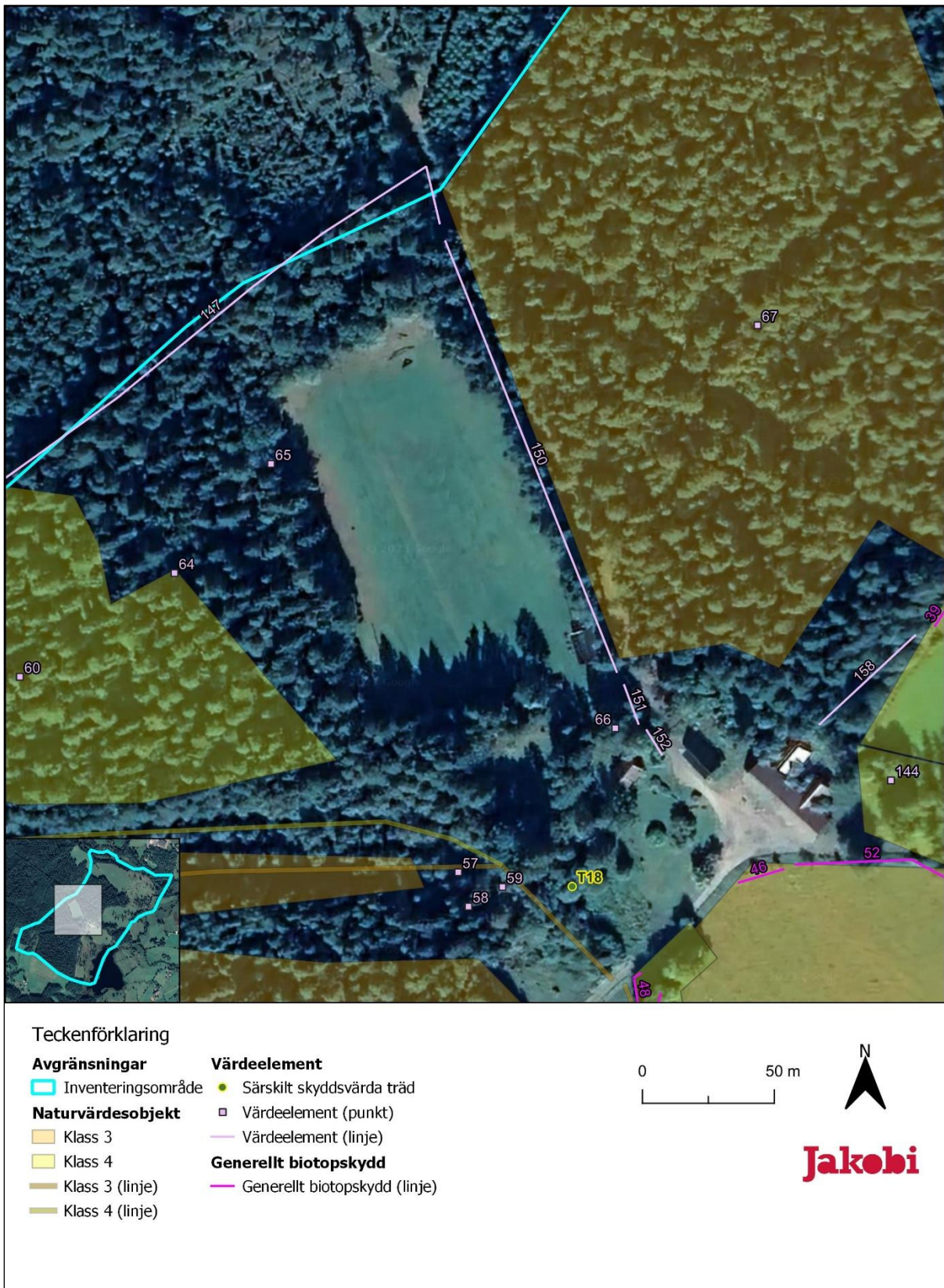
Figur 15. Söder

Figur 16. Sydväst

Figur 17. Väst

Naturvärdesinventering och fågelinventering vid Orraholmen

Herrljunga, Västra Götalands län

2023-09-14

Jakobi
- Din naturliga miljökonsult

DENNA RAPPORT

Uppdrag	Naturvärdesinventering och fågelinventering vid Orraholmen
Beställare	Herrljunga kommun
Konsult	Jakobi Sustainability AB
Konsultens id	Herrljunga kommun 399 Orraholmen
Rapport	Ida Johansson, Magnus Lundström
Inventering	Ida Johansson, Per Johansson
GIS	Ida Johansson
Kvalitetsgranskning	Magnus Lundström
Bild förstasida	Strandmiljö vid dammen i söder. Foto: Ida Johansson

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

---

1. BAKGRUND	5
1.1. Uppdrag och syfte	5
1.2. Avgränsning	5
2. METOD	7
2.1. Naturvårdsarter	7
2.1.1. Fågeldirektivets bilaga 1	8
2.1.2. Art- och habitatdirektivet	8
2.1.3. Rödlistade arter	8
2.1.4. Skyddade arter	8
2.1.5. Signalarter	10
2.1.6. Typiska arter	10
2.1.7. Ansvarsarter	10
2.2. Utförande	10
3. ALLMÄN BESKRIVNING AV OMRÅDET	11
3.1. Områdesskydd	12
3.2. Sedan tidigare kända naturvärden	14
3.2.1. Artförekomster	14
4. RESULTAT	17
4.1. Naturvärdesobjekt	19
4.2. Natura 2000-naturtyper	33
4.3. Detaljerad artförekomst	35
4.4. Generellt biotopskydd	39
4.5. Värdeelement	42
5. SAMLAD BEDÖMNING	48
5.1. Osäkerheter	53
5.2. Fortsatt arbete	53
6. REFERENSER	54

SAMMANFATTNING

Jakobi Sustainability AB fick i uppdrag av Herrljunga kommun att utföra en naturvärdesinventering (NVI) och fågelinventering i ett cirka 55 ha stort område vid Orraholmens friluftsområde, för att lokalisera miljöer med förhöjda naturvärden samt förekomster av skyddsvärda arter. Resultaten ska ligga till grund för beslut om ett eventuellt bildande av naturreservat i området.

Fågelinventeringen genomfördes under tre tillfällen morgon och förmiddag, i april, maj och juni 2023, som en kombinerad linje- och punkttaxering. Naturvärdesinventeringen utfördes under juli månad 2023, på fältnivå medel enligt SIS-standard för naturvärdesinventeringar (SS 199000:2014), med tilläggen Naturvärdesklass 4, Kartering av Natura 2000-naturtyp, Detaljerad redovisning av artförekomst, Generellt biotopskydd, och Värdeelement. Vid inventeringen karterades även förekomster av invasiva främmande arter.

Inventeringsområdet ligger strax öster om Herrljunga stad och nyttjas för friluftsaktiviteter av boende och föreningar. Miljön utgörs i söder och öst främst av barrskogsmiljöer med inslag av både ädel- och trivallöv. Ån Nossan löper längs områdets norra gräns, och kantas av partier med klibbal. I norr och öst finns gräsmarker som delvis utgörs av naturbetesmark, och dels fodermarker. I sydöst finns en anlagd, men naturaliserad damm med tillhörande strandmiljöer.

Befintliga områdesskydd förekommer i form av ett Natura 2000-område och strandskydd längs Nossan. I övrigt berör inventeringsområdet ett av Skogsstyrelsen utpekade objekt med naturvärde och Nossan är utpekad som värdefullt vatten för fisk. Ett uttag av rapporterade artfynd mellan åren 2000 och 2023 hämtades från SLU ArtDatabanken, inklusive skyddsklassade fynduppgifter.

Totalt identifierades 56 naturvärdesobjekt, varav 7 objekt omfattar totalt 5 olika Natura 2000-naturtyper. Under inventeringen påträffades 8 fridlysta eller rödlistade arter (exklusive fåglar) och 5 olika invasiva främmande arter, 77 objekt som omfattas av generellt biotopskydd och 179 värdeelement, varav 21 bedöms som särskilt skyddsvärda träd. Under fågelinventeringen identifierades totalt 56 fågelarter, varav 18 är rödlistade.

Områdets främsta naturvärden är knutna till naturbetesmarker och till vattenmiljöer med omgivande skogar och gräsmarker. Två områden bedömdes utgöra landskapsobjekt, där vattenmiljöer tillsammans med intilliggande skogsmiljöer och gräsmarker skapar förutsättningar för en hög biologisk mångfald. Delar av dessa områden är dock under igenväxning och med ställvis förekomster av invasiva främmande arter. Det finns därmed ett behov av förvaltningsåtgärder för att områdenas värden ska bevaras.

I området förekommer jättebalsamin, som omfattas av EU-förordning nr (1143/2014) om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter.

Fältinventeringen (NVI) utfördes i juli månad vilket medför vissa osäkerheter avseende vårblommande kärlväxter och svampar. Det fanns inte några tidigare rapporter om fladdermöss i området. Det finns dock förutsättningar för fladdermöss, med gott om födosökmiljöer och möjliga boplatser i till exempel hålträd och byggnader.

1. BAKGRUND

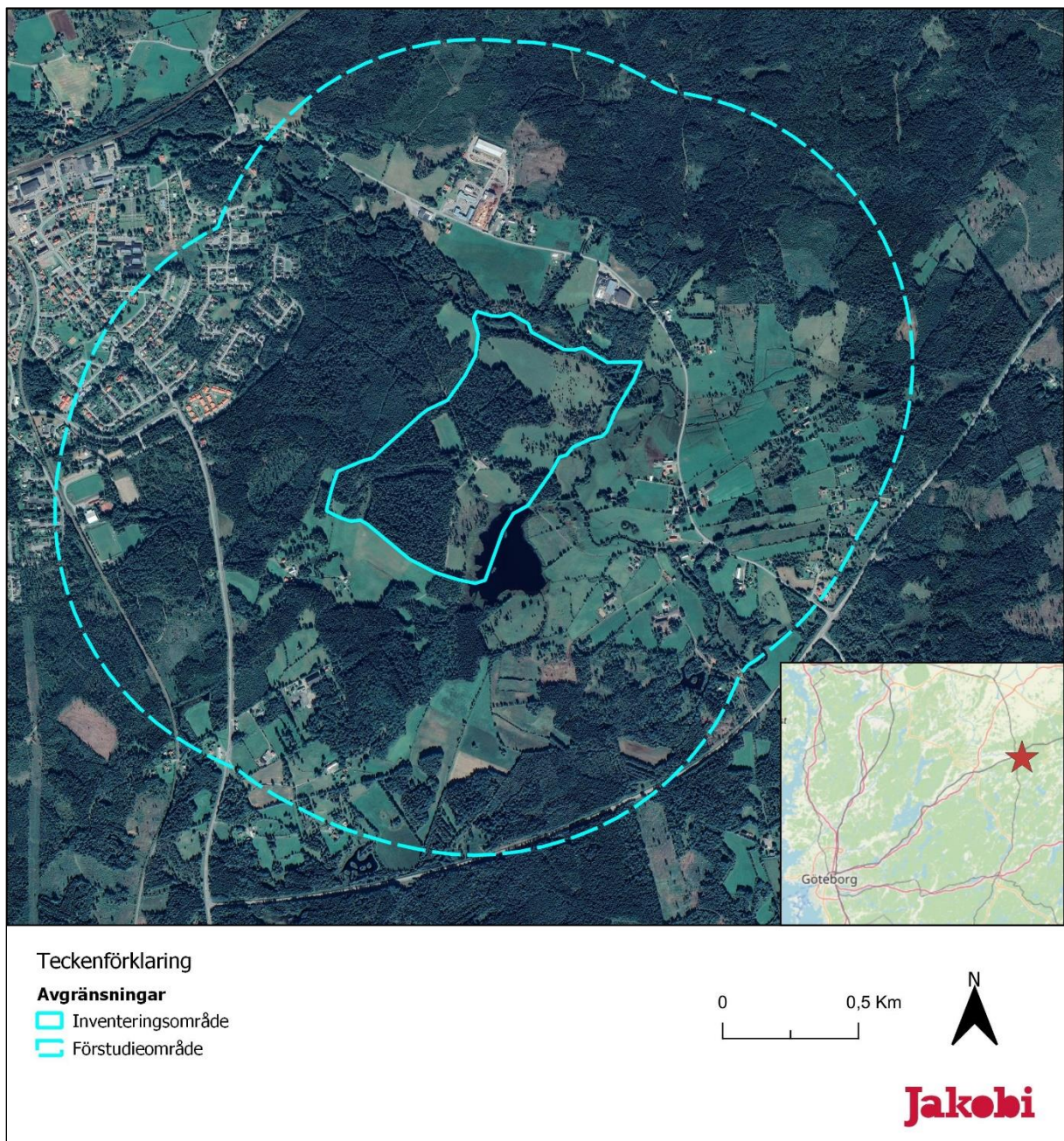
1.1. Uppdrag och syfte

Jakobi Sustainability AB fick i uppdrag av Herrljunga kommun att utföra en naturvärdesinventering (NVI) och fågelinventering i Orraholmens friluftsområde, Herrljunga kommun, Västra Götalands län (Figur 1).

Syftet med inventeringarna är att lokalisera miljöer med förhöjda naturvärden samt förekomster av skyddsvärda arter. Resultaten ska ligga till grund för beslut om ett eventuellt bildande av naturreservat i området.

1.2. Avgränsning

Inventeringsområdet avgränsades enligt Figur 1. Total area är ca 55 ha. Ett förstudieområde avgränsades som en buffert om 1 km från inventeringsområdets gräns.

Figur 1. Översiktskarta. Inventeringsområdet är beläget strax öster om Herrljunga, ca 7 mil nordöst om Göteborg.

2. METOD

Vid naturvärdesbedömningen användes SIS-standarderna för naturvärdesinventeringar (SS 199000:2014), fortsatt benämnd som standarden. Nedan beskrivs metoden i korthet. För fullständig metodbeskrivning, se Svensk standard SS 199000:2014 (SIS 2014a, SIS 2014b).

En naturvärdesinventering (NVI) innebär identifiering av geografiska områden som har betydelse för biologisk mångfald. Områden med förhöjda naturvärden avgränsas som naturvärdesobjekt (NVO). De klassificeras och beskrivs utifrån naturvärden och dess betydelse för den biologiska mångfalden. Ibland avgränsas även så kallade landskapsobjekt. Landskapsobjekt kompletterar naturvärdesobjekt och innebär att naturvärde av landskapsekologisk karaktär ska redovisas som geografiska områden.

En naturvärdesbedömning görs utifrån två kriterier:

Biotopvärde: Ekologiska förutsättningar för biologisk mångfald och hotade eller sällsynta biotoper. Vid bedömning av biotopvärde kan så kallade nyckelarter inkluderas. Nyckelarter skapar förutsättningar för biologisk mångfald.

Artvärde: Förekomsten av naturvårdsarter (arter som omfattas av artskyddsförordningen, typiska arter beslutade av EU-kommissionen, rödlistade arter och signalarter) eller artdiversitet. Ytterligare naturvårdsarter kan användas vid inventeringen, med motivering till varför de är valda.

De två kriterierna för naturvärdesbedömningen vägs samman och resulterar i en naturvärdesklass. Naturvärdesklasserna är i grundutförandet indelade i tre olika klasser (1–3) och en fjärde klass kan läggas till. Klass 4 innebär att vissa naturvärden förekommer, klass 3 innebär påtagliga naturvärden, klass 2 höga naturvärden och klass 1 innebär att området är av högsta naturvärde. För högsta naturvärde krävs att både biotopvärdet och artvärdet är högt.

Om naturvärdesbedömningen av någon anledning inte kan ge ett säkert resultat anges att bedömningen är preliminär. Skäl till preliminär bedömning kan vara att fältinventeringen inte utförts vid en tidpunkt som varit optimal för att hitta en del naturvårdsarter som tidigare observerats i området och som kan förväntas finnas där. Oftast har preliminär bedömning angetts för sjöar och vattendrag då det kräver särskild fältutrustning för att kunna observera och analysera vattenlevande organismer.

2.1. Naturvårdsarter

Naturvårdsarter är arter som indikerar att ett område har naturvärde eller som i sig själv är av särskild betydelse för biologisk mångfald. Många naturvårdsarter har uppmärksammats av naturvårdsskäl och är upptagna i Fågeldirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG) och Art- och habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EEG) eller upptagna på ArtDatabankens lista över rödlistade arter (SLU ArtDatabanken 2020). Naturvårdsarter innefattar också arter skyddade enligt 4–9 §§ Artskyddsförordningen (2007:845), signalarter (vilka ger indikation om en biotops naturvärde) som nyttjades vid Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering (Nitare 2020) samt regionala och lokala

ansvarsarter. Nedan förklaras de olika begreppen mer ingående. Notera att samma art kan ingå i flera kategorier.

Naturvårdsarter som noterats under NVI:n har rapporterats in till ArtDatabanken (www.artportalen.se).

2.1.1. Fågeldirektivets bilaga 1

EU:s fågeldirektiv (Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EC av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar) reglerar skydd av fåglar. Fågeldirektivets bilaga 1 består av en lista över arter för vilka särskilda åtgärder ska vidtas för att skydda deras livsmiljöer.

2.1.2. Art- och habitatdirektivet

EU:s art- och habitatdirektiv (rådets direktiv 92/43/EEG) har som syfte att bevara biologisk mångfald inom EU. I direktivets bilagor 1, 2, 4 och 5 listas olika naturtyper och arter som anses särskilt skyddsvärda. Bilaga 1 och 2 omfattar livsmiljötyper respektive arter som kräver att särskilda bevarandeområden utses. Bilaga 4 omfattar arter som kräver strikt skydd. Bilaga 5 omfattar arter som riskerar att minska på grund av insamling eller annan exploatering och kan därför kräva särskilda förvaltningsåtgärder.

2.1.3. Rödlistade arter

Rödlistade arter är arter som är upptagna i Rödlistan, som tas fram av SLU ArtDatabanken (2020) och fastställs av Naturvårdsverket och Havs- och Vattenmyndigheten. Rödlistning är ett system som utvecklats av den internationella naturvårdsunionen (IUCN). Rödlistningen är en prognos över risken för enskilda arter att dö ut från Sverige vilket har bedömts kvantitativt. Hotkategorierna redovisas i tabell 3. Arter i hotkategorierna CR, EN och VU räknas som hotade. Förteckning över rödlistans svenska benämningar och förkortningar finns i tabell 3.

Tabell 1. Rödlistans kategorier. Arter i de rödmarkerade kategorierna räknas som hotade.

Nationellt utdöd	Akut hotad	Starkt hotad	Sårbar	Nära hotad	Livskraftig	Kunskapsbrist	Ej bedömd
RE	CR	EN	VU	NT	LC	DD	NA/NE

2.1.4. Skyddade arter

De arter som omfattas av förbud enligt 4–9 §§ artskyddsförordningen faller under begreppet skyddade arter.

Huvudregeln är sedan den 1 oktober 2022 att samtliga vilda fåglar som naturligt förekommer i Sverige är fridlysta enligt 4 § artskyddsförordningen. Detta innebär att det är förbjudet att:

1. avsiktligt fånga eller döda vilda fåglar,
2. avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon,
3. samla in vilda fåglars ägg, även om de är tomma, och

4. avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningstid, om störningen saknar betydelse för att

a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller

b) återupprätta populationen till den nivån.

Om konflikt med artskyddsförordningen och verksamheten uppstår kan man vidta skydds- och hänsynsåtgärder och försiktighetsmått så att den ansökta verksamheten inte träffas av förbudsbestämmelser i 4 §.

"Även om alla fågelarter omfattas bör arter markerade med B i bilaga 1 till artskyddsförordningen, rödlistade arter samt sådana arter som uppvisar en negativ trend prioriteras i skyddsarbetet." (Naturvårdsverket 2009).

För 4 a § Artskyddsförordningen gäller att det är förbjudet att avsiktligt fånga, störa eller döda vilt levande djur som har markerats med N eller n i bilaga 1 till artskyddsförordningen. Det är också förbjudet att avsiktligt förstöra eller samla in ägg i naturen, och att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats.

Förbudet gäller alla levnadsstadiet hos djuren.

Förbudet gäller inte jakt efter däggdjur eller fiske, vilket regleras i annan lagstiftning.

5 § Artskyddsförordningen reglerar metoder och medel för fångst eller dödande av vissa arter. Denna paragraf berörs inte sannolikt i samband med en naturvärdesinventering.

För 6 § Artskyddsförordningen gäller: "...enligt 6 § artskyddsförordningen innebär att det är förbjudet att döda, skada, fånga eller på annat sätt samla in exemplar, och dessutom att ta bort eller skada ägg, rom, larver eller bon av vilt levande kräddjur, groddjur eller ryggradslösa djur som är upptagna i bilaga 2 till artskyddsförordningen." (Naturvårdsverket 2009). Förbudet gäller även om skadan sker oavsiktligt. Till skillnad från 4 § har livsmiljöerna för arter skyddade enligt 6 § inget skydd.

För 7 § Artskyddsförordningen gäller: "För växtarter som i bilaga 1 till artskyddsförordningen markerats med N är det förbjudet att avsiktligt plocka, samla in, skära av, dra upp med rötterna eller förstöra dem i deras naturliga utbredningsområde i naturen. Förbudet gäller alla stadier i växternas biologiska cykel. Avsiktlig betyder i detta sammanhang att den som utför åtgärden förstår den förutsägbara konsekvensen av sitt handlande och ändå genomför den, det vill säga är medveten om att en skyddad växt sannolikt exempelvis förstörs, även om förstörandet inte var syftet med åtgärden." (Naturvårdsverket, 2009).

För 8 § Artskyddsförordningen gäller: "Enligt 8 § artskyddsförordningen är det i fråga om de vilt levande kärlväxter, mossor, lavar, svampar och alger som anges i bilaga 2 till förordningen förbjudet att plocka, gräva upp eller på annat sätt ta bort eller skada exemplar av växterna, samt att ta bort eller skada frön eller andra delar. Med att skada arten bör även avses åtgärder som på ett indirekt sätt skadar arten genom att till exempel de hydrologiska förhållandena på artens växtplats förändras." (Naturvårdsverket 2009). Förbudet gäller även om skadan sker oavsiktligt.

För 9 § Artskyddsförordningen gäller: "Enligt 9 § artskyddsförordningen är det i fråga om de vilt levande kärlväxter, mossor, lavar, svampar och alger som anges i bilaga 2 till förordningen förbjudet

att gräva eller dra upp exemplar av växterna med rötterna. Det är också förbjudet att plocka eller på annat sätt samla in exemplar av växterna för försäljning eller andra kommersiella ändamål.” (Naturvårdsverket, 2009). Det är alltså tillåtet att plocka växten för eget bruk men inte gräva bort hela rotsystemet. Förbudet gäller även om skadan sker oavsiktligt.

2.1.5. Signalarter

Signalarter är arter med särskilda krav på sin livsmiljö. För att en signalart ska ha en livskraftig förekomst måste dess habitat vara av god kvalitet. Exempelvis träd av hög ålder, lång skoglig kontinuitet, ved som varit död en längre tid, hög och jämn luftfuktighet med mera. Dessa arter nyttjades vid Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering (Nitare 2020) och kan ha högt, medelgott eller lågt signalvärde beroende på artens krav och de regionala förutsättningarna.

För gräsmarker används arter utpekade som indikatorer av klass 1 och klass 2, i Trafikverkets *Metod för översiktlig inventering av artrika vägkantsmiljöer* (Lindqvist 2018), samt signalarter enligt Ängs- och betesmarksinventeringens metodik (Eneland 2017).

2.1.6. Typiska arter

Typiska arter är arter vars förekomst kan indikera en Natura 2000-naturtyps bevarandestatus. Samtliga av Naturvårdsverket beskrivna Natura 2000-naturtyper som förekommer i Sverige har en fastställd artlista. Om flera av arterna förekommer samt har livskraftiga förekomster inom naturtypen tyder det på att Natura 2000-naturtypen är av god bevarandestatus.

2.1.7. Ansvarsarter

Ansvarsarter är arter vars förekomst ska bevaras då de har sin huvudutbredning inom ett land, landskap, län eller en kommun. Arten kan alltså lokalt vara mycket vanlig men ska ändå visas hänsyn och bevaras då den inte förekommer i samma utsträckning någon annanstans.

2.1.8. Skogsstyrelsens prioriterade fågelarter

I bilaga 4 till Skogsvårdslagen listas Skogsstyrelsens prioriterade fågelarter (30 § skogsvårdslagen, prioriterade fågelarter enligt bilaga 4 i Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd till skogsvårdslagen). I bilagan listas fågelarter som kan påverkas av skogsbruk och som antingen är rödlistade, listade i bilaga 1 i EU:s fågeldirektiv eller har minskat i antal med minst 50 % under perioden 1977–2006.

2.2. Utförande

2.2.1. Naturvärdesinventering

Denna NVI är utförd på fältnivå medel, vilket innebär att minsta obligatoriska karteringsenhet för naturvärdesobjekt som avgränsas är 0,1 ha, alternativt linjeformade objekt med en längd på 50 meter eller mer, och en bredd på 0,5 meter eller mer.

NVI:n är utförd med tilläggen "värdeelement", "detaljerad redovisning av artförekomst" begränsat till skyddade och rödlistade arter, "kartering av Natura 2000-naturtyp", "generellt biotopskydd" och "naturvärdesklass 4", se tabell 2. Under inventeringen karterades även invasiva främmande arter som påträffades.

Tabell 2. Tillägg till naturvärdesinventeringen.

Tillägg	Beskrivning
Värdeelement	Element som är särskilt viktiga för inventeringsområdets naturvärden ska eftersökas, kartläggas och redovisas.
Detaljerad redovisning av artförekomst	Förekomster av naturvårdsarter som påträffas under inventeringen noteras i karta med en noggrannhet på 10–25 meter.
Kartering av Natura 2000-naturtyp	Eventuella Natura 2000-naturtyper inom inventeringsområdet identifieras, avgränsas och statusbedöms.
Generellt biotopskydd	Småbiotoper som omfattas av generellt biotopskydd enligt miljöbalken 7 kap 11§ och 5 § i Förordning (1998:1252) om områdesskydd karteras.
Naturvärdesklass 4	Naturvärdesobjekt med naturvärdesklass 4 – Visst naturvärde – identifieras och avgränsas.

Inventeringen utfördes under juli månad 2023 av Ida Johansson från Jakobi Sustainability AB.

Teknik som användes var handkikare, lupp och handdator med Arcgis Fieldmaps där all data insamlades digitalt med en noggrannhet på +/- 10 meter. Analyser och kartframställning har utförts i ArcGIS Pro och i QGIS, med koordinatsystem SWEREF99_TM. Shapefiler levereras till kund tillsammans med denna rapport.

2.2.2. Fågelinventering

Fågelinventeringen genomfördes under tre tillfällen morgon och förmiddag april, maj och juni 2023 (Tabell 1) av Per Johansson, Jakobi Sustainability AB. Även fågelobservationer som gjordes i samband med naturvärdesinventeringen i juli månad har förts till resultatet. Inventeringen utfördes som en kombinerad linje- och punkttaxering, med stöd av Naturvårdsverkets standardiserade metoder för fågelinventeringar (Naturvårdsverket, 2016). Under fältbesöken gick inventeraren genom området längs med linjer med ett sådant avstånd att hela området avsöktes och samtliga fåglar kunde upptäckas. Vid lämpliga platser stannar inventeraren upp och lyssnar av omgivningen ett par minuter tills inga ytterligare fåglar observeras eller hörs. Sjungande fåglar eller fåglar i par eller med bomaterial kan förväntas hålla revir i närheten. Samtliga fågelarter som noterades under inventeringen har rapporterats till ArtDatabanken (www.artportalen.se).

Tabell 1. Datum, tid, och väderförhållanden under fågelinventeringen 2023.

Datum	Väder
17 april	Klart, vind 0-5 m/s, -1-13 grader
8 maj	Klart, vindstill - svag S vind, -2-14 grader
7 juni	Klart, vindstill - svag O vind, 5-22 grader

3. ALLMÄN BESKRIVNING AV OMRÅDET

Landskapet inom förstudieområdet hyser en blandning av skogs- och jordbruksmarker, och i väst bostadsområden i Herrljunga stad. Skogsmiljöerna utgörs i stort av barrskogsmiljöer, vissa av dem med lövinslag. Insprängt i landskapet finns mindre trivial- och ädellövspartier. Jordbrukslandskapet är relativt småbrutet med gott om träd- och buskridåer. Ån Nossan och dess biflöden meandrar genom landskapet, som även bryts upp av infrastruktur i form av större och mindre vägar. Bostadshus och gårdar finns spridda i området. I norr ligger en virkesindustri.

Miljön i inventeringsområdet utgörs i söder och öst främst av barrskogsmiljöer med inslag av både ädel- och triviallöv. Nossan kantas av partier med klibbal. I norr och öst finns gräsmarker som delvis utgörs av naturbetesmark, och dels fodermarker. I sydöst finns en anlagd, men naturaliserad damm med tillhörande strandmiljöer. I dammens norra ände finns en dammbyggnad.

Orraholmen nyttjas för friluftaktiviteter av boende och föreningar. Flertalet promenad- och ridstigar finns spridda i området. En brukshundslokal och en begravningsplats för smådjur finns i området.

3.1.Områdesskydd

Större delen av inventeringsområdet ingår i ett Riksintresse för naturvården, NRO 14113 Orraholmen – Kärrgården – Hulegården. Riksintresset är utpekat baserat på värden knutna till odlingslandskapet och dess naturbetesmarker.

Ett Natura 2000-område utpekat enligt Art- och Habitatdirektivet finns i inventeringsområdets nordöstra del. I området finns två Natura 2000-naturtyper identifierade; 4030 – Torra heddar, och 6270 – Silikatgräsmarker. Övriga delar av Natura 2000-området utgörs av olika gräsmarker klassade som utvecklingsmarker (ej Natura 2000-naturtyper).

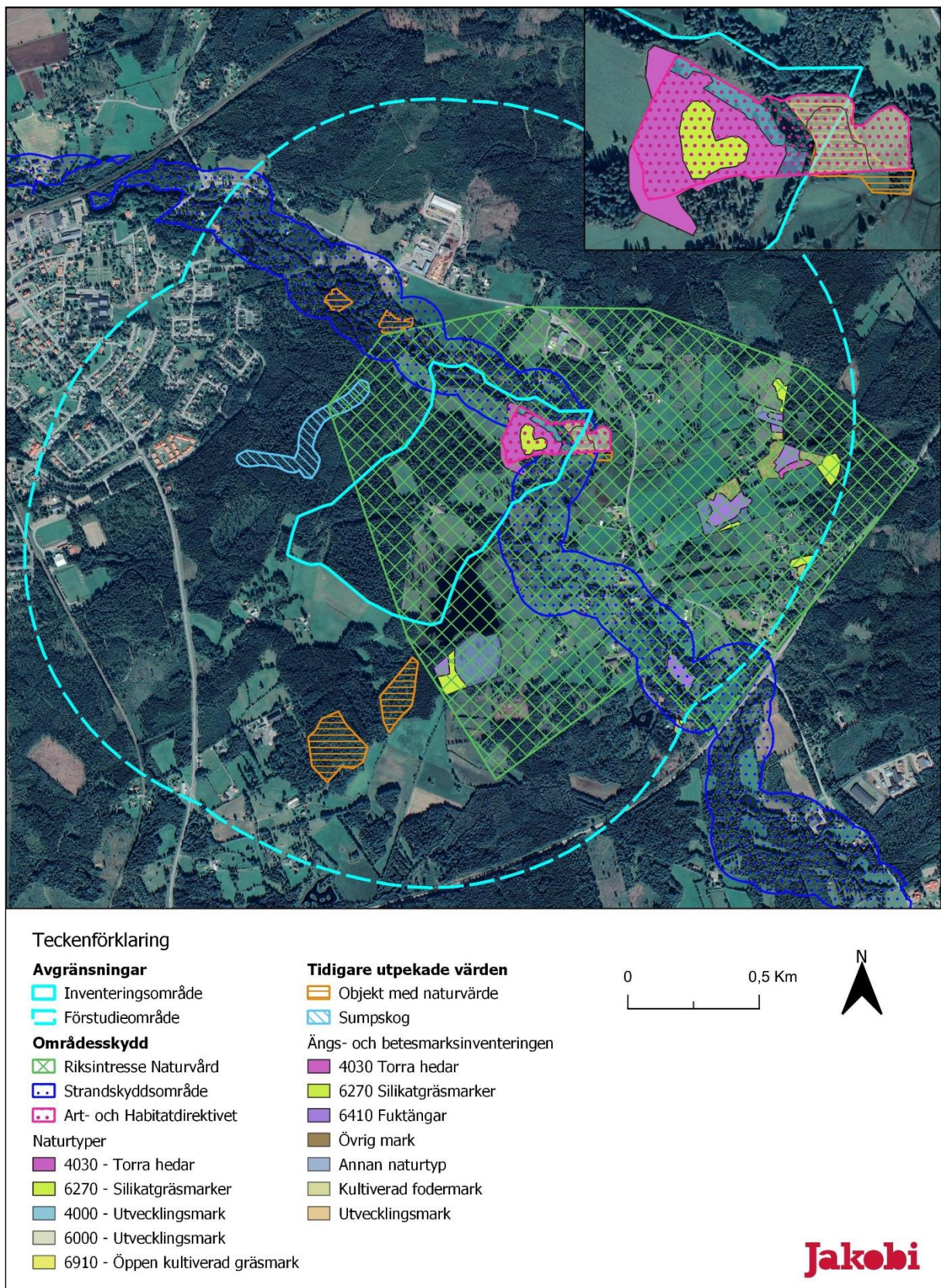
Längs inventeringsområdets norra gräns löper ån Nossan, som omfattas av generellt strandskydd, 100 m. En anlagd damm finns i inventeringsområdets sydöstra del. Denna är inte utpekad i Länsstyrelsens geodatalager för strandskydd (LstO Strandskydd 2023-02-21) men det bör stämmas av med Länsstyrelsen om strandskyddet ska gälla, då dammen har naturaliserats och nu i stort liknar ett naturligt vatten, med undantag för en dammbyggnad i norr. Detsamma gäller avseende en bäck (NVO 54) som löper genom områdets södra del och mynnar i dammen.

Inga naturreservat, biotopskyddsområden eller naturvårdsavtal finns inom förstudieområdet (Naturvårdsverket)

Se figur 2 för karta över aktuella skyddsformer, samt andra sedan tidigare utpekade naturvärden i området.

Geodata har hämtats från Länsstyrelsen och Naturvårdsverket via Länsstyrelsens Geodataportal samt från Skogsstyrelsen och Jordbruksverket

Figur 2. Översigtskarta med områdesskydd och sedan tidigare utpekade naturvärden i området.

3.2.Sedan tidigare kända naturvärden

Ängs- och betesmarksinventeringen har pekat ut objekt i inventeringsområdets nordöstra del, inom Natura 2000-området. Dessa överensstämmer i stort med karterade naturanaturtyper. Inom förstudieområdet finns ytterligare objekt ur Ängs- och betesmarksinventeringen (se figur 2).

Ett av Skogsstyrelsen utpekade objekt med naturvärde (N 14818-1997) berör inventeringsområdets nordöstra hörn. Detta benämns som "Lövskogslund/Hagmarksskog". Utöver detta finns två alsumpskogar (N 14881-1997, 14882-1997) utpekade längs Nossan, nordväst om inventeringsområdet, samt två ädellövsskogar söder om inventeringsområdet (N 2953-2004, N 2957-2004).

Nossan är utpekad som värdefullt vatten för fisk. Ån hyser en skyddsvärd öringstam, samt arterna asp (NT, åtgärdsprogram fastställt), vimma (NT, åtgärdsprogram under produktion) och ål (CR).

Inga objekt ur Våtmarksinventeringen finns inom förstudieområdet, inte heller några av Skogsstyrelsens nyckelbiotoper.

3.2.1. Artförekomster

Ett uttag av rapporterade artfynd mellan åren 2000 och 2023 hämtades från SLU ArtDatabanken 2023-04-24, inklusive skyddsklassade fynduppgifter. Utsökningsområdet avgränsades som en buffert, 1 km från inventeringsområdets gräns (förstudieområdet, se figur 1). Rödlistade arter (SLU ArtDatabanken 2020), och fridlysta arter samt arter som omfattats av åtgärdsprogram eller av art- och habitatdirektivet ingår i urvalet vid utsökningen. Resultatet, exklusive fåglar, redovisas i tabell 3. Alla vilda fåglar är fridlysta i Sverige. De arter som observerats och sannolikt kan häcka eller övervintra i området, redovisas i tabell 4.

Fyndrapporter av Skogsstyrelsens signalarter, samt främmande, invasiva arter, eftersöktes i artportalen (SLU ArtDatabanken) 2023-07-07. Inga signalarter eller invasiva främmande arter fanns rapporterade inom inventeringsområdet. Jättebalsamin fanns rapporterad inom förstudieområdet. Arten omfattas av EU-förordning nr (1143/2014) om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter.

Tabell 3. Förteckning över naturvårdsarter (exklusive fåglar) rapporterade i Artportalen mellan åren 2000–2023. Listan redogör för svenskt och vetenskapligt artnamn, rödlistekategori, fridlysning, samt om arten finns upptagen i Art- och habitatdirektivets bilagor eller ingår i åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP).

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Rödlista	Fridlyst	Bilaga	ÅGP
<i>Digitivalva arnicella</i>	slättergubbemal	VU			avslutat
<i>Erinaceus europaeus</i>	igelkott	NT			
<i>Lissotriton vulgaris</i>	mindre vattensalamander		x		
<i>Pulmonaria officinalis</i>	fläcklungört	VU			
<i>Pulsatilla vernalis</i>	mosippa	EN	x		fastställt
<i>Pulsatilla vulgaris</i>	backsippa	VU	x		
<i>Scorzonera humilis</i>	svinrot	NT			
<i>Zootoca vivipara</i>	skogsödla		x		

Tabell 4. Förteckning över fågelarter rapporterade i Artportalen mellan åren 2000–2023, som sannolikt kan häcka eller övervintra i, eller på annat vis knytas till området. Listan redogör för svenskt och vetenskapligt artnamn, rödlistekategori, om arten finns upptagen i Fågeldirektivet bilaga 1 samt Art- och habitatdirektivets bilagor eller är prioriterad i skogsvårdslagen.

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Rödlista	Bilaga 1	ÅGP	Prio.art
<i>Accipiter gentilis</i>	duvhök	NT			
<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	rörsångare	NT			
<i>Actitis hypoleucos</i>	drillsnäppa	NT			x
<i>Alcedo atthis</i>	kungsfiskare	VU	x		
<i>Anas crecca</i>	kricka	VU			
<i>Apus apus</i>	tornseglare	EN			x
<i>Aquila chrysaetos</i>	kungsörn	NT	x	avslutat	x
<i>Asio otus</i>	hornuggla	NT			
<i>Aythya ferina</i>	brunand	EN			
<i>Botaurus stellaris</i>	rördrom	NT	x		
<i>Branta leucopsis</i>	vitkindad gås		x		
<i>Carpodacus erythrinus</i>	rosenfink	NT			x
<i>Chloris chloris</i>	grönfink	EN			
<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	skrattmå	NT			
<i>Circus aeruginosus</i>	brun kärrhök		x		
<i>Circus cyaneus</i>	blå kärrhök	NT	x		x
<i>Corvus corone</i>	kråka	NT			
<i>Crex crex</i>	kornknarr	NT	x	avslutat	
<i>Curruca curruca</i>	ärtsångare	NT			
<i>Cygnus cygnus</i>	sångsvan		x		x
<i>Delichon urbicum</i>	hussvala	VU			
<i>Dryobates minor</i>	mindre hackspett	NT			x
<i>Dryocopus martius</i>	spillkråka	NT	x		x
<i>Emberiza citrinella</i>	gulsparv	NT			
<i>Emberiza schoeniclus</i>	sävparv	NT			
<i>Falco subbuteo</i>	lärkfalk				
<i>Ficedula hypoleuca</i>	svartvit flugsnappare	NT			
<i>Glaucidium passerinum</i>	sparvuggla		x		x
<i>Grus grus</i>	trana		x		x
<i>Haliaeetus albicilla</i>	havsörn	NT	x	avslutat	x
<i>Lanius collurio</i>	törnskata		x		x
<i>Larus argentatus</i>	gråtrut	VU			
<i>Larus canus</i>	fiskmå	NT			
<i>Locustella fluviatilis</i>	flodsångare	NT			
<i>Lyrurus tetrix</i>	orre		x		x
<i>Mergellus albellus</i>	salskrake		x		x
<i>Milvus milvus</i>	röd glada		x		x
<i>Numenius arquata</i>	storspov	EN			
<i>Pandion haliaetus</i>	fiskgjuse		x		x
<i>Pernis apivorus</i>	bivråk		x		x
<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	grönsångare	NT			

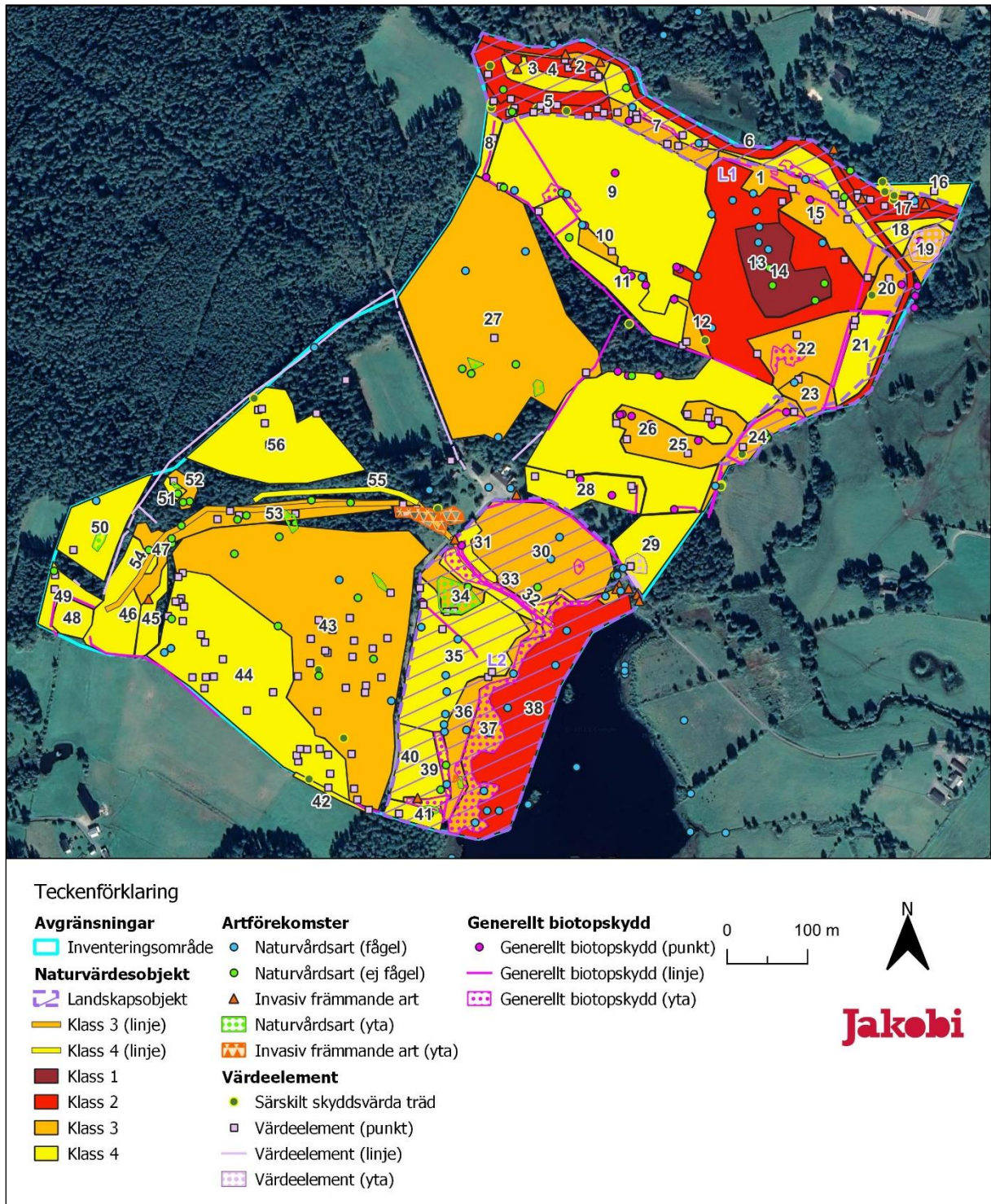
Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Rödlista	Bilaga 1	ÅGP	Prio.art
<i>Podiceps auritus</i>	svarthakedopping		x		
<i>Poecile montanus</i>	talltita	NT			x
<i>Poecile palustris</i>	entita	NT			x
<i>Porzana porzana</i>	småfläckig sumphöna	VU	x		
<i>Riparia riparia</i>	backsvala	VU			
<i>Saxicola rubetra</i>	buskskvätta	NT			
<i>Spatula clypeata</i>	skedand	NT			
<i>Spatula querquedula</i>	årta	EN			
<i>Sterna hirundo</i>	fisktärna		x		
<i>Sturnus vulgaris</i>	stare	VU			
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	smådopping	NT			
<i>Tetrao urogallus</i>	tjäder		x		x
<i>Tringa glareola</i>	grönbena		x		
<i>Turdus iliacus</i>	rödvingetrast	NT			
<i>Turdus pilaris</i>	björktrast	NT			
<i>Vanellus vanellus</i>	tofsvipa	VU			

4. RESULTAT

Totalt identifierades 56 naturvärdesobjekt, varav 7 objekt omfattar totalt 5 olika Natura 2000-naturtyper. Under inventeringen påträffades 8 fridlysta eller rödlistade arter (exklusive fåglar) och 5 olika invasiva främmande arter, 77 objekt som omfattas av generellt biotopskydd och 179 värdeelement, varav 21 bedöms som särskilt skyddsvärda träd. Under fågelinventeringen identifierades totalt 56 fågelarter, varav 18 är rödlistade. Figur 3 visar en översiktskarta med samtliga resultat. Foton över naturvärdesobjekten finns i Bilaga 1. Detaljkartor finns i Bilaga 2.

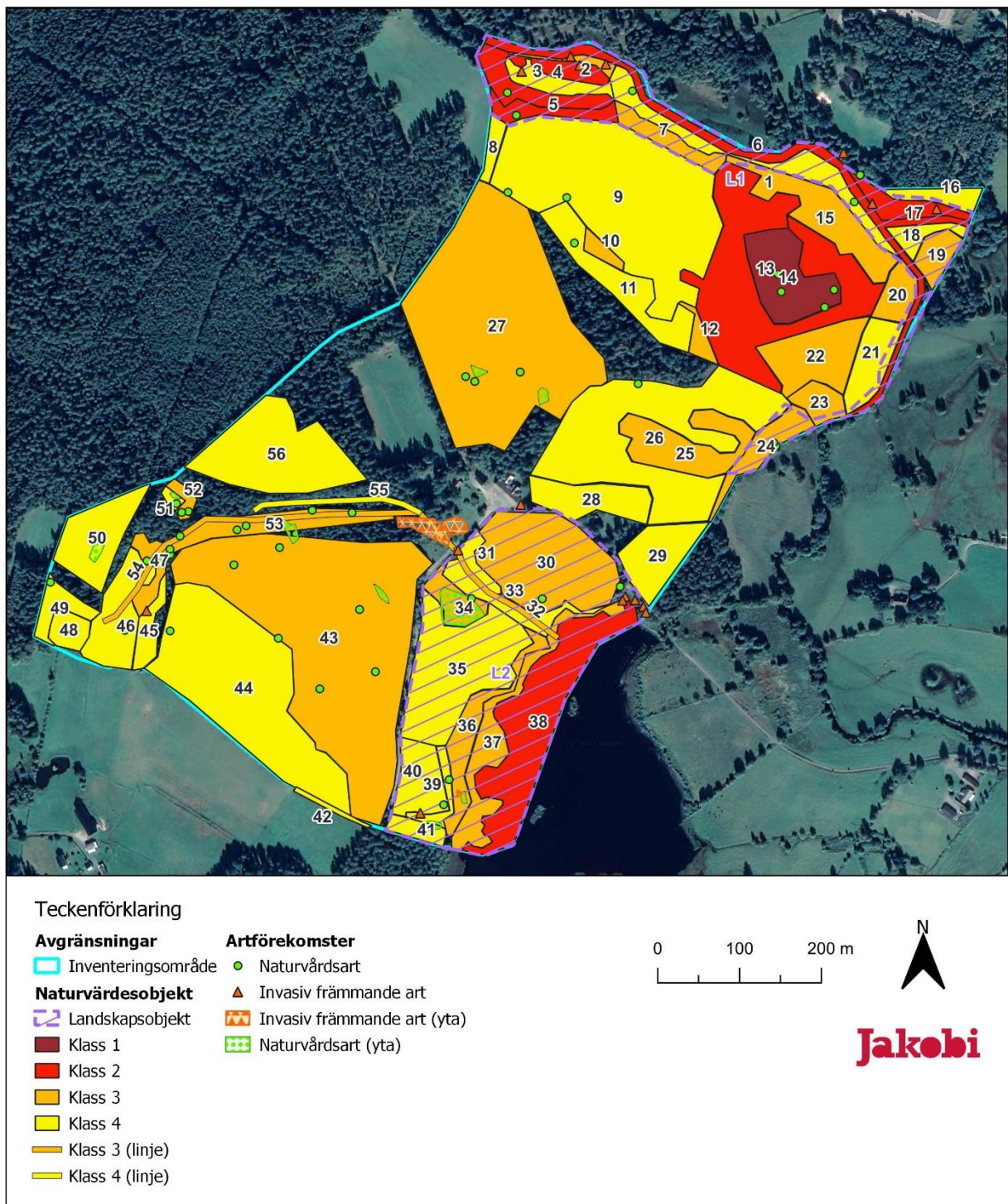

Figur 3. Översigtskarta med samtliga resultat från inventeringarna.

4.1. Naturvärdesobjekt

Totalt identifierades 56 naturvärdesobjekt (NVO) inom inventeringsområdet. Av dessa bedömdes 4 objekt vara av naturvärdesklass 2, 25 objekt av naturvärdesklass 3 och 27 objekt av naturvärdesklass 4. Objekten redovisas på översiktsskarta i figur 4 och med beskrivningar i tabell 5. Foton av objekten finns i Bilaga 1 och detaljkartor i Bilaga 2.

Figur 4. Översiktsskarta med naturvärdesobjekt tillsammans med naturvårdsarter och invasiva främmande arter.

Tabell 5. Tabell över identifierade naturvärdesobjekt. Arter inom parentes i kolumnen naturvårdsarter är inte observerade inom objektet men i närområdet och kan knytas till miljön i objektet. Tidigare rapporterade arter markeras av AP (artportalen).

ID	Naturvärdesklass	Naturtyp	Biotop	Natura 2000	Natura 2000 fullgod?	Naturvårdsarter	Motivering	Artvärde	Biotopvärde
1	Klass 2 (preliminärt)	Vattendrag	Å			(Bäver) AP: (kungsfiskare). Naturvårdsverket: (Asp, vimma, ål, öring)	Nossan. Ån bedöms ha otillfredställande ekologisk status (VISS EU_CD: SE644360-133054) baserat på kvalitetsfaktorerna fisk, konnektivitet, morfologiskt tillstånd och hydrologisk regim. Främst utgör vandringshinder ett problem. Enligt VISS saknar stora delar av vattendraget viktiga livsmiljöer för vattenlevande växter och djur, och endast abborre påträffades vid provfiske. Enligt Herrljunga kommun (2022) är dock Nossan mycket artrik, med 30 olika fiskarter, och ån är utpekad som värdefullt vatten för fisk. Sträckan som löper genom inventeringsområdet bedöms måttligt påverkad. Fåran har blivit rensad, vattnet är relativt långsamt flytande och strömsträckor saknas. En biotop-/bottenkartering kan ge en säkrare bedömning av biotopvärdet inom det aktuella området. Gnagspår av bäver påträffades i NVO 24, som ligger i anslutning till ån.	Påtagligt (preliminärt)	Påtagligt (preliminärt)
2	Klass 3	Igenväxningsmark	Högörtäng	6430	nej	ängsruta, flädervänderot, smörbollor	Rikblommamde, näringsrikt högörtsamhälle med bland annat älggräs, videört, åkertistel, nässlor och kvanne. Relativt gott om de typiska arterna ängsruta och flädervänderot. Bedöms ej som fullgod naturtyp då marken ej hävdas och jättebalsamin förekommer.	Visst	Påtagligt

ID	Naturvärdesklass	Naturtyp	Biotop	Natura 2000	Natura 2000 fullgod?	Naturvårdsarter	Motivering	Artvärde	Biotopvärde
3	Klass 2	Skog och träd	Svämlövskog	91E0	ja	trubbfjädermossa, klomossa, krushättemossor, majbräken, (entita, spillkråka, mindre hackspett, grönfink, svartvit flugsnappare, rödvingetrast)	Klibbaldominerad skog med god åldersspridning och förekomst av gamla träd. Fuktigt-blött, naturligt näringsrikt. Rikligt av trubbfjädermossa. Högortsvegetation med bland annat älggräs, videört, flädervänderot och smörbollar. Rikligt av död ved o triviala vedsvampar. Ställvis mer sumpskogskaraktär med förekomst av besksöta, svärdslijja och kabbleka. Prioriterad naturtyp.i Art- och Habitatdirektivet.	Påtagligt	Högt
4	Klass 4	Igenväxningsmark	Högortssamhälle			ängsruta, flädervänderot	Högortssamhälle dominerat av jättegroe och vasstarr med inslag av videört, älggräs och besksöta. Sparsam förekomst av ängsruta och flädervänderot. Ej Natura-naturtyp	Obetydligt-Visst	Visst
5	Klass 2	Skog och träd	Triviallövskog			svinrot, ängsvädd, kovaller, gulnål, björksplintborre (mindre hackspett, entita, svartvit flugsnappare, ärtsångare, rödvingetrast, grönsångare, grönfink). AP: gulsparv	Äldre triviallövskog med hävdpräglade trädbuketter av björk o rönn. God åldersspridning och gott om äldre asp. Inslag av barrträd och enbuskar. Friskt-fuktigt med delvis smalbladiga gräs och trivial ängsflora, delvis lundartat med liljekonvalj och fräken. Ej hävdad i nutid.	Påtagligt	Påtagligt
6	Klass 4	Ängs- och betesmark	Betesmark			teveronika, flädervänderot, vanlig padda	Beteshävdad fuktig gräsmark med viss fuktängskaraktär. Dock stort inslag av näringsgynnad vegetation som älggräs, hundäxing, veketåg, timotej och luddtåtel. Sparsam förekomst av hävdgynnad flora. Stenblock med klomossa tyder på att marken sannolikt översvämmas regelbundet.	Obetydligt-Visst	Visst

ID	Naturvärdesklass	Naturtyp	Biotop	Natura 2000	Natura 2000 fullgod?	Naturvårdsarter	Motivering	Artvärde	Biotopvärde
7	Klass 3	Skog och träd	Trädklädd betesmark	9070	ja	gökärt, ärenpris, smultron, liten blåklocka, mindre hackspett, (rödvingetrast, grönfink, stare, buskskvätta, ärtsångare, kråka, grönsångare). AP: gulsparv	Slänt med triviallövskog i betesmark. Inslag av ek, rönn, barrträd och enbuskar. Äldre sälj, asp och björk. Sandig jordmån och gott om död ved i väst. Smalbladiga gräs och frylen tillsammans med trivial ängsflora. Gott om smultron.	Visst	Påtagligt
8	Klass 4	Igenväxningsmark	Träd- och buskridå				Ridå med äldre björkar, bärande buskar, inklusive äldre enbuskar, och ett mindre torrträd av apel(?)	Obetydligt	Visst
9	Klass 4	Ängs- och betesmark	Betesmark			röllika, femfingerört, vitklöver, ärenpris, blodrot, prästkrage	Ganska hårt betad, likformig gräsmark, sannolikt brukad som åker. Sparsamt med hävdgynnade arter förutom röllika, vitklöver och femfingerört som förekommer rikligt. Viss förekomst av annan trivial ängsflora främst längs kanterna.	Obetydligt-Visst	Visst
10	Klass 3	Ängs- och betesmark	Trädklädd betesmark			ärenpris, liten blåklocka, gökärt, blodrot, teveronika, ängssyra, svartvit flugsnappare, stare, björktrast	Parti med mer ljusinsläpp (se NVO 11) och hävdpräglad fältskikt. Enstaka, något äldre björk och rönn. Småblockiga partier. Ej natura då till exempel äldre hagmarksträd och hävdkontinuitet saknas.	Visst	Visst
11	Klass 4	Skog och träd	Skogsbete			ärenpris, vanlig padda, stare, björktrast (rödvingetrast, grönsångare, kråka, grönfink, gröngöling)	Till synes nyligen hägnad skog med tall och gran samt inslag av ek och en del äldre björk. Sannolikt hävdad längre tillbaka i tiden. Glest fältskikt med sparsam förekomst av hävdgynnad flora, triviala arter. Botten och fältskikt likt blandskogarna i området med hus- och kammossa, bärris, krustätel och frylen. Ont om död ved. Bryn mot åkern med mer ljusinsläpp har något rikare fältskikt. Ej natura då hävdkontinuitet och värdefull artstock saknas.	Obetydligt-Visst	Visst

ID	Naturvärdesklass	Naturtyp	Biotop	Natura 2000	Natura 2000 fullgod?	Naturvårdsarter	Motivering	Artvärde	Biotopvärde
12	Klass 3	Skog och träd	Trädklädd betesmark	9070	ja	femfingerört, blodrot, ängssyra, ärenpris, smultron	Betad skog med äldre björkar. Örtrikt fältskikt med hävdpräglad vegetation. Viss blockighet i markytan.	Visst	Visst
13	Klass 2	Ängs- och betesmark	Torr hed	4030	ja	slättergubbe, ängsvädd, ängssyra, liten blåklocka, gökärt, gulmåra, käringtand, ärtsångare, stare, buskskvätta, grönfink, gröngöling. AP: mosippa, backsippa, slättergubbemal, skogsödla	Tidigare utpekat N2000-objekt. Silikatgräsmark med relativt gott om ljung och annan risvegetation men hårt hävdad. Sannolikt örtrikare än vad som kunde ses vid besöket. Både hak- och väggmossa i bottenskiktet. Inslag av tall och enbuskar samt en del triviallöv finns i objektet. I delar av området har avverkning skett och i nordväst finns en inhägnad som sannolikt syftar till att skydda kvarvarande bestånd av mosippa.	Högt	Påtagligt
14	Klass 1	Ängs- och betesmark	Silikatgräsmark	6270	ja	slättergubbe, gulmåra, ängssyra, gråfibblor, ängsvädd, liten blåklocka, ärenpris, gökärt, teveronika, ärtsångare, buskskvätta, stare. AP: mosippa, backsippa, skogsödla	Tidigare utpekat N2000-objekt. Hävdpräglad silikatgräsmark med sparsamt inslag av risvegetation. Sannolikt kan fler naturvårdsarter (kärleväxter) finnas men fältskiktet hårt betat vid fältbesöket vilket försvårade artidentifiering. Främst hakmossa i bottenskiktet. Kan hysa naturvårdsintressanta marksvampar. Mosippa och backsippa är hotade arter vilket ger ett högt artvärde. 6270 är en hotad Natura 2000-naturtyp vilket ger ett högt biotopvärde. Prioriterad naturtyp i Art- och Habitatdirektivet.	Högt	Högt

ID	Naturvärdesklass	Naturtyp	Biotop	Natura 2000	Natura 2000 fullgod?	Naturvårdsarter	Motivering	Artvärde	Biotopvärde
15	Klass 3	Ängs- och betesmark	Betesmark			liten blåklocka, gråfibblor, blodrot, gökärt, teveronika, ärenpris, äkta johannesört, ängssyra. AP: (mosippa)	Liknar intilliggande hed i viss mån men har friskare fältskikt med mindre inslag av risvegetation. Bottenskikt med omväxlande väggmossa och hakmossa. Ställvis örtrikt. Ej natura. Kan ses som utvecklingsmark. En rapport om mosippa finns från 2017, med 50 m noggrannhet vilket kan placera fyndet i NVO 13.	Visst	Visst
16	Klass 4	Skog och träd	Triviallövskog			(svartvit flugsnappare)	Ung, björkdominerad triviallövskog med friskt fältskikt. Visst värde för fåglar och insekter samt kräldjur.	Obetydligt	Visst
17	Klass 2	Skog och träd	Svämlövskog	91E0	ja	hässleklocka, tibast, ängsruta, majbräken, trubbfjädermossa, klomossa, krushättemossor, blå jungfruslända, svartvit flugsnappare (mindre hackspett, grönfink, stare)	flerskiktad triviallövskog vid Nossan. uppslag av ung ask, stort inslag av hägg. fältskikt m karaktäristisk högörsvegetation m bla älggräs o humleblomster. äldre klibbal o glasbjörk. gott om död ved o triviala vedsvampar. partier sannolikt permanent blöta. Prioriterad naturtyp. i Art- och Habitatdirektivet.	Påtagligt	Högt
18	Klass 4	Ängs- och betesmark	Betesmark				Näringsrik gräsmark vid Nossan, med bredbladiga gräs, veketåg och en del högörsvegetation. Översvämmas sannolikt regelbundet.	Obetydligt	Visst
19	Klass 3	Skog och träd	Trädklädd betesmark			fällmossa, rostfläck, röllika, käringtand, liten blåklocka, teveronika, gråfibblor, (stare, grönfink, kråka)	Liten höjd med äldre lövträd. Friskt-fuktigt. En ek med rikligt av rostfläck. Gott om triviala spik-/nållavar. Fältskiktet dominerat av bredbladiga gräs. Ställvis mycket våtarv och en del nässlor. Ser ut att ha varit hårt trampat av betesdjur. Stående o liggande död ved förekommer. Ej natura då fältskiktet endast har ett sparsamt inslag av trivial ängsflora.	Visst	Påtagligt

ID	Naturvärdesklass	Naturtyp	Biotop	Natura 2000	Natura 2000 fullgod?	Naturvårdsarter	Motivering	Artvärde	Biotopvärde
20	Klass 3	Skog och träd	Trädklädd betesmark			smultron, harsyra, ängsvädd, röllika, gökärt, ängssyra, ärenpris, femfingerört (stare, grönfink, kråka)	Betesmark med klibbal o björk. Botten och fältskikt med väggmossa, bredbladiga gräs och sparsamt av trivial ängsflora. Friskt-fuktigt. Småtuvida partier. Det saknas riktigt gamla träd förutom en sälg. Björkar i sydväst ca 100 år. Objektet har gallrats. Trivial kryptogamflora. Ej natura då fältskiktet inte har tydlig hävdprägel och substrat som död ved saknas.	Visst	Visst
21	Klass 4	Ängs- och betesmark	Betesmark				Fuktig, näringsrik gräsmark med mattor av gåsört och rikligt av revsmörblomma. Viss tuvighet. Översvämmas möjligen vid högvatten.	Obetydligt	Visst
22	Klass 3	Skog och träd	Trädklädd betesmark			blodrot, ärenpris, röllika, gökärt, björksplintborre, gröngöling, (kråka, grönfink, stare)	Trädskikt med björk, asp och tall. Restaureras. Relativt nyligen gallrat. Floran har till större delen skogskaraktär, särskilt i centrala delarna och hyser risvegetation i torrare partier. Bottenskikt med både väggmossa och hakmossa. Tuvigt och blockigt med våtmarkspartier. Ej natura då hävdkontinuitet saknas.	Visst	Visst
23	Klass 3	Ängs- och betesmark	Naturbetesmark			blodrot, röllika, gökärt, ängsvädd, ärenpris, gråfibblor (grönfink, buskskvätta, ärtsångare)	Liten kulle i betesmarken. Bottenskikt med vägg och hakmossa. Fältskiktet domineras av bredbladiga gräs men har viss örtrikedom. Ställvis ljung och lingon. Enbuskar, björk och ek förekommer i östra delen men gamla träd saknas.	Visst	Visst
24	Klass 3	Skog och träd				vanlig padda, bäver (gnag), (gröngöling, skogsduva, stare, grönfink, kråka)	Triviallövskog med björk och asp. Mycket död ved. Friskt, glest fältskikt med trivial flora. Stenstrukturer i form av murar och ställvis småblock i markytan. Några bäverfällda träd finns i objektet.	Visst	Påtagligt

ID	Naturvärdesklass	Naturtyp	Biotop	Natura 2000	Natura 2000 fullgod?	Naturvårdsarter	Motivering	Artvärde	Biotopvärde
25	Klass 3	Ängs- och betesmark	Naturbetesmark			ärenpris, blodrot, gökärt, ängssyra, röllika, teveronika, ängsvädd, vitmåra, åkervädd, liten blåklocka, gråfibblor, (ärtsångare, grönfink, kråka)	Torr-frisk betesmark med enstaka äldre björk samt ek, tall, rönn och enbuskar. Blockrikt och en del död ved. Stenstrukturer i form av rösen och block. Fältskikt med smal och bredbladiga gräs. Relativt örtrikt, med trivial ängsflora samt inslag av ljung. Ställvis karaktär av torr hed men ej så att objektet bedöms utgöra natura-naturtyp. Bedöms utgöra utvecklingsmark.	Visst	Påtagligt
26	Klass 4	Ängs- och betesmark	Betesmark			röllika, åkervädd, liten blåklocka, prästkrage, äkta johannesört,	Betesmark med fältskikt som domineras av bredbladiga gräs och klöver. Till viss del karaktär av silikatgräsmark men till synes näringspåverkat och sparsamt med hävdgynnad flora. Bedöms utgöra utvecklingsmark.	Obetydligt-Visst	Visst
27	Klass 3	Skog och träd	Barrblandskog			tallört, vanlig padda, revlumner, blå jungfruslända, trollsländor, grönsångare, (svartvit flugsnappare, grönfink, kråka, gröngöling, björktrast)	Flerskiktad barrblandskog med en del grov tall. Likt NVO 43 med stort lövinslag av ek och björk, men med mer igenväxning av ung gran och utan samma inslag av äldre granar och död ved. Fältskikt med bärris, krustätel, liljekonvalj och frylen. Bottenskiktet utgörs främst av husmossa men ställvis finns rikligt av kammossa.	Visst-Påtagligt	Visst
28	Klass 4	Skog och träd	Trädklädd betesmark			ärenpris, smultron, liten blåklocka	Litet blandskogsparti med inslag av äldre tall och björk. Enstaka ek samt ganska rikligt av yngre rönn. Gott om klen död ved. Viss förekomst av stenstukturer. Viss hävdprägelse men ej natura.	Obetydligt-Visst	Visst
29	Klass 4	Skog och träd	Blandskog			svartvit flugsnappare (skogsduva, kråka)	Mindre blandskogsparti med rikligt av ung rönn och enstaka äldre björk. Trivial flora med bland annat smalbladiga gräs och liljekonvalj. Tätare partier saknar fältskikt. Blockrikt i söder.	Obetydligt-Visst	Visst

ID	Naturvärdesklass	Naturtyp	Biotop	Natura 2000	Natura 2000 fullgod?	Naturvårdsarter	Motivering	Artvärde	Biotopvärde
30	Klass 3	Ängs- och betesmark	Betesmark			röllika, vitklöver, svartkämpar, teveronika, äkta johannesört, käringtand, liten blåklocka, knippfryle, gulmåra, trana	Betesmark med smal- och bredbladiga gräs och trivial men blomsterrik flora. Inslag av näringsgynnade arter som brännässla och luddtåtel. Fältskikt övervägande friskt, men torrare i öst och friskt-fuktigt i söder. Kan ha brukats som åker.	Visst	Visst
31	Klass 4	Skog och träd	Triviallövskog				Liten dunge med triviallöv. En grov (ca 50 cm dbh) björk och en äldre sälj tillsammans med asp, rönn och lönn omger stengrund för gammal jordkällare eller liknande. Lite död ved och bärbuskar. I väst en ridå av aspar, uppskattningsvis 60-80 år gamla.	Obetydligt	Visst
32	Klass 3 (preliminär)	Vattendrag	Bäck				Fortsättning på NVO 54. Bäckens leds genom en trumma under vägen och ett par meter till mot söder. Fåran planar ut och rinner genom våtmark ut i sjön. Denna del av bäcken har ett påtagligt värde för vattenlevande insekter.	Visst (preliminärt)	Påtagligt
33	Klass 4	Igenväxningsmark	Igenväxningsmark				Rikblommande högrötsamhälle längs bäck. Rikligt av kärtistel tillsammans med älggräs och tågväxter. Ej natura. Svag hävd och näringsgynnad flora.	Obetydligt	Visst
34	Klass 3	Ängs- och betesmark	Betesmark			grönvit nattviol, röllika, vitmåra, ängssyra, teveronika, gulmåra, ärenpris, gråfibblor	Friskt-fuktig, relativt örtrik betesmark, främst med bredbladiga gräs och trivial ängsflora. Hakmossa dominerar i bottenskiktet. Viss näringspåverkan, tidigare brukat som åker.	Visst	Visst

ID	Naturvärdesklass	Naturtyp	Biotop	Natura 2000	Natura 2000 fullgod?	Naturvårdsarter	Motivering	Artvärde	Biotopvärde
35	Klass 4	Ängs- och betesmark	Betesmark			svartvit flugsnappare, kråka, gröngöling, grönfink, stare	Avverkad skogsmark som hägnats. Mycket uppslag av rönn och björk. Ställvis död ved och småblock. Flora övervägande av skogskarraktär, med sparsamt inslag av trivial ängsflora. häckningsmöjligheter för mindre krävande fågelarter.	Obetydligt-Visst	Visst
36	Klass 3	Ängs- och betesmark	Fuktäng			grönvit nattviol, blodrot, stjärnstarr, flicksländor, kärrdunört (fiskmå, buskskvätta, bläsand, kricka)	Friskt-fuktig mark med tätel, tåg och starr. Rikligt med blodrot. Inslag av trivial ängsflora. Ställvis kraftig igenväxning av ung björk. Ej natura på grund av att hävdkontinuitet saknas och endast enstaka förekomster av typiska arter förekommer utöver blodrot.	Visst	Visst
37	Klass 3	Limnisk strand	Strandzon			trana, sävsparv, rörsångare, buskskvätta, (bläsand, kricka)	Blöt strandzon med ett bälte av kaveldun närmast sjön. Längre in rikligt med kråklöver och topplösa. Övergår successivt i fuktängsflora (NVO 35) med tätel och starr. I norr finns ett mindre parti med bladvass. Objektet hyser värden för fåglar, insekter, blötdjur och fiskar.	Visst	Påtagligt
38	Klass 2	Djup sjö	Anlagd damm > 1 ha			knipa, bläsand, sångsvan, kricka, fiskmå. AP: drillsnäppa, grönbena, skedand, brunand, fiskgjuse, fisktärna, gråtrut, smådopping, svarthakedopping, vitkindad gås	Anlagd, men naturaliserad damm med rikt fågelliv. Varierad form och ett par små öar. Okänt om dammen hyser fisk. Osäkert vilken naturtyp vattnet skall föras till då det inte är naturligt, men är större än 1 hektar och således inte kan föras till naturtypen småvatten.	Påtagligt	Påtagligt
39	Klass 4	Igenväxningsmark	Våtmark				Våtmark med rikblomande men trivial flora. Rikligt av kärtistel. Viss näringspåverkan indikerat av veketåg (rikligt) och brännässla. Förekomst av kanadensiskt gullris.	Obetydligt	Visst

ID	Naturvärdesklass	Naturtyp	Biotop	Natura 2000	Natura 2000 fullgod?	Naturvårdsarter	Motivering	Artvärde	Biotopvärde
40	Klass 4	Ängs- och betesmark	Betesmark			gulmåra, ärenpris, teveronika, fyrkantig johannesört	Frisk gräsmark med trivial ängsflora. Tidigare brukat som åker/vall.	Obetydligt-Visst	Visst
41	Klass 4	Igenväxningsmark	Brynmiljö			grönvit nattviol	Skogsbryn med asp och tall. Kraftig igenväxning av aspely men med viss förekomst av trivial ängsflora och grönvit nattviol. Smal- och bredbladiga gräs. Ett torrträd av tall med flertal bohål finns i västra delen.	Obetydligt-Visst	Visst
42	Klass 4	Igenväxningsmark	Brynmiljö			gråfibblor, röllika	Skogsbryn med triviallöv och tall samt enstaka sälg och ek. Smalbladiga gräs och viss förekomst av trivial ängsflora, ljung och liljekonvalj. En skyddsvärd äldre sälg finns i västra delen.	Obetydligt-Visst	Visst
43	Klass 3	Skog och träd	Barrblandskog			revlumner, gammelgranslav, spillkråka, grönsångare, svartvit flugsnappare. AP: röd glada, bivråk, mosippa	Flerskiktat, god åldersspridning. Äldre tall och gran (100-150 år). Stort lövinslag av ek och björk samt bärande träd som rönne och oxel. Viss senvuxenhet och relativt gott om död ved av olika dimension. Plockhuggning har skett och en del stammar från grova, vindfällna träd har avlägsnats. Fältskikt likt näringsfattig ekskog med ängskovall, blåbär, skogsstjärna och ekorrbar. Bottenskikt med husmossa och ställvis rikligt av kammossa. Kan hysa naturvårdsintressanta marksvampar. Rapport om mosippa 2008. Bedöms inte sannolik att mosippa finns kvar i objektet.	Visst	Påtagligt
44	Klass 4	Skog och träd	Barrskog			spillkråka, ormvråk	Produktionsskog som till viss del utgörs av grov tall, ca 100 år. I sydost även en del äldre, grov gran och grov död ved. Spillkråka födosökte i området. Inslag av yngre triviallöv och ek. Björkar med fnöskticka. Hög luftfuktighet. Fältskikt glest eller saknas. Ormvråksbo med ungar.	Obetydligt-Visst	Obetydligt-Visst

ID	Naturvärdesklass	Naturtyp	Biotop	Natura 2000	Natura 2000 fullgod?	Naturvårdsarter	Motivering	Artvärde	Biotopvärde
45	Klass 4	Igenväxningsmark	Gräsmark			teveronika, blodrot, röllika, fyrkantig johannesört	Frisk-fuktig gräsmark med trivial ängsflora. Ställvis hallon. Enstaka gräsfjärilar flyger i objektet. I norr och öst uppslag av asp	Obetydligt-Visst	Visst
46	Klass 4	Skog och träd	Björkskog			vanlig padda, blodrot, (åkergroda)	Ung björkskog på dikad våtmark med friskt-fuktigt fältskikt. Inslag av salixbuskage. Visst värde som fågelbiotop och för insekter. I nordväst liten öppen gräsmark med trivial ängsflora	Obetydligt-Visst	Visst
47	Klass 3	Igenväxningsmark	Fuktäng-högörtäng			grönvit nattviol, åkergroda, vanlig padda, flicksländor	Ohävdad våtmark med trivial men divers flora med bland annat kvanne, kärstistel, topplösa, kärnsilja, violer och kråklöver. Ställvis mycket älggräs och vecketåg. Ett flertal triviala dagfjärilar observerades i objektet.	Visst	Visst
48	Klass 4	Igenväxningsmark	Gräsmark, träda			teveronika, ängssyra	Frisk-fuktig gräsmark med smal- och bredbladiga gräs. Viss näringspåverkan, tidigare brukat som åker. Sparsamt med trivial ängsflora.	Obetydligt	Visst
49	Klass 4	Skog och träd	Blandskog			revlumner	Triviallöv, tall och gran. Något äldre asp samt inslag av yngre ek. Förekomst av mindre-medelstora, mosklädda stenblock. Relativt glest fältskikt med risvegetation och viss trivial ängsflora samt unga lövuppslag.	Obetydligt	Visst
50	Klass 4	Skog och träd	Tallskog			tallört, svartvit flugsnappare	gles tallskog, uppskattningsvis ca 80 år. lägre skikt av yngre björk, ek och gran. botten och fältskikt av taiga-karaktär med husmossa, blåbär, skogsstjärna, kruståtel mm. inslag av ängskovall och en del större bestånd av kammossa.	Obetydligt-Visst	Visst
51	Klass 4	Skog och träd	Blandskog			brungroda	Frisk-fuktig, flerskiktad skog med tall, gran och björk. Inslag av enstaka, ung ek och rönn. Botten och fältskikt främst med husmossa och blåbär. Ställvis gott om död ved.	Obetydligt-Visst	Visst

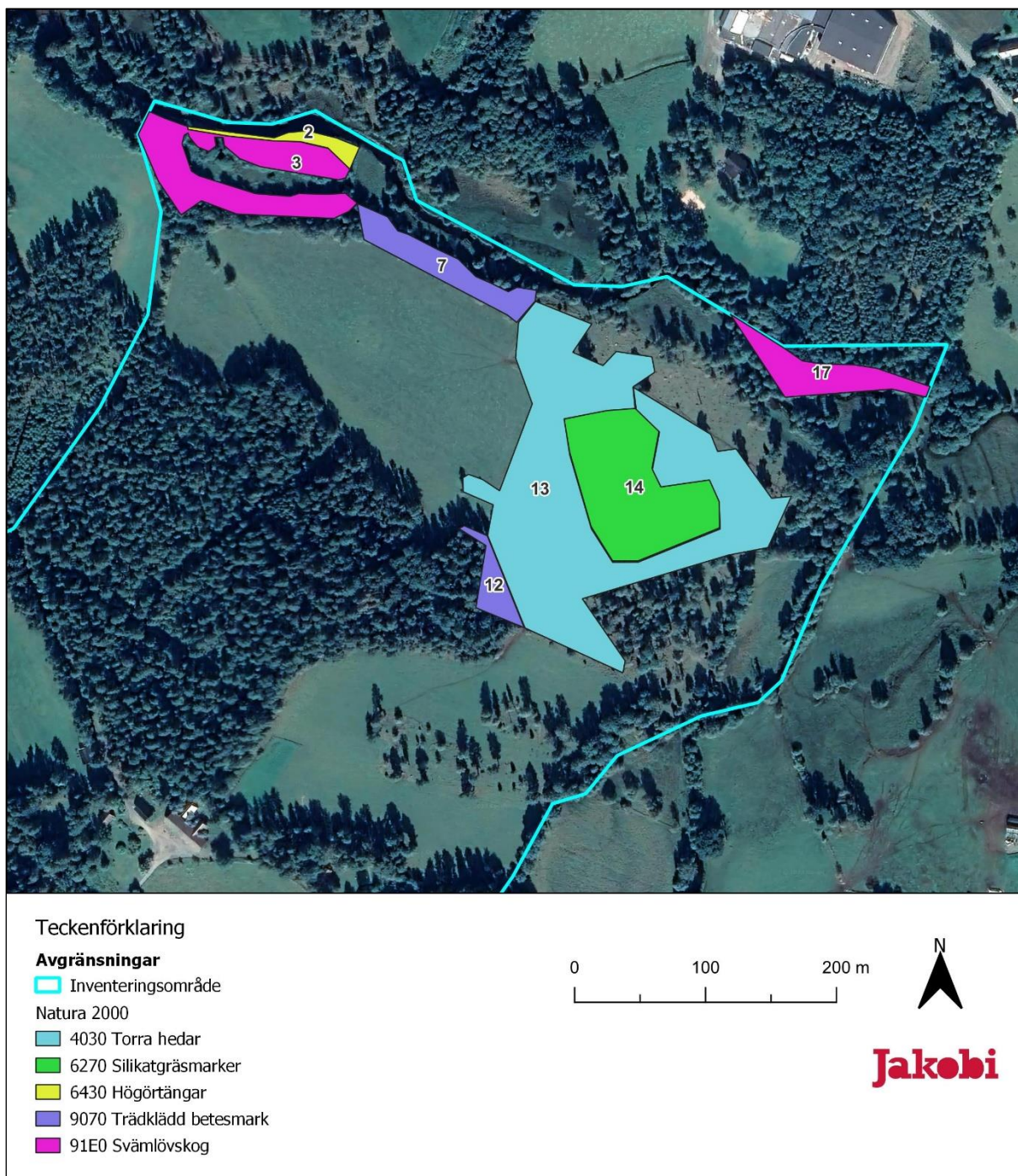
ID	Naturvärdesklass	Naturtyp	Biotop	Natura 2000	Natura 2000 fullgod?	Naturvårdsarter	Motivering	Artvärde	Biotopvärde
52	Klass 3	Skog och träd	Sumpskog			brungroda, revlumner	Fuktig-blöt sumpskog med björk, tall och gran. Sannolikt vattenspeglar blötare perioder av året. Gott om död ved, främst av björk. Tjocka sphagnummattor, stor björnmossa, stjärnstarr och kråklöver. Till synes trivial men divers mossflora.	Obetydligt-Visst	Påtagligt
53	Klass 3	Skog och träd	Triviallövskog			revlumner, vanlig padda, brungroda	Långsmalt stråk med frisk-fuktig gräsmark med gles skog/buskmärk av mestadels ung björk, sälg och brakved. Enstaka äldre träd förekommer. Tätare skog längs kanterna. Ställvis vit- och praktmossor och en del bräken. Trivial men relativt örtrik flora. I väst ett litet parti med äldre asp klädda av filt-lavar. Död ved finns ställvis i form av vindfällda lågor. En bäck/dike (NVO 54) löper inom objektet och bidrar till hög luftfuktighet.	Obetydligt-Visst	Påtagligt
54	Klass 3 (preliminär)	Vattendrag	Bäck			(vanlig padda, brungrodor)	Rätad bäck (möjligen gammalt dike), ca 1m bred. Vid fältbesök mestadels torrlagd men ställvis med blöt botten eller lågt stående vatten. Delar med vattenvegetation. Preliminärt visst artvärde baserat på värden för främst groddjur och insekter. Kan fungera som lekvatten för groddjur.	Visst (preliminärt)	Påtagligt
55	Klass 4	Vattendrag	Dike				Till synes grävt dike som ansluter till NVO 54 i öst. Fåran till stora delar torrlagd vid besöket men bedöms vara vattenförande större delen av året. Visst värde som yngelplats för insekter. Mindre lämplig för groddjur då fåran till större delen skuggas.	Obetydligt	Visst
56	Klass 4	Skog och träd	Barrblandskog				Äldre produktionsskog med en del grov tall och granar som möjligen närmar sig 100 år. Luckigt, flerskiktat och med viss åldersspridning hos granarna. Botten och fältskikt domineras av husmossa och blåbär. Ställvis större bestånd av kammossa och gott om död ved.	Obetydligt	Visst

ID	Naturvärdesklass	Naturtyp	Biotop	Natura 2000	Natura 2000 fullgod?	Naturvårdsarter	Motivering	Artvärde	Biotopvärde
L1	Landskap						Ån med omgivande skogar och tidvis översvämmade gräsmarker skapar förutsättningar för en mångfald av arter bland framför allt fåglar och insekter. Brynmiljöer och vattendraget utgör ledlinjer där fladdermöss kan födosöka.		
L2	Landskap						Sjön tillsammans med strandmiljöer och intilliggande gräsmarker skapar förutsättningar för en mångfald av arter bland framför allt fåglar, insekter och fladdermöss. Här finns även potential för kärlväxtvärden som gynnas av hävd.		

4.2. Natura 2000-naturtyper

Inom inventeringsområdet identifierades 5 olika Natura 2000-naturtyper i totalt 7 naturvärdesobjekt (figur 5). Silikatgräsmarker och Torra hedar fanns utpekade sedan tidigare. Utöver dessa identifierades 1 Högörtäng, 2 Svåmlövskogar, och 2 Trädklädda betesmarker. Av de 7 objekten bedöms 4 utgöra fullgoda naturtyper (se tabell 6).

Figur 5. Översiktskarta med naturvärdesobjekt som utgör Natura 2000-naturtyper.

Tabell 6. Förteckning över naturvärdesobjekt som bedöms utgöra Natura 2000-naturtyp

ID	Naturtyp	Kod	Fullgod?	Typiska arter	Motivering
2	Högörtäng	6430	nej	ängsruta, flädervänderot, smörbollor	Rikblommamde, näringsrikt högörtsamhälle med älggräs, videört och åkertistel, kirskaål, brännässlor m.fl. även en del kvanne. Relativt gott om de typiska arterna ängsruta och flädervänderot. Bedöms ej som fullgod naturtyp då marken ej hävdas och jättebalsamin förekommer.
3	Svämlövskog. Prioriterad naturtyp i Art- och Habitatdirektivet.	91E0	ja	trubbfjädermossa, klomossa, majbräken (mindre hackspett)	Klibbaldominerad skog med god åldersspridning och förekomst av gamla träd. Fuktigt-blött, naturligt näringsrikt. Rikligt av trubbfjädermossa. Högörtsvegetation med bland annat älggräs, videört, flädervänderot och smörbollor. Rikligt av död ved och triviala vedsvampar. Ställvis mer sumpskogskaraktär med förekomst av besksöta, svärdsilja och kabbleka.
7	Trädklädd betesmark	9070	nej	gökärt, liten blålocka	Slänt med triviallövsskog i betesmark. Inslag av ek, rönn, barrträd och enbuskar. Äldre sälg, asp och björk. Sandig jordmån och gott om död ved i väst. Smalbladiga gräs och frylen tillsammans med trivial ängsflora. Gott om smultron. Bedöms ej som fullgod då objektet är relativt litet, endast enstaka typiska arter påträffades och det saknas höga värden knutna till träden, så som kryptogamflora.
12	Trädklädd betesmark	9070	nej		Betat skog med äldre björkar. Örtrikt fältskikt med karaktäristisk vegetation. Viss blockighet i markytan. Ej fullgod eftersom typiska arter ej påträffades, objektet är relativt litet och det saknas höga värden knutna till träden, så som kryptogamflora.
13	Torr hed	4030	ja	slättergubbe, ängsvädd. AP: backsippa	Tidigare utpekad N2000-objekt. Silikatgräsmark med relativt gott om ljung och annan risvegetation men hårt hävdad. Sannolikt örtrikare än vad som kunde ses vid besöket. Både hak- och väggmossa i bottenskiktet. Inslag av tall och enbuskar samt en del triviallöv finns i objektet. I delar av området har avverkning skett och i nordväst finns en inhägnad som sannolikt syftar till att skydda kvarvarande bestånd av mosippa.
14	Silikatgräsmark. Prioriterad naturtyp i Art- och Habitatdirektivet.	6270	ja	slättergubbe, ängsvädd, liten blålocka. AP: backsippa,	Tidigare utpekad N2000-objekt. Hävdpräglad silikatgräsmark med sparsamt inslag av risvegetation. 6270 är en hotad naturtyp. Sannolikt kan fler naturvårdsarter (kärlväxter) finnas men fältskiktet hårt betat vid fältbesöket vilket försvårade artidentifiering. Främst hakmossa i bottenskiktet. Kan hysa naturvårdsintressanta marksvampar och insektsfauna.

ID	Naturtyp	Kod	Fullgod?	Typiska arter	Motivering
17	Svämlövskog. Prioriterad naturtyp i Art- och Habitatdirektivet.	91E0	ja	trubbfjädermossa, klomossa, majbräken, (mindre hackspett)	Flerskiktad triviallövskog vid Nossan. Äldre klibbal och glasbjörk, uppslag av ung ask, stort inslag av hägg. Fältskikt med karaktäristisk högorsvegetation som älggräs och humleblomster. Gott om död ved o triviala vedsvampar. Stenar med klomossa och sedimentpålagringar på stenar och trädstammar. Små partier av sumpskogskaraktär med svärdsilja.

4.2.1. Identifierade naturtyper

Svensk tolkning för de naturtyper som identifierats i inventeringsområdet citeras här från Naturvårdsverkets vägledningar, tillsammans med senast rapporterad nationell bevarandestatus (SLU Artdatabanken, SLU Institutionen för akvatiska resurser (Aqua) och SLU Centrum för biologisk mångfald (CMB) 2020) för boreal region. Mer information om naturtyperna finns i Naturvårdsverkets vägledningar (se referenslista).

Silikatgräsmarker (6270, Artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen)

Nationell bevarandestatus: Dålig. Negativ trend.

Artrika, hävdpräglade gräsmarker nedanför trädgränsen på torra-friska, silikatrika jordar. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %. Hävdgynnade arter ska finnas.

Torra hedar (4030, Ris och gräsheddar nedanför trädgränsen)

Nationell bevarandestatus: Dålig. Negativ trend.

Torra-friska, hävdpräglade hedar på silikatrika podsoljordar (ej sandfält) nedanför trädgränsen. Naturtypen har utvecklats genom lång beteskontinuitet, ofta i kombination med återkommande bränningar, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %. Hävdgynnade arter ska finnas.

Högörtängar (6430, Högörtssamhällen)

Nationell bevarandestatus: Dålig. Okänd trend.

Ofta näringsrika högörtssamhällen i såväl höglänt som låglänt terräng. Två undertyper finns: 6430 a) Högörtssamhällen på fuktig-våt mark i kanten längs med sjöar och vattendrag där störningar i form av hävd och/eller översvämningar, islossningar etc. förhindrar igenväxning av buskar och träd. Naturtypen omfattar inte kantzoner med för regionen enbart triviala och vanligt förekommande kvävegynnade arter. 6430 b) Högörtssamhällen ovanför barrskogsgrens.

Svämlövskog (91E0, Alluviala lövskogar som tidvis är översvämmade)

Nationell bevarandestatus: Dålig. Okänd trend.

Naturtypen ligger i anslutning till vattendrag på jordar som är väl dränerade vid lågvatten. Skogen översvämmas regelbundet vid högvatten. Det sker en kontinuerlig pålagring av finsediment i samband

med översvämningarna. Trädskiktets krontäckningsgrad är 30-100% och ask/triviallöv (var för sig eller tillsammans) utgör minst 50% av grundytan. Ask, gråal och klibbal är de 32 vanligaste trädslagen.

Kvalitetskriterier: Skogen ska vara, eller i en relativt nära framtid kunna bli naturskog eller likna naturskog m.a.p. egenskaper och strukturer. Den kan ha påverkats av t.ex. plockhuggning, bete eller naturlig störning. Skogen är i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium. Det ska finnas gamla träd, död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Om naturliga störningsprocesser eller skötselåtgärder i syfte att imitera sådana har påverkat området kan även områden i yngre successionsstadier ingå. Egenskaper och strukturer som är typiska för naturskog finns normalt även i yngre successionsstadier. Buskskiktet består ofta av olika videarter, brakved, olvon och vilda röda vinbär. Fältskiktet innehåller ofta högorter och ormbunkar, men även fattiga starttyper förekommer.

Trädklädd betesmark (9070, Trädklädda betesmarker av fennoskandisk typ)

Nationell bevarandestatus: Dålig. Stabil trend.

Naturtypen förekommer på fastmark och är torr-blöt och näringsfattignäringsrik. Träd- och buskskiktets krontäckningsgrad är 30-100% och utgörs av inhemska trädslag. Naturtypen inkluderar betade trädklädda hagmarker och betad skog.

Kvalitetskriterier: Naturtypen ska ha en lång hävdkontinuitet så väl som trädkontinuitet och inslag av gamla träd ska finnas. Bete förekommer normalt i naturtypen. Området ska hysa en från naturvårdssynpunkt värdefull artstock knuten till 16 betespåverkan i fältskiktet och/eller till solbelysta hagmarksträd. Värden knutna till beteshävd finns kvar. Artsammansättningen varierar beroende på geografisk belägenhet och markens produktionsförmåga. I hagmarkerna dominerar lövträd, ofta ek och björk men även lind, ask och i vissa fall tall förekommer. I den betade skogen dominerar oftast barrträd och björk, i södra Sverige även ek/bok. Trädklädda betesmarker med grova solbelysta lövträd är särskilt värdefulla eftersom träden i regel är artrika för fler organismgrupper. I de fall betad skog finns på kalkmark har den ofta en rik marksvampflora som är hävdgynnad. Antalet rödlistade arter som är knutna till naturtypen är högt. Finns det gott om död ved kan även ett stort antal rödlistade arter knutna till sådana substrat finnas i naturtypen. Områden med något lägre krontäckningsgrad än 30% och med mycket höga naturvärden knutna till naturtypen och dess grova lövträd kan klassas som trädklädd betesmark.

4.3. Detaljerad artförekomst

Totalt påträffades 8 fridlysta eller rödlistade arter i inventeringsområdet. Dessa redovisas med position och artnamn på detaljkartorna i Bilaga 2 samt i tabell 7 tillsammans med typiska arter som påträffats i för området relevanta naturtyper samt de av Skogsstyrelsens signalarter som observerats under inventeringen. Trivial ängsflora som används som stöd för bedömning av gräsmarker har inte inkluderats i tabellen.

Mosippa påträffades ej under naturvärdesinventeringen men har rapporterats inom NVO 13 senast 2023 och i NVO 14 senast 2019. Ett fynd i norra delen av NVO 43 är rapporterat 2008. Det bedöms inte vara stor sannolikhet för att arten finns kvar där idag, då skogen är relativt sluten.

Invasiva främmande arter som påträffades var jättebalsamin, kanadensiskt gullris, blomsterlupin och vresros samt häckspirea (se figur 4 samt detaljkartor i Bilaga 2).

Jättebalsamin omfattas av EU-förordning nr (1143/2014) om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter. Kanadensiskt gullris, blomsterlupin och vresros inkluderas i Naturvårdsverkets föreslagna nationella förteckning över invasiva främmande arter (Naturvårdsverket 2023) som kan komma att omfattas av motsvarande förbud som de EU-listade arterna. Häckspirea är klassificerad som en art med hög risk för invasivitet (Strand, Aronsson & Svensson 2018) men omfattas inte i nuläget av några regelverk.

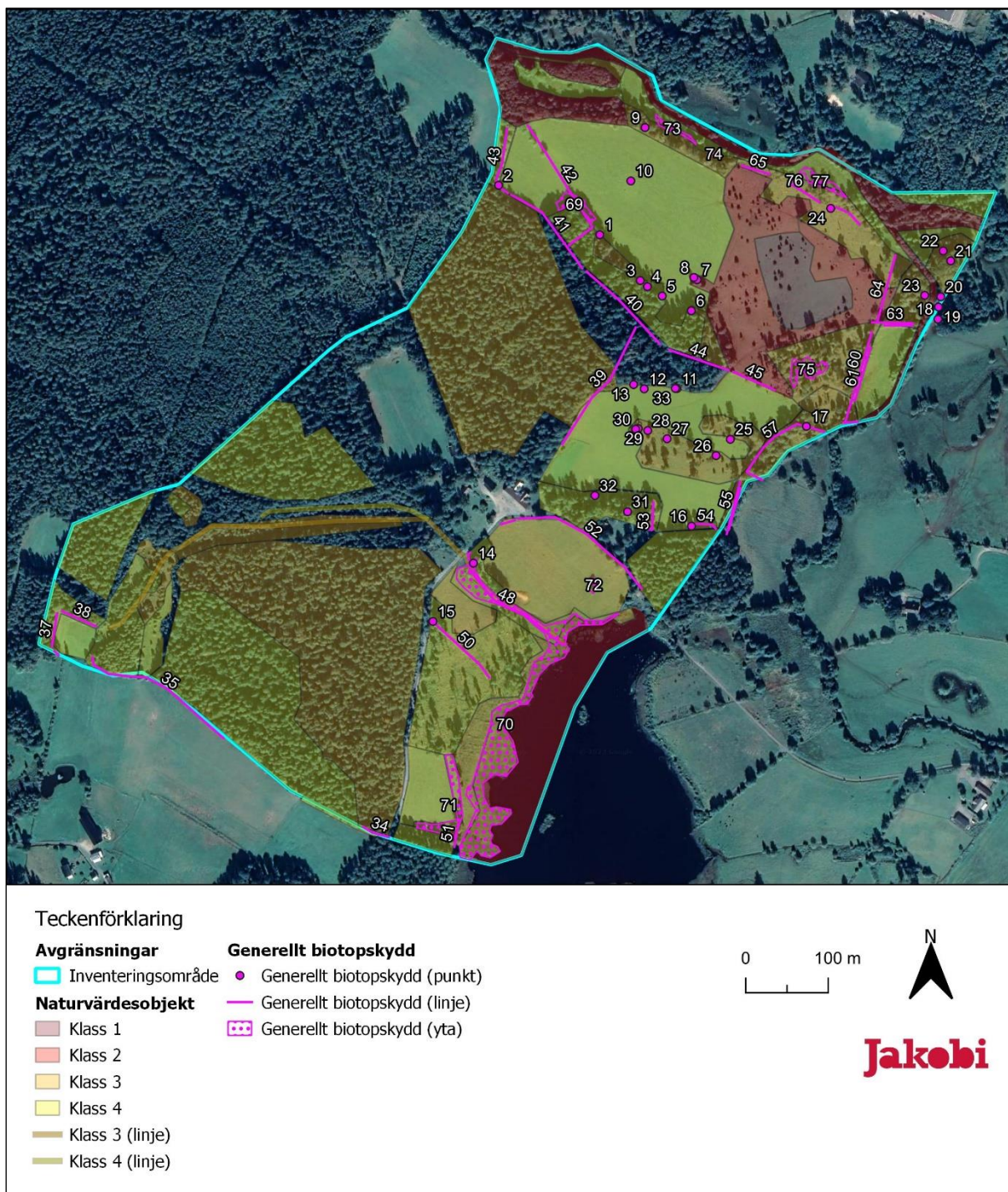
Tabell 7. Förteckning över naturvårdsarter som observerades under fältinventeringen. Tabellen redogör för vetenskapligt och svenskt artnamn, rödlistningskategori och fridlysning samt om arten är typisk för naturtyper som identifierats i inventeringsområdet, om arten ingår bland Skogsstyrelsens signalarter, eller är upptagen i någon av Art- och habitatdirektivets bilagor.

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Rödlista	Fridlyst	Typisk	Signalart	Bilaga
Kärlväxter						
<i>Anthyrium filix-femina</i>	majbräken			91E0		
<i>Arnica montana</i>	slättergubbe	VU		4030, 6270		5
<i>Campanula latifolia</i>	hässleklocka				x	
<i>Campanula rotundifolia</i>	liten blåklocka			6270, 9070		
<i>Daphne mezereum</i>	tibast		x		x	
<i>Lathyrus linifolius</i>	gökärt			9070		
<i>Lycopodium annotinum</i>	revlummer		x			5
<i>Platanthera chlorantha</i>	grönvit nattviol		x			
<i>Scorzonera humilis</i>	svinrot	NT		6270		
<i>Succisa pratensis</i>	ängsvädd			4030, 6270, 9070		
<i>Thalictrum flavum</i>	ängsruta			6430		
<i>Trollius europaeus</i>	smörbollor			6430		
<i>Valeriana sambucifolia</i>	flädervänderot			6430		
Mossor & Lavar						
<i>Antitrichia curtipendula</i>	fällmossa				x	
<i>Arthonia vinosa</i>	rostfläck				x	
<i>Chaenotheca brachypoda</i>	gulnål				x	
<i>Dichelyma falcatum</i>	klomossa			91E0		
<i>Homalia trichomanoides</i>	trubbfjädermossa			9080, 91E0	x	
Groddjur						
<i>Bufo bufo</i>	vanlig padda		x			
<i>Rana arvalis</i>	åkergroda		x			4
<i>Rana sp.</i>	obestämd brungroda		x			4/5
Övriga						
<i>Castor fiber</i>	bäver*					5
<i>Dryobates minor</i>	mindre hackspett			9080, 91E0		
<i>Scolytus ratzeburgii</i>	björksplintborre				x	

*Gnagspår av bäver noterades på ett flertal trädstammar.

4.4. Generellt biotopskydd

Totalt identifierades 77 objekt som omfattas av generellt biotopskydd. Samtliga är även att betrakta som värdeelement (se avsnitt 4.5). Objekten redovisas i tabell 8, samt på översiktskarta i figur 6 och på detaljkartor i Bilaga 2.

Figur 6. Översiktskarta med objekt som omfattas av generellt biotopskydd

Tabell 8. Förteckning över objekt i området som omfattas av generellt biotopskydd

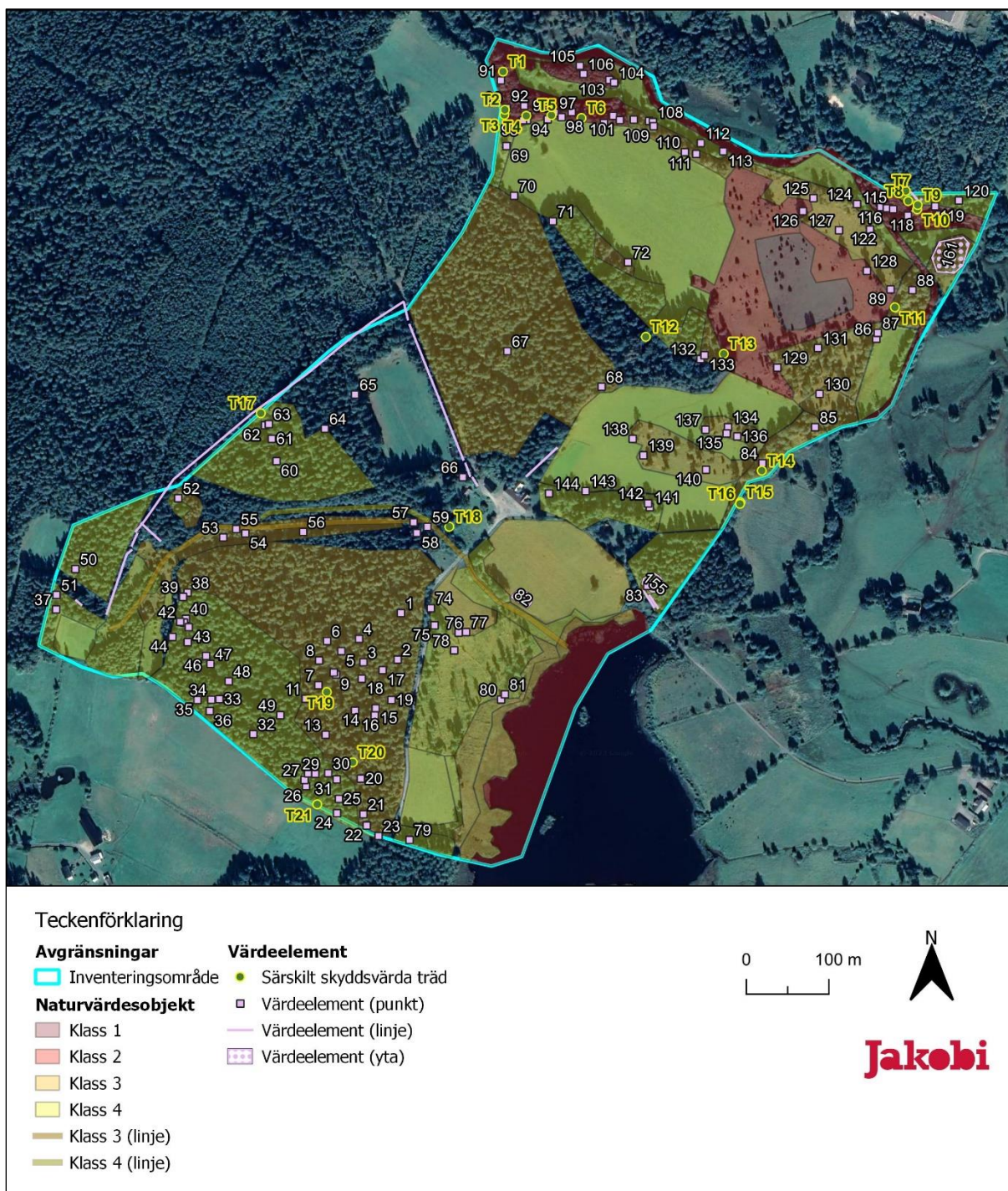
ID	Biotopskydd	Kommentar	ID	Biotopskydd	Kommentar
1	Stenröse		40	Stenmur	
2	Stenröse	storblockigt röse. sentida. ca 8x4 m	41	Stenmur	
3	Stenröse		42	Småvatten	öppet dike
4	Stenröse	gränsfall att anse rösligt	43	Stenmur	äldre mur, till stora delar övervuxen
5	Stenröse		44	Stenmur	
6	Stenröse		45	Stenmur	
7	Stenröse		46	Stenmur	
8	Stenröse		47	Allé	gränsfall. 4+2 något äldre aspar i böjd rad i öppet landskap.
9	Stenröse		48	Småvatten	bäck. rörlagd vid vägen
10	Stenröse		49	Stenmur	gränsfall. rad med stenar. möjligen rest av gammal mur
11	Stenröse	gränsfall att anse rösligt	50	Stenmur	
12	Stenröse		51	Allé	björk och asp
13	Stenröse	gränsfall att anse rösligt	52	Stenmur	
14	Stenröse		53	Stenmur	gränsfall. rad med stenar
15	Stenröse		54	Stenmur	
16	Stenröse		55	Stenmur	
17	Stenröse		56	Allé	
18	Småvatten/ våtmark		57	Stenmur	
19	Stenröse		58	Stenmur	
20	Stenröse		59	Stenmur	
21	Stenröse		60	Stenmur	
22	Stenröse	gränsfall att anse rösligt	61	Allé	
23	Stenröse		62	Allé	
24	Stenröse		63	Stenmur	
25	Stenröse	gränsfall att anse rösligt	64	Stenmur	
26	Stenröse	gränsfall att anse rösligt	65	Stenmur	
27	Stenröse		66	Stenmur	rasad
28	Stenröse		67	Stenmur	
29	Stenröse	gränsfall att anse rösligt	68	Stenmur	
30	Stenröse		69	Småvatten/ våtmark	gränsfall. rikligt av veketåg, osäkert om fuktigt större delen av året.
31	Stenröse		70	Småvatten/ våtmark	våtmark, inklusive strandmiljö
32	Stenröse		71	Småvatten/ våtmark	våtmark
33	Stenröse	gränsfall att anse rösligt	72	Åkerholme	solitär björk och stenblock. gränsfall
34	Stenmur		73	Småvatten/ våtmark	

ID	Biotopskydd	Kommentar	ID	Biotopskydd	Kommentar
35	Stenmur		74	Småvatten/ våtmark	
36	Småvatten	öppet dike. ca 1,5 m. fortsätter i skogen mot V	75	Småvatten/ våtmark	
37	Småvatten	öppet dike. ca 0,5 m. osäkert om blött större delen av året	76	Småvatten/ våtmark	
38	Småvatten	öppet dike. osäkert om blött större delen av året	77	Småvatten/ våtmark	
39	Stenmur				

4.5. Värdeelement

Totalt identifierades 179 värdeelement, varav 21 har bedömts vara särskilt skyddsvärda träd, vilka har karterats separat. Objekten redovisas i tabell 9-10 samt på översiktskarta i figur 7 och på detaljkartor i Bilaga 2. Samtliga objekt som omfattas av generellt biotopskydd är också att betrakta som värdeelement (se avsnitt 4.4)

Figur 7. Översiktskarta med värdeelement

Tabell 9. Förteckning över särskilt skyddsvärda träd som identifierats under inventeringen.

ID	Trädslag	Särskilt skyddsvärde	Kommentar
T1	klibbal	Grovt hålträd >40 cm	möjligen även > 140 år
T2	björk	Grovt hålträd >40 cm	
T3	asp	Mycket gammalt träd >140 år	
T4	asp	Grovt hålträd >40 cm	hålighet syns upptill vid död gren
T5	asp	Mycket gammalt träd >140 år	
T6	tall	Jätteträd > 1 m	ca 105 cm dbh, tvåstammig
T7	ek	Jätteträd > 1 m	ca 1m dbh
T8	ek	Jätteträd > 1 m	ca 1m dbh
T9	asp	Grovt hålträd >40 cm	vindfälld
T10	asp	Grovt hålträd >40 cm	ca 55 cm dbh
T11	sälg	Mycket gammalt träd >140 år	
T12	asp	Mycket gammalt träd >140 år	ålder osäker
T13	björk	Mycket gammalt träd >140 år	
T14	björk	Mycket gammalt träd >140 år	
T15	sälg	Mycket gammalt träd >140 år	
T16	asp	Mycket gammalt träd >140 år	tvåstammig, grov
T17	björk	Mycket gammalt träd >140 år	
T18	gran	Jätteträd > 1 m	ca 110 cm dbh. uppskattningsvis ca 100 år.
T19	gran	Jätteträd > 1 m	gammal gran, ca 105 cm dbh. grov stambas. ca 150-200 år. rikligt med gammelgranslav och hänglavar
T20	tall	Grovt hålträd >40 cm	torraka av tall med flera större bohål. ca 45 cm dbh
T21	sälg	Grovt hålträd >40 cm	flertal färskas bohål samt vedsvampar

Tabell 10. Förteckning över värdeelement som identifierats under inventeringen.

ID	Värdeelement	Kommentar
1	Skyddsvärt träd	gran, ca 65 cm dbh med grov stambas
2	Skyddsvärt träd	gran, ca 150 år, ca 75 cm dbh. rikligt med gammelgranslav
3	Torrträd	
4	Torrträd	
5	Skyddsvärt träd	gran, ca 75 cm dbh, grov stambas. ca 100-150 år. med gammelgranslav
6	Skyddsvärt träd	gran, ca 90 cm dbh. grov stambas. ca 150-200 år. rikligt med gammelgranslav och hänglavar
7	Torrträd	tall
8	Annat	två grova rotvältor. stammar avlägsnade
9	Grov låga	grov låga av gran, ca 80-90 cm. ytterligare två gränlågor >40cm bredvid
10	Sandmiljö	sand i anslutning till rotvälta med gryt under
11	Skyddsvärt träd	gran, ca 80 cm dbh. ca 100 år.
12	(struken)	
13	Annat	grov rotvälta. stammen har avlägsnats
14	Annat	grov rotvälta av tall. stammen har avlägsnats
15	Skyddsvärt träd	gran, ca 75 cm dbh. ca 100-150 år. rikligt med gammelgranslav
16	Skyddsvärt träd	gran, ca 70 cm dbh. ca 100-150 år. med gammelgranslav
17	Torrträd	tall
18	Skyddsvärt träd	gran, ca 75 cm dbh. grov stambas. ca 100-150 år. rikligt med gammelgranslav
19	Skyddsvärt träd	gran. ca 70 cm dbh. ca 100 år. rikligt med gammelgranslav
20	Grov låga	låga av gran. ännu upplyft på grenar. ca 40 cm
21	Grov låga	stubbe och låga av gran. ca 70 cm
22	Högstubbe	gran. ca 70 m dbh. innanmurken
23	Annat	stubbe av gran med fågelbo samt låga
24	Torrträd	två st insektsdödade granar
25	Skyddsvärt träd	gran, ca 80 cm dbh. ca 100 år
26	Skyddsvärt träd	gran, ca 80 cm dbh.
27	Annat	grov stubbe av gran. ca 80 cm. låga avlägsnad
28	Skyddsvärt träd	gran, ca 80 cm dbh. ca 100 år, med gammelgranslav
29	Grov låga	granlåga, ca 40 cm, upplyft på grenar. med klibbticka
30	Grov låga	del av tallåga, ca 40 cm grov.
31	Grov låga	tallåga. grövsta änden ca 40 cm
32	Torrträd	tall
33	Grov låga	två grova lågor av gran, med klibbticka
34	Skyddsvärt träd	gran ca 65 cm dbh. ca 100 år. rikligt med gammelgranslav
35	Högstubbe	högstubbe o låga av toppbruten, grov, rötad och insektsdödad gran
36	Skyddsvärt träd	grov insektsdödad gran. ca 80 cm dbh
37	Högstubbe	björk, ca 30 cm dbh
38	Torrträd	relativt nydöd, grov tall med insektsangrepp. tre till små torrträd av tall intill
39	Grov låga	murkna lågor be vuxna av bl.a. långflikmossa
40	Grov låga	nyfallen asplåga med grov och knotig bas. ca 50 cm
41	Högstubbe	högstubbe och grov låga/topp av tall. klibbticka och bohål på högstubben
42	Torrträd	två torrträd av tall. en toppbruten (högstubbe) och en med bohål/ihålig stam och fågelbo

ID	Värdeelement	Kommentar
43	Torrträd	tall
44	Torrträd	död sälg med sälgticka. ca 25 cm dbh
45	Högstubbe	toppbruten tall. toppen ligger i två delar strax bakom ingår i värdeelementet.
46	Skyddsvärt träd	gran, ca 75 cm dbh, ca 100 år. med gammelgranslav
47	Annat	grov stubbe av gran, ca 90 cm som bredast
48	Torrträd	grov, död tall, ca 65 cm dbh
49	Torrträd	tall, ca 30 cm dbh
50	Stenmur/-röse	medelstora stenblock, till viss del rösligt
51	Större stenblock	flertal mosklädda, medelstora stenblock
52	Grov låga	mossbelupen, murken rotvälta av tall. ca 50 cm. klibbtickerötad
53	Skyddsvärt träd	äldre sälg med hänglavar
54	Annat	rotvält asplåga med rikligt av filt-lavar
55	Annat	moss- och lavbevuxen död ved och stenar
56	Grov låga	rotvält gran, ca 40 cm dbh.
57	Grov låga	stubbe och grov låga av gran med klibbticka
58	Grov låga	gran, ca 40 cm vid basen
59	Högstubbe	tre stubbar, en låga/topp och två torrträd av gran. klibbticka på högstubbe
60	Grov låga	rotvälta tallar, ca 40 respektive 50 cm dbh. mossbevuxna
61	Grov låga	gran, ca 50 cm.
62	Torrträd	torraka av tall
63	Grov låga	rotvält gran med klibbticka. mindre låga intill
64	Högstubbe	toppbruten gran, ca 55 cm dbh. topp ligger intill
65	Torrträd	insektsdödad gran, ca 60 cm dbh. med gammelgranslav
66	Stenmur/-röse	blockrikt, delvis rösligt
67	Större stenblock	
68	Större stenblock	
69	Bärande träd/buske	äldre enbuske
70	Skyddsvärt träd	äldre sälg
71	Skyddsvärt träd	asp, ca 55 cm dbh och mellanstora stenblock (bedöms ej som biotopskyddat)
72	Skyddsvärt träd	äldre rönn
73	Skyddsvärt träd	3 st grova björkar. ca 50 cm dbh
74	Grov låga	
75	Högstubbe	liten högstubbe av krum asp
76	Högstubbe	asp, med bohål
77	Torrträd	tall, ca 30 cm
78	Grov låga	granlåga
79	Torrträd	tall med bohålor
80	Högstubbe	två högst a tall
81	Annat	grövre lågor och stenblock
82	Sandmiljö	sandbrink
83	Större stenblock	flertal större block
84	Annat	riklig mängd död ved. lågor av triviallov
85	Grov låga	asplåga, ca 50 cm
86	Högstubbe	
87	Grov låga	grov rotvält sälg

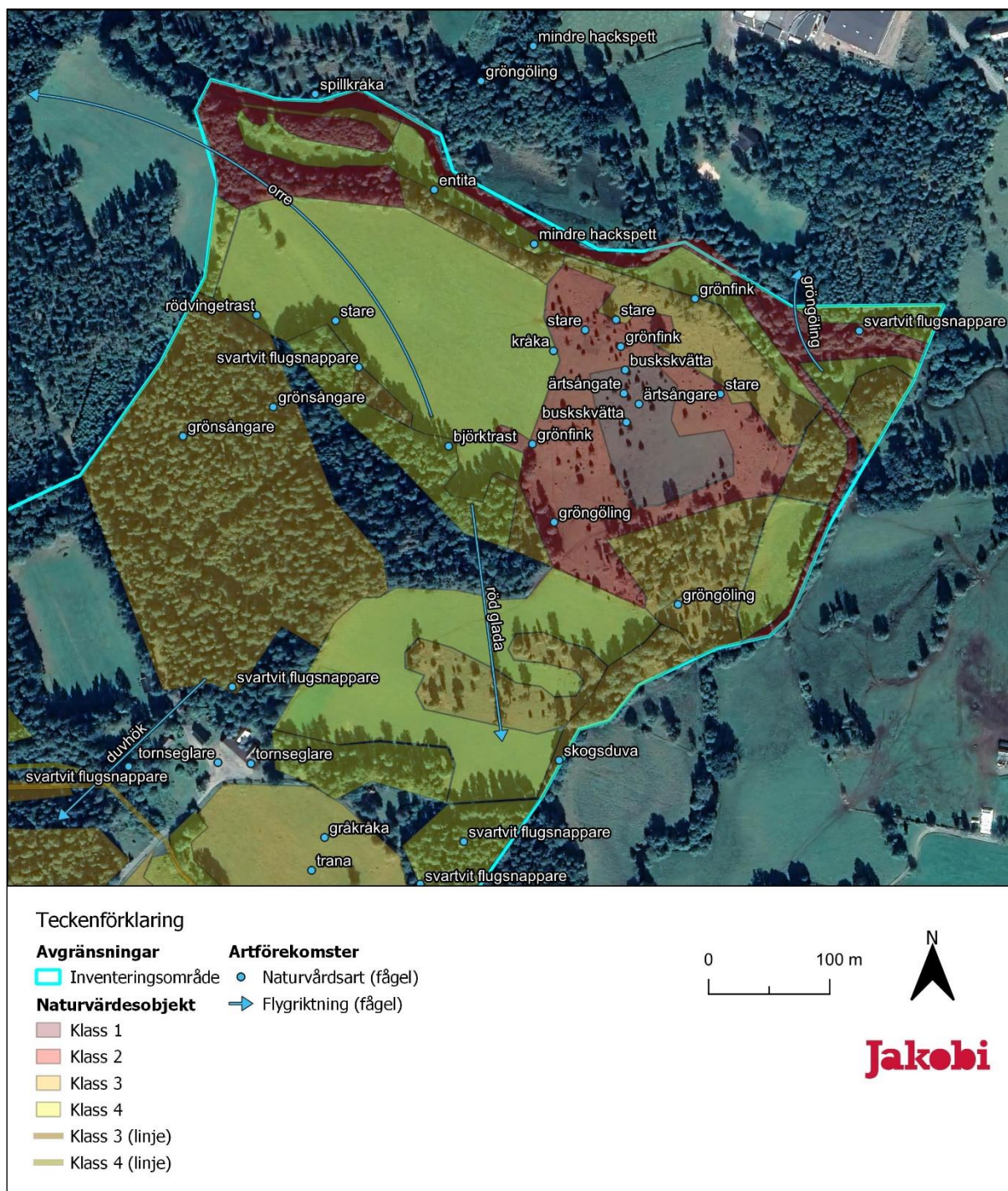
ID	Värdeelement	Kommentar
88	Skyddsvärt träd	björk, 30 cm dbh med utvecklad hållighet vid basen
89	Grov låga	tall. sent nedbrytningsstadie
90	Skyddsvärt träd	äldre rönn, hålträd
91	Skyddsvärt träd	äldre albuketter
92	Skyddsvärt träd	gammal björk
93	Skyddsvärt träd	äldre, grov björk, ca 70 cm dbh. rikligt av triviala nållavar
94	Grov låga	murken grov björklåga
95	Skyddsvärt träd	äldre flerstammig björk
96	Annat	faunadepå
97	Torrträd	
98	Annat	grov murken aspstubbe med gulnål
99	Skyddsvärt träd	asp med bohål. ca 30 cm dbh
100	Annat	faunadepå
101	Grov låga	asp, ca 40 cm
102	Grov låga	sälg, ca 55 cm
103	Högstubbe	klibbal
104	Skyddsvärt träd	grov klibbal, ca 70 cm dbh
105	Skyddsvärt träd	grov klibbal, ca 55 cm dbh
106	Skyddsvärt träd	gammal grov klibbal, ca 60 cm dbh, med brott nedtill från andra stam
107	Högstubbe	björk. rik påväxt av fnöskticka
108	Annat	faunadepå
109	Skyddsvärt träd	äldre björk, knotig
110	Torrträd	rönnbukett. liv i några grenspetsar
111	Skyddsvärt träd	ek, ca 55 cm dbh. ca 80-100 år
112	Skyddsvärt träd	äldre klibbal, ca 55 cm dbh. gott om triviala nållavar
113	Skyddsvärt träd	äldre, knotig klibbal
114	Högstubbe	klibbal. kal nedtill
115	Skyddsvärt träd	äldre klibbal, ca 40 cm dbh
116	Skyddsvärt träd	äldre hägg
117	Skyddsvärt träd	äldre getapel
118	Skyddsvärt träd	äldre albukett
119	Stenmur/-röse	
120	Skyddsvärt träd	äldre björk, ca 60 cm dbh
121	Skyddsvärt träd	äldre björk
122	Högstubbe	högstubbe och två lågor i senare succession
123	Grov låga	två grova tallågor, isärsågade
124	Skyddsvärt träd	äldre björk
125	Torrträd	torrträd av tall
126	Skyddsvärt träd	två solitära tallar
127	Högstubbe	
128	Skyddsvärt träd	äldre solitär tall
129	Högstubbe	tall
130	Skyddsvärt träd	asp m större bohål
131	Högstubbe	stubbe, låga och torrträd av asp
132	Torrträd	

ID	Värdeelement	Kommentar
133	Skyddsvärt träd	grova björkar, ca 50-60 cm dbh
134	Skyddsvärt träd	äldre björk, ca 55 cm dbh
135	Torrträd	
136	Grov låga	
137	Skyddsvärt träd	äldre björk, ca 55 cm dbh
138	Skyddsvärt träd	äldre toppbruten tall
139	Annat	större block
140	Skyddsvärt träd	grov äldre solitär tall, ca 65 cm dbh
141	Skyddsvärt träd	hålträd, toppbruten asp
142	Skyddsvärt träd	äldre asp, ca 55 cm dbh
143	Högstubbe	grov stubbe och låga av asp
144	Skyddsvärt träd	äldre rönn
145	Stenmur	gammal mossbevuxen stenmur
146	Stenmur	
147	Stenmur	i norr övervuxen av mossor och även enstaka träd. partier täckta av upplagda massor från dike intill där det är svårt att avgöra om muren fortsätter
148	Stenmur	
149	(struken)	
150	Stenmur	
151	Stenmur	
152	Stenmur	
153	Stenmur	
154	Stenmur	
155	Större stenblock	flertal större block
156	Stenmur	
157	Stenmur	
158	Stenmur	
159	(struken)	
160	Stenmur	rest av gammal mur, övervuxen av mossa
161	Skyddsvärda träd	äldre björk och ek upp mot 150 år. ekar ca 70 cm

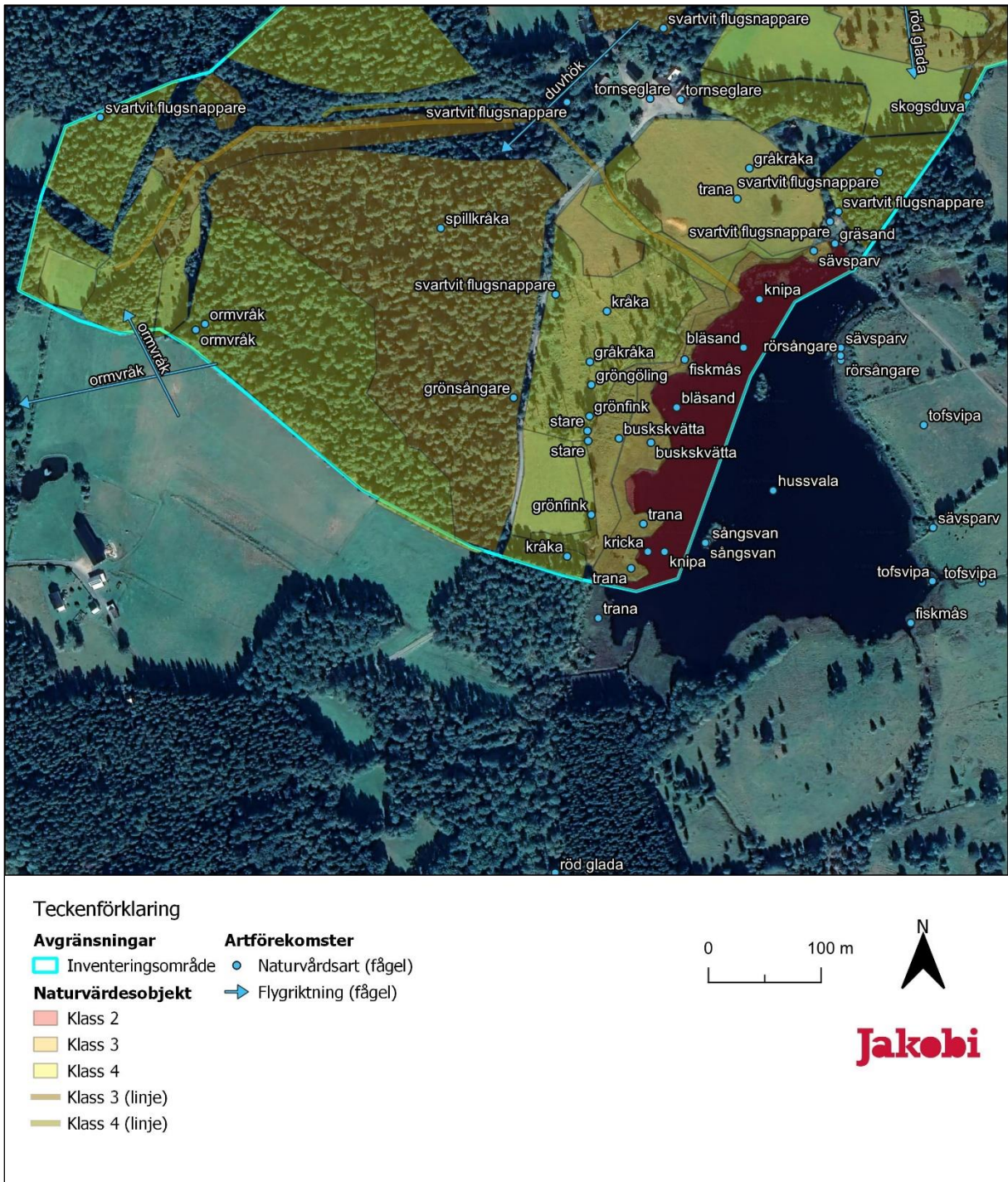
4.6.Fågelinventering

Sammanlagt noterades 56 fågelarter inom eller i direkt anslutning till inventeringsområdet (Tabell 11). Utav dessa är 18 arter rödlistade. Förekomst av fågelarter som är rödlistade, listade i fågeldirektivet bilaga 1 eller skogsvårdslagen bilaga 4, samt alla rovfåglar, är noterade med enskilda observationer på karta över området (Figur 8-9)

Figur 8. Översiktskarta med fågelobservationer i norra delen av området.

Figur 9. Översiktskarta med fågelobservationer i södra delen av området.

Tabell 11. Förteckning över fågelarter som identifierats under inventeringen

Svenskt namn	Rödlista	Bilaga 1	Prio.art	Bedömning
björktrast	NT			Allmän
blåmes				Allmän
bläsand	VU			Rastande
bofink				Allmän
buskskvätta	NT			Häckande med två par
domherre				Allmän
dubbeltrast				Allmän
duvhök	NT		X	1ex förbiflygande bedöms kunna häcka i eller i anslutning till området.
enkelbeckasin				Allmän
entita	NT		X	Häckande med ett par
fiskmå	NT			Allmän
grå flugsnappare				Enstaka par
grågås				Enstaka par
gräsand				Allmän
grönfink	EN			Allmän
gröngöling			X	
grönsiska				Allmän
grönsångare	VU		X	Flera revir
gärdsmyg				Allmän
hussvala	VU			Födosökande
järnsparv				Allmän
kaja				Allmän
kanadagås				Enstaka par
knipa				Enstaka par
koltrast				Allmän
corp				Allmän
kricka	NT			Ett par
kråka	NT			Allmän
kungsfågel				Allmän
ladusvala				Allmän
lövsångare				Allmän
mindre korsnäbb				Allmän
mindre hackspett	NT		X	Bedöms häcka med ett par inom områdets norra delar.
nötskrika				Allmän
nötväcka				Allmän
ormvråk				1 par med bo
orre		X	X	Enstaka observation en överflygande tupp
ringduva				Allmän
röd glada		X	X	Häckande med ett par troligen strax söder om inventeringsområdet

Svenskt namn	Rödlista	Bilaga 1	Prio.art	Bedömning
rödhake				Allmän
rörsångare	NT			Enstaka par
skata				Allmän
skogsduva			X	Enstaka par
skogssnäppa				Enstaka par
sparvhök				Enstaka par
stare	VU			Allmän
steglits				Allmän
stenskvätta				Enstaka par
storskrake				Enstaka par
större hackspett				Allmän
svarthätta				Allmän
svartmes				Allmän
svartvit flugsnäppare	NT			Häckande med flera par
sångsvan		X		Ett par i söder
sädesärla				Allmän
sävparv	NT			Allmän
talgoxe				Allmän
taltrast				Allmän
tofsvipa	VU			Bedöms främst häcka på motsatt sida dammen.
tornseglare	EN		X	Häcker sannolikt under tegelpannor i byggnader i området.
trana		X	X	Häckande med 1-2 par i söder
trädgårdssångare				Allmän
trädkrypare				Allmän
trädpiplärka				Allmän
törnsångare				Allmän

5. SAMLAD BEDÖMNING

Områdets främsta naturvärden är knutna till naturbetesmarker och till vattenmiljöer med omgivande skogar och gräsmarker. Två områden bedömdes utgöra landskapsobjekt, där vattenmiljöer (ån Nossan och dammen i söder) tillsammans med intilliggande skogsmiljöer och gräsmarker skapar förutsättningar för en hög biologisk mångfald. Delar av dessa områden är dock under igenväxning och med ställvis förekomster av invasiva främmande arter. Det finns därmed ett behov av förvaltningsåtgärder för att områdenas värden ska bevaras.

I Natura 2000-området finns silikatgräsmark (6070), vilket är en hotad naturtyp (SIS 2014b). Denna och omgivande objekt bestående av torr hed (4030) var relativt hårt beteshävdade vid besöket och var därför något svårbedömda. Att döma av artuttaget av mosippa, samt att kvarvarande bestånd (1-4 plantor i april 2023, SLU, Artdatabanken, u.å) till synes har hägnats in, verkar arealen med förekomst av mosippa ha minskat, vilket kan vara orsakat av en ogynnsam hävdregim.

Mosaiken i området med öppen betesmark, brynzoner, lövskog, Nossan och öppet vatten gör området attraktivt för en rik fågelfauna. Ett flertal skyddsvärda fåglar bedöms häcka i området som spillkråka, gröngöling, mindre hackspett och entita. I Nossan häckar kungsfiskare och i dammen eller i direkt anslutning till denna finns en rad våtmarksfåglar som sångsvan, kricka, svarthakedopping och tofsvipa.

Delar av området som inte bedömts hysa förhöjda naturvärden är homogena skogsmiljöer av produktionstyp, gräsmarker utan betydelsefull flora, eller trädgårdsmiljöer med betydande inslag av främmande arter. Till exempel förekommer stora bestånd parksmultron och andra kulturväxter i anslutning till skogen intill det före detta bostadshuset i den centrala delen av inventeringsområdet.

Områdets naturvärden är främst känsliga för igenväxning, avverkningar i större skala och avvattning. Vissa av naturtyperna hotas av förekomster av invasiva arter. I NVO 2 förekommer jättebalsamin. Arten omfattas av EU-förordning nr (1143/2014) om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter, vilket medför en skyldighet för markägaren att bekämpa arten. I området förekommer även kanadensiskt gullris, blomsterlupin och vresros, vilka inkluderas i Naturvårdsverkets föreslagna nationella förteckning över invasiva främmande arter (Naturvårdsverket 2023) som kan komma att omfattas av motsvarande förbud som de EU-listade arterna. Ett större bestånd av häckspirea sprider sig in i skogen i anslutning till trädgården i områdets centrala del. Arten är klassificerad som en art med hög risk för invasivitet (Strand, Aronsson & Svensson 2018).

Naturvärdesobjekt och naturvärdesklassade områden, särskilt klass 1 och 2 men även lägre klasser, kan vara särskilt känsliga ur ekologisk synpunkt. I hushållningsbestämmelserna 3 kap 3§ MB står att "mark och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt skall så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön".

Om fridlysta arter kan komma att påverkas negativt av åtgärder i området ska dispens från artskyddsförordningen sökas hos ansvarig länsstyrelse.

5.1.Osäkerheter

Fältinventeringen (NVI) utfördes i juli månad vilket innebär att vårbloommande kärleväxter, som till exempel mosippa och backsippa, kan vara svårupptäckta. Marksvampar och annuella vedsvampar sätter fruktkroppar främst under sensommar och höst och är därför inte möjliga att observera vid den tid då inventeringen utfördes. Naturbetesmarkerna (inklusive trädklädda betesmarker) och flera av skogsmiljöerna, till exempel NVO 27 och NVO 43, skulle kunna hysa naturvårdsintressanta mark- och vedsvampar.

Det fanns inte några tidigare rapporter om fladdermöss i uttaget från ArtDatabanken. Det finns dock förutsättningar för fladdermöss i området, med gott om födosökmiljöer och möjliga boplatser i till exempel hålträd och byggnader. Eftersom de är nattaktiva djur krävs en separat inventering med specialutrustning för artbestämning.

5.2.Fortsatt arbete

Fördjupade artinventeringar av framför allt fladdermöss och svampar skulle kunna ge en vidare bild av områdets naturvärden. En botten-/biotopkartering skulle ge en bättre bild av Nossans tillstånd inom den aktuella sträckan.

Invasiva främmande arter bör bekämpas i området. Markägaren är skyldig att bekämpa jätdebalsamin som påträffades i NVO 2. Detsamma kan komma att bli gällande även för kanadensiskt gullris och vresros (Naturvårdsverket 2023).

Vid inrättande av ett naturreservat bör man se över betesregimen som bedömdes för hård på vissa ytor samt upprätta ett skötselprogram för mosippa och backsippa som båda för en tynande tillvaro i området beroende på igenväxning på vissa ytor samt möjligen för hårt bete och/eller för tidigt betespåsläpp på andra. Mosippa föredrar ljus öppen gles skog eller hagmark. Arten trivs inte bland blåbärsris eller i tät ljung och är beroende av markstörningar som ger öppna blottor (SLU, Artdatabanken, 2023).

6. REFERENSER

Eneland, A. (2017) Ängs- och betesmarksinventeringen: Metodik för inventering från och med 2016. Jordbruksverket. Rapport 2017:9

ESRI (2023). DigitalGlobe, GeoEye, Earthstar Geographics, CNES/Airbus DS, USDA, USGS, AEX, Getmapping, Aerogrid, IGN, IGP, swisstopo, och the GIS User Community

Herrljunga kommun (2022) Sjöar, fiske, badplatser och grillplatser. URL: <https://www.herrljunga.se/uppleva-och-gora/friluftsliv-natur-bad-och-vandring/sjoar-fiske-badplatser-grillplatser.html>

Jordbruksverket (u.å) Databasen TUVÅ. URL: <https://etjanst.sjv.se/tuvaut> [20230707]

Lindqvist, M. (2018) Metod för översiktlig inventering av artrika väggkantsmiljöer. Version 2.0. Trafikverket. 2012:149. Göteborg

Naturvårdsverket (u.å) Skyddad natur. URL: <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se> [20230707]

Naturvårdsverket (u.å) Vägledning: Natura 2000 i Sverige. URL: www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/skyddad-natur/natura-2000-i-sverige/

Naturvårdsverket (2009). *Handbok för Artskyddsförordningen Del 1 – fridlysning och dispenser*. Handbok 2009:2 • UTGÅVA 1

Naturvårdsverket (2023) Förslag på nationell förteckning över invasiva främmande arter. URL: <https://www.naturvardsverket.se/om-oss/aktuellt/nyheter-och-pessmeddelanden/2023/juni/forslag-pa-nationell-forteckning-over-invasiva-frammande-arterny-sida/>

Nitare, Johan (2019). *Skyddsvärd skog Naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning*, Skogsstyrelsens Förlag

SIS (2014a). Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. SIS 199000:2014. Publicerad 2014-06-25, utgåva 1

SIS (2014b). Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI). Teknisk rapport. SIS-TR 199001:2014. Publicerad 2014-06-25, utgåva 1

Skogsstyrelsen (u.å) Kartor: Skogens pärlor. URL: <https://www.skogsstyrelsen.se/sjalvservice/karttjanster/skogens-parlor> [20230707]

SLU ArtDatabanken (u.å) Artportalen. Sveriges Lantbruksuniversitet. URL: www.artportalen.se [20230707]

SLU ArtDatabanken (2020). Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala

SLU, Artdatabanken (2023). Artfakta. URL: <https://artfakta.se/artinformation/taxa/pulsatilla-vernalis-1853/detaljer>. 202300915.

Strand, M., Aronsson, M., & Svensson, M. 2018. Klassificering av främmande arters effekter på biologisk mångfald i Sverige – ArtDatabankens risklista. ArtDatabanken Rapporterar 21. ArtDatabanken SLU, Uppsala.

SLU Artdatabanken, SLU Institutionen för akvatiska resurser (Aqua) och SLU Centrum för biologisk mångfald (CMB) (2020) Sveriges arter och naturtyper i EU:s artoch habitatdirektiv: Resultat från rapportering 2019 till EU av bevarandestatus 2013–2018. Naturvårdsverket.

JAKOBI SUSTAINABILITY AB

Sven Hultins gata 9D . 412 88 Göteborg
+46 (0)70-345 26 09 . info@jakobiab.se

Jakobi
- Din naturliga miljökonsult

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-området *SE0530208 Orraholmen*

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000 - områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitat-direktiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livs-miljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitat- direktivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000- område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och natur- typer, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska under- lätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skydds- beslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillstånds- plikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har till kommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. I kartverktyget söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Maria Johansson

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0530208 Orraholmen

Kommun: Herrljunga

Områdets totala areal: 5,1 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2016-12-09

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-21

Markägarförhållanden:

Ägs av kommunen.

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2004-04-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

4030 - Torra hedar

6270 - Silikatgräsmarker

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden:

Det främsta syftet är att bevara den hedartade betesmarken som här är klassad som 4030 torra hedar och 6270 silikatgräsmarker.

Motivering:

Området utgör ett fint exempel på hed och hyser flera typiska arter. Både 4030 torra hedar och 6270 silikatgräsmarker har ogynnsamt bevarandetillstånd på biogeografisk nivå och detta område är en viktigt bidrag till Natura 2000- nätverket.

Prioriterade åtgärder:

Årligt bete. Området bör omfattas av åtagandeplan för betesmarker och slåtterängar med särskild

skötsel eller av ett skötselavtal.

Beskrivning av området

Orraholmen ingår i ett värdefullt odlingslandskap vid Stenunga. Området är utpekad som en ängs- och hagmark av nationellt intresse. Vattendraget Nossan rinner genom området och delar det i två delar. Den västra delen av Orraholmen är en artrik, flack betesmark, vilken är en rest av ett större hedlandskap. Denna del är klassad som 4030 torra hedar och 6270 silikatgräsmarker. En liten del i norr är klassad som utvecklingsmark till 4030 torra hedar. Den delen kommer inom en snar framtid ha naturtypsstatus och är viktig för att upprätthålla gynnsamt bevarandetillstånd.

Exempel på arter som finns i delområdet är mosippa som är rödlistad som starkt hotad enligt rödlistan 2015 och slättergubbe och fjärilen slättergubbemal som båda är rödlistade som sårbara enligt rödlistan 2015. Andra arter som förekommer i delområdet är t.ex. slätterfibbla, kattfot, backsippa, svinrot, jungfrulin och stagg. Den del som ligger öster om Nossan är restaurerad och består av ett trädbevuxet torrare parti som är utvecklingsmark till 6270 silikatgräsmarker eller någon annan gräsmarkstyp samt en fuktäng som är utvecklingsmark till 6410 fuktängar. Dessa delar kommer att inom en snar framtid uppnå naturtypsklass. Hela området är välbetat.

Vad kan påverka negativt

Området skulle påverkas negativt av:

- Ohävd och igenväxning med buskar och träd.
- Felaktig skötsel, utebliven och/eller otillräcklig hävd. Svagt betestryck kan utgöra ett hot med igenväxning som följd. För tidigt betespåsläpp eller året-runt-bete kan bl.a. ge trampskador.
- Tillskottsutfodring ger indirekt en näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan och bör därför endast användas vid behov.
- Gödsling, kalkning och användning av bekämpningsmedel i eller i nära anslutning till området.
- Introduktion av främmande arter. Insådd av vallväxter.
- Upplag och deponier, bl.a. deponering av halmbalar.
- Ändrad markanvändning i eller i anslutning till objektet, t.ex. skogsplantering eller uppodling.
- Markexploatering t.ex. grävning, schaktning, täktverksamhet och andra ingrepp som kan skada markvegetationen.
- Åtgärder som skulle förändra områdets hydrologi t.ex. dikning.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

En stor del av området omfattas av strandskyddsbestämmelser. Området bör omfattas av åtagandeplan för betesmarker och slätterängar med särskild skötsel eller av ett skötselavtal. Hela området betas och är välskött. För gynnsamt bevarandetillstånd krävs att marken även i framtiden sköts med årligt bete. Sly röjs vid behov. Bränning behövs för att t.ex. gynna mosippa och backsippa. Det kan vara lämpligt är att bränna området växelvis så att halva ljungheden bränns vart tredje år. Fuktängen behöver skötas med årlig slätter alternativt årligt bete med betesputsning.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

4030 - Torra hedar

Areal: 1,9 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Större delen av den västra delen av Orraholmen utgörs av den här naturtypen. Marken utgörs av en torr mark med enbuskar och enstaka tall. Den är välbetad och artrik. Här finns många arter som är typiska för naturtypen som t.ex. slåttergubbe, kattfot, stagg, ängsvädd, pillerstarr och backsippa. En yta i norr är klassad som utvecklingsmark till 4030 och denna kommer snart hålla naturtypsstatus.

Generellt sett utgörs naturtypen av torra till friska, hävdpräglade hedar på silikatrika podsoljor (ej sandfält) nedanför trädgränsen. Naturtypen har utvecklats genom lång beteskontinuitet, ofta i kombination med återkommande bränningar. Kronträckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär är 0 - 30%. Hävdgynnade arter finns.

Naturtypen är känslig för igenväxning, ökad beskuggning, uppluckrad grässvål samt konkurrens från ohävsarter och främmande arter. Naturtypen är även känslig för fragmentering och för minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen av torra hedar (4030) ska vara minst 1,9 hektar. Regelbunden hävd genom bete ska prägla området. I återkommande intervaller ska även brand (naturvårdsbränning) påverka naturtypen. Naturliga störningsprocesser i form av tramp och periodisk torkstress, ska förekomma. Ingen skadlig ansamling av förna ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi. Krontäckningen av träd och buskar ska vara liten. Igenväxningsvegetation, varken vedartad eller örtartad, ska förekomma mer än i begränsad utsträckning. Näringsstatusen ska vara naturlig. Ingen antropogen näringstillförsel, inklusive tillskottsutfodring av betesdjur eller sambete med vall, ska förekomma. Det ska finnas födoresurser såsom pollen- och nektarresurser för fjärilar, bin och andra insekter. Typiska och karaktäristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska föryngra sig. För naturtypen främmande arter ska inte förekomma. Igenväxningsvegetation som tex sly ska inte förekomma. Kärlväxter som är typiska för naturtypen ska förekomma allmänt- rikligt.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt.

6270 - Silikatgräsmarker

Areal: 0,72 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

På Orraholmen finns den här naturtypen på en liten del i mitten av betesmarken i den västra delen av området. Här finns typiska kärlväxtarter som t.ex. liten blåklocka, pillerstarr, slåttergubbe, ängsvädd, svinrot, jungfrulin och hirsstarr.

Generellt sett utgörs naturtypen av artrika, hävdpräglade gräsmarker nedanför trädgränsen på torra till friska, silikatrika jordar. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0 - 30%. Silikatgräsmarker är den vanligaste betesmarkstypen i Sverige och har vanligen en örtrik markvegetation. Örtrikedomen gör dem viktiga för många insekter, inte minst fjärilar och bin. Naturtypen kan uppträda i olika skepnader beroende på bland annat fuktighet och klimat.

Naturtypen är känslig för igenväxning, ökad beskuggning, uppluckrad grässvål samt konkurrens från ohävsarter och främmande arter. Naturtypen är även känslig för förändringar i ansluten grundvattenförekomst, fragmentering och för minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen av silikatgräsmarker (6270) ska vara minst 0,7 hektar. Regelbundet bete ska påverka området. Ingen skadlig ansamling av förna (t.ex. fjolårsgräs) ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi och näringsstatusen i marken ska vara naturlig. Ingen antropogen näringstillförsel, inklusive tillskottsutfodring av betesdjur eller sambete med vall, ska förekomma. Typiska och karaktäristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska föryngra sig. Igenväxningsvegetation som tex sly ska inte förekomma. För naturtypen främmande arter ska inte förekomma. Kärlväxtarter som är typiska för naturtypen ska förekomma allmänt-rikligt.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt.

Dokumentation

Artportalen. ArtDatabanken SLU. www.artportalen.se. Uttag 2016-07.

Jordbruksverket. Ängs- och betesmarksinventeringen 2002-2004. Objekt rapporter (opubl.).

Länsstyrelsen i Älvsborgs län. 1990:2. Andersson, L. 1983. Lövskogar i Herrljunga kommun.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län. 1988:7. Elvingsson, P. Ängar och hagar i Herrljunga.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län. 1994. Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län. 1994:5.

Åtgärdsplan.

Naturvårdsverket. Art- och naturtypsvisa vägledningar. www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Natura-2000/. 2016-07.

Bilagor

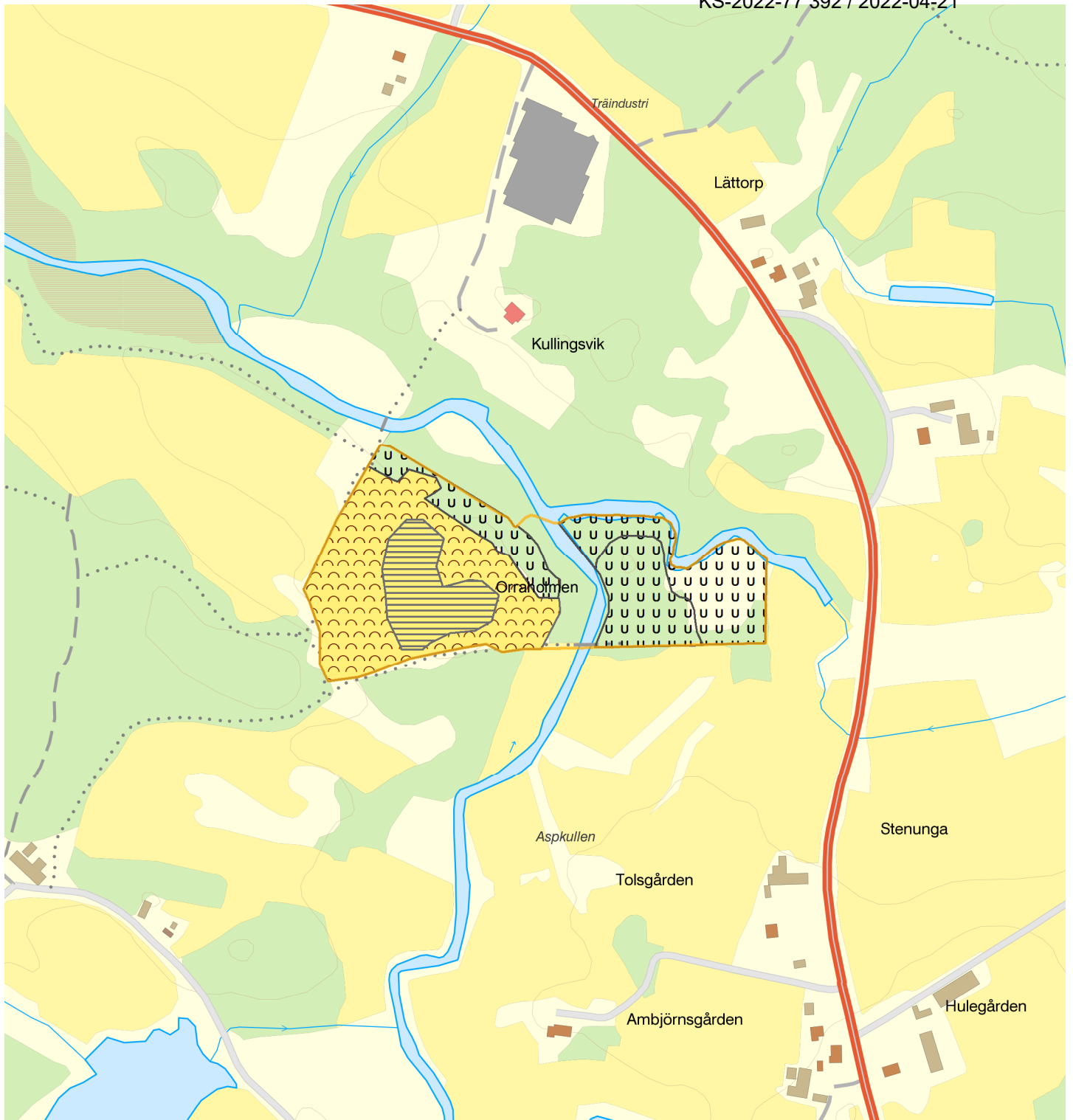
Bilaga 1. Natura 2000-områdets avgränsning

Bilaga 2. Naturtypskarta

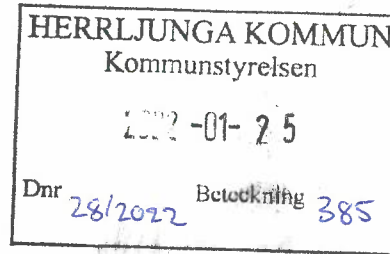

Natura 2000-naturtypskarta, SE0530208 Orraholmen, Herrljunga kommun

- Natura 2000 Habitatdirektivet
- 6270 - Silikatgräsmarker
- Utvecklingsmark, icke Natura-naturtyp
- 4030 - Torra hedar

Utvecklingsmarken har inte naturtypsstatus ännu
men kommer att få det inom en snar framtid.
Den är viktig att bevara för att upprätthålla gynnsamt bevarandetilstånd i området.

Motion till Kf.

2022-01-24

Orraholmens fritidsområde är en av kommunens absoluta juveler. Föreningslivet och spontana aktiviteter och vandringar sker dagligen i området, en grön lunga för kommunens centralort.

På senare tid har dock detta område återkommande hamnat i pressen på grund av olika otydliga förslag på aktiviteter och förslag på avverkningar inom området.

Det har under åren fattats otaliga beslut rörande Orraholmen, men osäkerheten och tvistemålen om beslutens innebörd tycks bestå.

Då Orraholmsområdet, alldeles oomtvistat, är ett av våra medborgare mycket högt värderat område, måste området få en säkrad status.

Den osäkerhet kring områdets status och fortlevnad som återkommande har aktualiserats, är för vår kommun inte acceptabel.

Området måste få en beslutad status som betyder fortsatt friluftsområde, med tillåtelse för de säkerhets och röjningsåtgärder som behövs ur säkerhets och tillgänglighetsaspekt.

Natur och friluftsliv måste förtydligas, på bekostnad av avverkning inom området.

Jag yrkar att:

En skyndsam process sätts igång för att hitta beslutsformuleringen som innebär ett tydligt, långsiktigt och långtgående skydd för den kommunala delen av Orraholmsområdets natur.

Mats Palm (S).

Medborgarförslag till Herrljunga kommun

Jag lämnar härmed förslag om att den tätortsnära fastigheten Orraholmen 1:1 ska göras till kommunens första kommunala naturreservat för att säkerställa områdets karaktär av värdefull natur- och kulturmiljö och bevara området för rekreatiönsändamål för kommunens innevånare.

Jag uppfattar att kommunen har ett lågt förtroende hos allmänhet när gäller viljan att bevara området från konventionellt skogsbruk mm och egentligen inte vill ha några synpunkter på hur de vill sköta området även om de pliktskyldigast har gått med på att samråd ska hållas innan en tänkt åtgärd skall utföras.

Den senaste tänkta åtgärden, föryngringsanmälan av område 148,149 del av 150, utan att ett samråd hållits visar varför det är nödvändigt!

Därför vore det bästa att inrätta ett reservat med hjälp av LONA-bidrag som en gång för alla gör att Orraholmen nu och i framtiden sköts med inriktning att bevara områdets karaktär men också utveckla området med tex fler grillplatser, vindskydd, inhägnad hundrastgård och kanske utegym mm så att kommunens innevånare fortsatt kan njuta av det ännu mer.

Nedan en kontakt på naturvårdverket för mer information.
För frågor om LONA, kontakta Cathrine Lundin

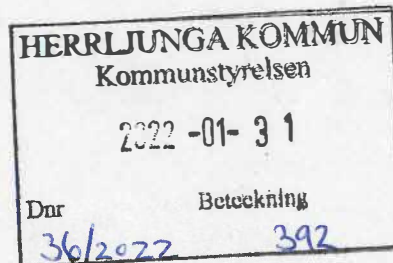
Bilaga: Karta över föreslaget reservatområde

Herrljunga 2022-01-31

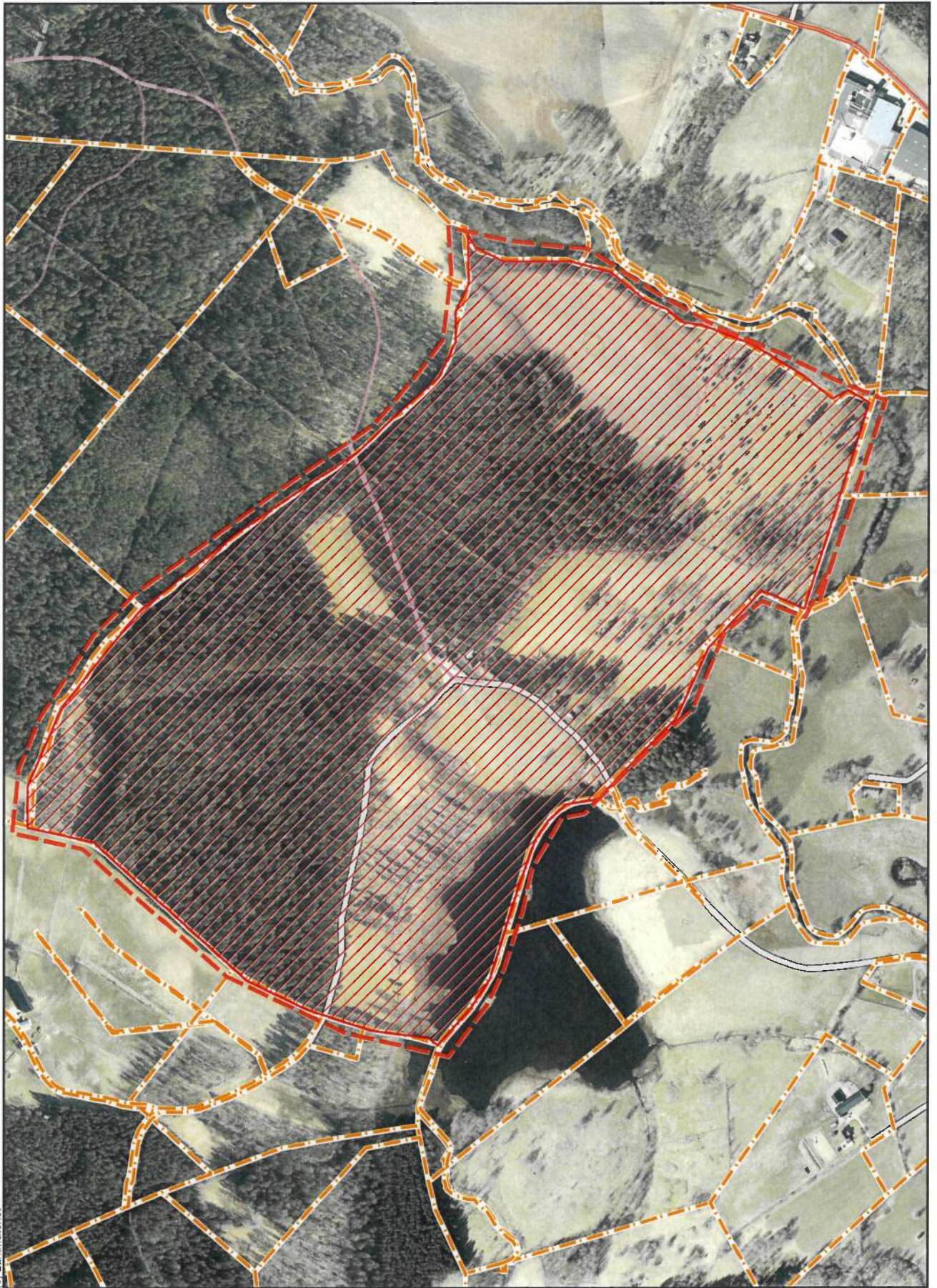
Mvh

Håkan Igelström

Håkan Igelström

(c) Lantmäteriet

1:6 318

Ritdatum: 2022-01-31

HERRLJUNGA KOMMUN	
Kommunstyrelsen	
2022-02-01	
Dnr	Beteckning
37/2022	392

Motion.

2022-02-01

Vårt friluftss och rekreationsområde Orraholmen, är i en ifrågasatt process, igen. Ilskan och upprördheten är stor över hur delar av politiken har behandlat den uppgörelse om naturskydd som vi trodde att vi hade.

Ett beslut i Fullmäktige 2021 identifierade att till en ny skogsvårdsplan fanns på plats, skulle största miljöhänsyn tas till området. Inför varje åtgärd inom området, skulle de aktiva föreningarna inom området kontaktas för dialog.

Vi har tyvärr anledning nu att se hur det beslutet har hanterats av Teknisk nämnds ordförande. Åter igen har medborgare oroats och upprörts av rykten om en kalhuggning. Ett avtal om avverkning har initierats utan dialog och förberedande kontakter med föreningslivet. Sorgligt nog är nog det beslut som togs 2021 inte längre tillräckligt för att försäkra våra innevånare om det långsiktiga skyddet och bevarandet av friluftsområdet Orraholmen.

Här finns dock kommuner som i liknande situationer gått före oss, som har använt sig av möjligheten att med statligt stöd via LONA-bidrag, inrättat Kommunala naturreservat. Bifogat i motionen ligger exempel på en sådan process. Det ligger också bifogat hur man ansöker om LONA.stöd och processen framåt.

[Kränglan - beslut och skötselplan \(naturvardsverket.se\)](#)

[Kommunalt naturskydd i lokala naturvårdssatsningen \(LONA\) ISBN 978-91-620-6392-4 \(naturvardsverket.se\)](#)

[Process att bilda naturreservat \(naturvardsverket.se\)](#)

Vår kommun är inte betjänt av att ifrågasättas om våra intentioner kring naturvård och friskvård, våra intentioner kring ett naturnära och stimulerande och rekreerande friluftsliv.

Därför föreslår jag att vi som kommun går in i process att inleda aktiviteter syftande till att inrätta ett kommunalt naturreservat i Orraholmen.

Jag yrkar att:

1. Kommunen inleder en process, syftande till att inrätta ett kommunalt naturreservat inom Orraholmsområdet.
2. Kommunen utreder möjligheten att i denna process ansöka om LONA-bidrag från Naturvårdsverket.

Mats Palm. Gruppledare (S).

Motion

Bilda ett kommunalt naturreservat på Orraholmen

Bakgrund:

Ordförande för Tekniska nämnden i Herrljunga har beställt avverkning av ett skogsområde på Orraholmens friluftsområde.

Detta trots att man i ett tidigare KF-beslut beslutat att ha samråd med föreningar och aktörer i området innan man gör några ingrepp. Området är skyddsvärt ur en mängd synvinklar och att göra ett så stort ingrepp som planerat skulle medföra betydande konsekvenser på bl.a fågelliv, fauna och rekreationsmöjligheter.

Tydligen är det en tolkningsfråga vad samråd betyder.

Dessutom är det otydligt hur mycket inflytande föreningar och medborgare skall få ha och hur processen ser ut fram till verkställd avverkning.

Det har uppenbarligen inte fungerat och helt plötsligt har Södra Skogsägarna fått ett uppdrag som de flesta inte hade räknat med.

Ett stort antal medborgare i Herrljunga har med rätta protesterat mot planerna och kommunens agerande

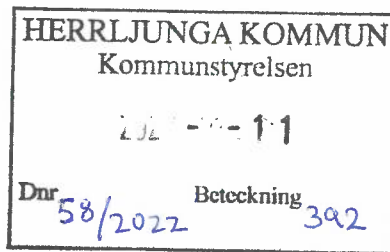
Om man däremot omvandlar området till ett kommunalt naturreservat så gäller helt andra regler och denna typ av ovälkomna överraskningar kan helt undvikas.

Det innebär även att han häver avtalet med Södra Skogsägarna snarast.

Därför yrkar jag:

- Att Herrljunga Kommun kontaktar Länsstyrelsen och påbörjar en process för att bilda ett kommunalt naturreservat på Orraholmen

Magnus Jonsson Gruppledare Vänsterpartiet Herrljunga

2022 -02- 10

Motion till Kommunfullmäktige i Herrljunga

Orraholmens fritidsområde är en pärla i Herrljunga kommun. Inköpt av framsynta kommunpolitiker för mer än 50 år sedan för just detta ändamål. Orraholmen har fungerat bra som fritidsområde men under senare år utsatts för avverkning och mer avverkning är planerad!

Företrädare för kommunen framhåller ofta, i olika sammanhang, vår vackra natur som en viktig anledning att bosätta sig i vår kommun. Men naturen är stadd i ständig förändring. Den privatägda skogen kan kommunen inte råda över. Äldre skog avverkas och övergår till planterings- och ungskog. Oftast gran. Exempelvis runt vårt senaste bostadsområde Horsby. Detta ger inte den känsla av natur som det känns speciellt bra att promenera i eller få den känsla av orördhet som är så speciell i storskog.

När vi nu i Herrljunga har förmånen att äga ett område av denna storskogskaraktär är det viktigt att slå vakt om att det förblir så! **Därför föreslår Liberalerna att Orraholmen ombildas till ett kommunalt reservat.** Ett reservat som syftar till att bevara området för rekreation för kommunens invånare och besökande naturälskare.

Ett kommunalt reservat betyder inte att en död hand läggs över området. Vilken form av reservat det blir får kommande inventeringar utvisa. Skötselplan över området med utgångspunkt från naturvärdesinventering utgör sedan underlag för intrångsersättning från Naturvårdsverket på upp till 50% baserat på virkesvärde och lokala marknadsvärden.

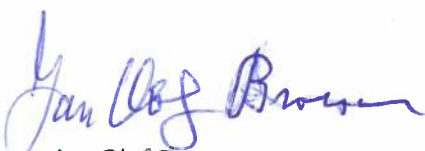
För naturvärdesbedömning och skötselplan finns Lona-bidrag att söka.

Liberalerna hoppas därför att denna motion ska behandlas positivt och ge Herrljunga ett eget naturreservat så att vi kan leva upp till målsättningen att ha en fin natur.

Därför yrkar Liberalerna på:

- Att Orraholmens fritidsområde ombildas till ett kommunalt naturreservat

För Liberalerna i Herrljunga

Jan-Olof Brorson

Håkan Körberg

Från: Marie Elisabeth Karlsson
Skickat: den 7 april 2024 21:50
Till: Herrljunga kommun
Kopia: Markus Larsson
Ämne: Re: Ombud vid rådsstämman för Vattenrådet Vänerns sydöstra tillflöden

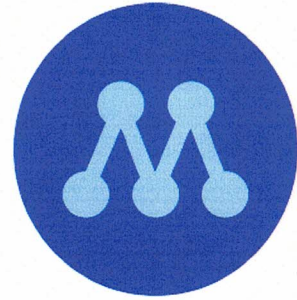
WARNING: Det här mejlet är skickat från en extern adress. Klicka inte på länkar eller bifogade filer om du inte känner igen avsändaren och vet att innehållet är säkert.

Avslut uppdrag

Hej, jag Marie Elisabeth Karlsson avsäger mig härmed uppdraget som ombud vid rådsstämman för Vattenrådet Vänerns sydöstra tillflöden pga av flytt till annan kommun.

Med vänlig hälsning
Marie Karlsson

Interpellation ställd till:

Internservicenämndens ordförande Johnny Carlsson (C)

Vid nämndssammanträdet 2024-03-14 fattades beslut om en återremiss av ärendet gällande uppsägning av hyresavtal (§13), i återremissen fanns också en önskan om en konsekvensanalys. Då det inte gjordes utan avtalet blev uppsagt i strid mot nämndens beslut förorsakar det ett flertal frågor.

1. Varför verkställdes inte beslutet om konsekvensanalys då tid fanns? Två veckor borde väl vara tillräckligt för att ta ett samtal med fastighetsägaren och biografen.
2. Ordförande fattar ett eget beslut 26/3 utan att samråda med oppositionen (presidie möte var bokat 28/3). Vad är då meningen med att nämnden fattar beslut, nämnden var vad jag kan utläsa enig?
3. I beslutet och pressen säger ordförande att det inte är i kommunens intresse att driva biograf. Anser då ordförande att filmvisning inte är ett bidrag att stärka kommunens attraktionskraft och kulturliv?
4. Ordförande har också påståtts att avtalet är olagligt, "med tanke på att de bolag som nämns i avtalet inte längre finns". Men fastighetsägaren har samma organisationsnummer, ägare och firmatecknare – man har bara bytt namn på bolaget. Inget av avtalen föreskriver heller att de inte får överlåtas. Så, enligt vilken lag grundar sig ordförandens juridiska bedömning?
5. Varför nämns det inte i beslutet att skälet till uppsägning var att avtalet var olagligt?

Gunnar Andersson Gruppledare M

Anmälda ärenden

Kommunfullmäktige, Kommunfullmäktiges sammanträde

2024-04-23

Dokumentid	Diariernr	Datum	Beskrivning	Handläggare
7777	202400175	2024-03-18	Herrljunga Elektiska AB Stämmoprotokoll 2024	Markus Larsson
7778	202400175	2024-03-18	Herrljunga Vatten AB Stämmoprotokoll 2024	Markus Larsson
7779	202400175	2024-03-18	Herrljunga Elkraft AB Stämmoprotokoll 2024	Markus Larsson
7780	202400175	2024-03-08	Årsredovisning 2023 Herrljungabostäder AB	Markus Larsson
7781	202400175	2024-03-21	Revisionsberättelse 2023 Herrljungabostäder AB	Markus Larsson
7782	202400175	2024-03-21	Protokoll bolagsstämma 2024 Herrljungabostäder AB	Markus Larsson
7784	202400175	2024-03-21	Granskningsrapport Lekmannarevisionen 2023 Herrljungabostäder AB	Markus Larsson

Till styrelse och årsstämman för

Herrljungabostäder AB med org. nr. 556508-0909

Till *kommunfullmäktige i Herrljunga kommun*

Granskningsrapport för år 2023

Bakgrund

Styrelse och VD ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut. Styrelsens och VD:s ansvar gäller även föreskrifter, kommunala ändamål och befogenheter som gäller för verksamheten. Lekmannarevisorns ansvar är att granska verksamheten och interna kontroll samt pröva om verksamheten bedrivs enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt gällande föreskrifter. Av aktiebolagslagen (ABL 10 kap. 3§) framgår att bolagets interna kontroll ska vara tillräckligt.

Vi av fullmäktige i Herrljunga kommun utsedda lekmannarevisorer, har granskat Herrljungabostäder AB:s verksamhet under räkenskapsåret 2023.

Genomförande

Vi, lekmannarevisorer har genomfört samtal med VD samt bolagsekonomen om bolagets verksamhet, organisation, interna kontroll, resultat, nuvarande och kommande utmaningar och planer. Vi har även gått igenom utvald dokumentation.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen, kommunallagen, god revisionsred i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente samt utifrån av års/bolagsstämman fastställda ägardirektiv. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och prövning.

Resultat

Genom beslut 2020-06-16 KF § 82 ändrades avkastningskravet i särskilt ägardirektiv för Herrljungabostäder AB från 3% till 2 % från och med 2020 till och med 2029 under förutsättning att nybyggnation av 64 lägenheter sker under den aktuella tidsperioden. *Soliditeten ska vara minst 15 %. Enligt årsredovisningen 2023 uppgår avkastning till 2,1 % (Över en rullande 4-årsperiod är avkastningen 2,2 %) och soliditet till 16,0 %*. Bolaget har därmed uppnått ägarens krav avseende soliditet och avkastningskrav.

Under året har flertal lägenheter färdigställs och prognosen är att målet om 64 nybyggda lägenheter till 2029 kommer att uppnås. Uthyrningsgraden 2023 ligger på 96,5 %, vilket är något lägre än 2022. Vi noterar att bolaget har arbetat med energieffektiviseringar samt underhållsåtgärder under 2023.

Av både kommunallagen och aktiebolagslagen (ABL 10 kap. 3§) framgår att bolagets interna kontroll ska vara tillräckligt. Herrljungabostäder AB har genomfört en riskanalys och identifierat risker per riskområden inför verksamhetsår 2023. Identifierade risker med tillhörande kontrollmoment har dokumenterats i internkontrollplanen.

Bedömning

Som lekmannarevisorer bedömer vi sammantaget att Herrljungabostäder AB:s verksamhet i allt väsentligt har skötts på ett ändamålsenligt sätt utifrån syfte och uttryck i bolagsordning och ägardirektiv samt från ekonomisk synpunkt bedrivits på ett tillfredsställande sätt under 2023. Vi bedömer att bolagets interna kontroll i allt väsentligt har varit tillräcklig.

Herrljunga den 28 februari 2024.

Göte Olsson

Lars-Göran Karlsson

Plats: Herrljunga Elektriska AB:s kontor, Herrljunga.

§ 1 Stämmans öppnande

Stämman öppnades av Claes Unosson.

§ 2 Val av ordförande och sekreterare vid stämman

Claes Unosson valdes att leda stämmoförhandlingarna. Till sekreterare för mötet valdes Anders Mannikoff.

§ 3 Upprättande och godkännande av röstlängd

Vid upprop fanns följande aktieägare representerade:

Aktieägare	Antal aktier	Företrädare
Nossan Förvaltnings AB	17 967	av Anders Andersson, se bilaga 1.

Sammanlagt 17 967 aktier av 18 000 var representerade vid stämman, se bilaga 2.

Ovanstående godkändes som röstlängd och det meddelades att varje aktie äger en röst.

Övriga närvarande vid stämman var: Madeleine Bengtsson, Bo Fransson, Robert Holmén, Richard Hällfärdsson, Linda Johansson, Annika Löfgren Lundkvist, Ove Severin och Mattias Fredriksson.

§ 4 Val av en eller två justeringsmän

Till att jämte ordföranden justera stämmoprotokollet valdes Anders Andersson.

§ 5 Prövning om stämman blivit behörigen sammankallad

Personlig kallelse till samtliga aktieägare har sänts ut med post 2024-02-23.

Stämman beslutade att kallelse skett i behörig ordning.

§ 6 Godkännande av dagordning

Dagordningen godkändes.

§ 7 Framläggande av årsredovisningen, revisionsberättelsen och lekmannarevisorns granskningsrapport

Claes Unosson redovisade framlagd årsredovisning, revisionsberättelse för 2023 samt lekmannarevisorns granskningsrapport över 2023 års förvaltning.

§ 8.1 Fastställande av resultat- och balansräkningen

Stämman godkände och fastställde den genomgångna resultat- och balansräkningen för verksamhetsåret 2023.

§ 8.2 Dispositioner beträffande bolagets vinst enligt den fastställda balansräkningen
Stämman beslutade att disponera vinstmedel enligt följande (kronor):

Till förfogande:	balanserat vinst	26 986 693
	årets vinst	4 173 977
		31 160 670

Disponeras så att:	till aktieägare utdelas 200 kr	
	per aktie	3 600 000
	i ny räkning överföres	27 560 670
		31 160 670

Anders Andersson meddelade att Nossan Förvaltnings AB tar ut aktieutdelning och koncernbidrag så att summa aktieutdelning och koncernbidrag motsvarar 200 kr per aktie, dvs 3 593 400 kr.

§ 8.3 Ansvarsfrihet för styrelseledamöter och verkställande direktören
Stämman beslutade att lämna ansvarsfrihet åt styrelseledamöter och verkställande direktören.

§ 8.4 Fastställande av tidpunkt för utbetalning till aktieägare
Stämman beslutade att utbetalning av aktieutdelning till minoritetsägarna skall ske när stämmoprotokollet är justerat, och till Nossan Förvaltnings AB efter samråd med mottagaren.

§ 8.5 Fastställande av arvoden åt styrelsen, revisor och lekmannarevisor
Stämman beslutade att följa Herrljunga Kommuns reglemente för arvoden och ersättningar till förtroendevalda i bolag och stiftelse (KF §125/2022-08-22).
Yrkesrevisorer enligt löpande räkning.

§ 8.6 Anmälan och fastställande av kommunfullmäktige vald styrelse
I enlighet med bolagsordningen har kommunfullmäktige i Herrljunga kommun valt (KF §25/2023-02-06) samtliga styrelseledamöter samt styrelsens ordförande.

Av KF valda ledamöter:	Madeleine Bengtsson	Bo Fransson
	Richard Hällfärdsson	Fredrik Johansson
	Annika Löfgren Lundkvist	
	Ove Severin	Claes Unosson

Av KF vald ordförande: Claes Unosson

De lokala fackförbunden informerades att deras valda arbetstagarledamöter är:

Ledamöter:	Robert Holmén	Linda Johansson
Suppleanter:	Emil Jonsson	Mattias Fredriksson

§ 8.7 Anmälan och fastställande av val av revisor

Anders Andersson föreslog omval av PWC som revisionsbolag och Peter Wank som huvudansvarig revisor. Stämman fastställde PWC som revisionsbolag och Peter Wank som huvudansvarig revisor.

§ 8.8 Anmälan och fastställande av val av lekmannarevisor

Av KF valda (KF §33/2023-02-06):

Ordinarie:
Ersättare:

Ann Welander
Kenth Hassmer

Lars-Erik Wessbo

§ 8.9 Annat ärende som ankommer på årsstämman enligt aktiebolagslagen eller bolagsordningen

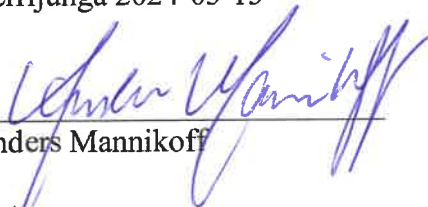
Beslut om antagande av ägardirektiv. Stämman beslutade att anta ägardirektiv KF §11/2024-02-19 samt KF §192/2019-12-10, se bilaga 3-4.

§ 9 Avslutning

Anders Andersson framförde ett tack till styrelsen och alla övriga i bolaget för ett väl genomfört år.

Ordföranden tackade för visat intresse och avslutade stämman.

Herrljunga 2024-03-13

Anders Mannikoff

Justeras:

Claes Unosson

Anders Andersson

Fullmakt

Härmed intygas att Anders Andersson utsetts att företräda Nossan Förvaltningsaktiebolag vid ordinarie bolagsstämma i Herrljunga Elektriska AB med dotterbolag 2024-03-13. Beslutet fattades på styrelsesammanträde i Nossan Förvaltningsaktiebolag 2024-12-04. Beslut fattades också om att utse Gunnar Ingvarsson som ersättare.

Herrljunga 2023-12-04

Gunnar Ingvarsson
Styrelseordförande

AA f Am

Namn	Adress	Postnr	Ort	Antal aktier	Aktier med nr	Närvaro (X)
Hagnert Karin	Mjälldrunga Persgården 2	521 54	FLOBY	10	9055-9064	
Ingvarsson Gunnar	Älggatan 15	524 31	HERRLJUNGA	2	9274-9275	
Lundqvist Lars	Bosgården Mjälldrunga	520 40	FLOBY	16	30-33, 40, 42-44, 1946-1953	
Majtorp Christer	Bondegatan 9	722 11	VÄSTERÅS	3	9302-9304	
Rydsmo Peter	Södra Björke Jonstorp 1	524 95	LJUNG	2	9309-9310	
Nossan Förvaltnings AB	Box 201	524 23	HERRLJUNGA	17967	Övriga nummer	X

SUMMA

18000

Handwritten signature

DIARIENUMMER: KS 242/2015 900
FASTSTÄLLD: KF § 24/2016-03-08
VERSION: 3
SENAST REVIDERAD: KF § 11/2024-02-19
GILTIG TILL: Tills vidare
DOKUMENTANSVAR: Kommundirektör

Ägardirektiv

*Gemensamt ägardirektiv för bolag ägda av
Herrljunga kommun*

Herrljunga
kommun

Handwritten signature

Det gemensamma ägardirektivet är fastställt av Herrljunga kommun i Kommunfullmäktige 2016-03-08 § 24 och antaget vid bolagens årsstämmor mars 2016. Det gemensamma ägardirektivet är senast reviderat 2019-12-10 KF §189.

Visionen för Herrljunga kommun

De kommunala aktiebolagen och stiftelsen ska arbeta i enlighet med av Herrljunga kommunfullmäktige antagna vision, övergripande mål och inriktningsmål. Herrljunga kommun har tre övergripande fokusområden med sikte på Växtkraft 10 000 och tre kommunövergripande mål per fokusområde, sammanlagt nio mål.

Växtkraft 10 000			
Fokusområde	En hållbar och inkluderande kommun	En välkomnande och attraktiv kommun	En utvecklande kommun
	Vi tar ansvar för vår gemensamma framtid. Hållbarhetsbegreppet genomsyrar alla beslut och aktiviteter.	Vi arbetar för en trygg och stimulerande miljö med medborgare, företagande och besökare i fokus. En småstadsidyll nära storstad och fritid, du är i centrum!	Vi skapar infrastrukturer i framkant, och tillsammans uppnår vi tillväxt genom nytänkande
Kommun-övergripande mål	<ol style="list-style-type: none"> 1. Herrljunga ska ta miljöansvar och effektivt hushålla med naturens resurser, nu och i framtiden. 2. Herrljunga kommun ska ha en god ekonomisk hushållning. 3. Herrljunga kommun ska ha socialt hållbara verksamheter som främjar trygghet, 	<ol style="list-style-type: none"> 4. Att aktivt marknadsföra och lyfta fram Herrljunga kommuns goda egenskaper och företagande. 5. Herrljunga kommun är en trygg plats att besöka, och leva och verka i. 6. Herrljunga kommun främjar samarbete i hela kommunen. 	<ol style="list-style-type: none"> 7. Oavsett ålder ges möjlighet till livslångt lärande och god livskvalitet. 8. Herrljunga kommun främjar ett aktivt och starkt lokalt näringsliv 9. Herrljunga kommun ska växa genom ett hållbart samhällsbyggande

	inkludering och jämställdhet.		
--	-------------------------------	--	--

Gemensamt ägardirektiv

För de bolag som ingår i Nossan Förvaltningsaktiebolag-koncernen (nedan benämnd koncernen) gäller följande gemensamma ägardirektiv.

I detta dokument, gemensamt ägardirektiv, anges det som gäller för samtliga bolag som ingår i koncernen. För varje bolag finns dessutom ett särskilt ägardirektiv som innehåller unika direktiv för just det bolaget, samt eventuella preciseringar av det som ingår i detta dokument.

Varje bolag ska via det särskilda ägardirektivet ha ett väl kommunicerat uppdrag, så att bolaget med god kvalité och resurseffektivt kan förverkliga uppsatta mål.

Det gemensamma ägardirektivet och det särskilda ägardirektivet är fastställt och beslutat av kommunfullmäktige i Herrljunga Kommun. Bolagen ska årligen fastställa bolagets ägardirektiv på bolagsstämman.

1. Allmänt

Herrljunga kommun bedriver en del av sin verksamhet i bolagsform. Bolagen har samma övergripande syfte som den verksamhet som bedrivs i förvaltningsform, nämligen att skapa nytta för Herrljunga kommun och dess medborgare. Herrljunga kommun har organiserat hel eller delar av sin bolagsverksamhet i en koncern med Nossan Förvaltningsaktiebolag som moderbolag.

1.1 Regelverk och begränsningar

De kommunala bolagen ska i sin verksamhet förhålla sig till två övergripande lagar, dels kommunallagen (KL) och dels aktiebolagslagen (ABL). Det innebär att bolagen har en sammansatt uppgift där det ska råda balans mellan allmännyttan (nytta för medborgarna) och affärsmässighet (en strikt företagsekonomisk lönsamhet). Ovanstående uppgift skrivs ut i respektive bolags bolagsordning och utgör det kommunala ändamålet med verksamheten. Bolagen är instrument för att sköta kommunala angelägenheter och begränsas av samma kommunalrättsliga principer som övrig kommunal verksamhet i den mån inget särskilt är stadgat i lag. Bolagen får således inte bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som inte är förenligt med de kommunala principerna.

Förutom genom lag och författning regleras bolagens verksamhet och bolagens förhållande till kommunen genom:

- bolagsordning

- ägarpolicy och generella ägardirektiv
- gemensamt ägardirektiv
- särskilt ägardirektiv för respektive bolag
- av fullmäktige antagna program, planer, visioner, policys och andra styrdokument som anges i ägardirektiven.

1.2 Principer för styrning

Herrljunga Kommun ska ha en aktiv ledning och styrning av sina bolag. Detta innebär bl. a. att löpande utvärdera:

- verksamheten och verksamhetsformen
- bolagens strategier och mål
- hur bolagen sköts av bolagsledningen och styrelsen

Moderbolaget Nossan Förvaltningsaktiebolag ska utöva styrning och uppföljning av de bolag som ingår i koncernen. Det ska finnas en aktiv dialog och kommunikation mellan moderbolaget och dotterbolagen. Nossan Förvaltningsaktiebolag skall i förekommande fall rapportera till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

1.3 Ägardirektivets syfte

Syftet med ägardirektiven är att det dels ska finnas en tydlighet i förhållandet mellan dotterbolagen och moderbolaget i koncernen, dels en tydlighet i förhållandet mellan moderbolaget, kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. Bolagen ska vidare med hjälp av ägardirektiven ha ett så väl kommunicerat uppdrag som möjligt så att respektive bolag på ett resurseffektivt sätt och med god kvalitet kan förverkliga uppsatta mål.

2. Ägarstyrning – ansvarsfördelning

2.1 Ägaransvar enligt kommunallagen

I 10 kap 2--4 §§ KL anges att kommunfullmäktige kan överlämna vården av en kommunal angelägenhet till ett aktiebolag och vad som då ankommer på kommunfullmäktige att besluta.

2.2 Ägarens uppsikt enligt kommunallagen

Bolagen står i sin verksamhet under kommunstyrelsens uppsikt enligt 6 kap. 1 § KL, denna uppsiktsplikt kan inte delegeras. Kommunfullmäktige har emellertid uppdragit åt Nossan Förvaltningsaktiebolag att utöva tillsyn samt uppföljning av de bolag som ingår i koncernen.

Bolagen erinras om att kommunstyrelsen enligt 6 kap 9 § KL har att fatta årliga beslut huruvida verksamheten varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna.

2.3 Bolagsstämmor

På bolagsstämman utövas aktieägarnas lagstadgade inflytande i bolaget och stämman är därför ett forum för kommunen att utöva formell ägarstyrning. Bolagsstämman utgör således bolagets högsta beslutande organ.

Utöver vad som anges i bolagsordningen om bolagsstämma ska också följande gälla:

Kommunstyrelsen utser ägarrepresentant till bolagsstämmor i Nossan Förvaltningsaktiebolag. Styrelsen för Nossan Förvaltningsaktiebolag utser ägarrepresentant till övriga bolags årsstämmor.

2.4 Bolagens styrelser

Tillsättande

Styrelseledamöterna i respektive bolag ska utses av kommunfullmäktige och anmälas på bolagsstämman. I delägda bolag ska kommunen med beaktande av 10 kap. 4 § kommunallagen komma överens med övriga aktieägare om hur styrelseledamöter ska utses.

Uppgifter

Respektive bolagsstyrelse svarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Styrelsen har det operativa ansvaret för bolaget och att verksamheten bedrivs i enlighet med vad som har beslutats på årsstämman. Styrelsen ska se till att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.

2.5 Verkställande direktör

Tillsättande

Styrelsen i respektive bolag utser verkställande direktör. Inför tillsättande och entledigande av verkställande direktör ska samråd ske med Nossan Förvaltningsaktiebolags styrelse samt kommundirektör. Innan rekryteringsprocess gällande tillsättande av VD startar ska samråd ske med Nossan Förvaltningsaktiebolags styrelse samt kommundirektör om kravprofil samt tjänstens utformning och villkor.

Uppgifter

Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar. Den verkställande direktören får dessutom utan styrelsens bemyndigande vidta åtgärder som med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet är av ovanligt slag eller av stor betydelse, om styrelsens beslut inte kan avvaktas utan väsentlig olägenhet för bolagets verksamhet.

3. Kommunalrättsliga principer

Bolagen bedriver kommunal verksamhet. För sådan verksamhet gäller bland annat principer enligt KL såsom lokaliseringsprincipen, likställighetsprincipen, förbud mot riktat stöd till enskild näringsidkare samt självkostnadsprincipen. Koncernens bolag har ett ansvar att efterleva dessa principer om inget annat framgår av lag, vilket också följer av bolagens bolagsordningar.

3.1 Lokaliseringsprincipen (2 kap § 1 KL)

Bolagen ska normalt endast bedriva sin verksamhet inom det geografiska området Herrljunga kommun. Lokaliseringsprincipen gäller inte för verksamheter som undantas enligt ellagen.

3.2 Likställighetsprincipen (2 kap § 3 KL)

Bolagen ska behandla de kunder som är kommunmedlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för annan behandling.

3.3 Förbud mot riktat stöd till enskild näringsidkare (2 kap § 8 KL)

En kommun får allmänt främja näringslivet men får inte stödja en enskild näringsidkare såvida det inte finns synnerliga skäl. Ovanstående gäller även bolagen.

3.4 Självkostnadsprincipen (8 kap § 6 KL)

Bolagen ska vid sin prissättning räkna med samtliga kostnader som vid normal affärsmässig drift är motiverade från företagsekonomisk synpunkt. Det innebär att också relevanta interna och kalkylerade kostnader ska ingå. I självkostnaden ska också ingå kapitalkostnader samt skälig avkastning på eget kapital. Självkostnadsprincipen gäller inte för verksamheter som undantas enligt speciallagstiftning såsom ellagen, fjärrvärmelagen eller lagen om allmännyttiga bostadsbolag etc.

4. Insyn och ägardialog

4.1 Information till allmänheten

Koncernens bolag ska skapa lämpliga förhållanden för återkommande dialog med allmänheten utifrån varje bolags förutsättningar. Bolagen ska kännetecknas av öppenhet och ett serviceinriktat arbetssätt.

4.2 Kommunens insyn i bolagens verksamhet

Bolagen inom Nossankoncernen ska hålla Nossan Förvaltningsaktiebolag informerad om sin verksamhet och planerade åtgärder av vikt. Övriga bolag ska hålla ägaren, här kommunstyrelsen och kommunfullmäktige, informerad om sin verksamhet och planerade åtgärder av vikt. Nossan Förvaltningsaktiebolag äger rätt att ta del av koncernbolagens handlingar och räkenskaper samt i övrigt inspektera bolagen och deras verksamhet. Herrljunga kommun som ägare har rätt att ta del av samtliga bolag och stiftelsers handlingar och räkenskaper samt i övrigt inspektera bolagen och deras verksamhet.

Detta gäller dock endast i den mån detta inte möter hinder på grund av författningsreglerad sekretess.

Bolagen ska löpande sända följande handlingar till Nossan Förvaltningsaktiebolag samt till kommunens registrator (herrljunga.kommun@admin.herrljunga.se):

- protokoll från styrelsemöten och bolagsstämma, inklusive bilagor
- årsbudget och eventuell flerårsplan
- affärsplan, ekonomiska rapporter, delårsrapport och underlag för koncernbokslut
- årsredovisning med revisionsberättelse och lekmannarevisorernas granskningsrapport

Bolagen ska i övrigt lämna de uppgifter och handlingar som Nossan Förvaltningsaktiebolag eller kommunstyrelsen begär.

Bolagens styrelser ska årligen i årsredovisningen, utöver vad som stadgas i ABL, redovisa hur verksamheten bedrivits och utvecklats mot bakgrund av det i bolagsordningen fastställda kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna.

4.3 Ägardialog

Nossan Förvaltningsaktiebolag ska under året ha en återkommande dialog med bolagen. I förekommande fall behandlas dessa ärenden av kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

Bolagens årsstämmor är ett naturligt tillfälle för samlad dialog. Därutöver hålls ägardialoger, normalt två per år med Nossan Förvaltningsaktiebolag samt två per år med kommunstyrelsens presidie.

5. Frågor av principiell beskaffenhet

5.1 *Inhämtande av moderbolagets ställningstagande*

Bolagen i koncernen ska bereda Nossan Förvaltningsaktiebolag möjlighet att ta ställning innan sådana beslut fattas som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt. Till denna beslutskategori hör:

- Planer som gäller ändrad inriktning av bolagets verksamhet eller start av ny rörelsegren eller nedläggning av befintlig sådan
- Förvärv, bildande, försäljning eller fusionering av dotterbolag
- Förvärv av aktier i annat företag om inget annat anges i respektive bolags särskilda ägardirektiv
- Förvärv eller försäljning av fastigheter vilka är av sådan omfattning att de påverkar bolagets långsiktiga ekonomi
- Större investeringar vilka är av sådan omfattning att de väsentligt påverkar bolagets långsiktiga ekonomi

5.2 *Inhämtande av kommunfullmäktiges ställningstagande*

Det ankommer på Nossan Förvaltningsaktiebolags styrelse att bedöma när ett ärende är av sådan vikt eller principiell beskaffenhet att det ska lämnas vidare till kommunfullmäktige för ställningstagande.

Följande ärenden ska dock alltid föreläggas kommunfullmäktige:

- förvärv, bildande eller försäljning av dotterföretag
- förvärv av aktier i annat företag om inte annat anges i respektive bolags särskilda ägardirektiv
- större/strategiska försäljningar eller köp av fastigheter
- större investeringar som ändrar inriktning på nuvarande verksamhet och/eller som väsentligt kan påverka bolagets ekonomi eller annars är av strategisk betydelse för kommunen.

I ärenden där koncernen kan lida skada genom att avvakta kommunfullmäktiges beslut äger Nossan Förvaltningsaktiebolags styrelse fatta beslut utan att höra kommunfullmäktige. I sådant fall ska beslutet i efterhand rapporteras till kommunfullmäktige.

6. God ekonomisk hushållning

Kommuner ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom sådana juridiska personer som avses i KL 10 kap. 2-6 §§.

Gemensamt för bolagen i koncernen är att Herrljunga Kommuns ägande är långsiktigt, vilket påverkar utformningen av vision, verksamhetsmål och finansiella mål. Utgångspunkten är därför bl a att avkastningen som bolagen genererar huvudsakligen ska användas i koncernen. För finansiella mål är inriktningen att bolagen skall sträva efter, en för branschen, god resultatnivå och soliditet i syfte att bolagen skall kunna utveckla sin verksamhet och att kommunens risktagande minskar. Detaljerade mål för varje bolag finns i bolagets särskilda ägardirektiv.

Bolagen ska i övrigt förvalta sin fasta egendom så effektivt att den behåller eller ökar sitt värde.

7. Tillämpning av övergripande beslut och styrdokument

7.1 Övergripande

Koncernen omfattas, utöver nämnda regelverk och begränsningar i 1.1, av de övergripande beslut och styrdokument för kommunen som fastställs av kommunfullmäktige. Dokumenten, och eventuella preciseringar för respektive bolag som anges i det särskilda ägardirektivet, ska bekräftas på årsstämman.

7.2 Särskilda uppdrag

Eventuella preciseringar för respektive bolag anges i det särskilda ägardirektivet. Särskilda uppdrag som getts till ett eller några bolag anges i respektive bolags särskilda ägardirektiv.

7.3 Bolagens styrelser

Arvode till styrelse och lekmannarevisorer utgår enligt kommunens arvodesregler. Lekmannarevisorer ska tillställas protokoll.

7.4 Resor

Beslut om utlandsresa (utanför Norden) för VD beslutas av ordförande i respektive bolag.

8. Ekonomi

Övergripande ekonomiska och finansiella mål för koncernen beskrivs under avsnitt 6 samt i respektive bolags särskilda ägardirektiv.

8.1 Finansförvaltning

Koncernen Nossan Förvaltningsaktiebolag omfattas av kommunens finanspolicy. Herrljungas kommunstyrelseförvaltning samordnar all finansförvaltning för kommunkoncernen. Bolagens kapitalbehov ska tillgodoses genom "internbankverksamhet". Bolagen ska vara anslutna till Herrljunga kommuns finansiella koncernkonto.

8.2 Utdelning, koncernbidrag och aktieägartillskott

Bolagen ska lämna koncernbidrag/utdelning som årligen beslutas av Nossan Förvaltningsaktiebolag. Koncernbidrag som utgör bokslutsregleringar inom koncernen beslutas av Nossan Förvaltningsaktiebolag. Koncernbidragen fastställs i samband med att årsredovisningen behandlas vid respektive bolags årsstämma.

Respektive bolag ska varje år disponera resultatet så att det, i förekommande fall, fastställda utdelningskravet i form av koncernbidrag eller utdelning till ägaren kan uppfyllas.

8.3 Tidplaner för budget, uppföljning och bokslut

Bolagen ska i budget inför det kommande året i samråd med moderbolaget planera hur det budgeterade resultatet ska disponeras. Bolagen ska medverka i den koncernredovisning som bolagskoncernen respektive kommunkoncernen är skyldig att upprätta, samt avlämna ekonomirapporter, delårsrapporter och årsredovisning på tider som Herrljunga kommunstyrelseförvaltning alternativt Nossan Förvaltningsaktiebolag beslutar.

8.4 Uppföljning

Bolagens styrelse och verkställande direktör ska i förvaltningsberättelsen redovisa hur verksamheten har bedrivits och utvecklats under det gångna året i förhållande till det ändamål som bolagsordningen anger, samt hur måluppfyllelsen har varit vad gäller de mål som finns angivna i ägardirektivet.

Utöver aktiebolagslagen stadgar ska bolagens förtroendevalda revisorer, mot bakgrund av det kommunala syftet med bolagen och dess verksamheter, medverka i granskning enligt kommunallagen och pröva huruvida verksamheten bedrivits på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Bolagens lekmannarevisorer har i uppdrag att i granskningsrapport redogöra för genomförd förvaltnings- och verksamhetsrevision och bedömning av utfallet av verksamheten i form av ändamålsuppfyllelse och måluppfyllelse.

8.5 Övrigt

Bolagen får inte pantsätta aktier eller lämna borgen.

9. Samordning inom koncernen och mellan kommunen och koncernen

Bolagen ska i sin verksamhet tillämpa ett koncerntänkande och samordning ska bland annat ske där vinst kan uppstå för kommunkoncernen som helhet. Nossan Förvaltningsaktiebolag ska tillsammans med bolagen verka för ett totalekonomiskt effektivt resursutnyttjande inom koncernen samt i relation till kommunen. Samhörigheten ska stärkas och den samlade koncernnyttan ska vara vägledande i all verksamhet. Så långt det är möjligt ska kommunens kompetenser inom områden såsom HR, finans, juridik, kommunikation och upphandling komma bolagen till del.

10. Administrativa rutiner

10.1 Bolagens handlingar

Bolagen ska hålla sina handlingar förvarade och registrerade så att återsökning kan ske enligt offentlighets- och sekretesslagen. I bolag där kommunen utövar rättsligt bestämmande inflytande ska bolaget arkivera sina handlingar enligt arkivlagen. Vad som gäller för kommunens arkivvård ska också tillämpas av bolagen.

10.2 Utlämnande av allmänna handlingar

Vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av allmänna handlingar hos myndigheter ska i tillämpliga delar gälla också handlingar hos koncernens bolag då kommunen utövar ett rättsligt bestämmande inflytande. Ovanstående gäller dock endast i den mån hinder inte möter på grund av författningsreglerad sekretess.

11. Extraordinär händelse och höjd beredskap

Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap reglerar kommunens skyldighet att minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred.

Bolaget har skyldighet att ingå i kommunens krisorganisation och på samma sätt som kommunen planera sin verksamhet för robusthet och skydd mot extraordinära händelser. Således skall bolaget upprätta plan för extraordinära händelser, revidera planen årligen och se till att planerna bygger på riskanalyser inom respektive verksamhetsområde. Vidare ska bolaget, i den utsträckning som de blir kallade, delta i övningar som kommunen genomför i krishantering.

Bolaget har skyldighet att omedelbart till kommundirektören anmäla händelser som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av kommunen.

På begäran av krisledningsnämnden är bolaget skyldigt att bistå krisledningsnämnden vid extra ordinär händelse eller höjd beredskap i den omfattning som den extra ordinära händelsen eller den höjda beredskapen bedöms kräva.

DIARIENUMMER: KS 244/2015 529
FASTSTÄLLD: KF§28/20160308
VERSION: 2
SENAS T REVIDERAD: KS 213/2019 900
KF 191210 §192
GILTIG TILL: Tillsvidare
DOKUMENTANSVAR: Kommunchef

Ägardirektiv

Särskilt ägardirektiv för Herrljunga Elektriska AB 556006-9816, med tillhörande dotterbolag, ingående i Nossan Förvaltningsaktiebolag – Koncernen.

HERRLJUNGA KOMMUN

Våga vilja
växa!

AA S An

Det särskilda ägardirektivet är fastställt av Herrljunga kommun i Kommunfullmäktige 2016-03-08 § 28 och antaget vid bolagets årsstämma våren 2016. Det särskilda ägardirektivet är senast reviderat 2019-12-10 KF §192.

Visionen för Herrljunga kommun

VÅGA – VILJA – VÄXA

De kommunala aktiebolagen och stiftelsen ska arbeta i enlighet med av Herrljunga kommunfullmäktige antagna Vision, Övergripande mål och Inriktningsmål.

I Herrljunga kommuns utvecklingsplan "Växtkraft 10 000" framgår att en välskött kommunal ekonomi är en förutsättning för att nå det övergripande strategiska målet med 10 000 invånare år 2020. Med det menas att en ansvarsfull hushållning med skattemedel är en förutsättning för att kommunen ska kunna utgöra en aktiv och handlingskraftig part i utvecklingsarbetet och därmed kunna garantera en god offentlig service till medborgarna.

Övergripande strategiska mål

Herrljunga kommun har 10 000 invånare år 2020.

Inriktningsmål

För att nå det övergripande målet har kommunfullmäktige fastställt inriktningsmål, vilka är:

- Herrljunga kommun är en kommun där det är gott att leva!
- Herrljunga kommun är en långsiktigt hållbar kommun!
- Herrljunga kommun har en tydlig och välkomnande VI-känsla!
- Herrljunga kommun har ett dynamiskt och lokalt förankrat näringsliv!
- Herrljunga kommun har en välskött kommunal ekonomi!
- Herrljunga kommun arbetar i enlighet med det av kommunfullmäktige antagna personalpolitiska programmet!

Särskilt ägardirektiv koncernen Herrljunga Elektriska AB

1. Allmänt

För de bolag som ingår i Nossan Förvaltningsaktiebolag-koncernen gäller ett gemensamt ägardirektiv. För koncernen Herrljunga Elektriska och bostadsbolaget Herrljungabostäder AB finns också ett särskilt ägardirektiv.

Det gemensamma ägardirektivet och det särskilda ägardirektivet är fastställt och beslutat av kommunfullmäktige i Herrljunga Kommun och därefter antagna på bolagsstämma i bolagen.

2. Syfte med bolagets verksamhet

Koncernen Herrljunga Elektriska AB består av moderbolaget Herrljunga Elektriska AB (556006-9816) samt de helägda dotterbolagen Herrljunga Vatten AB (556739-5347) och Herrljunga Elkraft AB (556525-9206). Herrljunga Elektriska AB äger även 50 % av bolaget Trollabo Kraft AB (556486-7777).

Ändamålet med koncernens verksamhet är att:

- Främja trygg försörjning och nyttig användning av el- och värmeenergi, vatten, avlopp och elektronisk kommunikation företrädesvis inom Herrljunga kommun.
- Äga och förvalta såväl lös som fast egendom.
- Tillgodose distributionen av elektrisk energi inom fastställt koncessionsområde.
- Tillgodose allmänna vattentjänster inom fastställda VA-områden (Herrljunga kommun och Fåglavik, delvis i Vara kommun).
- Tillhandahålla tjänster för effektiv användning av el- och värmeenergi, dricksvatten och elektronisk kommunikation.
- Främja förnybar el- och värmeproduktion samt eldrivna transporter.
- Vara en komplett leverantör av konkurrenskraftiga, hållbara lösningar inom nämnda verksamheter samt inom annan förenlig verksamhet för att härigenom främja kommuninvånarnas intressen.

Tillgång till hållbara, trygga och kostnadseffektiva lösningar för energi, VA och kommunikation är viktiga faktorer för Herrljunga kommuns utveckling. Herrljunga kommun äger koncernen Herrljunga Elektriska AB bland annat för att kunna upprätthålla god lokal service och säkerställa leverans av el- och energitekniska tjänster, vattentjänster och elektronisk kommunikation till långsiktigt stabila priser.

3. Mål och riktlinjer

Kommuner ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom sådana juridiska personer som avses i 10 kap. 2-6 §§. Fullmäktige beslutar om riktlinjer för god ekonomisk hushållning för kommunen genom ett policydokument för verksamhets- och ekonomistyrning. Genom de särskilda ägardirektiven ger fullmäktige riktning och målsättningar för de kommunalt ägda bolagen.

Redovisning och uppföljning av mål sker vid återkommande ägardialoger samt på årsstämman för ägarna. Styrelsen för koncernen Herrljunga Elektriska AB ansvarar för hur bolagen avser uppfylla nedanstående mål i det löpande strategi- och planeringsarbetet.

3.1 Verksamhetsmål

Koncernen Herrljunga Elektriska AB:s kärnverksamhet är leverans och försäljning av eldistributionstjänster (definierade som de uppgifter ett elföretag är skyldigt att utföra inom ellagstiftningen), fjärrvärme (definierade som de uppgifter ett fjärrvärmeföretag är skyldigt att utföra inom fjärrvärmelagstiftningen), allmänna vattentjänster (definierade som de uppgifter en VA-huvudman är skyldig att utföra inom VA-lagstiftningen), elhandelstjänster, el- och energitekniska tjänster inklusive elinstallation och elservice samt tjänster för elektronisk kommunikation (stadsnät). Koncernen ska vara samhällsnyttig på affärsmässiga grunder med undantag för allmänna VA-tjänster där självkostnadsprincipen är lagstadgad.

Koncernen Herrljunga Elektriska AB ska:

- Kontinuerligt stärka sin position på respektive marknad. Kunderna ska uppfatta koncernen som en attraktiv och utvecklingsorienterad med hög drift- och leveranssäkerhet.
- Aktivt verka för en positiv utveckling av energibranschen och stadsnäten i regionen och landet. Här ingår samverkan med gymnasie- och högskolor för utbildning av elever inom koncernens kärnverksamheter.
- Bidra till att skapa goda förutsättningar för kommunens och näringslivets utveckling.
- Sträva efter att avgifterna för elnät och VA ska vara lägre än medelvärdet för motsvarande avgifter i landets kommuner.
- Erbjudna tjänster för försäljning av el.
- Äga del av Trollabo Kraft AB och där eller i övrigt bedriva produktion av förnybar el.
- Arbeta för målsättningen att alla hushåll och företag i kommunen ska erbjudas bredband utan upplevd begränsning (minst 100 Mbit/s).
- Arbeta aktivt för att utöka antalet tillgängliga tjänster i stadsnätet i syfte att öka konkurrensen och antalet aktiva kunder.
- Erbjudna attraktiva lösningar för elektromobilitet och aktivt medverka till elektrifiering av transporter.
- Erbjudna attraktiva lösningar för småskalig produktion av el exempelvis genom solceller.

3.2 Finansiella mål

3.3.1 Moderbolaget Herrljunga Elektriska AB

Resultatet efter finansiella poster för moderbolaget Herrljunga Elektriska AB ska uppgå till ett belopp som motsvarar lägst 8 % av justerat eget kapital¹ som ett rullande medelvärde över fyra år.

Soliditeten för moderbolaget Herrljunga Elektriska AB ska överstiga 35 %.

3.3.2 Dotterbolaget Herrljunga Vatten AB

Bolaget ska bedriva sin verksamhet på ett sådant sätt att kostnaderna för tillhandahållandet av allmänna vattentjänster täcks genom taxor enligt självkostnadsprincipen som anges i lagen om allmänna vattentjänster.

Tjänster som faller utanför tillämpningsområdet för lagen om allmänna vattentjänster får erbjudas i begränsad omfattning om dessa i övrigt faller inom ramen för koncernens mål och riktlinjer. Där sådana tjänster erbjuds på en konkurrensutsatt marknad ska det ske på affärsmässiga grunder och i övrigt enligt den kommunala självkostnadsprincipen.

---

¹ Justerat eget kapital definieras som beskattat och obeskattat eget kapital. De obeskattade reserverna reduceras med latent skatt till aktuell skattesats.

3.3.3 Dotterbolaget Herrljunga Elkraft AB

Bolaget är vilande.

3.3.4 Intressebolaget Trollabo Kraft AB (50 % ägande)

Finansiella mål beslutas i samråd med övriga ägare.

Plats: Herrljunga Elektriska AB:s kontor, Herrljunga.

§ 1 Stämmans öppnande

Stämman öppnades av Claes Unosson.

§ 2 Val av ordförande och sekreterare vid stämman

Claes Unosson valdes att leda stämmoförhandlingarna. Till sekreterare för mötet valdes Anders Mannikoff.

§ 3 Upprättande och godkännande av röstlängd

Herrljunga Elektriska AB äger samtliga 5000 aktier vid stämman, med Nossan Förvaltnings AB som ägarföreträdare:

Ägarens företrädare var sålunda: Anders Andersson, se bilaga 1.

Ovanstående godkänns som röstlängd.

Övriga närvarande vid stämman var: Madeleine Bengtsson, Bo Fransson, Robert Holmén, Richard Hällfärdsson, Linda Johansson, Annika Löfgren Lundkvist, Ove Severin och Mattias Fredriksson.

§ 4 Val av en eller två justeringsmän

Till att jämte ordföranden justera stämmoprotokollet valdes Anders Andersson.

§ 5 Prövning om stämman blivit behörigen sammankallad

Personlig kallelse till samtliga aktieägare har sänts ut med post 2024-02-23. Stämman beslutade att kallelse skett i behörig ordning.

§ 6 Godkännande av dagordning

Dagordningen godkändes.

§ 7 Framläggande av årsredovisningen och revisionsberättelsen

Claes Unosson redovisade framlagd årsredovisning, revisionsberättelse för 2023.

§ 8.1 Fastställande av resultat- och balansräkningen

Stämman godkände och fastställde den genomgångna resultat- och balansräkningen för verksamhetsåret 2023.

§ 8.2 Dispositioner beträffande bolagets vinst enligt den fastställda balansräkningen
Stämman beslutar disponera det ansamlade resultatet enligt följande (kronor):

Till förfogande:	balanserad vinst	1
	årets resultat	7
		8
Behandlas så att:	i ny räkning överföres	8

§ 8.3 Ansvarsfrihet för styrelseledamöter och verkställande direktören
Stämman beslutade att lämna ansvarsfrihet åt styrelseledamöter och verkställande direktören.

§ 9 Fastställande av arvoden åt styrelsen, revisor och lekmannarevisor
Stämman beslutade att följa Herrljunga Kommuns reglemente för arvoden och ersättningar till förtroendevalda i bolag och stiftelse (KF §125/2022-08-22).
Yrkesrevisorer enligt löpande räkning.

§ 10 Anmälan och fastställande av kommunfullmäktige vald styrelse
I enlighet med bolagsordningen har kommunfullmäktige i Herrljunga kommun valt (KF §27/2023-02-06) samtliga styrelseledamöter samt styrelsens ordförande.

Av KF valda ledamöter: Madeleine Bengtsson   Bo Fransson
   Richard Hällfärdsson   Fredrik Johansson
   Annika Löfgren Lundkvist
   Ove Severin   Claes Unosson

Av KF vald ordförande: Claes Unosson

De lokala fackförbunden informerade att deras valda arbetstagarledamöter är:

Ledamöter: Robert Holmén   Linda Johansson
Suppleanter: Emil Jonsson   Mattias Fredriksson

§ 11 Anmälan och fastställande av val av revisor
Anders Andersson föreslog omval av PWC som revisionsbolag och Peter Wank som huvudansvarig revisor. Stämman fastställde PWC som revisionsbolag och Peter Wank som huvudansvarig revisor.

§ 12 Anmälan och fastställande av val av lekmannarevisor
Av KF valda (KF §35/2023-02-06):

Ordinarie: Ann Welander   Lars-Erik Wessbo
Ersättare: Kenth Hassmer

Giltig från
2024-03-13

Utfärdad av
Claes Unosson

Sidan
3 (3)

Dokument id
Protokoll fört vid årsstämma 2024-03-13

- § 13 **Annat ärende som ankommer på årsstämman enligt aktiebolagslagen eller bolagsordningen**
Beslut om antagande av ägardirektiv. Stämman beslutade att anta ägardirektiv KF §11/2024-02-19 samt KF §192/2019-12-10, se bilaga 2-3.
- § 14 **Avslutning**
Ordföranden tackade för visat intresse och avslutade stämman.

Herrljunga, 2024-03-13

_____
Anders Mannikoff

Justeras:

_____
Claes Unosson

_____
Anders Andersson

Herrljunga
kommun

FULLMAKT
2023-12-04

Fullmakt

Härmed intygas att Anders Andersson utsetts att företräda Nossan Förvaltningsaktiebolag vid ordinarie bolagsstämma i Herrljunga Elektriska AB med dotterbolag 2024-03-13. Beslutet fattades på styrelsesammanträde i Nossan Förvaltningsaktiebolag 2024-12-04. Beslut fattades också om att utse Gunnar Ingvarsson som ersättare.

Herrljunga 2023-12-04

Gunnar Ingvarsson
Styrelseordförande

AA E Am

DIARIENUMMER: KS 242/2015 900
FASTSTÄLLD: KF § 24/2016-03-08
VERSION: 3
SENAST REVIDERAD: KF § 11/2024-02-19
GILTIG TILL: Tills vidare
DOKUMENTANSVAR: Kommundirektör

Ägardirektiv

*Gemensamt ägardirektiv för bolag ägda av
Herrljunga kommun*

AK & AM

Det gemensamma ägardirektivet är fastställt av Herrljunga kommun i Kommunfullmäktige 2016-03-08 § 24 och antaget vid bolagens årsstämmor mars 2016. Det gemensamma ägardirektivet är senast reviderat 2019-12-10 KF §189.

Visionen för Herrljunga kommun

De kommunala aktiebolagen och stiftelsen ska arbeta i enlighet med av Herrljunga kommunfullmäktige antagna vision, övergripande mål och inriktningsmål. Herrljunga kommun har tre övergripande fokusområden med sikte på Växtkraft 10 000 och tre kommunövergripande mål per fokusområde, sammanlagt nio mål.

Växtkraft 10 000			
Fokusområde	En hållbar och inkluderande kommun	En välkomnande och attraktiv kommun	En utvecklande kommun
	Vi tar ansvar för vår gemensamma framtid. Hållbarhetsbegreppet genomsyrar alla beslut och aktiviteter.	Vi arbetar för en trygg och stimulerande miljö med medborgare, företagande och besökare i fokus. En småstadsidyll nära storstad och fritid, du är i centrum!	Vi skapar infrastrukturer i framkant, och tillsammans uppnår vi tillväxt genom nytänkande
Kommun-övergripande mål	<ol style="list-style-type: none"> 1. Herrljunga ska ta miljöansvar och effektivt hushålla med naturens resurser, nu och i framtiden. 2. Herrljunga kommun ska ha en god ekonomisk hushållning. 3. Herrljunga kommun ska ha socialt hållbara verksamheter som främjar trygghet, 	<ol style="list-style-type: none"> 4. Att aktivt marknadsföra och lyfta fram Herrljunga kommuns goda egenskaper och företagande. 5. Herrljunga kommun är en trygg plats att besöka, och leva och verka i. 6. Herrljunga kommun främjar samarbete i hela kommunen. 	<ol style="list-style-type: none"> 7. Oavsett ålder ges möjlighet till livslångt lärande och god livskvalitet. 8. Herrljunga kommun främjar ett aktivt och starkt lokalt näringsliv 9. Herrljunga kommun ska växa genom ett hållbart samhällsbyggande

	inkludering och jämställdhet.		
--	-------------------------------	--	--

Gemensamt ägardirektiv

För de bolag som ingår i Nossan Förvaltningsaktiebolag-koncernen (nedan benämnd koncernen) gäller följande gemensamma ägardirektiv.

I detta dokument, gemensamt ägardirektiv, anges det som gäller för samtliga bolag som ingår i koncernen. För varje bolag finns dessutom ett särskilt ägardirektiv som innehåller unika direktiv för just det bolaget, samt eventuella preciseringar av det som ingår i detta dokument.

Varje bolag ska via det särskilda ägardirektivet ha ett väl kommunicerat uppdrag, så att bolaget med god kvalitet och resurseffektivt kan förverkliga uppsatta mål.

Det gemensamma ägardirektivet och det särskilda ägardirektivet är fastställt och beslutat av kommunfullmäktige i Herrljunga Kommun. Bolagen ska årligen fastställa bolagets ägardirektiv på bolagsstämman.

1. Allmänt

Herrljunga kommun bedriver en del av sin verksamhet i bolagsform. Bolagen har samma övergripande syfte som den verksamhet som bedrivs i förvaltningsform, nämligen att skapa nytta för Herrljunga kommun och dess medborgare. Herrljunga kommun har organiserat hel eller delar av sin bolagsverksamhet i en koncern med Nossan Förvaltningsaktiebolag som moderbolag.

1.1 Regelverk och begränsningar

De kommunala bolagen ska i sin verksamhet förhålla sig till två övergripande lagar, dels kommunallagen (KL) och dels aktiebolagslagen (ABL). Det innebär att bolagen har en sammansatt uppgift där det ska råda balans mellan allmännytta (nytta för medborgarna) och affärsmässighet (en strikt företagsekonomisk lönsamhet). Ovanstående uppgift skrivs ut i respektive bolags bolagsordning och utgör det kommunala ändamålet med verksamheten. Bolagen är instrument för att sköta kommunala angelägenheter och begränsas av samma kommunalrättsliga principer som övrig kommunal verksamhet i den mån inget särskilt är stadgat i lag. Bolagen får således inte bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som inte är förenligt med de kommunala principerna.

Förutom genom lag och författning regleras bolagens verksamhet och bolagens förhållande till kommunen genom:

- bolagsordning

- ägarpolicy och generella ägardirektiv
- gemensamt ägardirektiv
- särskilt ägardirektiv för respektive bolag
- av fullmäktige antagna program, planer, visioner, policys och andra styrdokument som anges i ägardirektiven.

1.2 Principer för styrning

Herrljunga Kommun ska ha en aktiv ledning och styrning av sina bolag. Detta innebär bl. a. att löpande utvärdera:

- verksamheten och verksamhetsformen
- bolagens strategier och mål
- hur bolagen sköts av bolagsledningen och styrelsen

Moderbolaget Nossan Förvaltningsaktiebolag ska utöva styrning och uppföljning av de bolag som ingår i koncernen. Det ska finnas en aktiv dialog och kommunikation mellan moderbolaget och dotterbolagen. Nossan Förvaltningsaktiebolag skall i förekommande fall rapportera till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

1.3 Ägardirektivets syfte

Syftet med ägardirektiven är att det dels ska finnas en tydlighet i förhållandet mellan dotterbolagen och moderbolaget i koncernen, dels en tydlighet i förhållandet mellan moderbolaget, kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. Bolagen ska vidare med hjälp av ägardirektiven ha ett så väl kommunicerat uppdrag som möjligt så att respektive bolag på ett resurseffektivt sätt och med god kvalitet kan förverkliga uppsatta mål.

2. Ägarstyrning – ansvarsfördelning

2.1 Ägaransvar enligt kommunallagen

I 10 kap 2--4 §§ KL anges att kommunfullmäktige kan överlämna vården av en kommunal angelägenhet till ett aktiebolag och vad som då ankommer på kommunfullmäktige att besluta.

2.2 Ägarens uppsikt enligt kommunallagen

Bolagen står i sin verksamhet under kommunstyrelsens uppsikt enligt 6 kap. 1 § KL, denna uppsiktsplikt kan inte delegeras. Kommunfullmäktige har emellertid uppdragit åt Nossan Förvaltningsaktiebolag att utöva tillsyn samt uppföljning av de bolag som ingår i koncernen.

Bolagen erinras om att kommunstyrelsen enligt 6 kap 9 § KL har att fatta årliga beslut huruvida verksamheten varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna.

2.3 Bolagsstämmor

På bolagsstämman utövas aktieägarnas lagstadgade inflytande i bolaget och stämman är därför ett forum för kommunen att utöva formell ägarstyrning. Bolagsstämman utgör således bolagets högsta beslutande organ.

Utöver vad som anges i bolagsordningen om bolagsstämma ska också följande gälla:

Kommunstyrelsen utser ägarrepresentant till bolagsstämmor i Nossan Förvaltningsaktiebolag. Styrelsen för Nossan Förvaltningsaktiebolag utser ägarrepresentant till övriga bolags årsstämmor.

2.4 Bolagens styrelser

Tillsättande

Styrelseledamöterna i respektive bolag ska utses av kommunfullmäktige och anmälas på bolagsstämman. I delägda bolag ska kommunen med beaktande av 10 kap. 4 § kommunallagen komma överens med övriga aktieägare om hur styrelseledamöter ska utses.

Uppgifter

Respektive bolagsstyrelse svarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Styrelsen har det operativa ansvaret för bolaget och att verksamheten bedrivs i enlighet med vad som har beslutats på årsstämman. Styrelsen ska se till att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.

2.5 Verkställande direktör

Tillsättande

Styrelsen i respektive bolag utser verkställande direktör. Inför tillsättande och entledigande av verkställande direktör ska samråd ske med Nossan Förvaltningsaktiebolags styrelse samt kommundirektör. Innan rekryteringsprocess gällande tillsättande av VD startar ska samråd ske med Nossan Förvaltningsaktiebolags styrelse samt kommundirektör om kravprofil samt tjänstens utformning och villkor.

Uppgifter

Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar. Den verkställande direktören får dessutom utan styrelsens bemyndigande vidta åtgärder som med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet är av ovanligt slag eller av stor betydelse, om styrelsens beslut inte kan avvaktas utan väsentlig olägenhet för bolagets verksamhet.

3. Kommunalrättsliga principer

Bolagen bedriver kommunal verksamhet. För sådan verksamhet gäller bland annat principer enligt KL såsom lokaliseringsprincipen, likställighetsprincipen, förbud mot riktat stöd till enskild näringsidkare samt självkostnadsprincipen. Koncernens bolag har ett ansvar att efterleva dessa principer om inget annat framgår av lag, vilket också följer av bolagens bolagsordningar.

3.1 Lokaliseringsprincipen (2 kap § 1 KL)

Bolagen ska normalt endast bedriva sin verksamhet inom det geografiska området Herrljunga kommun. Lokaliseringsprincipen gäller inte för verksamheter som undantas enligt ellagen.

3.2 Likställighetsprincipen (2 kap § 3 KL)

Bolagen ska behandla de kunder som är kommunmedlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för annan behandling.

3.3 Förbud mot riktat stöd till enskild näringsidkare (2 kap § 8 KL)

En kommun får allmänt främja näringslivet men får inte stödja en enskild näringsidkare såvida det inte finns synnerliga skäl. Ovanstående gäller även bolagen.

3.4 Självkostnadsprincipen (8 kap § 6 KL)

Bolagen ska vid sin prissättning räkna med samtliga kostnader som vid normal affärsmässig drift är motiverade från företagsekonomisk synpunkt. Det innebär att också relevanta interna och kalkylerade kostnader ska ingå. I självkostnaden ska också ingå kapitalkostnader samt skälig avkastning på eget kapital. Självkostnadsprincipen gäller inte för verksamheter som undantas enligt speciallagstiftning såsom ellagen, fjärrvärmelagen eller lagen om allmännyttiga bostadsbolag etc.

4. Insyn och ägardialog

4.1 Information till allmänheten

Koncernens bolag ska skapa lämpliga förhållanden för återkommande dialog med allmänheten utifrån varje bolags förutsättningar. Bolagen ska kännetecknas av öppenhet och ett serviceinriktat arbetssätt.

4.2 Kommunens insyn i bolagens verksamhet

Bolagen inom Nossankoncernen ska hålla Nossan Förvaltningsaktiebolag informerad om sin verksamhet och planerade åtgärder av vikt. Övriga bolag ska hålla ägaren, här kommunstyrelsen och kommunfullmäktige, informerad om sin verksamhet och planerade åtgärder av vikt. Nossan Förvaltningsaktiebolag äger rätt att ta del av koncernbolagens handlingar och räkenskaper samt i övrigt inspektera bolagen och deras verksamhet. Herrljunga kommun som ägare har rätt att ta del av samtliga bolag och stiftelsers handlingar och räkenskaper samt i övrigt inspektera bolagen och deras verksamhet.

Detta gäller dock endast i den mån detta inte möter hinder på grund av författningsreglerad sekretess.

Bolagen ska löpande sända följande handlingar till Nossan Förvaltningsaktiebolag samt till kommunens registrator (herrljunga.kommun@admin.herrljunga.se):

- protokoll från styrelsemöten och bolagsstämma, inklusive bilagor
- årsbudget och eventuell flerårsplan
- affärsplan, ekonomiska rapporter, delårsrapport och underlag för koncernbokslut
- årsredovisning med revisionsberättelse och lekmannarevisorernas granskningsrapport

Bolagen ska i övrigt lämna de uppgifter och handlingar som Nossan Förvaltningsaktiebolag eller kommunstyrelsen begär.

Bolagens styrelser ska årligen i årsredovisningen, utöver vad som stadgas i ABL, redovisa hur verksamheten bedrivits och utvecklats mot bakgrund av det i bolagsordningen fastställda kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna.

4.3 Ägardialog

Nossan Förvaltningsaktiebolag ska under året ha en återkommande dialog med bolagen. I förekommande fall behandlas dessa ärenden av kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

Bolagens årsstämmor är ett naturligt tillfälle för samlad dialog. Därutöver hålls ägardialoger, normalt två per år med Nossan Förvaltningsaktiebolag samt två per år med kommunstyrelsens presidie.

5. Frågor av principiell beskaffenhet

5.1 Inhämtande av moderbolagets ställningstagande

Bolagen i koncernen ska bereda Nossan Förvaltningsaktiebolag möjlighet att ta ställning innan sådana beslut fattas som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt. Till denna beslutskategori hör:

- Planer som gäller ändrad inriktning av bolagets verksamhet eller start av ny rörelsegren eller nedläggning av befintlig sådan
- Förvärv, bildande, försäljning eller fusionering av dotterbolag
- Förvärv av aktier i annat företag om inget annat anges i respektive bolags särskilda ägardirektiv
- Förvärv eller försäljning av fastigheter vilka är av sådan omfattning att de påverkar bolagets långsiktiga ekonomi
- Större investeringar vilka är av sådan omfattning att de väsentligt påverkar bolagets långsiktiga ekonomi

5.2 Inhämtande av kommunfullmäktiges ställningstagande

Det ankommer på Nossan Förvaltningsaktiebolags styrelse att bedöma när ett ärende är av sådan vikt eller principiell beskaffenhet att det ska lämnas vidare till kommunfullmäktige för ställningstagande.

Följande ärenden ska dock alltid föreläggas kommunfullmäktige:

- förvärv, bildande eller försäljning av dotterföretag
- förvärv av aktier i annat företag om inte annat anges i respektive bolags särskilda ägardirektiv
- större/strategiska försäljningar eller köp av fastigheter
- större investeringar som ändrar inriktning på nuvarande verksamhet och/eller som väsentligt kan påverka bolagets ekonomi eller annars är av strategisk betydelse för kommunen.

I ärenden där koncernen kan lida skada genom att avvakta kommunfullmäktiges beslut äger Nossan Förvaltningsaktiebolags styrelse fatta beslut utan att höra kommunfullmäktige. I sådant fall ska beslutet i efterhand rapporteras till kommunfullmäktige.

6. God ekonomisk hushållning

Kommuner ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom sådana juridiska personer som avses i KL 10 kap. 2-6 §§.

Gemensamt för bolagen i koncernen är att Herrljunga Kommuns ägande är långsiktigt, vilket påverkar utformningen av vision, verksamhetsmål och finansiella mål. Utgångspunkten är därför bl a att avkastningen som bolagen genererar huvudsakligen ska användas i koncernen. För finansiella mål är inriktningen att bolagen skall sträva efter, en för branschen, god resultatnivå och soliditet i syfte att bolagen skall kunna utveckla sin verksamhet och att kommunens risktagande minskar. Detaljerade mål för varje bolag finns i bolagets särskilda ägardirektiv.

Bolagen ska i övrigt förvalta sin fasta egendom så effektivt att den behåller eller ökar sitt värde.

7. Tillämpning av övergripande beslut och styrdokument

7.1 Övergripande

Koncernen omfattas, utöver nämnda regelverk och begränsningar i 1.1, av de övergripande beslut och styrdokument för kommunen som fastställs av kommunfullmäktige. Dokumenten, och eventuella preciseringar för respektive bolag som anges i det särskilda ägardirektivet, ska bekräftas på årsstämman.

7.2 Särskilda uppdrag

Eventuella preciseringar för respektive bolag anges i det särskilda ägardirektivet. Särskilda uppdrag som getts till ett eller några bolag anges i respektive bolags särskilda ägardirektiv.

7.3 Bolagens styrelser

Arvode till styrelse och lekmannarevisorer utgår enligt kommunens arvodesregler. Lekmannarevisorer ska tillställas protokoll.

7.4 Resor

Beslut om utlandsresa (utanför Norden) för VD beslutas av ordförande i respektive bolag.

8. Ekonomi

Övergripande ekonomiska och finansiella mål för koncernen beskrivs under avsnitt 6 samt i respektive bolags särskilda ägardirektiv.

8.1 Finansförvaltning

Koncernen Nossan Förvaltningsaktiebolag omfattas av kommunens finanspolicy. Herrljungas kommunstyrelseförvaltning samordnar all finansförvaltning för kommunkoncernen. Bolagens kapitalbehov ska tillgodoses genom "internbankverksamhet". Bolagen ska vara anslutna till Herrljunga kommuns finansiella koncernkonto.

8.2 Utdelning, koncernbidrag och aktieägartillskott

Bolagen ska lämna koncernbidrag/utdelning som årligen beslutas av Nossan Förvaltningsaktiebolag. Koncernbidrag som utgör bokslutsregleringar inom koncernen beslutas av Nossan Förvaltningsaktiebolag. Koncernbidragen fastställs i samband med att årsredovisningen behandlas vid respektive bolags årsstämma.

Respektive bolag ska varje år disponera resultatet så att det, i förekommande fall, fastställda utdelningskravet i form av koncernbidrag eller utdelning till ägaren kan uppfyllas.

8.3 Tidplaner för budget, uppföljning och bokslut

Bolagen ska i budget inför det kommande året i samråd med moderbolaget planera hur det budgeterade resultatet ska disponeras. Bolagen ska medverka i den koncernredovisning som bolagskoncernen respektive kommunkoncernen är skyldig att upprätta, samt avlämna ekonomirapporter, delårsrapporter och årsredovisning på tider som Herrljunga kommunstyrelseförvaltning alternativt Nossan Förvaltningsaktiebolag beslutar.

8.4 Uppföljning

Bolagens styrelse och verkställande direktör ska i förvaltningsberättelsen redovisa hur verksamheten har bedrivits och utvecklats under det gångna året i förhållande till det ändamål som bolagsordningen anger, samt hur måluppfyllelsen har varit vad gäller de mål som finns angivna i ägardirektivet.

Utöver aktiebolagslagen stadgar ska bolagens förtroendevalda revisorer, mot bakgrund av det kommunala syftet med bolagen och dess verksamheter, medverka i granskning enligt kommunallagen och pröva huruvida verksamheten bedrivits på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Bolagens lekmannarevisorer har i uppdrag att i granskningsrapport redogöra för genomförd förvaltnings- och verksamhetsrevision och bedömning av utfallet av verksamheten i form av ändamålsuppfyllelse och måluppfyllelse.

8.5 Övrigt

Bolagen får inte pantsätta aktier eller lämna borgen.

9. Samordning inom koncernen och mellan kommunen och koncernen

Bolagen ska i sin verksamhet tillämpa ett koncerntänkande och samordning ska bland annat ske där vinst kan uppstå för kommunkoncernen som helhet. Nossan Förvaltningsaktiebolag ska tillsammans med bolagen verka för ett totalekonomiskt effektivt resursutnyttjande inom koncernen samt i relation till kommunen. Samhörigheten ska stärkas och den samlade koncernnyttan ska vara vägledande i all verksamhet. Så långt det är möjligt ska kommunens kompetenser inom områden såsom HR, finans, juridik, kommunikation och upphandling komma bolagen till del.

10. Administrativa rutiner

10.1 Bolagens handlingar

Bolagen ska hålla sina handlingar förvarade och registrerade så att återsökning kan ske enligt offentlighets- och sekretesslagen. I bolag där kommunen utövar rättsligt bestämmande inflytande ska bolaget arkivera sina handlingar enligt arkivlagen. Vad som gäller för kommunens arkivvård ska också tillämpas av bolagen.

10.2 Utlämnande av allmänna handlingar

Vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av allmänna handlingar hos myndigheter ska i tillämpliga delar gälla också handlingar hos koncernens bolag då kommunen utövar ett rättsligt bestämmande inflytande. Ovanstående gäller dock endast i den mån hinder inte möter på grund av författningsreglerad sekretess.

11. Extraordinär händelse och höjd beredskap

Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap reglerar kommunens skyldighet att minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred.

Bolaget har skyldighet att ingå i kommunens krisorganisation och på samma sätt som kommunen planera sin verksamhet för robusthet och skydd mot extraordinära händelser. Således skall bolaget upprätta plan för extraordinära händelser, revidera planen årligen och se till att planerna bygger på riskanalyser inom respektive verksamhetsområde. Vidare ska bolaget, i den utsträckning som de blir kallade, delta i övningar som kommunen genomför i krishantering.

Bolaget har skyldighet att omedelbart till kommundirektören anmäla händelser som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av kommunen.

På begäran av krisledningsnämnden är bolaget skyldigt att bistå krisledningsnämnden vid extra ordinär händelse eller höjd beredskap i den omfattning som den extra ordinära händelsen eller den höjda beredskapen bedöms kräva.

DIARIENUMMER: KS 244/2015 529
FASTSTÄLLD: KF§28/20160308
VERSION: 2
SENAS T REVIDERAD: KS 213/2019 900
KF 191210 §192
GILTIG TILL: Tillsviare
DOKUMENTANSVAR: Kommunchef

Ägardirektiv

Särskilt ägardirektiv för Herrljunga Elektriska AB 556006-9816, med tillhörande dotterbolag, ingående i Nossan Förvaltningsaktiebolag – Koncernen.

HERRLJUNGA KOMMUN

Våga vilja
växa!

AA E AM

Det särskilda ägardirektivet är fastställt av Herrljunga kommun i Kommunfullmäktige 2016-03-08 § 28 och antaget vid bolagets årsstämma våren 2016. Det särskilda ägardirektivet är senast reviderat 2019-12-10 KF §192.

Visionen för Herrljunga kommun

VÅGA – VILJA – VÄXA

De kommunala aktiebolagen och stiftelsen ska arbeta i enlighet med av Herrljunga kommunfullmäktige antagna Vision, Övergripande mål och Inriktningsmål.

I Herrljunga kommuns utvecklingsplan "Växtkraft 10 000" framgår att en välskött kommunal ekonomi är en förutsättning för att nå det övergripande strategiska målet med 10 000 invånare år 2020. Med det menas att en ansvarsfull hushållning med skattemedel är en förutsättning för att kommunen ska kunna utgöra en aktiv och handlingskraftig part i utvecklingsarbetet och därmed kunna garantera en god offentlig service till medborgarna.

Övergripande strategiska mål

Herrljunga kommun har 10 000 invånare år 2020.

Inriktningsmål

För att nå det övergripande målet har kommunfullmäktige fastställt inriktningsmål, vilka är:

- Herrljunga kommun är en kommun där det är gott att leva!
- Herrljunga kommun är en långsiktigt hållbar kommun!
- Herrljunga kommun har en tydlig och välkomnande VI-känsla!
- Herrljunga kommun har ett dynamiskt och lokalt förankrat näringsliv!
- Herrljunga kommun har en välskött kommunal ekonomi!
- Herrljunga kommun arbetar i enlighet med det av kommunfullmäktige antagna personalpolitiska programmet!

Särskilt ägardirektiv koncernen Herrljunga Elektriska AB

1. Allmänt

För de bolag som ingår i Nossan Förvaltningsaktiebolag-koncernen gäller ett gemensamt ägardirektiv. För koncernen Herrljunga Elektriska och bostadsbolaget Herrljungabostäder AB finns också ett särskilt ägardirektiv.

Det gemensamma ägardirektivet och det särskilda ägardirektivet är fastställt och beslutat av kommunfullmäktige i Herrljunga Kommun och därefter antagna på bolagsstämma i bolagen.

2. Syfte med bolagets verksamhet

Koncernen Herrljunga Elektriska AB består av moderbolaget Herrljunga Elektriska AB (556006-9816) samt de helägda dotterbolagen Herrljunga Vatten AB (556739-5347) och Herrljunga Elkraft AB (556525-9206). Herrljunga Elektriska AB äger även 50 % av bolaget Trollabo Kraft AB (556486-7777).

Ändamålet med koncernens verksamhet är att:

- Främja trygg försörjning och nyttig användning av el- och värmeenergi, vatten, avlopp och elektronisk kommunikation företrädesvis inom Herrljunga kommun.
- Äga och förvalta såväl lös som fast egendom.
- Tillgodose distributionen av elektrisk energi inom fastställt koncessionsområde.
- Tillgodose allmänna vattentjänster inom fastställda VA-områden (Herrljunga kommun och Fåglavik, delvis i Vara kommun).
- Tillhandahålla tjänster för effektiv användning av el- och värmeenergi, dricksvatten och elektronisk kommunikation.
- Främja förnybar el- och värmeproduktion samt eldrivna transporter.
- Vara en komplett leverantör av konkurrenskraftiga, hållbara lösningar inom nämnda verksamheter samt inom annan förenlig verksamhet för att härigenom främja kommuninvånarnas intressen.

Tillgång till hållbara, trygga och kostnadseffektiva lösningar för energi, VA och kommunikation är viktiga faktorer för Herrljunga kommuns utveckling. Herrljunga kommun äger koncernen Herrljunga Elektriska AB bland annat för att kunna upprätthålla god lokal service och säkerställa leverans av el- och energitekniska tjänster, vattentjänster och elektronisk kommunikation till långsiktigt stabila priser.

3. Mål och riktlinjer

Kommuner ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom sådana juridiska personer som avses i 10 kap. 2-6 §§. Fullmäktige beslutar om riktlinjer för god ekonomisk hushållning för kommunen genom ett policydokument för verksamhets- och ekonomistyrning. Genom de särskilda ägardirektiven ger fullmäktige riktning och målsättningar för de kommunalt ägda bolagen.

Redovisning och uppföljning av mål sker vid återkommande ägardialoger samt på årsstämman för ägarna. Styrelsen för koncernen Herrljunga Elektriska AB ansvarar för hur bolagen avser uppfylla nedanstående mål i det löpande strategi- och planeringsarbetet.

3.1 Verksamhetsmål

Koncernen Herrljunga Elektriska AB:s kärnverksamhet är leverans och försäljning av eldistributionstjänster (definierade som de uppgifter ett elföretag är skyldigt att utföra inom ellagstiftningen), fjärrvärme (definierade som de uppgifter ett fjärrvärmeföretag är skyldigt att utföra inom fjärrvärmelagstiftningen), allmänna vattentjänster (definierade som de uppgifter en VA-huvudman är skyldig att utföra inom VA-lagstiftningen), elhandelstjänster, el- och energitekniska tjänster inklusive elinstallation och elservice samt tjänster för elektronisk kommunikation (stadsnät). Koncernen ska vara samhällsnyttig på affärsmässiga grunder med undantag för allmänna VA-tjänster där självkostnadsprincipen är lagstadgad.

Koncernen Herrljunga Elektriska AB ska:

- Kontinuerligt stärka sin position på respektive marknad. Kunderna ska uppfatta koncernen som en attraktiv och utvecklingsorienterad med hög drift- och leveranssäkerhet.
- Aktivt verka för en positiv utveckling av energibranschen och stadsnäten i regionen och landet. Här ingår samverkan med gymnasie- och högskolor för utbildning av elever inom koncernens kärnverksamheter.
- Bidra till att skapa goda förutsättningar för kommunens och näringslivets utveckling.
- Sträva efter att avgifterna för elnät och VA ska vara lägre än medelvärdet för motsvarande avgifter i landets kommuner.
- Erbjudna tjänster för försäljning av el.
- Äga del av Trollabo Kraft AB och där eller i övrigt bedriva produktion av förnybar el.
- Arbeta för målsättningen att alla hushåll och företag i kommunen ska erbjudas bredband utan upplevd begränsning (minst 100 Mbit/s).
- Arbeta aktivt för att utöka antalet tillgängliga tjänster i stadsnätet i syfte att öka konkurrensen och antalet aktiva kunder.
- Erbjudna attraktiva lösningar för elektromobilitet och aktivt medverka till elektrifiering av transporterna.
- Erbjudna attraktiva lösningar för småskalig produktion av el exempelvis genom solceller.

3.2 Finansiella mål

3.3.1 Moderbolaget Herrljunga Elektriska AB

Resultatet efter finansiella poster för moderbolaget Herrljunga Elektriska AB ska uppgå till ett belopp som motsvarar lägst 8 % av justerat eget kapital¹ som ett rullande medelvärde över fyra år.

Soliditeten för moderbolaget Herrljunga Elektriska AB ska överstiga 35 %.

3.3.2 Dotterbolaget Herrljunga Vatten AB

Bolaget ska bedriva sin verksamhet på ett sådant sätt att kostnaderna för tillhandahållandet av allmänna vattentjänster täcks genom taxor enligt självkostnadsprincipen som anges i lagen om allmänna vattentjänster.

Tjänster som faller utanför tillämpningsområdet för lagen om allmänna vattentjänster får erbjudas i begränsad omfattning om dessa i övrigt faller inom ramen för koncernens mål och riktlinjer. Där sådana tjänster erbjuds på en konkurrensutsatt marknad ska det ske på affärsmässiga grunder och i övrigt enligt den kommunala självkostnadsprincipen.

---

¹ Justerat eget kapital definieras som beskattat och obeskattat eget kapital. De obeskattade reserverna reduceras med latent skatt till aktuell skattesats.

3.3.3 Dotterbolaget Herrljunga Elkraft AB

Bolaget är vilande.

3.3.4 Intressebolaget Trollabo Kraft AB (50 % ägande)

Finansiella mål beslutas i samråd med övriga ägare.

Plats: Herrljunga Elektriska AB:s kontor, Herrljunga.

§ 1 Stämmans öppnande

Stämman öppnades av Claes Unosson.

§ 2 Val av ordförande och sekreterare vid stämman

Claes Unosson valdes att leda stämmoförhandlingarna. Till sekreterare för mötet valdes Anders Mannikoff.

§ 3 Upprättande och godkännande av röstlängd

Herrljunga Elektriska AB äger samtliga 500 aktier vid stämman, med Nossan Förvaltnings AB som ägarföreträdare:

Ägarens företrädare var sålunda: Anders Andersson, se bilaga 1.

Ovanstående godkänns som röstlängd.

Övriga närvarande vid stämman var: Madeleine Bengtsson, Bo Fransson, Robert Holmén, Richard Hällfärdsson, Linda Johansson, Annika Löfgren Lundkvist, Ove Severin och Mattias Fredriksson.

§ 4 Val av en eller två justeringsmän

Till att jämte ordföranden justera stämmoprotokollet valdes Anders Andersson.

§ 5 Prövning om stämman blivit behörigen sammankallad

Personlig kallelse till samtliga aktieägare har sänts ut med post 2024-02-23. Stämman beslutade att kallelse skett i behörig ordning.

§ 6 Godkännande av dagordning

Dagordningen godkändes.

§ 7 Framläggande av årsredovisningen, revisionsberättelsen och lekmannarevisorns granskningsrapport

Claes Unosson redovisade framlagd årsredovisning, revisionsberättelse för 2023 samt lekmannarevisorns granskningsrapport över 2023 års förvaltning.

§ 8.1 Fastställande av resultat- och balansräkningen

Stämman godkände och fastställde den genomgångna resultat- och balansräkningen för verksamhetsåret 2023.

§ 8.2 Dispositioner beträffande bolagets vinst enligt den fastställda balansräkningen
Stämman beslutade att disponera den ansamlade förlusten enligt följande (kronor):

Till förfogande:	ansamlad förlust	-179 904
	årets resultat	460
		-179 444
Behandlas så att:	i ny räkning överföres	-179 444

§ 8.3 Ansvarsfrihet för styrelseledamöter och verkställande direktören
Stämman beslutade att lämna ansvarsfrihet åt styrelseledamöter och verkställande direktören.

§ 9 Fastställande av arvoden åt styrelsen, revisor och lekmannarevisor
Stämman beslutade att följa Herrljunga Kommuns reglemente för arvoden och ersättningar till förtroendevalda i bolag och stiftelse (KF §125/2022-08-22).
Yrkesrevisor enligt löpande räkning.

§ 10 Anmälan och fastställande av kommunfullmäktige vald styrelse
I enlighet med bolagsordningen har kommunfullmäktige i Herrljunga kommun valt (KF §26/2023-02-06) samtliga styrelseledamöter samt styrelsens ordförande.

Av KF valda ledamöter:	Madeleine Bengtsson	Bo Fransson
	Richard Hällfärdsson	Fredrik Johansson
	Annika Löfgren Lundkvist	
	Ove Severin	Claes Unosson

Av KF vald ordförande: Claes Unosson

De lokala fackförbunden informerade att deras valda arbetstagarledamöter är:

Ledamöter:	Robert Holmén	Linda Johansson
Suppleanter:	Emil Jonsson	Mattias Fredriksson

§ 11 Anmälan och fastställande av val av revisor
Anders Andersson föreslog omval av PWC som revisionsbolag och Peter Wank som huvudansvarig revisor. Stämman fastställde PWC som revisionsbolag och Peter Wank som huvudansvarig revisor.

§ 12 Anmälan och fastställande av val av lekmannarevisor
Av KF valda (KF §34/2023-02-06):

Ordinarie:	Ann Welander	Lars-Erik Wessbo
Ersättare:	Kenth Hassmer	

§ 13 **Annat ärende som ankommer på årsstämman enligt aktiebolagslagen eller bolagsordningen**
Beslut om antagande av ägardirektiv. Stämman beslutade att anta ägardirektiv KF §11/2024-02-19 samt KF §192/2019-12-10, se bilaga 2-3.

§ 14 **Avslutning**
Anders Andersson framförde ett tack till styrelsen och alla övriga som arbetat åt bolaget för ett väl genomfört år.

Ordföranden tackade för visat intresse och avslutade stämman.

Herrljunga 2024-03-13

_____
Anders Mannikoff

Justeras:

_____
Claes Unosson

_____
Anders Andersson

Fullmakt

Härmed intygas att Anders Andersson utsetts att företräda Nossan Förvaltningsaktiebolag vid ordinarie bolagsstämma i Herrljunga Elektriska AB med dotterbolag 2024-03-13. Beslutet fattades på styrelsesammanträde i Nossan Förvaltningsaktiebolag 2024-12-04. Beslut fattades också om att utse Gunnar Ingvarsson som ersättare.

Herrljunga 2023-12-04

Gunnar Ingvarsson
Styrelseordförande

AA / TM

DIARIENUMMER: KS 242/2015 900
FASTSTÄLLD: KF § 24/2016-03-08
VERSION: 3
SENAST REVIDERAD: KF § 11/2024-02-19
GILTIG TILL: Tills vidare
DOKUMENTANSVAR: Kommundirektör

Ägardirektiv

*Gemensamt ägardirektiv för bolag ägda av
Herrljunga kommun*

Herrljunga
kommun

AA 8 AM

Det gemensamma ägardirektivet är fastställt av Herrljunga kommun i Kommunfullmäktige 2016-03-08 § 24 och antaget vid bolagens årsstämmor mars 2016. Det gemensamma ägardirektivet är senast reviderat 2019-12-10 KF §189.

Visionen för Herrljunga kommun

De kommunala aktiebolagen och stiftelsen ska arbeta i enlighet med av Herrljunga kommunfullmäktige antagna vision, övergripande mål och inriktningsmål. Herrljunga kommun har tre övergripande fokusområden med sikte på Växtkraft 10 000 och tre kommunövergripande mål per fokusområde, sammanlagt nio mål.

Växtkraft 10 000			
Fokusområde	En hållbar och inkluderande kommun	En välkomnande och attraktiv kommun	En utvecklande kommun
	Vi tar ansvar för vår gemensamma framtid. Hållbarhetsbegreppet genomsyrar alla beslut och aktiviteter.	Vi arbetar för en trygg och stimulerande miljö med medborgare, företagande och besökare i fokus. En småstadsidyll nära storstad och fritid, du är i centrum!	Vi skapar infrastrukturer i framkant, och tillsammans uppnår vi tillväxt genom nytänkande
Kommun-övergripande mål	<ol style="list-style-type: none"> 1. Herrljunga ska ta miljöansvar och effektivt hushålla med naturens resurser, nu och i framtiden. 2. Herrljunga kommun ska ha en god ekonomisk hushållning. 3. Herrljunga kommun ska ha socialt hållbara verksamheter som främjar trygghet, 	<ol style="list-style-type: none"> 4. Att aktivt marknadsföra och lyfta fram Herrljunga kommuns goda egenskaper och företagande. 5. Herrljunga kommun är en trygg plats att besöka, och leva och verka i. 6. Herrljunga kommun främjar samarbete i hela kommunen. 	<ol style="list-style-type: none"> 7. Oavsett ålder ges möjlighet till livslångt lärande och god livskvalitet. 8. Herrljunga kommun främjar ett aktivt och starkt lokalt näringsliv 9. Herrljunga kommun ska växa genom ett hållbart samhällsbyggande

	inkludering och jämställdhet.		
--	-------------------------------	--	--

Gemensamt ägardirektiv

För de bolag som ingår i Nossan Förvaltningsaktiebolag-koncernen (nedan benämnd koncernen) gäller följande gemensamma ägardirektiv.

I detta dokument, gemensamt ägardirektiv, anges det som gäller för samtliga bolag som ingår i koncernen. För varje bolag finns dessutom ett särskilt ägardirektiv som innehåller unika direktiv för just det bolaget, samt eventuella preciseringar av det som ingår i detta dokument.

Varje bolag ska via det särskilda ägardirektivet ha ett väl kommunicerat uppdrag, så att bolaget med god kvalité och resurseffektivt kan förverkliga uppsatta mål.

Det gemensamma ägardirektivet och det särskilda ägardirektivet är fastställt och beslutat av kommunfullmäktige i Herrljunga Kommun. Bolagen ska årligen fastställa bolagets ägardirektiv på bolagsstämman.

1. Allmänt

Herrljunga kommun bedriver en del av sin verksamhet i bolagsform. Bolagen har samma övergripande syfte som den verksamhet som bedrivs i förvaltningsform, nämligen att skapa nytta för Herrljunga kommun och dess medborgare. Herrljunga kommun har organiserat hel eller delar av sin bolagsverksamhet i en koncern med Nossan Förvaltningsaktiebolag som moderbolag.

1.1 Regelverk och begränsningar

De kommunala bolagen ska i sin verksamhet förhålla sig till två övergripande lagar, dels kommunallagen (KL) och dels aktiebolagslagen (ABL). Det innebär att bolagen har en sammansatt uppgift där det ska råda balans mellan allmännytta (nytta för medborgarna) och affärsmässighet (en strikt företagsekonomisk lönsamhet). Ovanstående uppgift skrivs ut i respektive bolags bolagsordning och utgör det kommunala ändamålet med verksamheten. Bolagen är instrument för att sköta kommunala angelägenheter och begränsas av samma kommunalrättsliga principer som övrig kommunal verksamhet i den mån inget särskilt är stadgat i lag. Bolagen får således inte bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som inte är förenligt med de kommunala principerna.

Förutom genom lag och författning regleras bolagens verksamhet och bolagens förhållande till kommunen genom:

- bolagsordning

- ägarpolicy och generella ägardirektiv
- gemensamt ägardirektiv
- särskilt ägardirektiv för respektive bolag
- av fullmäktige antagna program, planer, visioner, policys och andra styrdokument som anges i ägardirektiven.

1.2 Principer för styrning

Herrljunga Kommun ska ha en aktiv ledning och styrning av sina bolag. Detta innebär bl. a. att löpande utvärdera:

- verksamheten och verksamhetsformen
- bolagens strategier och mål
- hur bolagen sköts av bolagsledningen och styrelsen

Moderbolaget Nossan Förvaltningsaktiebolag ska utöva styrning och uppföljning av de bolag som ingår i koncernen. Det ska finnas en aktiv dialog och kommunikation mellan moderbolaget och dotterbolagen. Nossan Förvaltningsaktiebolag skall i förekommande fall rapportera till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

1.3 Ägardirektivets syfte

Syftet med ägardirektiven är att det dels ska finnas en tydlighet i förhållandet mellan dotterbolagen och moderbolaget i koncernen, dels en tydlighet i förhållandet mellan moderbolaget, kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. Bolagen ska vidare med hjälp av ägardirektiven ha ett så väl kommunicerat uppdrag som möjligt så att respektive bolag på ett resurseffektivt sätt och med god kvalitet kan förverkliga uppsatta mål.

2. Ägarstyrning – ansvarsfördelning

2.1 Ägaransvar enligt kommunallagen

I 10 kap 2--4 §§ KL anges att kommunfullmäktige kan överlämna värden av en kommunal angelägenhet till ett aktiebolag och vad som då ankommer på kommunfullmäktige att besluta.

2.2 Ägarens uppsikt enligt kommunallagen

Bolagen står i sin verksamhet under kommunstyrelsens uppsikt enligt 6 kap. 1 § KL, denna uppsiktsplikt kan inte delegeras. Kommunfullmäktige har emellertid uppdragit åt Nossan Förvaltningsaktiebolag att utöva tillsyn samt uppföljning av de bolag som ingår i koncernen.

Bolagen erinras om att kommunstyrelsen enligt 6 kap 9 § KL har att fatta årliga beslut huruvida verksamheten varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna.

2.3 Bolagsstämmor

På bolagsstämman utövas aktieägarnas lagstadgade inflytande i bolaget och stämman är därför ett forum för kommunen att utöva formell ägarstyrning. Bolagsstämman utgör således bolagets högsta beslutande organ.

Utöver vad som anges i bolagsordningen om bolagsstämma ska också följande gälla:

Kommunstyrelsen utser ägarrepresentant till bolagsstämmor i Nossan Förvaltningsaktiebolag. Styrelsen för Nossan Förvaltningsaktiebolag utser ägarrepresentant till övriga bolags årsstämmor.

2.4 Bolagens styrelser

Tillsättande

Styrelseledamöterna i respektive bolag ska utses av kommunfullmäktige och anmälas på bolagsstämman. I delägda bolag ska kommunen med beaktande av 10 kap. 4 § kommunallagen komma överens med övriga aktieägare om hur styrelseledamöter ska utses.

Uppgifter

Respektive bolagsstyrelse svarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Styrelsen har det operativa ansvaret för bolaget och att verksamheten bedrivs i enlighet med vad som har beslutats på årsstämman. Styrelsen ska se till att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.

2.5 Verkställande direktör

Tillsättande

Styrelsen i respektive bolag utser verkställande direktör. Inför tillsättande och entledigande av verkställande direktör ska samråd ske med Nossan Förvaltningsaktiebolags styrelse samt kommundirektör. Innan rekryteringsprocess gällande tillsättande av VD startar ska samråd ske med Nossan Förvaltningsaktiebolags styrelse samt kommundirektör om kravprofil samt tjänstens utformning och villkor.

Uppgifter

Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar. Den verkställande direktören får dessutom utan styrelsens bemyndigande vidta åtgärder som med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet är av ovanligt slag eller av stor betydelse, om styrelsens beslut inte kan avvaktas utan väsentlig olägenhet för bolagets verksamhet.

3. Kommunalrättsliga principer

Bolagen bedriver kommunal verksamhet. För sådan verksamhet gäller bland annat principer enligt KL såsom lokaliseringsprincipen, likställighetsprincipen, förbud mot riktat stöd till enskild näringsidkare samt självkostnadsprincipen. Koncernens bolag har ett ansvar att efterleva dessa principer om inget annat framgår av lag, vilket också följer av bolagens bolagsordningar.

3.1 Lokaliseringsprincipen (2 kap § 1 KL)

Bolagen ska normalt endast bedriva sin verksamhet inom det geografiska området Herrljunga kommun. Lokaliseringsprincipen gäller inte för verksamheter som undantas enligt ellagen.

3.2 Likställighetsprincipen (2 kap § 3 KL)

Bolagen ska behandla de kunder som är kommunmedlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för annan behandling.

3.3 Förbud mot riktat stöd till enskild näringsidkare (2 kap § 8 KL)

En kommun får allmänt främja näringslivet men får inte stödja en enskild näringsidkare såvida det inte finns synnerliga skäl. Ovanstående gäller även bolagen.

3.4 Självkostnadsprincipen (8 kap § 6 KL)

Bolagen ska vid sin prissättning räkna med samtliga kostnader som vid normal affärsmässig drift är motiverade från företagsekonomisk synpunkt. Det innebär att också relevanta interna och kalkylerade kostnader ska ingå. I självkostnaden ska också ingå kapitalkostnader samt skälig avkastning på eget kapital. Självkostnadsprincipen gäller inte för verksamheter som undantas enligt speciallagstiftning såsom ellagen, fjärrvärmelagen eller lagen om allmännyttiga bostadsbolag etc.

4. Insyn och ägardialog

4.1 Information till allmänheten

Koncernens bolag ska skapa lämpliga förhållanden för återkommande dialog med allmänheten utifrån varje bolags förutsättningar. Bolagen ska kännetecknas av öppenhet och ett serviceinriktat arbetssätt.

4.2 Kommunens insyn i bolagens verksamhet

Bolagen inom Nossankoncernen ska hålla Nossan Förvaltningsaktiebolag informerad om sin verksamhet och planerade åtgärder av vikt. Övriga bolag ska hålla ägaren, här kommunstyrelsen och kommunfullmäktige, informerad om sin verksamhet och planerade åtgärder av vikt. Nossan Förvaltningsaktiebolag äger rätt att ta del av koncernbolagens handlingar och räkenskaper samt i övrigt inspektera bolagen och deras verksamhet. Herrljunga kommun som ägare har rätt att ta del av samtliga bolag och stiftelsers handlingar och räkenskaper samt i övrigt inspektera bolagen och deras verksamhet.

Detta gäller dock endast i den mån detta inte möter hinder på grund av författningsreglerad sekretess.

Bolagen ska löpande sända följande handlingar till Nossan Förvaltningsaktiebolag samt till kommunens registrator (herrljunga.kommun@admin.herrljunga.se):

- protokoll från styrelsemöten och bolagsstämma, inklusive bilagor
- årsbudget och eventuell flerårsplan
- affärsplan, ekonomiska rapporter, delårsrapport och underlag för koncernbokslut
- årsredovisning med revisionsberättelse och lekmannarevisorernas granskningsrapport

Bolagen ska i övrigt lämna de uppgifter och handlingar som Nossan Förvaltningsaktiebolag eller kommunstyrelsen begär.

Bolagens styrelser ska årligen i årsredovisningen, utöver vad som stadgas i ABL, redovisa hur verksamheten bedrivits och utvecklats mot bakgrund av det i bolagsordningen fastställda kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna.

4.3 Ägardialog

Nossan Förvaltningsaktiebolag ska under året ha en återkommande dialog med bolagen. I förekommande fall behandlas dessa ärenden av kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

Bolagens årsstämmor är ett naturligt tillfälle för samlad dialog. Därutöver hålls ägardialoger, normalt två per år med Nossan Förvaltningsaktiebolag samt två per år med kommunstyrelsens presidie.

5. Frågor av principiell beskaffenhet

5.1 Inhämtande av moderbolagets ställningstagande

Bolagen i koncernen ska bereda Nossan Förvaltningsaktiebolag möjlighet att ta ställning innan sådana beslut fattas som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt. Till denna beslutskategori hör:

- Planer som gäller ändrad inriktning av bolagets verksamhet eller start av ny rörelsegren eller nedläggning av befintlig sådan
- Förvärv, bildande, försäljning eller fusionering av dotterbolag
- Förvärv av aktier i annat företag om inget annat anges i respektive bolags särskilda ägardirektiv
- Förvärv eller försäljning av fastigheter vilka är av sådan omfattning att de påverkar bolagets långsiktiga ekonomi
- Större investeringar vilka är av sådan omfattning att de väsentligt påverkar bolagets långsiktiga ekonomi

5.2 Inhämtande av kommunfullmäktiges ställningstagande

Det ankommer på Nossan Förvaltningsaktiebolags styrelse att bedöma när ett ärende är av sådan vikt eller principiell beskaffenhet att det ska lämnas vidare till kommunfullmäktige för ställningstagande.

Följande ärenden ska dock alltid föreläggas kommunfullmäktige:

- förvärv, bildande eller försäljning av dotterföretag
- förvärv av aktier i annat företag om inte annat anges i respektive bolags särskilda ägardirektiv
- större/strategiska försäljningar eller köp av fastigheter
- större investeringar som ändrar inriktning på nuvarande verksamhet och/eller som väsentligt kan påverka bolagets ekonomi eller annars är av strategisk betydelse för kommunen.

I ärenden där koncernen kan lida skada genom att avvakta kommunfullmäktiges beslut äger Nossan Förvaltningsaktiebolags styrelse fatta beslut utan att höra kommunfullmäktige. I sådant fall ska beslutet i efterhand rapporteras till kommunfullmäktige.

6. God ekonomisk hushållning

Kommuner ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom sådana juridiska personer som avses i KL 10 kap. 2-6 §§.

Gemensamt för bolagen i koncernen är att Herrljunga Kommuns ägande är långsiktigt, vilket påverkar utformningen av vision, verksamhetsmål och finansiella mål. Utgångspunkten är därför bl a att avkastningen som bolagen genererar huvudsakligen ska användas i koncernen. För finansiella mål är inriktningen att bolagen skall sträva efter, en för branschen, god resultatnivå och soliditet i syfte att bolagen skall kunna utveckla sin verksamhet och att kommunens risktagande minskar. Detaljerade mål för varje bolag finns i bolagets särskilda ägardirektiv.

Bolagen ska i övrigt förvalta sin fasta egendom så effektivt att den behåller eller ökar sitt värde.

7. Tillämpning av övergripande beslut och styrdokument

7.1 Övergripande

Koncernen omfattas, utöver nämnda regelverk och begränsningar i 1.1, av de övergripande beslut och styrdokument för kommunen som fastställs av kommunfullmäktige. Dokumenten, och eventuella preciseringar för respektive bolag som anges i det särskilda ägardirektivet, ska bekräftas på årsstämman.

7.2 Särskilda uppdrag

Eventuella preciseringar för respektive bolag anges i det särskilda ägardirektivet. Särskilda uppdrag som getts till ett eller några bolag anges i respektive bolags särskilda ägardirektiv.

7.3 Bolagens styrelser

Arvode till styrelse och lekmannarevisorer utgår enligt kommunens arvodesregler. Lekmannarevisorer ska tillställas protokoll.

7.4 Resor

Beslut om utlandsresa (utanför Norden) för VD beslutas av ordförande i respektive bolag.

8. Ekonomi

Övergripande ekonomiska och finansiella mål för koncernen beskrivs under avsnitt 6 samt i respektive bolags särskilda ägardirektiv.

8.1 Finansförvaltning

Koncernen Nossan Förvaltningsaktiebolag omfattas av kommunens finanspolicy. Herrljungas kommunstyrelseförvaltning samordnar all finansförvaltning för kommunkoncernen. Bolagens kapitalbehov ska tillgodoses genom ”internbankverksamhet”. Bolagen ska vara anslutna till Herrljunga kommuns finansiella koncernkonto.

8.2 Utdelning, koncernbidrag och aktieägartillskott

Bolagen ska lämna koncernbidrag/utdelning som årligen beslutas av Nossan Förvaltningsaktiebolag. Koncernbidrag som utgör bokslutsregleringar inom koncernen beslutas av Nossan Förvaltningsaktiebolag. Koncernbidragen fastställs i samband med att årsredovisningen behandlas vid respektive bolags årsstämma.

Respektive bolag ska varje år disponera resultatet så att det, i förekommande fall, fastställda utdelningskravet i form av koncernbidrag eller utdelning till ägaren kan uppfyllas.

8.3 Tidplaner för budget, uppföljning och bokslut

Bolagen ska i budget inför det kommande året i samråd med moderbolaget planera hur det budgeterade resultatet ska disponeras. Bolagen ska medverka i den koncernredovisning som bolagskoncernen respektive kommunkoncernen är skyldig att upprätta, samt avlämna ekonomirapporter, delårsrapporter och årsredovisning på tider som Herrljunga kommunstyrelseförvaltning alternativt Nossan Förvaltningsaktiebolag beslutar.

8.4 Uppföljning

Bolagens styrelse och verkställande direktör ska i förvaltningsberättelsen redovisa hur verksamheten har bedrivits och utvecklats under det gångna året i förhållande till det ändamål som bolagsordningen anger, samt hur måluppfyllelsen har varit vad gäller de mål som finns angivna i ägardirektivet.

Utöver aktiebolagslagen stadgar ska bolagens förtroendevalda revisorer, mot bakgrund av det kommunala syftet med bolagen och dess verksamheter, medverka i granskning enligt kommunallagen och pröva huruvida verksamheten bedrivits på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Bolagens lekmannarevisorer har i uppdrag att i granskningsrapport redogöra för genomförd förvaltnings- och verksamhetsrevision och bedömning av utfallet av verksamheten i form av ändamålsuppfyllelse och måluppfyllelse.

8.5 Övrigt

Bolagen får inte pantsätta aktier eller lämna borgen.

9. Samordning inom koncernen och mellan kommunen och koncernen

Bolagen ska i sin verksamhet tillämpa ett koncerntänkande och samordning ska bland annat ske där vinst kan uppstå för kommunkoncernen som helhet. Nossan Förvaltningsaktiebolag ska tillsammans med bolagen verka för ett totalekonomiskt effektivt resursutnyttjande inom koncernen samt i relation till kommunen. Samhörigheten ska stärkas och den samlade koncernnyttan ska vara vägledande i all verksamhet. Så långt det är möjligt ska kommunens kompetenser inom områden såsom HR, finans, juridik, kommunikation och upphandling komma bolagen till del.

10. Administrativa rutiner

10.1 Bolagens handlingar

Bolagen ska hålla sina handlingar förvarade och registrerade så att återsökning kan ske enligt offentlighets- och sekretesslagen. I bolag där kommunen utövar rättsligt bestämmande inflytande ska bolaget arkivera sina handlingar enligt arkivlagen. Vad som gäller för kommunens arkivvård ska också tillämpas av bolagen.

10.2 Utlämnande av allmänna handlingar

Vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av allmänna handlingar hos myndigheter ska i tillämpliga delar gälla också handlingar hos koncernens bolag då kommunen utövar ett rättsligt bestämmande inflytande. Ovanstående gäller dock endast i den mån hinder inte möter på grund av författningsreglerad sekretess.

11. Extraordinär händelse och höjd beredskap

Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap reglerar kommunens skyldighet att minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred.

Bolaget har skyldighet att ingå i kommunens krisorganisation och på samma sätt som kommunen planera sin verksamhet för robusthet och skydd mot extraordinära händelser. Således skall bolaget upprätta plan för extraordinära händelser, revidera planen årligen och se till att planerna bygger på riskanalyser inom respektive verksamhetsområde. Vidare ska bolaget, i den utsträckning som de blir kallade, delta i övningar som kommunen genomför i krishantering.

Bolaget har skyldighet att omedelbart till kommundirektören anmäla händelser som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av kommunen.

På begäran av krisledningsnämnden är bolaget skyldigt att bistå krisledningsnämnden vid extra ordinär händelse eller höjd beredskap i den omfattning som den extra ordinära händelsen eller den höjda beredskapen bedöms kräva.

DIARIENUMMER: KS 244/2015 529
FASTSTÄLLD: KF§28/20160308
VERSION: 2
SENAS T REVIDERAD: KS 213/2019 900
KF 191210 §192
GILTIG TILL: Tillsvicare
DOKUMENTANSVAR: Kommunchef

Ägardirektiv

Särskilt ägardirektiv för Herrljunga Elektriska AB 556006-9816, med tillhörande dotterbolag, ingående i Nossan Förvaltningsaktiebolag – Koncernen.

HERRLJUNGA KOMMUN

Våga vilja
växa!

AA & AM

Det särskilda ägardirektivet är fastställt av Herrljunga kommun i Kommunfullmäktige 2016-03-08 § 28 och antaget vid bolagets årsstämma våren 2016. Det särskilda ägardirektivet är senast reviderat 2019-12-10 KF §192.

Visionen för Herrljunga kommun

VÅGA – VILJA – VÄXA

De kommunala aktiebolagen och stiftelsen ska arbeta i enlighet med av Herrljunga kommunfullmäktige antagna Vision, Övergripande mål och Inriktningsmål.

I Herrljunga kommuns utvecklingsplan "Växtkraft 10 000" framgår att en välskött kommunal ekonomi är en förutsättning för att nå det övergripande strategiska målet med 10 000 invånare år 2020. Med det menas att en ansvarsfull hushållning med skattemedel är en förutsättning för att kommunen ska kunna utgöra en aktiv och handlingskraftig part i utvecklingsarbetet och därmed kunna garantera en god offentlig service till medborgarna.

Övergripande strategiska mål

Herrljunga kommun har 10 000 invånare år 2020.

Inriktningsmål

För att nå det övergripande målet har kommunfullmäktige fastställt inriktningsmål, vilka är:

- Herrljunga kommun är en kommun där det är gott att leva!
- Herrljunga kommun är en långsiktigt hållbar kommun!
- Herrljunga kommun har en tydlig och välkomnande VI-känsla!
- Herrljunga kommun har ett dynamiskt och lokalt förankrat näringsliv!
- Herrljunga kommun har en välskött kommunal ekonomi!
- Herrljunga kommun arbetar i enlighet med det av kommunfullmäktige antagna personalpolitiska programmet!

Särskilt ägardirektiv koncernen Herrljunga Elektriska AB

1. Allmänt

För de bolag som ingår i Nossan Förvaltningsaktiebolag-koncernen gäller ett gemensamt ägardirektiv. För koncernen Herrljunga Elektriska och bostadsbolaget Herrljungabostäder AB finns också ett särskilt ägardirektiv.

Det gemensamma ägardirektivet och det särskilda ägardirektivet är fastställt och beslutat av kommunfullmäktige i Herrljunga Kommun och därefter antagna på bolagsstämma i bolagen.

2. Syfte med bolagets verksamhet

Koncernen Herrljunga Elektriska AB består av moderbolaget Herrljunga Elektriska AB (556006-9816) samt de helägda dotterbolagen Herrljunga Vatten AB (556739-5347) och Herrljunga Elkraft AB (556525-9206). Herrljunga Elektriska AB äger även 50 % av bolaget Trollabo Kraft AB (556486-7777).

Ändamålet med koncernens verksamhet är att:

- Främja trygg försörjning och nyttig användning av el- och värmeenergi, vatten, avlopp och elektronisk kommunikation företrädesvis inom Herrljunga kommun.
- Äga och förvalta såväl lös som fast egendom.
- Tillgodose distributionen av elektrisk energi inom fastställt koncessionsområde.
- Tillgodose allmänna vattentjänster inom fastställda VA-områden (Herrljunga kommun och Fåglavik, delvis i Vara kommun).
- Tillhandahålla tjänster för effektiv användning av el- och värmeenergi, dricksvatten och elektronisk kommunikation.
- Främja förnybar el- och värmeproduktion samt eldrivna transporter.
- Vara en komplett leverantör av konkurrenskraftiga, hållbara lösningar inom nämnda verksamheter samt inom annan förenlig verksamhet för att härigenom främja kommuninvånarnas intressen.

Tillgång till hållbara, trygga och kostnadseffektiva lösningar för energi, VA och kommunikation är viktiga faktorer för Herrljunga kommuns utveckling. Herrljunga kommun äger koncernen Herrljunga Elektriska AB bland annat för att kunna upprätthålla god lokal service och säkerställa leverans av el- och energitekniska tjänster, vattentjänster och elektronisk kommunikation till långsiktigt stabila priser.

3. Mål och riktlinjer

Kommuner ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom sådana juridiska personer som avses i 10 kap. 2-6 §§. Fullmäktige beslutar om riktlinjer för god ekonomisk hushållning för kommunen genom ett policydokument för verksamhets- och ekonomistyrning. Genom de särskilda ägardirektiven ger fullmäktige riktning och målsättningar för de kommunalt ägda bolagen.

Redovisning och uppföljning av mål sker vid återkommande ägardialoger samt på årsstämman för ägarna. Styrelsen för koncernen Herrljunga Elektriska AB ansvarar för hur bolagen avser uppfylla nedanstående mål i det löpande strategi- och planeringsarbetet.

3.1 Verksamhetsmål

Koncernen Herrljunga Elektriska AB:s kärnverksamhet är leverans och försäljning av eldistributionstjänster (definierade som de uppgifter ett elföretag är skyldigt att utföra inom ellagstiftningen), fjärrvärme (definierade som de uppgifter ett fjärrvärmeföretag är skyldigt att utföra inom fjärrvärmelagstiftningen), allmänna vattentjänster (definierade som de uppgifter en VA-huvudman är skyldig att utföra inom VA-lagstiftningen), elhandelstjänster, el- och energitekniska tjänster inklusive elinstallation och elservice samt tjänster för elektronisk kommunikation (stadsnät). Koncernen ska vara samhällsnyttig på affärsmässiga grunder med undantag för allmänna VA-tjänster där självkostnadsprincipen är lagstadgad.

Koncernen Herrljunga Elektriska AB ska:

- Kontinuerligt stärka sin position på respektive marknad. Kunderna ska uppfatta koncernen som en attraktiv och utvecklingsorienterad med hög drift- och leveranssäkerhet.
- Aktivt verka för en positiv utveckling av energibranschen och stadsnäten i regionen och landet. Här ingår samverkan med gymnasie- och högskolor för utbildning av elever inom koncernens kärnverksamheter.
- Bidra till att skapa goda förutsättningar för kommunens och näringslivets utveckling.
- Sträva efter att avgifterna för elnät och VA ska vara lägre än medelvärdet för motsvarande avgifter i landets kommuner.
- Erbjudna tjänster för försäljning av el.
- Äga del av Trollabo Kraft AB och där eller i övrigt bedriva produktion av förnybar el.
- Arbeta för målsättningen att alla hushåll och företag i kommunen ska erbjudas bredband utan upplevd begränsning (minst 100 Mbit/s).
- Arbeta aktivt för att utöka antalet tillgängliga tjänster i stadsnätet i syfte att öka konkurrensen och antalet aktiva kunder.
- Erbjudna attraktiva lösningar för elektromobilitet och aktivt medverka till elektrifiering av transporter.
- Erbjudna attraktiva lösningar för småskalig produktion av el exempelvis genom solceller.

3.2 Finansiella mål

3.3.1 Moderbolaget Herrljunga Elektriska AB

Resultatet efter finansiella poster för moderbolaget Herrljunga Elektriska AB ska uppgå till ett belopp som motsvarar lägst 8 % av justerat eget kapital¹ som ett rullande medelvärde över fyra år.

Soliditeten för moderbolaget Herrljunga Elektriska AB ska överstiga 35 %.

3.3.2 Dotterbolaget Herrljunga Vatten AB

Bolaget ska bedriva sin verksamhet på ett sådant sätt att kostnaderna för tillhandahållandet av allmänna vattentjänster täcks genom taxor enligt självkostnadsprincipen som anges i lagen om allmänna vattentjänster.

Tjänster som faller utanför tillämpningsområdet för lagen om allmänna vattentjänster får erbjudas i begränsad omfattning om dessa i övrigt faller inom ramen för koncernens mål och riktlinjer. Där sådana tjänster erbjuds på en konkurrensutsatt marknad ska det ske på affärsmässiga grunder och i övrigt enligt den kommunala självkostnadsprincipen.

---

¹ Justerat eget kapital definieras som beskattat och obesattat eget kapital. De obesattade reserverna reduceras med latent skatt till aktuell skattesats.

3.3.3 Dotterbolaget Herrljunga Elkraft AB

Bolaget är vilande.

3.3.4 Intressebolaget Trollabo Kraft AB (50 % ägande)

Finansiella mål beslutas i samråd med övriga ägare.

BOLAGSSTÄMMA 2024-03-18
556508-0909
Herrljungabostäder AB

Organisationsnummer 556508-0909

Protokoll fört vid ordinarie bolagsstämma med aktieägarna i Herrljungabostäder AB
18 mars 2024

§ 1

Robert Bengtsson förklarar bolagsstämman öppnad.

§ 2

Till ordförande vid bolagsstämman utses Henrik Berner.

§ 3

Upprättas följande förteckning över närvarande aktieägare:

	Antal aktier	Antal röster
Nossans Förvaltnings AB genom Robert Bengtsson	148 000	148 000
Summa	148 000	148 000

Ovanstående godkänns som röstlängd

Övriga närvarande

Henrik Berner

Lillemor Frittioff

~~Fredrik Svensson~~

Herman Lennartsson

Gary Duncan

Christer Johansson

§ 4

Till justeringsperson väljs Robert Bengtsson.

A handwritten signature in blue ink, appearing to be "R.B." followed by a stylized flourish.

§ 5

Konstateras att bolagsstämman är i behörig ordning sammankallad.

§ 6

Upprättad dagordning godkänns.

§ 7

Bolagsstämman bekräftar bilagda ägardirektiv.
Bilaga 1, 2 och 3.

§ 8

Årsredovisning, revisionsberättelse och lekmannarevisorernas granskningsrapport för år 2023 framläggs och godkänns.
Bilaga 4, 5 och 6.

§ 9

- a: Resultat- och balansräkning godkänns av bolagsstämman.
- b: förslag till vinstdisposition godkänns av bolagsstämman.
- c: ansvarsfrihet beviljas för styrelsens ledamöter och verkställande direktör av bolagsstämman.

§ 10

- a: Bolagsstämman bekräftar val av 5 styrelseledamöter, ordförande, samt lekmannarevisorer och ersättare i Herrljungabostäder AB 2023–2027 enligt fullmäktigebeslut 2023-02-06. Bilaga 7 och 8.
- b: Bolagsstämman bekräftar val av revisionsbolag PwC med Peter Wank som huvudansvarig auktoriserad revisor. Bilaga 9.

R10

§ 11

Reglemente för arvode och ersättningar till förtroendevalda i kommunens bolag enligt fullmäktigebeslut 2022-12-12 bekräftas härmed. Bilaga 10.

§ 12

Robert Bengtsson förklarar ordinarie bolagsstämma avslutad.

Efter avslutad bolagsstämma bjuds det på en enklare förtäring i företagets lokaler.

Ordförande vid bolagsstämman

Henrik Berner

Justeringsperson

Robert Bengtsson

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i Herrljungabostäder AB, org.nr 556508-0909

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Herrljungabostäder AB för år 2023.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av Herrljungabostäder ABs finansiella ställning per den 31 december 2023 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för Herrljungabostäder AB.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisions sed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till Herrljungabostäder AB enligt god revisors sed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisions sed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

En ytterligare beskrivning av vårt ansvar för revisionen av årsredovisningen finns på Revisorsinspektionens webbplats: www.revisorsinspektionen.se/revisornsansvar. Denna beskrivning är en del av revisionsberättelsen.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Herrljungabostäder AB för år 2023 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionsssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till Herrljungabostäder AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av bolagets egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation, och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

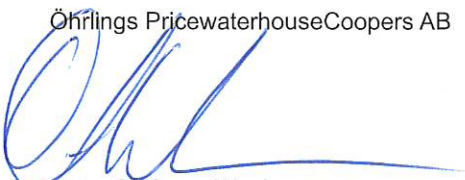
Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionsssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

En ytterligare beskrivning av vårt ansvar för revisionen av förvaltningen finns på Revisorsinspektionens webbplats: www.revisorsinspektionen.se/revisornsansvar. Denna beskrivning är en del av revisionsberättelsen.

Borås den 28 februari 2024

Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB

Peter Olofsson Wank
Auktoriserad revisor

Herrljungabostäder AB

556508-0909

ÅRSREDOVISNING

2023

FS JK GD

VD har ordet

Året som gått

Dags att summera år 2023 och då kan jag framförallt konstatera att vi efter en tids förseningar (pandemi) och ett i det närmaste totalt stopp av vårt invändiga underhåll äntligen kunnat slutföra stambytet på Kv. Styrbjörn som vi startade redan 2019.

Nu har samtliga lägenheter i fastigheten fått en rejäl uppfräschning med nya stammar, ventilation, badrum och kök.

Som en del i vårt uppdrag att uppföra 64 lägenheter färdigställdes ett radhus på Tornvägen i Ljung med inflyttning under sensommaren. Det är mycket glädjande att se när ett byggprojekt som man jobbat med under lång tid fylls med nya hyresgäster.

För att vara förberedda och ha framförhållning har vi under året fortsatt med detaljplanearbete och sondering efter markområden inför framtida byggnationer.

Något som ligger mig extra varmt om hjärtat är att vi under året kunnat fortsätta med vårt projekt 20 PLUS. Att kunna premiera våra trogna kunder som bott hos oss under lång tid har varit något som vi länge haft en önskan att göra.

Under året har vi fortsatt arbeta med vår marknads- och kommunikationsplan. Målet att bli tydligare och ge en attraktiv bild av Herbo och Herrljunga kommun är fortsatt mycket viktigt om kommunens visioner och mål skall uppnås.

Vi lanserade även en (App)likation för hyresgäster som tagits fram i egen regi som laddats ned av ett stort antal aktiva användare.

Bolagets verktyg för att mäta kundnöjdhet har under året visat på ett höjt betyg från kunder som framförallt är mycket nöjda med trygghet, service och kundbemötande. Att ständigt ha en hög kompetensnivå och motiverade medarbetare är en stor styrka för företaget och bidrar till en ökad nöjdhet bland kunderna.

Jag vill slutligen tacka Styrelsen och ägare för gott samarbete samt tacka alla fantastiska medarbetare för ett utomordentligt väl utfört arbete under året.

Christer

LF
FS JK KD d

Förvaltningsberättelse

Styrelse och organisation

Styrelsen och verkställande direktören för Herrljungabostäder AB (org.nr.556508-0909) får härmed avge följande årsredovisning för verksamhetsåret 2023.

Herrljungabostäder AB är ett allmännyttigt bostadsbolag som äger och förvaltar fastigheter i Herrljunga kommun. Samtliga aktier ägs av Nossan Förvaltnings AB (org.nr.556637-5746).

Styrelse, Vd och revisorer

Styrelse och revisorer som utsetts av Herrljunga kommun är valda på bolagsstämma från 2023 till och med årsstämman 2027.

Styrelse

Ordinarie ledamöter

Henrik Berner, ordförande	(S)
Herman Lennartsson	(C)
Fredrik Svensson	(KD)
Lillemor Fritioff	(V)
Gary Duncan	(SD)

Verkställande direktör

Christer Johansson

Revisorer

Peter Olofsson Wank   Auktoriserad revisor PwC

Lekmannarevisorer

Ordinarie	Suppleanter
Göte Olsson	Jonny Gustafsson
Lars-Göran Karlsson	

Biträde i revisionen har lämnats av Revsual Dedic, Deloitte

Styrelsemöten

Styrelsen har under året hållit 5 stycken protokollförda styrelsemöten.

LF
FS   JK   SD

Medlemskap

Sveriges Allmännyttta

Fastighetsbranschens Arbetsgivareorganisation (Fastigo)

Husbyggnadsvaror HBV Förening u.p.a. (HBV)

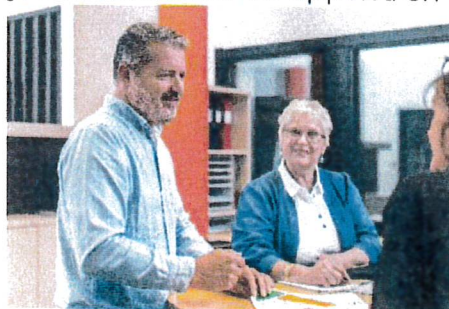
Affärsidé

Herrljungabostäder AB ska erbjuda hyresgäster i Herrljunga kommun ett brett urval av attraktiva bostäder med olika typer av upplåtelseform. Med en hög service, genomgripande miljöfokus och ett omsorgsfullt underhåll ska Herrljungabostäder vara förstahandsvalet för ett tryggt och långsiktigt boende. Bolagets fastigheter med lägenheter finns i Herrljunga, Ljung, Annelund och Od i Herrljunga kommun.

Uthyrning/Hyror

Uthyrningspolicy

Alla hyressökande skall för att erhålla ett eget hyreskontrakt kunna uppvisa en god och långsiktig betalningsförmåga med en varaktig försörjningsmöjlighet. Detta krav bekräftas i första hand med en fast inkomst i proportion till utgående hyra och om så erfordras av ekonomiska säkerheter.

Marknad/Hyror

Hyresdebitering i flertalet fastigheter består av varmhya med individuell värmemätning samt i några fastigheter även varmvattenmätning. Årsvis avräknas kundens värme- och varmvattenförbrukning, mot under året preliminärt inbetald energidebitering.

Genomsnittshyran för bostadsbeståndet är 1045 kr (996 kr) per kvm och år.

Hyresförhandling

Hyresförhandlingar för 2023 genomfördes under mars månad. Förhandlingarna var påkallade av Herrljungabostäder AB som yrkade på en höjning på 5,04 procent på utgående totalhyror samt en höjning av parkeringsplats med 10 kronor i månaden. Efter gemensamma och enskilda överläggningar med Hyresgästföreningen blev det en överenskommelse om en höjning på 4,3 procent från och med den 1 april samt höjning med 10 kronor för parkeringsplats.

df
FS JK [signature]

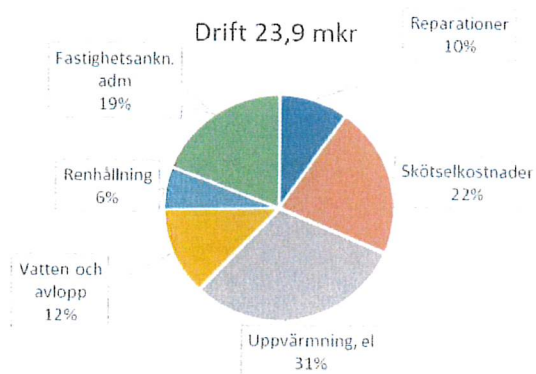
I vårt kundregister återfinns sökande från alla grupper i vårt samhälle såväl i kommunen som utanför.

Uthyrningsgraden är 96,5 % (96,7). Denna uthyrningsgrad är något lägre än föregående år.

Vi har lediga lägenheter och med insikten om att privata aktörer kommer tillföra ett stort antal bostäder till marknaden under 2024 kan det medföra en ökad risk för att det uppstår vakanser.

Fastighetsförvaltning

All inre fastighetsskötsel och administrativa tjänster sker med egen personal. Serviceanmälan, besiktningar och underhållsplanering administreras i system som är tillgängligt för all operativ personal via en (App)likation.

Yttre grönyte- och vinterskötsel anlitas av entreprenör som kompletteras av vår egen personal.

Systematiskt arbetsmiljöarbete har skett under året.

Utveckling/Utbildning

Systemet för att mäta kundnöjdhet har givit oss god respons under året. Genom att mäta kontinuerligt får företaget snabb feedback från kunder som under året visat på ett högt betyg där man bland annat är mycket nöjda med trygghet, service och kundbemötande.

Att ständigt ha en hög kompetensnivå bland medarbetare samt ett motiverande arbetsklimat bidrar ytterligare till ökad nöjdhet bland kunderna då en stor del av arbetsstyrkan dagligen är i kontakt med de boende. Under året har personal deltagit i utbildningar för att ytterligare stärka oss för framtida utmaningar.

Styrelsen har under hösten deltagit i en utbildning inom juridik/ekonomi genomförd av Sveriges allmännyttas

DF
FS JK AD

Under året har vi fortsatt arbeta med vår marknads- och kommunikationsplan. Målet att bli tydligare och ge en mer attraktiv bild av Herrljungabostäder AB och Herrljunga kommun är fortsatt mycket viktigt med tanke på att vi under hösten sett ökande vakanser. Vårt arbete med att synas i sociala medier har mottagits positivt och medför en välbehövlig exponering av företaget. (App)likation för våra hyresgäster som publicerades i januari bidrar med en snabb kontaktväg till våra kunder genom notiser på deras telefoner och har i dagsläget laddats ned av cirka 350 användare

Herrljungabostäder AB deltar i ett flertal nätverk. Där samverkan sker beträffande kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte.

Miljö

Miljövinster

Huvuddelen av alla fastigheter är anslutna till fjärrvärmenätet som inom Herrljunga tätort produceras till 98 % av biobränsle. I 90 % av företagets bostadsområden finns miljöhus där källsorterat hushållsavfall lämnas. Allt matavfall läggs i separata påsar som blir biogas och biogödsel. I hyresavtalet förbinder sig hyresgästen att källsortera enligt erhållen information och föreskrifter.

Vi fortsätter vårt arbete med energioptimering av samtliga fastigheter och se till att våra fastigheter håller god energiprestanda. Att minska förbrukningen av el, vatten och värme är ett miljömässigt och ekonomiskt viktigt arbete som ständigt pågår i bostadsbeståndet. Alla förbrukningsuppgifter avseende el, fjärrvärme och vatten dokumenteras och följs upp fastighetsvis varje månad. Energibesparande VVS - utrustning installeras alltid vid nyproduktion och utbyte.

Införandet av individuell mätning av värme- och varmvatten (IMD) har skapat ett incitament för kunden att minska sin förbrukning och därmed även sin miljöpåverkan. Idag har vi betydligt större medvetenhet hos våra hyresgäster kring förbrukning av energi.

För att minska miljöpåverkan och även slippa dyr administrativ hantering har vi under hösten informerat alla hyresgäster, via olika kanaler (brev, hemsida, Facebook och kundtidning) att vi från och med 1 januari 2024 kommer skicka alla avier digitalt. En mindre kostnad debiteras för utskick av pappersfaktura. Det har varit en stor respons från våra hyresgäster på att få avier digitalt.

Handwritten signatures in blue ink: FS, JH, LF, and a stylized signature.

Vi erbjuder istället autogiro, e-faktura, sms, och mejlfaktura (PDF). Kunder kan även hitta sin faktura på mina sidor för utskrift om så önskas.

Underhållsåtgärder

Invändiga byggnadsarbeten

Totalt har 60 (52) lägenheter renoverats under året varav 44 (34) är helrenoverade

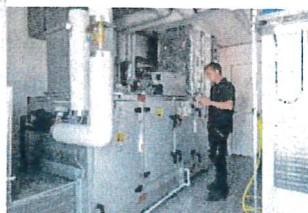
Tvättstugor
Kökslyft

Köpmannen 1.
Vingen 1.

Målning

Tvättning/Utvändig målning
Miljöhus
Trapphus

Ljung 16:2, Ljung 1:116, Ljung 1:201, Slöjdaren 5.
Mossen 3, Flugsnapparen 1.
Köpmannen 4, Styrbjörn 6.

Utvändiga byggnadsarbeten

Fasadrenovering
Byte fönster, fönsterdörrar
Plåtarbeten, beslagning
Entrépartier
Renovering miljöhus

Köpmannen 1, Enen 11
Boken 7, Styrbjörn 7.
Vingen 1, Hagen 15
Boken 7.
Hagen 15, Mimer, Mörlanda 2:64

Övrigt

Ventilation

Mörlanda 2:64

Värmeväxlare

Mörlanda 2:80

Markarbeten/utemiljö

Annelund 6:5, Ljung 1:116

Kulvert/stammar VVS

Styrbjörn 7, Mörlanda 2:64, Blåklinten 5

Låssystem

Mossen 3, Styrbjörn 7

OVK

5 st. fastigheter enligt plan

LED belysning

Slöjdaren 5.

LF
FS
JK
Sve

Därutöver har 2546 stycken (2420) insatser utförts i form av serviceanmälningar och besiktningsarbeten under 2023. Anmälda serviceärenden har haft en omloppstid på 1,3 dagar (1,4).

Ekonomi/Måluppfyllelse

Finansiella mål enligt särskilt ägardirektiv

- ✓ **Soliditet:** Minst 15 %
  - Soliditet år 2023 för Herrljungabostäder AB är **16,0 %** (18,3 %)

- ✓ **Avkastningskrav:** 2 %. Beslut 2020-06-16 KF § 82 ändrades avkastningskravet i särskilt ägardirektiv för Herrljungabostäder AB från 3 % till 2 % från och med 2020 till och med 2029 under förutsättning att nybyggnation av 64 lägenheter sker under den aktuella tidsperioden
- ✓
  - Avkastning år 2023 för Herrljungabostäder AB är **2,1 %** .över en rullande 4-årsårsperiod är avkastningen 2,2 %.

Amortering av lån har skett under 2023 med 3,3 mkr. Bolagets ränte- och lånepolicy samt ränteutveckling har inneburit att snitträntan för 2023 är 1,59 % (0,67). Nyupplåning på 8 mkr har skett under året.

Borgensavgift är reglerad till ägarna under 2023 med 446 046 kronor (431 112)

LF
FS JK 40

En extern marknadsvärdering av bolagets nybyggnation på Mörlanda 2:96 har gjorts som medfört en nedskrivning. Bolaget har även gjort en översyn på marknadsvärden på hela fastighetsbeståndet och detta har medfört ett något lägre marknadsvärde jämfört med föregående år, på grund av förändrat ränteläge under året.

Marknadsvärde byggnader, mark och markanl.	426 359 tkr (453 581)
Taxeringsvärdet år 2023	340 561 tkr (337 560)
Bokfört värde byggnader, mark och markanl.	223 271 tkr (196 431)

Nyckeltal

- Flyttrotationen är 19,7 % (25%)
- Vakansgraden är idag 3,5 % (3,3 %)
- Underhållskostnad per kvm är 195 kr (235 kr).
- Underhållskostnad per kvm är 470 kr inkl. stambyte, fönsterbyte, kulvert

Flerårsjämförelse tkr	2023	2022	2021	2020
Nettoomsättning	46 577	44 011	44 380	41 927
Driftsnetto	13 024	11 467	13 651	14 604
Rörelseresultat	-1 021	2 400	7 775	6 674
Rörelseresultat (enl. avkastningskrav)	9 123	8 529	10 688	10 941
Resultat efter finansiella poster	-4 069	705	6 522	5 354
Balansomslutning	224 234	214 103	205 559	202 047
Soliditet (avrundat)	16	18,3	18,9	16,7
Antal anställda	10	10	10	9

Nyckeltalsdefinitioner

Soliditet: Eget kapital och obeskattade reserver (med avdrag för uppskjuten skatt) i förhållande till balansomslutningen

Driftsnetto: Driftsresultat före central adm. och före av/nedskrivning, utrangering

Rörelseresultat: Resultat efter central administration

Rörelseresultat (enl. avkastningskrav): Resultat efter central administration, men före av/nedskrivning, utrangering

LF
FS

Året som gått 2023

Den omfattande stamreoveringen på kv. Styrbjörn, Torggatan 5 har slutförts under året. Samtliga lägenheter i fastigheten har nu fått nya stammar, kök och badrum.

Herrljungabostäder AB har fått i uppdrag av kommunfullmäktige att färdigställa 64 lägenheter fram till år 2029. En del i detta arbete har under året bestått av att i egen regi ta fram en detaljplan för kvarteret Enen 10, som i linje med kommunens önskemål om förtätning är centralt belägen och lämpar sig väl för en framtida byggnation. Bolaget har även boklat tomtmark på detaljplanområde Skogsgatan -Skoghälla för att ha framförhållning inför kommande byggnationer

Efter sommaren färdigställdes ett radhus med åtta stycken lägenheter på Tornvägen (Mörlanda 2:96) i Ljung som i dagsläget är fullt uthyrt.

Vi har under året fortsatt med det uppskattade projektet "20 PLUS" som premierar våra trogna hyresgäster som bott hos oss under lång tid genom att de erbjuds möjlighet att få standardförbättringar i sin inomhusmiljö. Under de tre år som projektet pågått har alla "20 PLUS" blivit tillfrågade och projektet pausas.

I samarbete med hyresgästföreningen har arbetet med systematisk hyressättning fortsatt under året och från och med hyresförhandlingen 2022 har bolaget infört en modell som innebär en fördelning av den årliga hyreshöjningen. Tanken är att liknande lägenheter skall ha likvärdiga hyror, vilket ger en rättvisare hyressättning för hyresgästen.

Vi fortsätter att arbeta med GDPR (General Data Protection Regulation). Detta innebär att vi kontinuerligt arbetar med dataskydd i vårt dagliga användande av våra personregister.

Vår kundtidning "Hemmaplan" som utkommer varje kvartal har delats ut till alla våra hyresgäster.

Vår nya möteslokal "Herbos hörna" har bokats upp av våra hyresgäster under året för födelsedagar och annat firande. Även vår gästlägenhet har hyrts ut frekvent under året. Gästlägenheten är till för våra hyresgäster som har tillfälliga besök.

Under hösten har Herbo haft "Bingokväll" för våra hyresgäster, i vår möteslokal. Vi spelade Bingo med kaffe och kaka. Det var mycket uppskattat av våra hyresgäster.

Handwritten signatures and initials in blue ink, including "FS", "JL", and "YSD".

Aktuellt 2024

Bolaget har fortsatt stora utmaningar i underhållet och då främst stambyten som ligger i fokus de kommande åren.

Det försämrade konjunkturläget, höjda räntor, ökade taxor, och minskad efterfrågan på lägenheter med vakanser som följd innebär att vidare byggnation för tillfället inte är aktuellt.

Det finns lediga lägenheter och med insikten att privata aktörer kommer tillföra ett stort antal bostäder till marknaden under 2024 så är bolaget övertygat om att arbetet med att marknadsföra Herrljunga kommun behöver intensifieras kraftigt om kommunens visioner och mål skall uppnås.

Förslag till vinstdisposition

Till bolagsstämmans förfogande står följande vinstmedel:

Balanserade vinstmedel	20 320 837
Årets resultat	- 425 327

Styrelsen och verkställande direktör föreslår att vinstmedlen disponeras så

Att i ny räkning balanseras 19 895 510

FS JF P
JK SD

Resultaträkning

	Not	2023	2022
Nettoomsättning			
Hyresintäkter	1	45 709 724	42 925 364
Aktiverat arbete för egen räkning		0	0
Övriga förvaltningsintäkter		866 966	1 086 123
Summa nettoomsättning		46 576 690	44 011 487
Fastighetskostnader			
Driftskostnader	2	-23 869 419	-21 215 743
Underhållskostnader		-8 707 535	-10 358 179
Fastighetsskatt		-975 390	-971 045
Avskrivningar/utrangeringar	3	-5 142 777	-4 729 300
Summa fastighetskostnader		-38 695 121	-37 274 267
BRUTTORESULTAT		7 881 569	6 737 220
Central administration- och försäljningskostnader			
Övriga kostnader		-3 902 069	-2 937 353
Nedskrivning	3	-5 000 000	-1 400 000
RÖRELSERESULTAT		-1 020 500	2 399 867
Finansiella kostnader			
Övriga ränteintäkter		34 695	10 889
Räntekostnader och liknande resultatposter		-2 637 072	-1 274 467
Borgensavgifter		-446 046	-431 112
Summa finansiella poster		-3 048 423	-1 694 690
RESULTAT EFTER FINANSIELLA POSTER		-4 068 923	705 177
Bokslutsdispositioner	12	3 601 970	7 226 049
Resultat före skatt		-466 953	7 931 226
Skatt på årets resultat	13	41 626	-1 660 803
ÅRETS RESULTAT		-425 327	6 270 423

LF
FS JH GW

Balansräkning

	Not	<u>2023</u>	<u>2022</u>
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Byggnader, Mark och Markanl.	5	218 270 758	196 430 896
Inventarier	7	182 903	158 958
Pågående nybyggnad och ombyggnad	6	2 149 342	6 005 374
Summa materiella anläggningstillgångar		220 603 003	202 595 228
Finansiella anläggningstillgångar			
Andra långfristiga värdepappersinnehav		40 000	40 000
Uppskjutna skattefordringar	11	1 040 926	999 300
Summa anläggningstillgångar		221 683 929	203 634 528
Omsättningstillgångar			
Kortfristiga fordringar			
Hyses- och kundfordringar		205 215	101 126
Övrig kortfristig fordran		34 893	188 284
skattefordran		782 383	786 729
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	15	1 527 000	1 262 750
Fordran koncernbolag	16	0	8 121 518
Kassa och bank		573	8 606
Summa omsättningstillgångar		2 550 064	10 469 013
SUMMA TILLGÅNGAR		224 233 993	214 103 541

DF
 FS   JH   GA

Balansräkning

	Not	<u>2023</u>	<u>2022</u>
SKULDER			
Eget kapital och skulder			
Bundet eget kapital			
Aktiekapital		14 800 000	14 800 000
Reservfond		262 254	262 254
Summa bundet eget kapital		15 062 254	15 062 254
Fritt eget kapital			
Balanserade vinstmedel		20 320 837	14 050 414
Årets resultat		-425 327	6 270 423
Summa fritt eget kapital		19 895 510	20 320 837
SUMMA EGET KAPITAL		34 957 764	35 383 091
Obeskattade reserver	4	1 150 000	4 751 970
Långfristiga skulder	8, 9		
Skulder till kreditinstitut		145 079 794	140 384 015
Skulder till koncernföretag		13 200 000	13 200 000
Övriga långfristiga skulder		1 700 000	2 300 000
Summa långfristiga skulder		159 979 794	155 884 015
Kortfristiga skulder			
Skulder till kreditinstitut	8	3 312 222	3 320 000
Skuld Koncernbolag		1 193 756	1 268 000
Skuld till Herrljunga kommun	16	13 300 442	446 011
Leverantörsskulder		3 864 234	6 962 789
Övriga kortfristiga skulder		724 830	556 299
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	14	5 750 951	5 531 366
Summa kortfristiga skulder		28 146 435	18 084 465
SUMMA SKULDER OCH EGET KAPITAL		224 233 993	214 103 541

FS JK JF J

Eget kapital

	Aktiekapital	Reservfond	Balanserade vinstmedel	Årets resultat	Totalt
Belopp vid årets ingång	14 800 000	262 254	14 050 414	6 270 423	35 383 091
Omföring av fg års vinst			6 270 423	-6 270 423	0
Vinstdisposition					0
Årets resultat				-425 327	-425 327
Belopp vid årets utgång	14 800 000	262 254	20 320 837	-425 357	34 957 764

FS JK JK
 JK JK JK

Tilläggsupplysningar

Allmän information

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med Årsredovisningslagen (1995:1554) och Bokföringsnämndens allmänna råd BFN 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3).

Redovisningsprinciper och värderingsprinciper

Intäkter

Hysesintäkter redovisas i den perioduthyrning avser. Förskottsbetalade hyresintäkter redovisas som upplupna kostnader och förutbetalda intäkter.

Leasing

Leasingavtal där bolaget är leasinggivare avser främst hyresavtal på bostäder. Bolagets hyresavtal redovisas som operationellt leasingavtal. Tre fordon av företagets bilpark leasar bolaget på tidsbestämt avtal. Resterande fordon äger bolaget eller leasar på löpande avtal.

Lånekostnader

De låneutgifter som uppkommer då företaget lånar kapital kostnadsförs i resultaträkningen i den period vilken de hänförs till.

Skatt

Aktuell skatt beräknas på det skattepliktiga resultatet för perioden. Skattepliktigt resultat skiljer sig från det redovisade resultatet i resultaträkningen då det har justerats för skattepliktiga eller avdragsgilla i andra perioder. Aktuell skatteskuld beräknas enligt de skattesatser som gäller per balansdagen.

Uppskjuten skatt redovisas på temporära skillnader mellan det redovisade värdet på tillgångar och skulder i de finansiella rapporterna och det skattemässiga värdet som används vid beräkning av skattepliktigt resultat. Uppskjuten skatt redovisas enligt den så kallade balansomräkningsmetoden. Uppskjuten skatteskuld redovisar i princip alla skattepliktiga temporära skillnader och uppskjutna skattefordringar redovisas i princip för alla avdragsgilla temporära skillnader i den omfattning det är sannolikt att beloppen kan utnyttjas mot framtida skattepliktiga överskott.

Anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärdet minskat med ackumulerade avskrivningar.

FS JK SA

Riktlinjer för komponentavskrivning

Bakgrund: Från och med 2014 gäller Bokföringsnämndens K-regelverk. Herrljungabostäder AB klassas som ett mindre bolag men omfattas som dotterbolag till Nossan Förvaltningsaktiebolag av regelverket K3 och därmed krav på komponentavskrivning. Med komponentredovisning menas att man delar upp en tillgång till exempel en byggnad, i ett antal komponenter som sedan skrivs av var för sig utifrån den enskilda komponentens bedömda livslängd (nyttjandeperiod).

Anläggningstyper och nivåer där komponentavskrivning ska tillämpas: Bedömningen kring huruvida komponent ska läggas upp eller ej, ska avgöras vid varje tillfälle. Vid nyproduktion redovisas samtliga delar av investeringen som komponenter. Vid komponentutbyte på befintlig fastighet har företaget 2 kriterier för hur vi bedömer åtgärden.

1. Åtgärden överstiger 5 prisbasbelopp inklusive moms. För 2023 motsvarade detta 262 500 kr.
2. Åtgärdens omfattning överstiger 25 procent av ursprungligt antal kvadratmeter fasad. Det kan exempelvis vara fler än 25 av 100 fönster.

Om någon av ovanstående punkter uppnås bör det redovisas som komponent. Om åtgärden inte når upp till något av dessa kriterier bör den redovisas som underhåll (kostnad).

Komponenter	År	Procent
Stomme	100 år	1,0%
Värme/Sanitet	50 år	2,0%
El	40 år	2,5%
Fönster	40 år	2,5%
Fasad	60 år	1,7%
Yttertak	60 år	1,7%
Innerväggar	30 år	3,3%
Ventilation	25 år	4,0%
Sanitet	50 år	2,0%
Hiss	25 år	4,0%
Markanläggningar	20 år	5%
Inventarier	10 år	10%
Datorer	3 år	33%

FS
 JF
 d

Noter till Resultaträkning och Balansräkning 2023

Not 1 Hyresintäkter, netto	Bokslut 2023	Bokslut 2022
Hyresintäkter		
Bostäder	44 516 434	41 739 889
Lokaler	627 109	635 013
Garage	566 182	550 462
Summa hyresintäkter	45 709 724	42 925 364
Hyresbortfall		
Bostäder	917 938	780 514
Lokaler	10 779	7 197
Garage	197 701	176 641
Intäktsbortfall	1 126 418	964 352

Not 2 Driftskostnader	Bokslut 2023	Bokslut 2022
Reparationer	2 310 648	2 486 970
Skötselkostnader	5 181 970	4 752 872
Uppvärmning, el	7 353 608	6 563 920
Vatten och avlopp	2 999 675	2 362 636
Renhållning	1 464 554	1 251 896
Fastighetsanknuten administration	4 558 964	3 797 449
Summa driftskostnader	23 869 419	21 215 743

Not 3 Avskrivningar/Nedskrivningar	Bokslut 2023	Bokslut 2022
Byggnader	4 356 751	4 109 118
Markanläggning	548 056	491 795
Inventarier	118 710	128 387
Utrangering	119 260	0
Nedskrivning (Mörlanda 2:96), nybyggnation)	5 000 000	1 400 000
Summa avskrivningar/nedskrivningar	10 142 777	6 129 300

FS JK LF R
 GD

Not 4 Obeskattade reserver	Bokslut 2023	Bokslut 2022
Periodiseringsfond		
Tax 2018	0	1 609 000
Tax 2019	0	599 000
Tax 2020	0	283 000
Tax 2021	0	900 000
Tax 2022	1 150 000	1 150 000
Tax 2023	0	0
Inventarier avskrivning utöver plan	0	210 970
Ersättningsfond Annelund 6:5 *se tilläggsupplysningar	0	0
Summa obeskattade reserver	1 150 000	4 751 970

Not 5 Byggnader	Bokslut 2023	Bokslut 2022
Ingående anskaffningsvärde	243 544 752	220 498 505
Nyanskaffningar under året	29 877 821	23 046 248
Försäljning och utrangeringar	-1 486 300	0
Utgående ackumulerat anskaffningsvärde	271 936 273	243 544 753
Ingående ackumulerade avskrivningar	-50 126 384	-46 017 266
Försäljningar och utrangeringar	1 198 441	0
Årets avskrivningar	-4 188 150	-4 109 118
Utgående ackumulerade avskrivningar	-53 116 093	-50 126 384
Ingående nedskrivningar	-20 200 000	-18 100 000
Årets nedskrivningar	-6 400 000	-2 100 000
Utgående ackumulerade nedskrivningar	-26 600 000	-20 200 000
Summa utgående bokfört värde Byggnad	192 220 180	173 218 369

Not 5 Mark	Bokslut 2023	Bokslut 2022
Ingående anskaffningsvärden	17 093 788	17 093 788
Nyanskaffning under året	309 300	0
Försäljning	0	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärde	17 403 088	17 093 788
Summa utgående bokfört värde byggnader och mark	209 623 268	190 312 157

FS
 LF
 HÅ

Not 5 Markanläggningar	Bokslut 2023	Bokslut 2022
Ingående anskaffningsvärde	9 726 958	9 593 630
Nyanskaffningar under året	3 076 807	133 328
Försäljning och utrangeringar	0	0
Utgående ackumulerat anskaffningsvärde	12 803 765	9 726 958
Ingående ackumulerade avskrivningar	-3 608 219	-3 116 424
Årets avskrivningar	-548 056	- 491 795
Utgående ackumulerade avskrivningar	-4 156 275	-3 608 219
Summa utgående bokfört värde, markanläggning	8 647 490	6 118 739
Utgående bokfört värde Byggnad, Mark, Markanl.	218 270 758	196 430 896

Not 6 Pågående arbeten	Bokslut 2023	Bokslut 2022
Vetet 1	102 581	0
Styrbjörn 6-7	0	2 905 755
Annelund 7:36-37	648 128	0
Styrbjörn 7	903 764	0
Mörlanda 2:96 (nybyggnation)	0	4 383 057
Enen - nyprojektering	494 869	116 562
Mörlanda 2:96 , nedskrivning (nybyggnation)	0	-1 400 000
Summa utgående bokfört värde	2 149 342	6 005 374

Not 7 Inventarier	Bokslut 2023	Bokslut 2022
Ingående anskaffningsvärde	1 686 205	1 881 205
Nyanskaffningar under året	142 655	0
Försäljningar och utrangeringar	0	-195 000
Utgående ackumulerat anskaffningsvärde	1 828 860	1 686 205
Ingående ackumulerade avskrivningar	-1 527 247	-1 554 860
Årets avskrivningar	-118 710	-128 387
Försäljningar och utrangeringar	0	156 000
Utgående ackumulerade avskrivningar	-1 645 957	-1 527 247
Summa utgående bokfört värde	182 903	158 958

LF
FS JR Gler

Not 8 Långfristiga skulder	Bokslut 2023	Bokslut 2022
Nossan Förvaltningsaktiebolag	13 200 000	13 200 000
Kooperativa hyresrättsförening Ugglan Herrljunga	1 700 000	2 300 000
Kommuninvest	148 392 016	143 704 015
Summa långfristiga skulder	163 292 016	159 204 015
Avgår kortfristig del av skuld (Kommuninvest)	-3 312 222	-3 320 000
Summa långfristiga skulder	159 979 794	155 884 015

Not 9 spec lånestruktur räntebindningstid	Bokslut 2023	Bokslut 2022
Specifikation av lånestruktur		
Lån med rörlig ränta	9 734 525	9 996 525
Lån som förfaller inom 1 år:	8 797 275	25 000 000
Lån som förfaller inom 2 år:	19 792 526	9 037 275
Lån som förfaller inom 3 år:	18 219 500	20 252 525
Lån som förfaller inom 4 år:	25 200 000	18 619 500
Lån som förfaller inom 5 år:	45 528 190	25 800 000
Lån som förfaller inom 6 år:	36 020 000	50 498 190
Kortfristig skuld av långfristigt lån	-3 312 222	-3 320 000
Summa långfristiga skulder	159 979 794	155 884 015
Snittränta	1,59%	0,81%

Not 10 Löner, andra ersättningar och sociala kostnader	Bokslut 2023	Bokslut 2022
	Styrelse	Styrelse
Medelantalet styrelse		
Antal anställda	5	5
Varav kvinnor	1	1
Varav män	4	4
	Anställda	Anställda
Medelantalet anställda		
Antal anställda	10	10
Varav kvinnor	3	3
Varav män	7	7
Sjuktal	3,1%	6,06%

LF
FG JR GD P

Löner, ersättningar, sociala avgifter och pensionskostnader	Bokslut 2023	Bokslut 2022
Styrelse o VD	909 020	841 004
Övriga anställda	3 913 605	3 550 006
Summa	4 822 625	4 391 010
*Pensionskostnader	886 375	0
Sociala kostnader	1 490 000	1 296 395
**Summa löner, andra ersättningar och sociala kostnader	7 199 000	5 687 405
*Pensionskostnader: Ej specifik redovisning på egen rad år 2022. Denna kostnad ingår i rader ovan (Styrelse, Vd, Övriga anställda) med 258 tkr.		
**Summa: Ökad pensionsskuld reglerad under året. Vakanser under 2022, men full personalstyrka 2023. Lönerevision april 2023 genomfördes i jämförelse med marknadens lönenivåer för bostadsbolag.		

Not 11 Uppskjuten skatt	Bokslut 2023	Bokslut 2022
Temporär skillnad mellan skattemässigt restvärde och bokföringsmässigt värde	1 040 926	999 300
Summa	1 040 926	999 300

Not 12 Bokslutsdispositioner	Bokslut 2023	Bokslut 2022
Inventarier avskrivning utöver plan	210 970	0
Återföring periodiseringsfond	3 391 000	1 520 788
Koncernbidrag	0	-200 000
Periodiseringsfond Tax 2023	0	0
Avsättning Ersättningsfond * se tilläggsupplysningar	0	0
Återföring Ersättningsfond * se tilläggsupplysningar		5 905 261
Summa bokslutsdispositioner	3 601 970	7 226 049

Not 13 Skatt på årets resultat	Bokslut 2023	Bokslut 2022
Uppskjuten skatt	- 1 351 329	2 544 796
Årets skatt (neg resultat)	1 392 956	-883 993
Skatt total	41 626	1 660 803

FS   JH   LF   GAD

Not 14 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	Bokslut 2023	Bokslut 2022
Upplupna sociala avgifter	289 916	246 085
Upplupna semesterlöner	922 711	802 597
Övriga upplupna kostnader	664 937	850 002
Förskottbetalda hyror	3 677 521	3 468 472
Upplupna kostnadsräntor	295 865	164 210
Summa upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	5 750 950	5 531 366

Not 15 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	Bokslut 2023	Bokslut 2022
Leasingkostnader	184 668	185 334
Försäkringar	600 736	463 656
Licenskostnader/Vitec	348 451	327 460
Securitas	98 156	89 588
Övrig förutbetald kostnad/upplupna intäkter	294 989	196 712
Summa förutbetalda intäkter och upplupna intäkter	1 527 000	1 262 750

Not 16 Skuld /Fordran Koncernbolag /Herrljunga kommun	Bokslut 2023	Bokslut 2022
Avräkningskonto Nossan Förvaltning AB	-12 854 396	8 121 518
Borgenavgift Herrljunga kommun	-446 046	-431 112
<i>Koncernkredit</i>	<i>15 000 000</i>	<i>15 000 000</i>

Not 17 Transaktioner till närstående

Moderföretaget i den största koncernen där Herrljungabostäder AB är dotterföretag och koncernredovisning upprättas är Herrljunga kommun 212000-1520. Moderföretaget i den minsta koncernen är Herrljungabostäder AB är dotterföretag och koncernredovisning upprättas är Nossan Förvaltning AB 556637-5746

FS JH dLF

Not 18 Operationella leasingavtal	Bokslut 2023	Bokslut 2022
Leasingavgift bilar		
Förfaller till betalning inom ett år	353 000	258 503
Förfaller till betalning senare än ett år men inom 5 år	409 000	173 332
Räkenskapens kostnadsförda leasingavgifter (inkl. löpande leasing samt förhöjd leasingavgift)	277 694	233 382
Kontrakt		
<p>Av bolagets lokalkontrakt per 2023-12-31 är 67 procent uppsägningsbara inom ett år. 33 procent senare än ett år upp till 5 år. Bostadshyresavtal och garage/bilplats löper normalt med en uppsägningstid om tre till nio månader</p>		

Not 19 Lån till närstående	Bokslut 2023	Bokslut 2022
Lån till Nossan Förvaltningsaktiebolag		
Ingående balans	13 200 000	13 200 000
Erhållna lån	0	0
Amortering	0	0
Utgående balans	13 200 000	13 200 000
<p>Ränta på lånet från Nossan Förvaltning AB har utgått med 125 707 kr (64 680 kr)</p>		
<p>Lånet har ingen fastställd återbetalningstid.</p>		

Not 20 Väsentliga händelser

Nyanskaffningar för Byggnad, Mark, och Markanläggning under året är 33 mkr. Nyupplåning har gjorts med 8 mkr. För att öka likviditet har ett nytt lån tagits i januari 2024 med 5 mkr (löpande).

Not 21 Övriga ansvarsförbindelser	2023	2022
Garantifond , Fastigo	82	80

FS HF

Bostadsbestånd Herbo 2023										
Antal lgh										
Fastighet	Byggår	Ettor	Tvåor	Treor	Fyror	Fem	ant.lgh	yta	snitthyra	yta lokal
Boken 7	1957	8	17		1		26	1 422	972	71
Styrbjörn 6-7/nästeg	1962	7	11				18	1 001	1398	
Styrbjörn 6-7/torgg			18	3	3		24	1 555	1022	
Violen 12-13	1965			34	8		42	3 362	941	
Vetet 1	1978	23	30	24		1	78	4 954	1000	
Flugsnapparen 1	1965				17		17	1 609	906	
Falken 3	1964	2		4			6	340	1001	
Sötbäret/Syrenen 1	1964		9		4		13	943	966	
Enen 11	1969	7	28	7			26	1 616	978	
Lönnen 1, 3	1983	1	10	5			16	1 054	1198	
Mossen 3	1949		11				11	694	1123	
Vingen 1	1992		11	12	2		25	1 916	911	125
Blåklinten	1977	6	6				12	660	1230	
Herrljunga 3:155	1987		14	2			16	1 145	1235	
Oxel 8	2014			6			6	426	1372	
Ugglan 9	2015			2			2	180	1232	
Linden 2	2016		10	10			20	1 193	1638	
Ljung 16:2	1971	2	2	1			5	297	976	
Ljung 1:202	1965	18		3	3		24	1 375	1113	397
Annelund 7:36-37	1970	8	10	3	2	1	24	1 595	1024	
Annelund 6:5	1964	8					8	360	1233	
Mörlanda 2:64	1972	8	14	6			28	1 706	961	
Mörlanda 2:65	1983		7	8			15	1 061	1027	
Ljung 1:187	1982		8	4			12	840	743	
Mörlanda 2:66-75-77	1987		6	6			12	846	669	
Mörlanda 2:80	1990			6			6	456	704	
Annelund 6:4	1957	4		5			9	467	1029	
Od 1:11	1985			2			2	180	588	
Od 1:12	1987			2			2	180	630	
Od 13:2	2011				1		1	89	791	
Slöjdaren 2,5	1991		26	18	7		51	3 764	1044	100
Enen 7	1991		3	3	0		6	398	1036	0
Enen 17	1989		4	2	2		8	644	961	0
Köpmannen 4 (†)	1990		2	9	6	1	18	1 586	952	857
Herrljunga Mimer 19	1989	3	15	6	2		26	1 688	1032	0
Hagen 16	2004	4	8	2			14	948	1114	0
Ljung 1:201	2005	1	3	3	0		7	466	1176	0
Styrbjörn 1	2018		8	8			16	1 060	1487	
Mörlanda 2:96	2023		2	6			8	548	1401	
Summa		110	293	212	58	3	660	44 624	1045	1550
Ugglan 22-25	2010			4			4	404	kooperati	
Ugglan 14	2011			1			1	101	kooperati	
Ugglan 15,16	2012			2			2	202	kooperati	

FS

R

Fastighets- bestånd	Byggår	Anskaffn- värde	Anskaffn- värde	Anskaffn- värde	Ack- avskrivnin- g	Ack- avskrivning	Bokf- värde	Bokf- värde	Bokf. Utg- värde
år 2023		Byggn	Markantl	Mark	Byggn	Markantl	Byggn.	Markantl.	Tot
Styrbjörn 1	2018	16 543	885	246	1 778	236	14 765	649	15 660
Boken 7	1957	4 904	677	160	444	338	4 460	339	4 959
Violen 12-13	1965	5 735	908	520	1 296	545	4 439	363	5 322
Vetet 1	1978	12 821	4 852	1 867	3 601	1 935	9 220	2 917	14 004
Flugsnapparen 1	1965	2 367	0	287	771	0	1 596	0	1 883
Falken 3	1964	620	0	33	136	0	484	0	517
Sötbäret/Syrenen	1964	677	0	102	238	0	439	0	541
Enen 11	1969	1 696	0	265	542	0	1 154	0	1 419
Lönnen 3	1983	9 964	156	520	1 780	21	8 184	135	8 839
Mossen 3	1949	3 919	0	575	1 227	0	2 692	0	3 267
Vingen 1	1992	5 146	0	783	1 468	0	3 678	0	4 461
Blåklinten 5	1977	1 108	384	468	415	211	693	173	1 334
Herrljunga 3:155	1987	5 268	0	1 901	1 543	0	3 725	0	5 626
Slöjdaren 5	1991	23 940	133	732	6 580	8	17 360	125	18 217
Enen 7	1991	1 579	0	81	628	0	951	0	1 032
Enen 17	1989	2 210	0	120	890	0	1 320	0	1 440
H-a Mimer 19	1989	7 561	123	300	3 020	86	4 541	37	4 878
Hagen 16	2004	7 146	308	0	2 471	241	4 675	67	4 742
Oxel 8	2014	7 430	0	737	1 564	0	5 866	0	6 603
Linden 2	2016	23 371		219	3 783	0	19 588	0	19 807
Ljung 16:2	1971	367	0	53	122	0	245	0	298
Annelund 7:36-37	1970	4 985	778	270	1 242	210	3 743	568	4 581
Annelund 6:5	1964	5 952	0	47	354	0	5 598	0	5 645
Mörlanda 2:64	1972	5 529	0	383	1 509	0	4 020	0	4 403
Mörlanda 2:65	1983	4 772	0	546	1 451	0	3 321	0	3 867
Ljung 1:187	1982	1 557	0	723	450	0	1 107	0	1 830
Mörlanda 2:66-75-7	1987	3 062	0	488	1 033	0	2 029	0	2 517
Mörlanda 2:80	1990	2 438	0	774	832	0	1 606	0	2 380
Mörlanda 2:96	2023	11 216	3 077	309	151	51	11 065	3 026	14 400
Annelund 6:4	1957	3 214	0	290	714	0	2 500	0	2 790
Od 1:11	1985	452	0	117	139	0	313	0	430
Od 1:12	1987	554	0	186	178	0	376	0	562
Od 13:2	2011	152	0	0	26	0	126	0	126
Styrbjörn 6-7	1962	17 562	0	1 185	1 557	0	16 005	0	17 190
Köpmannen 1+4	1990	6 847	523	647	2 164	274	4 683	249	5 579
Ugglan 9	2015	3 050	0	146	570	0	2 480	0	2 626
Ljung 1:202	1965-67	5 592	0	516	1 684	0	3 908	0	4 424
Ljung 1:201	2005	9 521	0	0	1 710	0	7 811	0	7 811
Ugglan 14-16,22-25	2011	14 510	0	776	3 056	0	11 454	0	12 230
Annelund 5:1	1963	0	0	31	0	0	0	0	31
Summa		245 337	12 804	17 403	53 117	4 156	192 220	8 648	218 271

LF

FS
K. G. P.

Årsredovisning 2023-12-31

Herrljunga 2024-

Henrik Berner

Styrelseordförande

Herman Lennartsson

Gary Duncan

Lillemor Fritioff

Fredrik Svensson

Christer Johansson
VD

Revisorspåteckning

Vår revisionsberättelse har avgivits **2024-**

Öhrlings Pricewaterhousecoopers AB

Peter Olofsson Wank

Aukt.Revisor

FS JK GO